

895.913083

8 5472

9.3

วิเคราะห์ "คำนิยม" ที่ปรากฏในนวนิยาย
ของเหอแฉะ วงศ์สง่า

ปริชานาภิพนธ์

ของ

เขาวลัทธิ์ แสงจันทร์

27 ส.ค. 2534

ท 131355

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชา เอกภาษาไทย
ณ มหาวิทยาลัย 2534

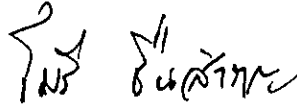
ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ท 131355

173338

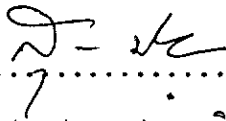
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณา
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน

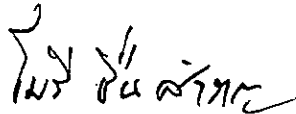
(รองศาสตราจารย์โมรี ชื่นสำราญ)

.....กรรมการ

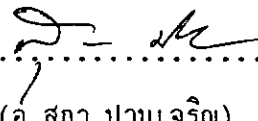
(อ.สุภา ปานเจริญ)

คณะกรรมการสอบ

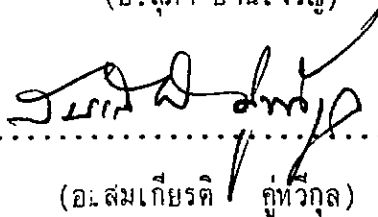
.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์โมรี ชื่นสำราญ)

.....กรรมการ

(อ.สุภา ปานเจริญ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อ.สมเกียรติ กู้ทวีกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ. ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ๒๘ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ไมรี ชื่นคำราษฎร์ อาจารย์สุภา ปานเจริญ ที่ได้รับเป็นคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์และให้การแนะนำช่วยเหลือพร้อมทั้งให้กำลังใจกับผู้วิจัย เป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการร่วมในการสอบปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เณติม่วงค์ วจินสุนทร และรองศาสตราจารย์ ธีระเดช วจินสุนทร ที่อำนวยความสะดวกในการจัดหาข้อมูล รวมทั้งให้คำแนะนำช่วยเหลือในการเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณสโมสรกีฬาแห่งประเทศไทย ที่ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาและขอขอบคุณเหล่ามิชมิทรทุกท่านที่เฝ้ากำลังใจด้วยดี

กราบขอบพระคุณ บิคา-มารคา ผู้ซึ่ง เป็นดวงประทีปแห่งชีวิต และใช้สิ่งที่ดีงามแก่ผู้วิจัยตลอดมา

เขาวลิตะณั์ แสงจันทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	7
ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	8
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม	18
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยม ของทิวละคร เอกิ	21
2 วิเคราะห์ "ค่านิยม" ที่ปรากฏในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า ...	23
ฟ้าเปลี่ยนสี	25
หนึ่งในจักรวาล	46
สวนทางสายรุ้ง	52
วันรุ่งขึ้นของปรารถนา	64
หมูนานคอกจิวแกง	81
จักรวาลชีวิต	9๐
ตะวันขึ้นที่อ้างพิ้งงา	116
ลิมสัง คม	130
ในลอคคอก	140

ทางสุดท้าย	154
3 วิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของทีวละคร เอกในนวนิยาย	
ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า	164
เบตกรณภิส	167
โรส	181
กิมแถม	188
ปรารภณา	197
ชาย	204
คณางค์	211
ศรีล	214
สลิลลา	220
ยอดคนเฒ่า	224
นิทรา	228
4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	234
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	234
ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า	234
วิธีดำเนินการค้นคว้า	234
ผลการศึกษาค้นคว้า	235
การอภิปรายผล	238
ข้อเสนอแนะ	242

บทที่

หน้า

บรรณานุกรม 243

ภาคผนวก 248

ประวัติย่อของผู้วิจัย 263

ภูมิหลัง

การดำเนินชีวิตในสังคมนั้น บัญหาและการตัดสินใจ เป็นสิ่งที่จะต้องพบเสมอ ดังนั้น การตัดสินใจหรือเลือกทางปฏิบัติที่ถูกต้องจึงจำเป็นต้องมีมาตรการส่วนตัวที่เป็นมาตรฐานพอสมควร และมาตรการเหล่านี้ จะหาได้จากการสำรวจ "ค่านิยม" (Value) ของตนเอง เพราะค่านิยมที่ชัดเจนจะเป็นเสมือนเกณฑ์หรือนแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของตนของแต่ละบุคคล สมดังคำกล่าวของ วัชรีย์ ชูธรรมว่า "การตัดสินใจทุกชนิดนั้นถ้ามีค่านิยมของตนเป็นเกณฑ์ จะทำการตัดสินใจได้รวดเร็วและถูกต้องตามความต้องการและเหตุผลของตน ทำให้ชีวิตดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมมากขึ้น" (วัชรีย์ ชูธรรม. 2525 : 1) นอกจากนี้ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องความสำคัญของค่านิยมดังนี้ "ค่านิยมยังทำหน้าที่เป็นทั้งมาตรฐานควบคุมและกำหนดเป้าหมาย แนวทางของพฤติกรรม และเป็นแกนกลางอันมั่นคงถาวรในการเสริมสร้างแรงจูงใจ ทศนคติ ความสนใจ และความตั้งใจ ซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมนั้นในที่สุด"

(ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2523 : 1)

✧ ดังนั้นค่านิยมนับได้ว่า เป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดหรือผลักดันพฤติกรรมของบุคคลในสังคมได้ ดังที่ ฌรงค์ ลินสวัสดิ์ เสนอแนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับค่านิยมว่า "ค่านิยมจัดเป็นเครื่องชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม มีบทบาทต่อการกำหนดหรือผลักดันให้พฤติกรรม ไน้มเอียง ไปทางใดทางหนึ่งที่สามารถกำหนดแนวทางอย่างกว้าง ๆ ของบุคคลว่ามีจุดมุ่งหมายอะไรบ้างในชีวิตเป็นสิ่งที่น่าสนใจ" (ฌรงค์ ลินสวัสดิ์. 2521 : 75) อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงของพฤติกรรมของมนุษย์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และมักจะถูกตัวมนุษย์ไปทุกหนทุกแห่ง มนุษย์จะไร้ค่านิยม

เป็นเครื่องมือประเมินเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของคนอื่น แล้วนำมาวินิจฉัยว่า สิ่งนั้นควรจะทำหรือไม่ น่าพอใจหรือไม่ อย่างไร ค่านิยมจึงเท่ากับเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจการกระทำของบุคคลซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ค่านิยมมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนเรื่องเกี่ยวกับความเจริญของสังคมนั้นเราพบว่า สังคมที่จะประสบความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมใดก็ตาม สังคมนั้นจะต้องประกอบไปด้วย สมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพต่อบุคคลในสังคมนั้นจะทอ วมจิตใจและพฤติกรรมที่ดี มีค่านิยมที่ถูกต้อง จึงจะทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคลประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะเป็นผลทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น และพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว เหมือนดังที่ ทัณีส ทัณนาคินทร ก่กล่าวว่า "ค่านิยมเป็นเครื่องชี้ทิศทางและลักษณะความประพฤติของคนในสังคม" (ทัณีส ทัณนาคินทร. 2520 : คำนำ) และในทำนองเดียวกัน ทัณูแซ ประจณััจจนััก ใ้ให้ทั้คนะ ใ้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

การพัฒนาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับประชากรเป็นสำคัญ หากประชากรมีบุคลิก ลักษณะ ค่านิยม และพฤติกรรมที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาก็เป็นสิ่งที่เรอแนะว่าการพัฒนาออม ประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามหากประชากรมีคุณสมบัติทาง ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา ก็ยอมเรอแนะใ้ว่า การพัฒนาออมไม่ประสบผลสำเร็จ

(ทัณูแซ ประจณััจจนััก. 2529 : 26)

ดังนั้น ค่านิยมของแะละบุคคลออมมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม รวมทั้งมีส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสังคมด้วย ถ้าหากประชาชเม้ความกระตือรือร้นที่จะช่วยตนเองและสังคมส่วนรวม ก็ยอมจะทำให้การพัฒนาประเทศดำเนินไปใ้ค้ด้วยใ้และรวดเร็วมากกว่าประเทศใ้มีประชาชนเฉยชา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อานนท อากาภักรม ที่อาจสรุปใ้ได้ว่า สังคมใ้จะเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อมใ้ไปในทิศทางใ้คนั้น ออมขึ้นอยู่กับค่านิยมเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นการ สร้างค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมจึงจำเป็นใ้อย่างใ้ยงใ้ใน การสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้าของสังคม (อานนท อากาภักรม. 2521 : 81)

สำหรับค่านิยมในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมใ้มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและมีความเจริญมานาน นับเป็นสิ่งที่สำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยใ้โดยทั้หัวใ้ไป เพราะค่านิยมเป็นแบบฉบับของความคั้คั้ที่มุ่งเน้นสำหรับ บั้ดลือปฏิบัติใ้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิกในสังคม รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับแก้ใ้ปัญหา

เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ทางการเมือง เลือกรื้อหรือตัดสินใจ ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจึงทำให้
 มีปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาเศรษฐกิจและค่าครองชีพ ปัญหาเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง
 ปัญหาเยาวชนที่เขาไปมั่วสุมในสถานเริงรมย์ และเสพยาเสพติด ตลอดจนปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษ
 ซึ่งแต่ละปัญหาล้วนกระทบต่อความสงบสุขของคนในสังคมทั้งสิ้น จากรายงานการประชุมเรื่อง "การนำ
 ค่านิยมที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติ" ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ใ้กล่าวถึงสาเหตุ
 ของพฤติกรรมเหล่านี้ว่า

พฤติกรรมของคนไทยปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแปร เปลี่ยนและหวัความรุนแรงไปในทางที่ไม่พึง
 ประสงค์ของสังคมนับแต่บาเบบูช จอชานกรูมิงหลวง อาชญากรรม และการทำลายความ
 มั่นคงของชาติและพุทธศาสนาที่เป็นเช่นนี้เพราะ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมซึ่งถูก
 กำหนดโดยสภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีแบบใหม่จนมีผลกระทบต่อการประพฤติ และปฏิบัติ
 ของบุคคลในสังคม

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2525 : คำนำ)

จากผลของการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งพบว่า ถ้าสังคมมีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น
 เท่าใด ก็ยิ่งทำให้ความเจริญทางด้านจิตใจลดน้อยลงตามลำดับเท่านั้น จึงจะเห็นได้จากชาวทางค่าน
 วิทยุ โทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ ซึ่งมักจะปรากฏคดีอาชญากรรมต่าง ๆ มากขึ้นทุกวัน

ดังนั้นการปลูกฝังค่านิยมอันดีงามให้เกิดขึ้นในชาติจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่ง เพราะหลังอำนาจ
 แห่งชาติจะมั่นคงเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในชาติ ซึ่งย่อมจะประพฤติดนค่านิยมที่
 สังคมนั้นยอมรับอยู่ รัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในแง่ดังจะเห็นได้จากคณะกรรมการวัฒนธรรม
 แห่งชาติ ได้กำหนดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ประกอบด้วย (1) การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร
 และมีความรับผิดชอบ (2) การประหยัดและออม (3) การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
 (4) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา (5) ความรักชาติ ศาสน กษัตริย์ (คณะกรรมการวัฒนธรรม
 แห่งชาติ. 2525 : 18) พร้อมทั้งการประกาศเชิญชวนให้ทุกคนร่วมกันเสริมสร้าง ปลูกฝัง และ
 ปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม การแสวงหาค่านิยมที่พึงประสงค์ และการใช้ค่านิยมเป็นแนวทางกำหนด
 เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในชาตินั้น ๆ มิใช่จะกระทำให้สำเร็จได้โดยง่าย ภายในระยะเวลาอันสั้น

ควยวิรัชักชนพระชาชนร่ววมกันเสริมสร้าจ ปลูกยั้งพรอมปฏิบัติตามเห่านั้น การปลูกยั้งค่านิยมคองเป็น การกระทำที่คองเนองไ้รับความร่ววมอจากทุกฝ่าย และคองอาศัยระยะเวลายาวนาน การเชื่อมโยง ลักษณะทาง ๆ ของค่านิยม อาจพบไ้จากสิ่งแวคล้อม สื่อมวลชน และสิ่งยืมพท่าง ๆ คั้งที่ ไ้พทุรบย์ เครือแกว ไ้ให้ขอสังเกทว

ค่านิยมจะส่งผลสะท้อนให้คนจำคองกระทำสิ่งนั้น และเมอกระทำสิ่งนั้นแล้วคนเราจะมี ความสุข และสังคัมจะยกย่องดอเป็นสิ่งที่ถูกคอง ค่านิยมของสังคัมหนึ่ง ๆ นั้น สามารถ สังเกทไ้หลายทางคือ สังเกทจากสิ่งทีมีบุคคล เลือกลักษณะพิเศษทาง ความสนใจ คำพูดจาก การสนทนา และจากการคิดหรือการเขียน

(ไ้พทุรบย์ เครือแกว. 2516 : 13 - 14)

ในการปลูกยั้งค่านิยมนั้น นักเขียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการ เสนอแนวคิคแนวท่างในการ ประพฤติปฏิบัติตนของบุคคลในสังคัม ไ้เป็นนุประพฤทที่ประพฤทชอบ นักเขียนจะไ้จวรกรรมกรรรมเป็น เครื่องมือ เพื่อเสนอสารที่จำเป็นคองการค่านิยมชีวิตของบุคคลในสังคัมไ้ค้ เพราะจวรกรรมกรรรมเป็น สิ่งทีเขียนขึ้นจากประสบการณ และจากทัศนะของผูเขียนทวย คั้งนั้นโลกของจวรกรรมกรรรมก็ค้อโลกของ ชีวิตจริงนั้นเอง แมบบางครั้งภาพของสังคัมที่ปรากฏในจวรกรรมกรรรมจะถูกบิคเบือนไปบ่าง แต่กั้ยังพหหา พนฐานของความจริงไ้ค้อยู ผูเขียนนั้นเป็นเพียงผูเสนอแนวคิค ความดำนึกคองสังคัมตามความรู้สึกส่วนทัว โดยไ้ข้อถ้ร เป็นสื่อกลาง ถ้าเป็นทียขณะรับคองสังคัมทุกชนชั้น เราอาจเชอไ้ควว่า จวรกรรมกรรรมเรองบั้น ๆ เป็นแนวคิคร่ววมของคนสมัยนั้น แต่ถ้าวจวรกรรมกรรรมนั้นไม่สามารดสื่อความหมายให้คนส่วนมากเข้าใจได้ ก็ถ้อวว่า จวรกรรมกรรรมเรองนั้นหากคู้ค่าไ้คยยาก คั้งที่ สิทธา ทับจกฏวคด ไ้ให้ขอคิคเกี่ยวกับคู้ค่าของ จวรกรรมกรรรมไ้คั้งนี้

คู้ค่าทีน่าสนใจบ่างหนึ่งของจวรกรรมกรรรมคือ จวรกรรมกรรรมเป็นทัวกลางทีสำคัญในการ ซักเกดอ (Socialization) ความคิคความเชอ ค่านิยมของคนในสังคัม โดยเฉพาะ จวรกรรมกรรรมทีแพร่หลาย เป็นทีชนะยอมของประชาชน ประชาชนร้กัใคร นั้นแสดงวว่า ความคิค ความเชอของประชาชนยอมมีลักษณะเชนเทียบกับจวรกรรมกรรรม เพราะสิ่งทีประชาชนชั้นชอบ

สนใจเคารพยกย่อง บูชาพันและทองการแล้ว ดังนั้นก็ยอมเป็นสิ่งที่สอคล้องกับความคึก
ของเขา วรรณกรรมแต่ละชิ้นล้วนมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า

ฉะนั้นเรามักพบว่า วรรณกรรมมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมอยู่เสมอ ซึ่ง ตรีศัลย์ บุญขจร ไก่กล่าว
ถึงความสัมพันธ์ไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรกวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม คือสะท้อน
ประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม
หรือต่อนักเขียน สภาพการณ์ของสังคมย่อมเป็นสิ่งที่กำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของเขา และลักษณะที่สาม
วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม คือสามารถสร้างสรรควรรณกรรมใหม่ชีวิต สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อ่าน
ผู้เขียนจึงมีบทบาทในฐานะผู้นำแนวความคิดของสังคม และเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง (ตรีศัลย์
บุญขจร. 2523 : 6 - 10) ในทำนองเดียวกันวรรณกรรมก็ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยมค่านิยม

ในสังคมไทยนั้น นักเขียนนวนิยายบางท่านเสนอผลงานเพื่อความบันเทิงมากกว่าที่จะชี้ให้
ผู้อ่านพบปัญหาชีวิต หรือปัญหาสังคมจะมีบ้างก็เพียงชี้ให้เห็นปัญหาทางของชนบทชนเมืองเป็นเฉพะประเพณี
และศีลธรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชีวิตมีความคึกคักและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งอาจเป็นเพราะคนไทย
ส่วนใหญ่อุทิศใจในความรัก ความสนุก และความสะอึกสะอื้นใจ ก็ไม่อยากจะสร้างกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขใด ๆ
ให้กับตนเองและสังคม แต่อย่างไรก็ตาม นวนิยายก็เป็นกระจกสะท้อน การมองความเป็นจริงควบคู่กัน
และอุดมการณ์ของผู้เขียน และจากการศึกษานวนิยายเรามักพบว่า ผู้เขียนอาจใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือ
สำหรับเสนอสารของตน เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม หรือเบียดเบียนเสียสละสังคม หรือแสดง
แนวความคิดเกี่ยวกับชีวิตและสังคมในแง่ใดแง่หนึ่งก็ได้ อาจกล่าวโดยสรุปว่า นวนิยายที่คึกคัก ควรจะต้อง
หาหาบทสะท้อนชีวิต และสิ่งรอบตัวของผู้อ่านได้คึกคัก

สำหรับนักเขียนนวนิยายไทยที่มีบทบาททางด้านการเขียนในการใช้นวนิยาย เพื่อสะท้อนภาพสังคม
บันทึกสภาพการณ์ของสังคม ตลอดจนปลุกปล้ำพฤติกรรมที่ดีให้กับคนในสังคม ตามแต่การเขียนที่ตนถนัดนั้น
ก็มีอยู่เป็นจำนวนมากได้แก่ กฤษณา อโศกสิน สุภา ลือศิริ ว. วินิจฉัยกุล สีส้า สุวรรณี
สุคนธา และเพ็ญแข วงศ์สง่า เป็นต้น แต่ผู้วิจัยพบว่า เพ็ญแข วงศ์สง่า ก็เป็นนักเขียนที่มีบทบาท
สำคัญในการสร้างผลงานใหม่ส่วนช่วยผลักดัน แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องค่านิยม การศึกษา สภาพ
เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนการดำเนินชีวิตในแนวพุทธปรัชญา ฯลฯ ท่านเป็นนักเขียนที่พยายาม

พัฒนาผลงานของคุณเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ดังที่ท่านกล่าวไว้ในหนังสือครั้งหนึ่งทาง
ว่า "กาลเวลานั้นได้พัฒนาแนวความคิดของคนไม่น้อย แต่ที่แน่นอนที่สุดก็คือ เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็น
ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลในงานเขียนของข้าพเจ้า" นอกจากนี้ท่านยังให้ทัศนะเกี่ยวกับนวนิยายว่า

ผู้อ่านบางคนเห็นว่า นวนิยายเป็นเพียงเรื่องประโลมโลกเท่านั้น หากใ้คนนวนิยายคือ
ความจริงที่มีสิ่งสุนทร เสลืออบอยู่ เป็นบันทึกพฤติกรรมของสังคมที่เต็มไปด้วยชีวิตชีวา
และละเอียดอ่อน ข้าพเจ้าเขียนนวนิยายเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นความจริง ความเป็นไป
ของชีวิตในแง่สุนทรีย์ ยะนวนิยายที่คัดลอกใ้โหรบรรด สทางภาษาแก่ผู้อ่านด้วย ผู้อ่านนวนิยาย
มักจะเป็นคนละเมียดละไมนาคมหา และมีโลกทรรศน์กว้างขวาง ข้าพเจ้าจึงนับถือ
นักอ่านนวนิยายมากกว่านักอ่านประเภทอื่นเสมอ

ความน่าสนใจในงานเขียนของ เพ็ญแข วงศ์สง่า อีกอย่างก็คือ การกล่าวถึงผลงานของท่านที่ปรากฏในคำประกาศเกียรติคุณในพิธีมอบปริญญาศิลปศาสตร ุญช์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขารัฐศาสตร์
วรรณกรรม) (Ph.D Literature) ของมหาวิทยาลัย Western Pacific Honolulu Hawaii
U.S.A. ณ หอประชุมห้องสมุท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน วันพฤหัสบดีที่ 29 ธันวาคม
2526 เวลา 15.00 น. ว่า

งานวรรณกรรมของรองศาสตราจารย์เพ็ญแข เป็นงานที่ได้รับยกย่องจากผู้อ่านว่า รักษา
เอกลักษณ์ของภาษาไทยไว้ดี ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และกฎเกณฑ์ของภาษา ใช้สำนวน
โวหาร เป็นที่ประทับใจ ทั้งแนวเรื่อง (Theme) ก็เป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งที่ถูกต้อง
ใ้แก่ผู้อ่านในสังคมไทย มุ่งปรับปรุงบุคลิกภาพของเยาวชนให้เข้มแข็งกล้าหาญ ไม่ขอสห
ท้ออุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผลงานตามบันเทิงคดี (Fiction) ส่วนหนึ่งเป็นนวนิยาย
ที่แสดงข้อคิดเห็นทางการเมืองและส่วนหนึ่งเป็นนวนิยายแสดงภาพสังคมบางเรื่องก็ใ้ใช้
แนวปรัชญาของพุทธ ศาสนาชั้นนำหรือแก่นไขปัญหาต่าง ๆ ให้ดูลงไปโดยใ้กลมกลืนกับสภาพ
สังคมไทย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษางานเขียนนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า และ จากการศึกษาพบว่า ยังไม่มีผู้ใดศึกษางานเขียนของท่านอย่างจริงจังมาก่อน นอกจากนั้น บทโทรทัศน์ หรือบทภาพยนตร์ที่นำมาจากนวนิยายของท่านบางครั้งยังมีคนเบือนจากต้นฉบับจริง อยู่มาก อีกทั้งการศึกษานวนิยายที่ปรากฏในปัจจุบัน ส่วนมากจะศึกษาเฉพาะคำองค์ประกอบของ นวนิยายหรือกลวิธีของผู้เขียนเท่านั้น ส่วนในเรื่องของเนื้อหาของนวนิยายที่มีต่อสังคม ในแง่มุม ต่าง ๆ ยังไม่เป็นที่ปรากฏแพร่หลายนัก รวมทั้งเนื้อหาของนวนิยายไม่ควรจะจำกัดเฉพาะเป็น เรื่องของความบันเทิงเท่านั้น ควรจะก้าวไกลมากขึ้น เพื่อเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาความคิด และสติปัญญาของผู้อ่านไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นทางสมควรอย่างยิ่งที่จะศึกษางาน ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านโดยทั่วไปแก่นักศึกษา ตลอดจนเยาวชนไทย ที่สนใจจะศึกษาวา "นวนิยาย" มีส่วนร่วมในการปลูกฝัง แนวความคิด และเป็นแบบอย่างที่ดี เกี่ยวกับเรื่องค่านิยมของสังคมไทยได้มากขึ้นน้อยเพียงใดและอย่างไร

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาค่านิยมในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละคร เอกในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบว่า มีค่านิยมอะไรบ้างที่ปรากฏในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า
2. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดค่านิยมของตัวละคร เอกจากนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า

ค่านิยมค้ำฟ้าเฉพาะ

1. ค่านิยม หมายถึง แนวคิดด้านต่าง ๆ ความรู้สึก ความเชื่อถือของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดแนวทางในการประพฤติตนของบุคคลส่วนใหญ่ของสังคม ได้แก่ คุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง คือความชอบของบุคคลที่สะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับซึ่งปรากฏตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การพึ่งตนเอง
- 1.2 ความซื่อสัตย์
- 1.3 ความรับผิดชอบ
- 1.4 การประหยัดและอดออม
- 1.5 การศึกษาค้นคว้าความรู้
- 1.6 เคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโส
- 1.7 ความเมตตาการุณา
- 1.8 ความกตัญญูต่อกัน
- 1.9 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 1.10 ความซื่อสัตย์

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ คือค่านิยมด้านสังคมที่คนในสังคมเห็นพ้องต้องกัน และยอมรับปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- 2.1 ความสามัคคี
- 2.2 ความมีระเบียบ และเคารพกฎหมาย
- 2.3 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. ค่านิยมเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม คือ ค่านิยมที่ทองการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สภาพธรรมชาติที่สวยงาม เพื่อให้เกิดความดีงามแก่ตัวบุคคลและกับผู้อื่นดังนี้

- 3.1 การตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต
- 3.2 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี

4. องค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมในตัวละคร เอก ไคแก

4.1 องค์ประกอบทางกายภาพ หมายถึง การศึกษาและอายุ

4.2 องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม หมายถึง ฐานะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู

และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

4.3 องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ หมายถึง ความกระตือรือร้นและมุ่งอนาคต เจตคติ ทักษะ ความเป็นระเบียบ และศีลธรรม

5. ตัวละคร เอก หมายถึง ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญ หรือเป็นตัวดำเนินเรื่อง และเป็นผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวกับค่านิยมอย่างเด่นชัด ไม่จำเป็นต้องเป็นนางเอกหรือพระเอก

6. พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกที่เป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของตัวละคร ซึ่งเกี่ยวกับค่านิยม สืบเนื่องจากการแสดงออกหรือผลของการแสดงออกของตัวละคร

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเสนอผลของการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยเพิ่มขึ้นตอนดังนี้

1. ศึกษาประวัติและงานประพันธ์ประเภทนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า จากเอกสารและสัมภาษณ์โดยตรง เลือกนวนิยายซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมอย่างชัดเจนมาศึกษาอย่างละเอียดจำนวน 14 เรื่อง ดังนี้

1. ฟ้าเลือดนสี
2. หนึ่งในจักรวาล
3. ส่วนทางสายรุ้ง
4. วันพรุ้งนของปรารถนา
5. หมูบานคอกงัวแดง
6. จัตุรัสชีวิต
7. ตะวันขึ้นทอ่าวพังงา
8. ลิ้มสังคม

9. สะโพกหัวนอก
10. เขย้านนอก
11. ไผ่ลอคกอ
12. นกหัวเขาส
13. ทางสุกหาย
14. เมียหมายเลขหนึ่ง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำนิยาม ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำนิยาม และนำมาสรุปเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คำนิยามที่ปรากฏในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า

3. วิเคราะห์คำนิยามที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 14 เรื่อง โดยพิจารณาจากการสุ่มตัวอย่างเลือกเฉพาะเล่มที่มีการปรากฏของคำนิยามบ่อยครั้ง

1. พิจารณาคำหรือข้อความที่ปรากฏในนวนิยายว่า คำหรือข้อความนั้นแสดงคำนิยามอะไรบ้าง

2. พิจารณาจากแกนของเรื่อง
3. พิจารณาจากพฤติกรรมของตัวละครเอก

วิเคราะห์หาคำนิยามตาม เกณฑ์ดังนี้คือ

3.1 งานเกี่ยวกับตนเอง

- 3.1.1 การพึ่งตนเอง
- 3.1.2 ความขยันหมั่นเพียร
- 3.1.3 ความรับผิดชอบ
- 3.1.4 การระหัยคและออกออม
- 3.1.5 การศึกษาหาความรู้
- 3.1.6 เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส
- 3.1.7 ความเมตตากรุณา
- 3.1.8 ความกตัญญูภาคเวท

- 3.1.9 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- 3.1.10 ความซื่อสัตย์
- 3.2 งานเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ
  - 3.2.1 ความสามัคคี
  - 3.2.2 ความมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
  - 3.2.3 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- 3.3 งานเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม
  - 3.3.1 การตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต
  - 3.3.2 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี
- 4. ศึกษาและจำแนกประเภทของศิลปะที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละคร เอก โคน์
  - 4.1 ทางกายภาพ
  - 4.2 ทางสภาพแวดล้อม
  - 4.3 ทางบุคลิกภาพ
- 5. สรุป อภิปรายผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้จะขอเสนอโดยแยกกล่าวตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้ คือ

- 1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
  - 1.1 ความหมายของค่านิยม
  - 1.2 ชนิดหรือประเภทของค่านิยม
  - 1.3 ลักษณะของค่านิยมไทยที่ปรากฏโดยทั่วไป
- 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
  - 2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรม
  - 2.2 งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
- 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละคร เอก

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

1. ความหมายของค่านิยม

ค่านิยม มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กันดังนี้

• ไทเลอร์ ครูเกอร์ น. สำทูน (2516 : 66) ให้ความหมายว่า "ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คุณสนใจปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่คุณถือว่าเป็นสิ่งบังคับของทำนองปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คุณบูชา ยกย่อง และมีความสุขที่จะได้เห็น ใฝ่หัง ใฝ่เป็นเจ้าของ ค่านิยมของสังคมจึงเป็นวิถีของการจัดรูปความประพฤติ ที่มี ความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับ ความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของ คนในสังคม"

เลิศพร ภาวะสกุล (2516 : 8) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งกำหนดความเชื่อ ความปรารถนาและการมองโลกของบุคคล เป็นพื้นฐานของความคิด ตลอดจนถึงการกระทำหรือถือได้ว่า ค่านิยมเป็นนามธรรมขั้นสูง มีการถ่ายทอดกันให้ภายในสังคมหรือวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดขบวนการหลายอย่างต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นไปทั้งการยอมรับและขัดแย้งในสังคม การเลือกกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ย่อมขึ้นกับ ค่านิยมที่บุคคลผู้นั้นยึดถืออยู่ ค่านิยมจะเป็นหลักการ ทาง ๆ ที่บุคคลยึดถือในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ

สำหรับในต่างประเทศนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายของค่านิยมไว้หลายท่าน เช่น

โรคิช (Rokeach. 1968) อธิบายว่า ค่านิยมเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งที่มีลักษณะยืนยงถาวร ซึ่งเป็นแนวทางของความประพฤติหรือเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่ตนเอง หรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สัมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวาทปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

2. ชนิดหรือประเภทของค่านิยม

ค่านิยมแบ่งออกได้เป็นหลายชนิด ได้มีผู้ทรงคุณวุฒิแบ่งชนิดของค่านิยมตามความเห็นที่แตกต่างกันไป ดังนี้

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2520 : 41) กล่าวว่า ค่านิยมแบ่งออกได้เป็นค่านิยมส่วนบุคคลและค่านิยมของสังคม โดยทั่วไปค่านิยมของบุคคลจะเป็นไปตามค่านิยมของสังคมที่บุคคลผู้นั้น

รวมอยู่ แต่บางครั้งค่านิยมของบุคคลอาจขัดแย้งกับค่านิยมของสังคมได้ ในกรณีที่บุคคลมีค่านิยม ส่วนบุคคลขัดแย้งกับค่านิยมของสังคม อาจใ้ภัยโทษบ้าง ซึ่งอาจเป็นโทษทางกฎหมาย หรืออาจเป็น โทษสถานเบา เช่น จูฑิณินทา เป็นต้น

ค่านิยมของสังคม (Social Value) ก็หมายความว่าถึง สิ่ง ๆ หนึ่ง ซึ่งสังคมนั้นนิยม กันว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ หรือมีค่าเพียงพอที่จะปฏิบัติตาม เมื่อทั้งสังคมนิยมปฏิบัติตามกันในสิ่งนั้น ๆ สิ่งนั้น ๆ จึงกลายเป็นค่านิยมทางสังคมไป ตัวอย่างเช่น เด็กของเคารพเรือหึ่งผู้ใหญ่ หม่อมสาวทอง อนุเคราะห์คนชราและเด็ก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นค่านิยมของสังคมที่ยึดถือปฏิบัติกันมา

พิทยา สาบุญ (ม.ป.ป. : 95 - 102) เป็นค่านิยมของกลุ่ม ค่านิยมกลาง หรือ ค่านิยมรวม และค่านิยมเฉพาะบุคคล

ค่านิยมกลุ่ม หมายถึง ค่านิยมที่เหมือน ๆ กันของหลายบุคคลรวมกัน เป็นเพียงค่านิยม ของกลุ่มหนึ่ง หรือชนหนึ่งของสังคม ยังมีส่วนที่มิไ้รวมค่านิยมเดียวกันนั้น เนื่องจากกลุ่มหนึ่งหลายของ รวมกันเป็นสังคมใหญ่ จึงต้องมีค่านิยมที่ช่วยประสานการกระทำระหว่างกลุ่ม ค่านิยมที่ควรมิได้แก่ การ ทำหน้าที่ของกลุ่มในส่อกคลองสัมพันธ์กับหน้าที่ของกลุ่มอื่น ๆ การไม่ถือความสำคัญและประโยชน์ของกลุ่ม ตนเหนือกลุ่มอื่น ๆ จนเสียประโยชน์ของส่วนรวม และการให้โอกาสสมาชิกของสังคมที่มีความสามารถ เขารวมกลุ่มโดยไม่ผูกขาดอำนาจอภิสิทธิ์

ค่านิยมกลางหรือค่านิยมรวม เป็นค่านิยมร่วมซึ่งสังคมที่จะอยู่รวมกันได้ จำเป็นต้องมี ได้แก่ ความรักใคร่ โยติ ยุติกัน การช่วยเหลือประโยชน์กัน การไม่เบียดเบียน ช่างเกินประโยชน์ ของผู้อื่น การไม่เอาประโยชน์ส่วนตนอยู่เหนือประโยชน์ส่วนรวม การรักษาระเบียบวินัยที่ถูกของยุติธรรม เพื่อประโยชน์รวมของส่วนรวม ค่านิยมเหล่านี้เป็นค่านิยมกลาง สำหรับสังคมรวมกันทั้งหมด ที่สมาชิกทุกคน จะยึดถือปฏิบัติได้

ค่านิยมเฉพาะบุคคล หมายถึง สิ่งที่แสดงออกของความเป็นปัจเจกบุคคลของแต่ละคน อาจหมายถึง การยึดถืออะไรที่ไม่เหมือนกับผู้อื่น ค่านิยมระดับบุคคลที่ควร เป็นคุณแกบุคคลและสังคม ได้แก่ การบำรุงรักษาสุขภาพของร่างกาย และจิตใจของตน การชวนช่วยหาความรูและประสบการณ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น การขยันหมั่นเพียรในงานที่เป็นสัมมาชีพ การพึ่งตนเอง การประหยัค่าใช้จ่ายการ และแรงงานให้เกิดผลมากที่สุด เป็นต้น

การแบ่งค่านิยมตามแนวคิดนี้ จะแตกต่าออกไปจากแนวคิดของ บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา แต่ถ้ามองให้ลึกแล้ว จะเห็นว่า ค่านิยมกลมและค่านิยมกลาง หรือค่านิยมรวมก็คือ ค่านิยมของสังคม ส่วนค่านิยมเฉพาะบุคคลก็คือ ค่านิยมส่วนตัวนั่นเอง

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2527 : 7) ได้จัดประเภทของค่านิยมเพื่อให้สอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามระดับความเกี่ยวเนื่องคือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม
3. ค่านิยมเกี่ยวกับชาติ

ลักษณะค่านิยมตามทฤษฎีของ สแปรงเกอร์ (Sprenger, 1928) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ได้อธิบายจำแนกลักษณะค่านิยมที่สำคัญของมนุษย์ว่ามี 6 ประเภท โดยที่คนส่วนมากจะมีค่านิยมหนึ่งหรือสองประเภท ที่เด่นชัดกว่าประเภทอื่น ๆ

1. ค่านิยมทางทฤษฎีหรือวิชาการ (Theoretical Value) ได้แก่ ความนิยมศึกษา ทักษะความรู้ ความจริง เหตุผล และการรวบรวมจัดระเบียบความรู้
2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) เป็นค่านิยมที่ทำให้บุคคลแสวงหาประโยชน์ ทรัพย์สิน และความมั่งคั่ง
3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) เกี่ยวข้องกับความชื่นชม พึงพอใจในความงาม รูปแบบ และความเหมาะสมกลมกลืนในลักษณะต่าง ๆ
4. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) ได้แก่ ความรักเพื่อมนุษยชาติ ความต้องการช่วยเหลือ ทำประโยชน์ให้เพื่อนมนุษย์
5. ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) คือความนิยมอำนาจอิทธิพลและชื่อเสียง
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religions Value) ได้แก่ ความเชื่อและความยึดถือในศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือจุดมุ่งหมายอันสูงสุดในจักรวาล

ทฤษฎีของ สแปรงเกอร์ ได้เป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมชุดแรกคือ การศึกษาค่านิยม (Study of Value) โดย แอลพอร์ท เวอนอน และลินดี (Allport, Vernan and Lindsey, 1951) ซึ่งได้เป็นเครื่องมือที่ใช้กันมากที่สุดในการศึกษาค่านิยมของมนุษย์

3. ลักษณะของค่านิยมไทยที่ปรากฏโดยทั่วไป

การศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทยนั้นที่แพร่หลาย ได้แก่ การวิจัยของ สุนทรีย์ โคมินทร์ (2521) โดยใช้ทฤษฎีและวิธีการของ โรคิช มาประยุกต์ในการค้นหา รวบรวมและจัดประเภทค่านิยมของคนไทยเป็นค่านิยมปลายทาง และค่านิยมวิถีปฏิบัติ ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวัดค่านิยมของคนไทยเช่นเดียวกับ ประสาร มาลากุล ณ อรุณยา (2523) ที่ได้วิจัยเรื่อง "ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย" โดยอธิบายเกี่ยวกับลักษณะค่านิยมของคนไทย พร้อมทั้งมีการอ้างอิง และวิเคราะห์ประกอบด้วย

ส่วน ทวีต หันนาคินทร์ (2521 : 114 - 115) ได้วิเคราะห์ค่านิยมเดิมและความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยได้สรุปลักษณะค่านิยมของคนไทยที่โรงเรียนควรปลูกฝังให้นักเรียนไว้ในหนังสือเรื่องสอนค่านิยม

1. ความรักและห่วงแหนในความมั่นคงปลอดภัย อธิปไตย และเอกราชของชาติ
2. ความจงรักภักดี เคารพยึดมั่นด้วยศรัทธาอันบริสุทธิ์ใจต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
3. ความเลื่อมใส ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. ความซื่อสัตย์สุจริต และบริสุทธิ์ใจ ในการกระทำต่าง ๆ
5. ความสำนึกในความรับผิดชอบทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม
6. การมีวินัยของตนเอง เคารพในระเบียบ และกฎหมายของบ้านเมือง
7. ความภูมิใจในวัฒนธรรมไทย
8. ความสามัคคี
9. การ เสียสละ
10. ความอดทน
11. ความมัธยัสถ์
12. ความซื่อ
13. การไม่เลือกงาน

14. ความกตัญญูทเวท
15. ความนิยมใชของไทย
16. ความซื่อสัตย์ก่อนหลักวิชาความรู้
17. การประสานประโยชน์

ค่านิยมดังกล่าวนี้ นับเป็นค่านิยมที่คงตัว คือเป็นที่ยอมรับโดยไม่มีข้อสงสัย นอกจากนี้ก็ยังมีค่านิยมอื่น ๆ ซึ่งต้องมีการพิจารณาเป็นลักษณะที่ยังไม่ตายตัว

สำหรับ เพ็ญแข วัจนสุนทร นั้น (2523 : 32 - 51) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ค่านิยมของคนไทยจากสำนวน สุภาษิต และคำพังเพย แล้วสรุปว่า ค่านิยมของคนไทย จำแนกได้เป็น 19 หมวด ดังนี้

1. การยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรมตามแนวปรัชญาของพุทธศาสนา ได้แก่ ความไม่ประมาท กรรมดี และความสุซสงบทางใจ เป็นต้น
2. การยกย่องอำนาจ ตำแหน่ง ฐานะบุรุษ ยศศักดิ์ ชาติวุฒิ ศักดิ์ตระกูล
3. การยกย่องผู้มีอาวุโส ครูอาจารย์ นักปราชญ์ บัณฑิตและสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียนของกุลบุตร
4. การนิยมความสุภาพอ่อนน้อม ไม่ชอบถ้าวร้าวมูทะลุ ไม่ชอบคักรอน หักหาจนำใจกัน มีความเมตตากรุณา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. การนิยมชีวิตงาม ๆ รักความสันโดษมีกันน้อย หากความสุขจากความกลมกลืน
6. รักหน้า รักเกียรติ ชอบความมีหน้ามีตา
7. ยกย่องความกตัญญูทเวท
8. เียดหนุนสถาบันกษัตริย์
9. รักพวกพ้อง ใจนักเลง
10. นิยมการรู้จักที่ต่ำ ที่สูง มีความเกรงใจ มีความอดกลั้น
11. นิยมการรู้จักประสานประโยชน์ ประนีประนอม
12. ใฝ่ความสำคัญแก่บุรุษมากกว่าสตรี
13. ยอมรับธรรมเนียมชาติหรือเคราะห์กรรม

14. เห็นความสำคัญของการพูด
15. ชอบความสนุกสนาน ความหรูหราโอ้อวด
16. ขกยของเงิน และความมั่งคั่ง
17. นิยมอาชีพสบาย งานเบา ชอบอาชีพรับราชการ รักความสวยงามประณีต
18. รักความเป็นไทย ความมีอิสระเสรี ความสะดวกสบาย
19. ให้อภัยง่าย อดง่าย ไม่ผูกพันบาท อุดมอลวย ออมชอม ปรับตัวเก่ง ไม่สนใจ

สิ่งเล็กน้อย

ลักษณะของค่านิยมดังกล่าวนี้ เป็นการวิเคราะห์จำแนกตามลักษณะที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไป ยังมีใ้มีการศึกษาเกี่ยวกับน้ำหนัก หรือลำดับความสำคัญมาหน่อย

ในปี 2525 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศเชิญชวนให้คนไทย ร่วมกันปฏิบัติค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 5 และนิสิตนักศึกษาจากทุกภาคของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินค่าตัวเอง และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ค่านิยมที่เยาวชนไทยให้ความสำคัญสูงสุด คือค่านิยมเรื่องความมั่นคงปลอดภัย เป็นระเบียบและอนุรักษ์นิยม ส่วนค่านิยมที่เยาวชนเห็นว่า สำคัญมากรองลงไปคือการช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ค่านิยมที่เยาวชนให้ความสำคัญในระดับสูงคือ ค่านิยมเรื่องคุณธรรม และศาสนา ส่วนค่านิยมในด้านความสันโดษ มีชัยสัดเยาวชนไทยให้ความสำคัญน้อยที่สุด และผู้วิจัยให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการที่เยาวชนให้ความสำคัญต่อก่านิยมในด้านความสันโดษ และมีชัยสัดน้อยที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะเยาวชนไม่ได้เห็นตัวอย่างที่ดี จึงทำให้เยาวชนมีค่านิยมในเรื่องนี้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ส่วนสภาสตรีแห่งชาติ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลกระทบทต่อการพัฒนาประเทศ" โดยศึกษา ค่านิยมของสตรีไทยที่อาจมีผลกระทบทต่อการพัฒนาประเทศโดยใช้แบบสำรวจศึกษาค่านิยมของสตรีไทยในสถานต่าง ๆ ได้แก่ ค่านิยมคานครอบครัว สังคม วัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ ตัวอย่างประชากร เป็นสตรีในภาคต่าง ๆ ซึ่งมีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏว่าเกี่ยวกับค่านิยมในด้านการศึกษาสตรีส่วนมากเห็นว่า สตรีควรจบการศึกษาระดับ

มัธยมศึกษา หรือปริญญาตรี ส่วนค่านิยมเกี่ยวกับจิตรกรรมนั้นปรากฏว่า สตรีไทยศึกษารวม ทั้งพระ
 แสดงธรรมทางวิทยุ โทรทัศน์ ไปวัดในวันพระ ไปทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา และ
 สตรีส่วนมาก มีความเห็นว่า แม่ควรมีส่วนอบรมคุณธรรมให้แก่บุตรอย่างสม่ำเสมอ และค่านิยมในด้าน
 เศรษฐกิจนั้นปรากฏว่า สตรีไทยส่วนใหญ่นิยมใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ และเห็นว่าการแต่งกาย
 สวยงามราคาแพงเป็นสิ่งข่มเขี้ยว นอกจากนี้ยังพบว่า สตรีส่วนมากมีเงินเหลือเก็บบ้าง แต่มีจำนวนน้อย
 ที่เป็นหนี้เป็นสิน จะสังเกตได้จากอัตราการวิจัย ส่วนใหญ่สตรีไทยจะมีค่านิยมที่ช่วยส่งเสริม ในการพัฒนา
 ประเทศ และค่านิยมเหล่านี้ค่อนข้างจะสอดคล้องกับสภาพสังคมของประเทศเราที่มุ่งระมัดระวังค่านิยมที่
 ประเทศมากกว่าสตรี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรม

งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับค่านิยมโดยวิธีวิเคราะห์จากวรรณกรรมโดยตรงนั้นเท่าที่
 ค้นความมายังมีน้อย ซึ่งพอจะกล่าวได้ดังนี้คือ

ฉัตรมา อาจารย์ธู (2514) ได้ศึกษาเรื่อง ค่านิยมที่สัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ
 จากวรรณกรรมที่วัยรุ่นสนใจ รวมทั้งศึกษาค่านิยมของวัยรุ่นว่าจะมีน้ำหนักเน้นในเรื่องใดและส่งเสริม
 การพัฒนาประเทศหรือไม่ โดยใช้วิธีส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสุ่มจากวัยรุ่นทั่วประเทศ
 จำนวน 661 คน ผู้วิจัยได้ให้เหตุผลไว้ว่า "โดยเหตุที่หนังสือหรือวรรณกรรมมีอิทธิพลต่อความเจริญ
 ก้าวหน้าของบุคคลโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งจะส่งผลสะท้อนไปถึงความเจริญของสังคมและประเทศชาติ
 ดังนั้นจึงน่าจะได้อธิบายว่า วัยรุ่นสนใจและชอบอ่านหนังสือประเภทใด วรรณกรรมนั้น ๆ แสดงค่านิยม
 ค่านิยมใดบ้าง สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของวัยรุ่นหรือไม่ ตลอดจนศึกษาค่านิยมที่ปรากฏ
 ในวรรณกรรมและค่านิยมของวัยรุ่นว่า มีส่วนส่งเสริมการพัฒนาประเทศเพียงใด และผลการวิจัยสรุปว่า
 ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมจากการวิเคราะห์เป็นค่านิยมด้านไม่ศรีสัมพันธ ซึ่งเป็นค่านิยมของสังคมไทย
 นั้นอย่างอุดมสมบูรณ์ในวรรณกรรม

วิชาญ สว่างพงศ์ (2520) ได้ศึกษาค่านิยมที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยรัชกาลที่ 1 - 3
 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพิจารณาจากวรรณคดี 3 เรื่อง คือ รามเกียรติ์ เสภาขุนช้างขุนแผน และ

พระอภิธรรม ผู้วิจัยให้เหตุผลของการเลือกวรรณคดีว่า เป็นวรรณคดีที่รู้จักกันแพร่หลายกับทั้งมีพฤติกรรมของตัวละครหลายระดับ อีกหนึ่งเป็นผลงานของกวีทั้งที่อยู่ในราชสำนักและนอกราชสำนัก โดยใช้วิธีพิจารณาในแง่ที่เกี่ยวกับสถาบันทางสังคม คือสถาบันทางครอบครัว สถาบันการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสถาบันสหนาการ ผลสรุปของการวิจัยว่า วรรณกรรมขอมมีความผูกพันกับสังคม วรรณกรรมแต่ละเรื่องต่างก็เป็นบันทึกสภาพสังคมซึ่งมีการบันทึกมาจนย่อยต่างกัน สภาพสังคมกับค่านิยมต่างก็เป็นเหตุและผลต่างกัน สภาพสังคมบางอย่างเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดค่านิยมบางประการ เช่น สังคมมีการยกย่องให้เกียรติยศอำนาจสูงสุด จึงเป็นผลให้ค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต และจงรักภักดี แต่ในขณะที่เกี่ยวกับค่านิยมบางเรื่องก็มีส่วนผลักดันให้สภาพสังคมเป็นเช่นนั้นเช่นนี้คือความซื่อสัตย์ เช่น การที่สังคมนิยมการรับราชการ เป็นอาชีพสำคัญก็เพราะมีค่านิยมเกียรติยศชื่อเสียง เป็นพื้นฐานทางจิตใจอยู่ ค่านิยมนี้รวมทั้งวงและทางอบ คือค่านิยมบางอย่างมีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และก้าวหน้า เช่น ความสามัคคี ความรัก ความกตัญญู แต่ค่านิยมบางชนิดก็เป็นอุปสรรคในความก้าวหน้าของสังคมหรือไม่ให้ความเสมอภาคแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ค่านิยมระบบพรรคพวก

2. งานวิจัยในทางประเทศเกี่ยวกับค่านิยม

ชารมัส และโมลเลอร์ (Charms and Moeller. 1962 : 136 - 143)

ได้ศึกษาค่านิยมที่มีสื่อกแพร่อยู่ในหนังสืออ่านสำหรับเด็กอเมริกัน โดยรวบรวมหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่พิมพ์ตั้งแต่ ค.ศ. 1800 - ค.ศ. 1950 แล้วสำรวจเนื้อหาของหนังสือเหล่านั้น ผลการศึกษาค้นพบว่า ตั้งแต่ ค.ศ. 1800 - ค.ศ. 1900 หนังสือเหล่านั้น มีเนื้อหาส่งเสริมจินตนาการ ส่งเสริมความคิด และมีคุณภาพสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่หลังจากปี ค.ศ. 1900 แล้ว คุณสมบัตินี้ในหนังสือก็ลดลงในขณะที่เกี่ยวกับเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม จรรยา ในหนังสือตั้งแต่ปี ค.ศ. 1800 ถึง ค.ศ. 1950 ลดน้อยลง

เฮเว็ต (Hewett) ได้ศึกษาและทดลองเรื่องการเปลี่ยนแปลง ค่านิยม 4 ประการที่นักเรียนระดับประถมศึกษา ค่านิยมทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาการทางอารมณ์ สติปัญญา และร่างกาย ค่านิยมเกี่ยวกับผู้อื่น เช่น ครอบครัว เพื่อน ยูอาวโส มนุษย์ชาติ และอุปสรรคต่าง ๆ ค่านิยมเกี่ยวกับประเทศชาติ เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับชาวอเมริกัน

สิทธิคามรัฐธรรมนูญ ความรับผิดชอบ และความรักชาติ ค่านิยมขั้นพื้นฐาน เช่น การประหยัด ความซื่อสัตย์ในสุนทรีย์ และความเมตตาการุณาต่อคนยากจน ค่านิยมทั้ง 4 ประการนี้ ได้ถูกสอดแทรก ลงในสภาพการ เรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ใฝ่วิถีนัยในกลุ่มร่วมกัน และเน้นในเรื่องศิลปะของภาษา การสอน ใช้ชีวิตก็ปรายแบบสืบสวนสอบสวน และพยายามสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้แก่เด็กนักเรียน นอกจากนี้ ยังเน้นในเรื่อง ให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ในชั้นแรก ๆ กับกลุ่มขนาดเล็กลงมาใช้กับกลุ่มที่มี ขนาดใหญ่ขึ้นได้

ผลการศึกษาและทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรม เกี่ยวกับค่านิยมทั้ง 4 ประการ หลังจากที่ได้เรียนรู้ร่วมกันโดยวิธีจัดกลุ่มและให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกลุ่ม

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นในการวิเคราะห์ค่านิยมดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง คือความชอบของบุคคลที่สะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของพฤติกรรม ต่าง ๆ ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ ซึ่งปรากฏตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การพึ่งตนเอง
- 1.2 ความขยันหมั่นเพียร
- 1.3 ความรับผิดชอบ
- 1.4 การประหยัดและอดออม
- 1.5 การศึกษาหาความรู้
- 1.6 เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส
- 1.7 ความเมตตาการุณา
- 1.8 ความกตัญญูกตเวที
- 1.9 ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ
- 1.10 ความซื่อสัตย์

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ คือ ค่านิยมด้านสังคมที่คนในสังคมเห็นพ้องต้องกัน และยอมรับปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- 2.1 ความสามัคคี
- 2.2 ความระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
- 2.3 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. ค่านิยมเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม คือค่านิยมที่ของภาครัฐให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สภาพธรรมชาที่สวยงาม เพื่อให้เกิดความคึกคักแก่ตัวบุคคล และกับผู้อื่นดังนี้

- 3.1 การตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ผลของการทำ ชีวิต
- 3.2 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก

เอกสารที่เกี่ยวข้องยังไม่มีผู้ใดเขียนไว้ชัดเจน แต่ค่านิยมที่ผู้วิจัยศึกษานั้นเป็นค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง การกระทำที่คนส่วนใหญ่เลือกและตัดสินใจร่วมกันว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม มีคุณค่าสมควรที่จะปลูกฝัง ดังนั้น ค่านิยมดังกล่าวจำเป็นต้องมีคุณธรรม และจริยธรรมเป็นเอง ผู้วิจัยจึงขอใช้เกณฑ์ของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ใช้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาหาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ศึกษาหาความสัมพันธ์กับจริยธรรมไว้ มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2524 : 10 - 11)

1. องค์ประกอบทางกายภาพ ได้แก่ การศึกษา อายุ ของผู้ถูกวัดเอง
2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม ได้แก่

2.1 ฐานะทางครอบครัว หมายถึง การศึกษา อาชีพของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง

2.2 ผู้เลี้ยงดู และวิธีการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง พ่อแม่หรือผู้ปกครองที่เป็นผู้ดูแล

และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และความอบอุ่นใกล้ชิด หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดู โดยให้ความรัก ความเป็นกันเอง พร้อมทั้งให้คำแนะนำช่วยเหลือ อยู่เสมอ

2.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูโดยยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ใช้เหตุผลเป็นหลักในการอบรมสั่งสอน

2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือควบคุม หมายถึง การที่ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดกวดขัน ใ้ปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด

2.2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูโดยประหลูทธิปฏิบัติสิ่งใด ๆ ก็ได้โดยเสรี ผู้ปกครองไม่ใส่ใจติดตามหรือควบคุม

2.3 อิทธิพลของตัวแบบ หมายถึง ตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการทำความดี ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือเพื่อนของตัวละครเอง

3. องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ ได้แก่

3.1 ความกระตือรือร้นของอนาคต หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จจริงลงไปทันที ถึงแม้จะเผชิญกับอุปสรรคทาง ๆ ก็ไม่ทอดทิ้ง มีความอดสาหัสที่จะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหมด โดยมุ่งที่จะให้เกิดผลสำเร็จที่ตรงตามความปรารถนาในอนาคตเป็นหลัก ยอมรับความลำบากในปัจจุบันเพื่ออนาคตที่งดงาม

3.2 เจตคติต่อกฎหมายความเป็นระเบียบและศีลธรรม หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกฎหมาย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และศีลธรรม

จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าสังคมต้องการบุคคลที่มีค่านิยมที่ถูกต้องและมั่นคงเพื่อสังคมจะสงบสุขอีกทั้งยังสามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการสร้างเสริมบุคคลให้เกิดค่านิยมที่จะสร้างสรรคสังคมให้ก้าวหน้าจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นวนิยายก็เป็นวิธีสร้างเสริมวิธีหนึ่งเพราะมีบทบาทต่อบุคคลส่วนมากในสังคม แต่การศึกษานวนิยายในเรื่องของค่านิยมนั้นยังไม่มีการศึกษาอย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องค่านิยมที่ปรากฏในนวนิยายของ เหงียนเซวตงสา โดยให้หลักเกณฑ์จากเอกสารที่กล่าวมาแล้ว เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

วิเคราะห์ "ค่านิยม" ที่ปรากฏในนวนิยายของ
เพ็ญแข วงศ์สง่า

การศึกษาเรื่อง "ค่านิยม" นั้น ปัจจุบันได้มีผู้สนใจและศึกษาค้นคว้ากันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอันเป็นผลให้ระเบียบประเพณีอันดั้งเดิมและค่านิยมที่มีประเพณีอันต่อกัน และส่วนรวมซึ่งเคยมีอยู่เดิมได้เริ่มเสื่อมสลายไป ดังนั้นการวิจัยก็เพื่อที่จะนำมาใช้ในกาชว้างนโยบายและกำหนดแนวทางปฏิบัติของประชาชนให้สามารถเจริญของประเทศ จากกาชว้างผลของการวิจัยเรื่องนี้ ดวงเคือน พันธุมนาวัน กล่าวว่

การวิจัยเพื่อสำรวจมาแล้วนั้น เมื่อแยกตามคุณสมบัติของค่านิยมแล้วพบว่า แยกได้เป็น 4 ประเภท คือ การวิจัยที่ศึกษาความสำคัญและเปลี่ยนแปลงค่านิยมต่าง ๆ การวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อและค่านิยมทางศาสนา การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับจิตลักษณะต่าง ๆ และการวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางกาชว้างจิตลักษณะที่มีประเพณีอันต่อกันและสังคมไทย ค่านิยมที่พบก็จะมีลักษณะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบรรพบุรุษของแต่ละสังคม และค่านิยมในแต่ละยุคสมัยก็แตกต่างกันบ้าง ส่วนจะแตกต่างกันมากน้อยเพียงใ้ไรขึ้นอยู่กับสภาพสังคมนั้น ๆ

(ดวงเคือน พันธุมนาวัน. 2522 : 32)

จากการประมวลผลการวิจัยทำให้เราทราบแนวทางการวิจัยเพื่อจะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับประเทศ แต่การวิจัยส่วนมากจะศึกษาจากการสำรวจข้อมูลโดยตรง ส่วนการศึกษาจากนวนิยายซึ่งเป็นวรรณกรรมไทยนั้นพบน้อยมาก ทั้งที่นวนิยายย่อมบันทึกสภาพและความเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของบุคคลไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลทางจิตวิทยาก็งั้น การศึกษารังนี้จึงเลือกวิเคราะห์นวนิยายของเพ็ญแข วงศ์สง่า ด้วยเหตุนี้เนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปของบุคคล ชีวิตประจำวัน

และเหตุการณ์บ้านเมือง ฉะนั้นคำนิยามย่อมสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของมวลชนในสังคมนั้น ๆ ซึ่ง
 ผู้เขียนยอมรับต่อทัศนะของกลุ่มชนกึ่งกลางไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การวิเคราะห์นวนิยายใน
 แง่คำนิยาม จะพิจารณาจากข้อความหรือเรื่องที่ปรากฏ แกมระหว่างเรื่อง และจากพฤติกรรมของ
 ตัวละครเอก ตามเกณฑ์ในการศึกษาคำนิยามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในภาคผนวก นวนิยายที่นำมาวิเคราะห์
 ทั้งสิ้น 14 เรื่อง โดยจะพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

1. ฟ้าเป็ลีนส์
2. หนึ่งในจักรวาล
3. ส่วนหางสายรุ้ง
4. วันพุงนึ่งของปรารภณา
5. หมูบ้านคอกจิ้งแคง
6. จักรัสชีวิต
7. ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา
8. สนิมสังคม
9. สะใภ้หัวนอก
10. เซบมานนอก
11. ไผ่ลอคกอ
12. นกพิศวาส
13. ทางสุดท้าย
14. เมียนหมายเลขหนึ่ง

การวิเคราะห์จะพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

ห้าเปลี่ยนสี

เรื่องย่อ

เนตรนิสเป็นบุตรสาวคนโตของ พลเรือโทโทท ถวิลเวทย์ มีน้องสาวแสนสวยชื่อนุชนางค์สาวเมารกาเสียชีวิตมานานแล้ว ทดมาเกิดการปฏิวัติทำให้พลเรือโทโทท ต้องหลบหนีไปอยู่ต่างประเทศ เนตรนิสจึงต้องทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เธอตัดสินใจขายทรัพย์สินบางอย่าง จำนำเครื่องเพชร และยกคฤหาสน์ "ทับทิม" ให้ทางกองทัพบกเขา เพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งส่งไปให้แม่ที่กำดั่งลำบาก อีกส่วนเก็บไว้ใช้จ่ายในครอบครัวและการศึกษา ชีวิตเป็นเพื่อชายที่ไว้ใจมหาวิทยาลัยเดียวกันคอยให้กำลังใจอยู่เสมอ แต่ชีวิตมีความคิดเห็นรุนแรงในเรื่องของการเมือง เนตรนิสหาครอบครัวของเธอมาเช่าบ้านหลังเล็กของนายพลกวิน ภักดิ์ อยู่ในวงนันทนาการของเธอถูกฆาตกรรวมหัวให้เธอต้องเดินทางไปร่วมพิธีศพ โดยไม่ฟังคำทัดทานของใคร ขณะเดียวกันนุชนางค์ก็เข้าประกวดจนได้ตำแหน่งนางสาวสยาม และไต่ย้ายออกมาจากบ้านที่เธออยู่กับพี่สาว อีกหนึ่งยังคงเป็นน้องของทนายพอลผู้มีอำนาจท่านหนึ่ง ทำให้เนตรนิสเสียใจกับการกระทำของน้องสาวมากและเธอต้องเสียใจยิ่งขึ้นเพราะชีวิตถูกฆาตกรเนื่องจากความเข้าใจผิดของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง การดำเนินชีวิตด้วยความเข้มแข็งและออกหน้าของเธอทำให้นายพลกวิน สนชมมาตลอด เขาจึงเป็นผู้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ ของเธอตลอดมา ส่วนเนตรนิสสนิทกับนับถือและศรัทธาในการทำงานของทนายพอลมาก ทั้งคู่จึงเกิดความรักซึ่งกันและกันเงิบ ๆ ในที่สุดทั้งสองก็สมหวังในรัก

จากการศึกษาเรื่องห้าเปลี่ยนสีพบว่า เป็นเรื่องราวของเด็กสาวที่ท้องกัณธ และพยายามประคองตนทุกวิถีทางเพื่อจะให้บุตรอกและสอกลดลงกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ภายใต้ชนบทธรรมเนียมประเทศที่ดั่งงาน แม้จะไม่มีผู้ปกครองก็ตาม สำคัญของเรื่องจะแสดงให้เห็นความไม่แน่นอนของการเมืองซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แขนงเขียนก็สะท้อนแนวคิดที่ว่าไม่ว่าบุคคลใดจะมีอำนาจในทางการเมืองก็ตามเป้าหมายที่สำคัญก็คือ การของชาวไทยประชาชนเมื่อความสงบสุขประเทศชาติมีความดีและความเจริญเป็นสิ่งสำคัญ หากจะเปรียบประเทศเป็นฟ้าก็อาจกล่าวได้ว่า เป็นฟ้าที่มีความโปร่งใสปราศจากเมฆหมอกทมิฬ ดังนั้นเนื้อเรื่องจึงสะท้อนแนวคิดและปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับระบบการเมือง ระบบการศึกษา และการกระทำของบุคคลที่จะดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่รอดของตนเองในแง่ของค่านิยมแล้ว เนตรนิสจะเป็นตัวสะท้อนค่านิยมใต้อย่างเด่นชัดหลายประการ ดังนี้

1. การหึงตนเอง
2. ความรับผิดชอบ
3. ความซื่อสัตย์
4. ความมีระเบียบวินัย
5. ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวที
6. ค่านิยมในการแสวงหาความรู้
7. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
8. การเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย
9. ความรักธรรมชาติ
10. การเคารพผู้อาวุโส

ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง

1. การหึงตนเอง

ค่านิยมในเรื่องของการหึงตนเองนั้นพบว่า เนตรนภัส มีการหึงตนเองสูง ดังจะเห็นได้จากกรณีที่เธอสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง หลังจากที่เธอสอบได้แล้ว เธอไม่เคยแสดงอาการห่อเหี่ยว หรือหมกมุ่นงัวในงัวตัว เนตรนภัส สามารถปรับตัวรับความยุ่งยากลำบากได้เป็นอย่างดี เริ่มตั้งแต่ลดความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ ลงไป ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าจ้างคนใช้ในโรงงานที่เธอสามารถทำเองได้เธอก็จะตัดทิ้งไป ดังจะเห็นได้จากคำพูดของเธอที่กล่าวกับคุณนางงักตอนหนึ่ง ดังนี้

"นี่คือความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งละบี เราจะต้องหักคอกคนไว้ เพราะนับแต่ความเปลี่ยนแปลงจะเดินเรียงแถวเข้ามาหาเราเรื่อย ๆ ท่อไปเราจะไม่มีแม่ครัว ไม่มีคนใช้ เราจะต้องกินอาหารสำเร็จรูป"

"ทำไม" คุณนางงักวางถ้วยน้ำชาตอนช่วงแรก

"เพราะเราตกลงใจแล้วว่า เราจะไม่จ้างคนใช้อีกต่อไป เราไม่มีเงิน เราจะต้องจัดการทุกอย่างให้รักรูม"

"เราจะทำอะไรทุกอย่างด้วยตนเอง"

(เห็นแซ วังสังว. 2533 :)

ถึงแม้ว่า เนทรนิสจะเข้าใจและเห็นใจของสาวก็ตาม เธอก็ยังสอนให้มองรู้จักทั้งตนเอง
อีกด้วย

"คนเราเมื่อถึงคราวก็ต้องทำอะไรทุกอย่างไม่ว่าจะยากลำบากอย่างไร เราเป็นคน
จะต้องมีเกียรติศักดิ์ และเกียรติศักดิ์มาโดยผู้ทำการทำตัวเห็นคนอื่น หากแต่ผู้ทำการทำ
ตัวของเราเองให้ดีกว่าคนอื่นแล้วเราจะชื่นเรื่อย ๆ การทำงานหรือการช่วยตัวเองไม่ใช่
ของทำ ใคร ๆ เขาก็ทำกันทั้งนั้น"

(เห็นแซ วังสังว. 2533 : 72 - 73)

การแสดงให้เห็นว่า เนทรนิสเป็นคนที่มีค่านิยมในการทั้งตนเองนั้นยังพบได้จากกรณีที่
เมื่อถึงคราวจำเป็นคืบขัน เนทรนิสสามารถจัดการทุกอย่างเกี่ยวกับตนเองและน้องสาวได้ เช่น
เมื่อเธอไม่มีเงินเหลือไรอีกแล้ว หลังจากมอบเงินให้ชายแปลกหน้าไปให้บิดา เธอก็คิดให้คน
เช่าบ้านหลังใหญ่ และเธอกับน้องสาวจะขอไปอยู่เรือนคนไร่เดชน คังคำซุกของเธอที่กล่าวกับ
นายพลโทกวัน คังนี้

"คืนฉันเขียนแล้วว่า คินกับน้องซึกของเรื่องที่อยู่ ถ้าเราจะให้พี่รับเช่า เราจะ
ท่องกลองกันว่า ขอให้เราอยู่เรือนคนไร่คานหลังเราจึงจะยอม"

"เขอนารีจะอยู่เรือนคนไร่"

"เมื่อถึงคราวจำเป็น คินคิดว่าควรจะทำอะไรเพราะไม่เสียหลายอะไร การอยู่ที่ไหนสูง
ไม่ว่าเราจะต้องสูงเหนือกว่าคนอื่นเสมอไปไร่หรือคะ ก็คงจะเช่นเดียวกับเจ้าของ
บ้านไปอยู่เรือนคนไร่ เราก็คงยังเป็นเจ้าของอยู่นั่นเอง"

(เห็นแซ วังสังว. 2533 : 69)

ตัวอย่างอีกตอนหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่า เนทรนิสพยายามทั้งตนเองทุกด้าน และแสดง
ให้เห็นถึงการเป็นคนประณีตคอกอ้อมด้วย คือตอนที่เธอตัดสินใจที่จะรักตัวเองด้วยตนเอง โดย

ไม่ยอมจ้างคนรับใช้สักออกไป

"ท้อป็นี่เสียด่าเราเห็นจะท้อซึกเอง" พี่สาวเอ๋ยเรียบ ๆ

"อะไรนะ" บุรุษนางค์ทำตาโศกอย่างประหลาดใจ

เนทรนาถศกรทวย่าอีกครึ่งหนึ่ง ทำให้บุรุษนางค์ลอยห่างออกไปตะโกนออกมา
ทวยเสียดอันคัง

"เอ นายเริ่มมา แล้วหรือ อย่าลืมนะเราจะยอมเสียเงินจ้างท้อป็นี่ไว้สำหรับ
ซึกเสียดนี่ให้เรานะ"

"ท้อป็นี่ เราต้องทำงานที่ควรจะทำตัวเองทั้งนั้นแหละมี ส่วนท้อป็นี่ก็ให้ช่วยงาน
ที่เรทำไม่สะดวก เช่น ฉ่างถวยซาม ทำความสะอาดบ้าน..."

(เพิ่มแซ วงศ์สง่า, 2533 : 89)

ส่วนการไม่รองอากาศท้อเตหรือหมกหวังในครัวท เมื่อประสบความลำบาก สิ่งเกิดไค้
จากการที่กาวกับบุรุษนางค์เมื่อเห็นบุรุษนางค์คิโพยพิศทวยว่าตนไม่สามารถถอบูบ้านซ่อมหรือ คังเช่น
บ้านที่นานพลกวินให้เรำไค้นานนัก

"บี นายอย่าลืมนะนายเคยอยู่ตักมากอนซี นึกถึงคนเฒ่าเขาซากจนกว่าเรา อยู่กระท่อม
มุงใบทองคัง ไม่มีข้าวหม ไม่มีเสียด่า ไม่มีโอกาสเรียนอีกเขอะแยะ ถ้าเรำนัวเอาทัวเรา
ไปเปรียบเทียบกับคนเฒ่าที่กัว เราท้อทงน่อยใจอยู่ร่ำไป เราควรเปรียบเทียบกับคนเฒ่า
กัวเรา แล้วเราจะพอใจในความเป็นน่อยของทนเสมอ"

"เราอยากให้นายเข้าใจว่า เราเองก็รู้ว่าจะชอบให้นายลำบาก เรารักทนาย
กัวทัวเราทวยร่ำ แต่ถาถึงเวลา ถึงคราวที่จะต้องลำบาก เราต้องช่วยกันออกทน
ถอกคอกทนท้อสู้กับความลำบาก ให้สมกับความเป็นลูกท้อ อย่าคิโพยพิศทวยให้คนอื่นเขา
อวยเขา เขาจะเขอะเอาไค้กัว ไม่มีพ้อแล้วลูกเต่าละทะเล ถ้าเรทำเรนนนอกจากจะ
แสดงว่าเราไม่รักเกียรติของทัวเองแล้ว เรายังไม่รักพ้ออีกทวย เข้าใจไหมบี"

(เพิ่มแซ วงศ์สง่า, 2533 : 97)

นอกจากนี้แล้ว ลักษณะที่แสดงให้เห็นว่า เนทรนาถศกรมีค่านิยมในการพึ่งตนเองก็คือ
เขาจะใช้เวลาวางหลังเลิกเรียนไปทำงานที่แกลลอรี่ และสอนวาดเขียนให้นักเรียนอาชีพ

เวลาพิเศษในบางวัน ดังตัวอย่าง

นายพลกัณฐ์รู้สึกประหลาดใจ ที่เห็นนิสิตที่กำลังอธิบายให้แชนมภาพเขียนในแกลลอรี่
นั้นคือ เนทรนภัส

"เธอมาทำอะไรที่นี่"

"คิดนิยามทำงานค่ะ"

"งานอะไร เขียนภาพ"

"มีใครคะ คิดนิยามรับจ้างอู่แกลลอรี่แห่งนี้"

"เอะ ทำอะไร ทั้งแต่เมื่อไหร่"

"พี่ๆ กออย่างคะ รับแชนมภาพเสด็จ ทวาทเกษมทอง รักษาภาพ จัสตภาพไปให้ท่าน
พี่ชื่อ ออกยंत्रเรือเชิญบุคคลมาชมภาพ และอื่น ๆ"

หรือตอนที่สนทนากับเพื่อนสาวด้วยกัน

"ว่านี่ เธอสอนหนังสือคอนเียนหรือ เนทรนภัส"

"อ้อ สอนพวกอาชีวะคอนเียนนี่มันแสนทรมาณ แต่คุ้มละที่เข่าจ้างเราชั่วโมงละตั้ง
ยี่สิบบาท สำหรับนิสิตคือปากทที่ยังไม่เคยคิดอย่างเรา"

(เพ็ญแข วังสิงห์ 2533 : 236)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่า เนทรนภัสเป็นผู้มีความนิยมในคำสอนของกาซซิ่ง
ตนเอง เธอพยายามที่จะช่วยตัวเองทุกอย่าง เพื่อจะได้เงินมาใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน
เพราะค่าเช่าบ้านเธอของกาซซิ่งที่จะเก็บไว้ส่งเป็นคอกเบี้ยในการไถถอนเครื่องเพชรของมารดา

2. ความรับผิดชอบต่อ

สำหรับค่านิยมเกี่ยวกับตนเองในด้านความรับผิดชอบต่อ นั้น จะเห็นได้ว่า เนทรนภัสมีความ
รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนเอง ที่มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานพิเศษเพื่อนำรายได้มาจ่ายเป็นค่า
คอกเบี้ยและเป็นคนที่มีความรับผิดชอบเมื่อเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ที่ตนเองได้รับ เธอจะใช้ความ
สามารถเต็มที่ในการแก้ปัญหาทุกอย่าง เช่น แก้ปัญหาเรื่องหนี้สินรุงรังทั้งหมดด้วยการประหยัดและ
อดออม ซึ่งเรื่องแม่แก่เรือเอกทัณฑ์หารคนสนิทของบิดาเธอก็ยังรู้สึกชื่นชมในคุณธรรมของเธอ
ดังคำบรรยาย

ผู้ซึ่งมองสีหน้าสงบเงิบของเธอก็เกิดความนิยมชมชื่นขึ้นพร้อมกัน ความจริงใบหน้า
นั้นยังอ่อนเยาว์ แต่ช่างมีลักษณะเด็ดเดี่ยว เข้มแข็งเกินสตรีวัยเดียวกันอะไรเช่นนั้น
เนตรนาถชื่นชมกับความยากลำบากและหนี้สินรุงรังที่เกิดจากความ "ลวง" และความ
เปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิตคนๆ เดียว แต่เธอไม่ยอมปริปาก ไม่ยอมตีโพยตีพาย
ความรู้สึกนี้ทำให้เธอเอกลักษณะ ไม่ยอมปริปากจนถึงความยากลำบากของตนเช่นเดียวกัน

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : เล่ม 2, 21)

นอกจากนี้เธอยังมีความอดทนสูง ซึ่งแม่แทนายพลกวนก็ยิ่งออกปากชม

"เธอเป็นเด็กที่ควรเมตตาที่สุด เพราะเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยวและไม่เคยยอมหรือท้ออุปสรรคใด ๆ
คุณตัวนี้ควรจะมีใจหากได้เธอไปเป็น... เพื่อน... ตลอดชีวิต" (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 258)
หรือแม่แทนความรับผิดชอบของคนใจเถาแก่เนตรนาถไม่เคยคิดว่า ทองใบเป็นเพียงคนรับใช้
เธอปฏิบัติทองใบเยี่ยงญาติคนหนึ่ง ทำให้ผู้อยู่ในวังก็มีฐานะของเธออาศัยอยู่ด้วยความจงรักภักดี
ด้วยความจริงใจ ดังเช่น ความรู้สึกของทองใบที่มีต่อเธอ

"ขอไปใจมาจากทองใบ" ทั้งคำกล่าวและสายตาของแม่เป็นนายบอกความผิดและซาบซึ้ง
เกินกว่าที่ใจจะรับไหวใจใด ๆ ทองใบก็นอนนิ่งท่ามกลางความมืดไปเงิบ ๆ ในใจนั้นสรวลเสริญ
"คุณเอ" ว่าแม่คุณเอ๋ย ทว่าเด็กเหล่านี้รู้จักครองตน ครองคน ครองน้ำใจบุญนาคยิ่งกว่า
เงินทอง หรือสมบัติทรัพย์สินใด ๆ อีกร้อยพัน จริ่งใจกอบุญน้อย และเมตตาปรานีเธอเสมอ
เป็นห่วงเขายิ่งกว่าห่วงตัวเอง ขอให้แม่เจริญ ๆ เด็ด ถ้าคุณหญิงหรือท่านยังอยู่คงจะ
ภาคภูมิใจเหลือเกิน

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 267)

อีกทั้งเธอยังมีความรับผิดชอบในหน้าที่และภาระหน้าที่เป็นอย่างดี ในฐานะที่สาวทั้งปฏิบัติ
ก่อนองสาวเมื่อเห็นขุนนางจับคู่หรือกระทำการในสิ่งที่เธอเห็นว่าไม่สมควร เธอจะพยายามว่า
กล่าวตักเตือนอยู่เสมอ จนเป็นเหตุให้เธอต้องมีความเห็นขัดแย้งกับน้องสาวบ่อย ๆ ดังเช่น

"เราจะไปอยู่หอพักให้รู้แล้วรู้ออก"

"นี่ทำไมพูดอย่างนั้น นายควรจะรู้ว่าเราก็นายเกิดมาด้วยกัน เป็นลูกหอ เมื่อหอไม่อยู่

เราก็ต้องเบี่ยงความลำบากด้วยกัน ถ้านายถือว่านายมีเงินเดือนและจะหนีเราไปหาความสบายก็ตามใจ อย่างนั้นเราจะเสียใจมาก ถ้านายห้าเซนนั้น เราขอของอย่าปฏิบัติเลย"

"เราจะทำ ใครจะทำไม่"

"เขาจะถูกถูกเอานะซี"

"มีคนอื่นแครมมนุษย์คือคนบ้า ไม่มาคิดบาราย เราอยู่ในสังคมมนุษย์ เราต้องรู้จักแครมบ้าง ในส่วนนี้จะไม่มียคนจิตใจเราเกินไป"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 250)

นอกจากนี้เมื่อเธอทราบว่าขุนนางศตของเธอกำลังถูกการที่จะให้ของใต้แต่งงานกับคนหนึ่งรักคือนายพลกวิน แม้ว่าเธอจะรู้ว่าท่านนายพลไม่ใช่พ่อของเด็กก็ตาม และตัวเธอในขณะนั้นก็มีความรักในตัวท่านนายพลอยู่ ดังเช่น (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 294 - 295)

"คิดขึ้นมาทราบเขียนท่าน และอยากทราบเรื่องเรื่องงั้นจ้าวด้วย"

"เธอต้องการให้ทำอะไร"

"แล้วแต่ท่านจะกรุณา"

"ท่านสั่งให้ส่งน้องสาวเธอไปต่างประเทศสักระยะหนึ่ง"

"คิดนั้น ... ไม่พอใจกับการทำอะไรงั้นคะ"

"ขุนนางศตควรจะได้แต่งงาน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 294 - 295)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เนตรนภัส เป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูงมากทั้งต่อตัวเองและต่อครอบครัว รวมทั้งรับผิดชอบต่อสังคม โดยการพยายามที่จะไม่มีพฤติกรรมที่แสดงว่าผิดระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม

3. ความซื่อสัตย์

ในคำสอนของความซื่อสัตย์ เนตรนภัส เป็นผู้มีคุณภาพประเสริฐทั้งคำพูดและความคิด ทั้งก่อนหน้าและหลังผู้สอน นี้บ่งชี้ให้เห็นว่าเธอเป็นตัวอย่างของคนที่มีคุณธรรมซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญในการครองชีวิต เธอจะ

บักถือสัจจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด คังทิวอย่างทอนนี่ เนตรมาลีสังเกตเห็นจะรับเงินค่าเช่าบ้านของเธอเป็นจำนวนเงิน 20,000 บาท จากนายพลตรีกิน เพราะเป็นจำนวนที่มากกว่าที่เคยตกลงกันไว้แต่ก่อน แล้วว่าเธอจะให้เช่าบ้านของเธอเพียงเดือนละ 10,000 บาท เท่านั้น

คังนั้น ค่าเช่าล่วงหน้าสองเดือนก็ควรเป็น 20,000 บาท มีไซ้ 22,000 บาท ตามที่พยานนายพลบอกเธอว่า เขาได้หักค่าเช่าบ้านเธอออกไปแล้ว 2,000 บาท ก็ตาม

"เธอคงจะคิดเหมือนฉันว่า เงินสำคัญยิ่งในการครองชีพปัจจุบัน"

"คะ"

"ถ้าเช่นนั้น เธอจงรับไปเถอะ เพราะฉันไม่อยากจะเรื่องเสนาออกย้อนขึ้นไปอีก"

"แต่บางครั้งก็มีสิ่งสำคัญยิ่งกว่าเงิน"

"อะไร"

"สัจจะคะ" เธอตอบเสียงเบา ๆ

พลเรือตรีกินเอมหลังพิงพนักเก้าอี้ ขณะจ้องมองหญิงสาววัยยี่สิบขวบ หน้า เขียวมน้อย ๆ

เมื่อเธอยาว

"ถ้าเช่นนั้น ฉันก็ต้องทำเรื่องเสนาคืน"

"คะ... ควรจะเป็นอย่างนั้น แต่... หานควรจะมีที่หมายเหกว่า เนื่องจากท่านพิจารณาเห็นสมควรเช่าในราคานั้น ไม่ควรบอกว่าเป็นเจ้าของบ้านไม่ยอมรับ..."

(เพ็ญแข วังสง่า. 2533 : 249)

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนถือสัจจะของเนตรมาลีสักตอนหนึ่งก็คือ ตอนที่นายพลตรีกินบอกลดหย่อนการจ่ายดอกเบี้ยของเธอ เพราะเมื่อเขาเห็นเธอทำงานพิเศษอย่างหนักพร้อมทั้งเรียนหนังสือควบ ทำให้เขาเกิดความสงสารเป็นอย่างมาก แต่เนตรมาลีเป็นคนรักค่าทุก ๆ หักจรี ทำจรีจึงไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ เช่น

"ดอกเบี้ยของฉัน... ถ้าเธอเคียดกรอน... ไม่จำเป็นต้องทรงงเวลานักก็ได้"

"ไม่เป็นไรคะ คิดมันเอาไว้จะเป็นคนถือสัจย์" เธอตอบเสียงเบา ๆ

หรือคงตัวอย่างตอนที่พลตรี กวินได้ขอเธอแต่งงาน แต่เนทรนิสปฏิเสธ เพราะเธออ้างว่า
ได้สัญญาไว้กับมณฑิราแล้วว่าจะไม่แต่งงานกับพลตรี กวิน ดังนี้

"คิดนี่โก่งใครไม่เป็น"

"เธอไม่ได้โก่งนี่ เงินของเธอเท่า ๆ"

"แต่เงินที่คิดนี่ได้มา คิดนี่ให้สัญญากับเรามีใจด้วยกลโก่ง"

"สัญญาหลอบ ๆ อู่มณฑิราสำคัญกันหรือ"

"คุณมณฑิราอาจจะไม่สำคัญกะ แต่สัจจะยอมสำคัญกว่า"

(เห็น แช วงศ์สง่า. 2533 : 335)

ความซื่อสัตย์ของเนทรนิสนั้น เขื่อยค้มันมาก เธอเป็นคนรักค่าพูด ตั้งเร็นเรื่องของ
เครื่องเพชรที่เธอมีให้น้องสาว ก่อนนำไปจำหน่ายเมื่อเธอแต่งงานและน้องสาวของเธอก็อยู่ที่ต่างประเทศ
และลืมเรื่องนี้ไปแล้ว เธอก็ยังเขียนจดหมายไปบอกน้องสาว เกี่ยวกับเรื่องนี้

"เรามีเรื่องจะบอกนายอีกเรื่องหนึ่ง คือเครื่องเพชรของคุณแม่ คุณกวินคืนให้เรา
พร้อมของหมั้น ครึ่งหนึ่งนายเคยเอาออกมาใช้และคืนไว้ที่เขานั้น บัดนี้เขาคืนมาให้
ทุกชิ้น และเราขอเอากลับทั้งหมด ขณะนี้เก็บรักษาอยู่ในธนาคาร ถ้านายต้องการให้
บอกมา..."

(เห็น แช วงศ์สง่า. 2533 : 627)

จากข้อความนี้กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เนทรนิสเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์เป็น
อย่างมาก

4. ความมีระเบียบวินัย

สำหรับความมีระเบียบวินัยนั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความมีระเบียบวินัยภายใน คือ
การควบคุมตนเองให้อยู่ในแบบแผนที่ดี และความมีระเบียบวินัยในการปกครอง ซึ่งเป็นความต้องการ
ให้บ้านเมืองสงบเรียบร้อย ในเรื่องนี้เนทรนิสเป็นบุคคลที่รักษาระเบียบวินัยอย่างยิ่ง จะเห็นได้จาก
การควบคุมความประพฤติของตนให้ถูกต้องและเหมาะสมทั้งจรริยาและมารยาท รวมทั้งศีลธรรมและ
กฎหมาย สามารถแยกได้ดังนี้

4.1 มีค่านิยมในการรักษาระเบียบภายใน คือ เนตรนภัสจะเป็นคนที่เคร่งครัดในเรื่องของการแต่งกายและการควบคุมวงทักทียา วาจา และใจให้มั่นคง งดความก้าวการประพฤติกฎปฏิบัติสมเป็นกุลสตรีไทย เนตรนภัสจะรังเกียจและต่อต้านการหัวหัวหันสมัย และปล่อยตัวของน้องสาวมาก เธอพยายามตักเตือนนุชนางค้อยตลอดเวลาทำให้ประพฤติก่อนอยู่ในกรมของประเพณีไทยไม่ปล่อยตัวเกินไป แต่ขุนนางค้อยก็มักจะทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับระบอบที่พี่สาวแนะนำอยู่เสมอถึงหัวอียง

"นายไม่อายุเขาหรือ แต่งชุดบิณฑิ นั่งตามขอบสระว่าขมา ให้ธำมรงค์ถ่ายรูปแพร่ไปทั่วทุกแห่ง ทำท่าทางน่าเกลียดคุดสตรี"

"เคียวนี้คุดสตรีคือสาวแก่...หาใครสนใจไม่ได้ ส่วนคนเกี้ยวสมัยเป็นคนที่มีประโยชน์ต่อสังคม"

"บี อะไรทำให้นายวิปริตไปถึงแค่นี้"

(เพ็ญแข วาณิชงา. 2533 : 477)

ในการประกาศความงามของหญิงเธอก็ไม่เห็นด้วย ถึงแม้ว่าในสังคมจะให้ความสำคัญและชื่นชมอยู่มากก็ตาม เธอได้ปรารภกับคุณพันชานาหารคนสนิทขอ อธิบายเกี่ยวกับการไม่สนับสนุนที่ขุนนางค้อยเข้าประกวดนางสาวสยาม ดังนี้

"ฉันรู้ว่า คุณพันชไม่ชอบ ถ้าพอทราบหรือก็คงไม่ชอบยิ่งถ้าแม่อยู่แม่คงเสียใจ"

.....
 "ฉันห้ามแล้ว ฉันไม่นิยมการประกวดความงามของสตรีหญิงสาวทุกคนถ้าทำได้ทั้งงาน แต่บีไม่เชื่อ และเวลานี้ความที่เขารับกับการนุ่งนอมน้อยทอดสายตาคอนมาก ๆ แม่กระทั่งบนหน้าปกหนังสือพิมพ์ ทำให้ความน่ารัก น่าเอ็นดู หมดไปมาก ไม่ใช่มีคนเก่า"

"แต่เราได้คุณบีคนใหม่อย่างไรละ คนที่ถูกค่ายกบของสรรพเรณู ชัยความควรมีไปเสีย เหลือแต่ความเก่งกาจกันตามแนวของสตรียุคใหม่"

"แต่...คุณพันชคงไม่ล้ม...ฉันก็เป็นสตรียุคนี้ ความเปลี่ยนแปลงไม่ได้พาทุกคนหมุนไปทั่วคอกคะ"

"คนที่มีความดีมีบุญจะมีคนจะมาช่วยเขาในแง่ของงานเสมอ"

เรือเอกพันเอกถาว

(เพื่อแซ่ วงศ์สง่า. 2533 : 527)

4.2 การรักษาระเบียบวินัยในกาชปกครอง

เนตรนภัสมีค่านิยมในการรักษาความสงบเรียบร้อยของชาติบ้านเมือง เธอไม่เห็นด้วยกับการทำหัวทอทำหัวฐาน หรือการทำหัวเป็นชาตินิยมหัวรุนแรง โจมตีรัฐบาล คงจะเห็นได้จากคำพูดของเธอที่กล่าวเตือนสติวันเพื่อนชาย เมื่อเขาใช้วาจารุนแรงเกี่ยวกับการปกครองของรัฐบาล

"รัฐบาลพยายามอย่างดีที่สุด ซึ่งคนชอบออกไปว่าผู้ก่อการร้าย เพื่อหลอกลวงบ้านเมือง ฉันเชื่อว่าพวกข้าราชการในภาคของเธอคงไม่ได้สิทธิบา ๆ ใด ๆ นอกจากทำให้ไม่ถึงการฉ้อและทองการความสมบูรณ์สูงสุดในชีวิตเท่านั้น เมื่อฝ่ายใด เสนอให้รับมันดี เรื่องนี้ รัฐบาลกำลังหาทางช่วยเหลือน้อยอย่างเร่งรีบ รัฐบาลทำงานหนักเหลือเกิน ชีวิต..."

"ฉันเป็นเพื่อนเธอเสมอ ชีวิต ไม่ว่าเธอจะอยู่ในสภาพไหนอย่างไร ขอแค่ให้เธอเชื่อบ้าง เวลานี้บ้านเมืองกำลังต้องการคนดี ๆ คนที่มันจะรับใช้ประเทศชาติอย่างเต็มที่ จริงใจ ไม่ใช่แอบแฝงมาในคราบต่าง ๆ แผนคนไหนนี้เป็นของเรามากถึงแก่บรรพบุรุษ ทำไมเราจึงคิดยกให้คนอื่น เพราะเธอคิดว่าเขาจะนำพวกเราไปสู่แสงเรืองรอง เธอเห็นแล้วไม่ใช่ หรือว่าแผนกนี้ใหญ่ของเขาฟ้าเป็นสีแดงอยู่บนจันทร์ แดงกวยเงาสะท้อนของเลือดน้ำตาและความทรนหด ออกอยาก เหตุใดจึงอยากให้บ้านเมืองของเราเป็นเช่นนั้น ฟ้าควรจะเป็นสีคราม สดใสมีไรหรือจะชีวิต"

(เพื่อแซ่ วงศ์สง่า. 2533 : 451)

5. ค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญู กตเวที

สำหรับค่านิยมเกี่ยวกับ "ความกตัญญู" นั้น เนตรนภัสได้กล่าวว่า เป็นบุคคลที่น่าได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก เพราะเธอมีความกตัญญูสูง ซึ่งก็ถือว่าเป็นสิ่งประเสริฐแล้ว การที่เธอยังมีอายุยืนอยู่ แต่การที่คิดสนใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อความกตัญญูยังมิให้เธอได้รับผลดีตอบแทนในวัยปลายของชีวิต ความกตัญญูของเนตรนภัสนอกจากจะมีต่อบิดา - มารดาแล้ว เธอยังมีต่อผู้ประคุณอีกด้วย

5.1 ความกตัญญูต่อบิคารามารดา บิคารามารดาเป็นผู้มีพระคุณอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูบุตร บุตรจึงควรมีความสำนึกในพระคุณนี้ และควรจะหาทางตอบแทนคุณของท่าน เนทรนภิสก็เช่นกัน เธอมีความกตัญญูต่อบิคารามาก เพราะบิดาเลี้ยงดูเธอและน้องให้มีความสุขสบาย โดยปราศจากแม่ เมื่อพ่อได้รับความลำบากเธอก็ยินดีที่จะช่วยเหลือผู้ทางความสามารถ เธอจะทำได้ ดังเช่น เมื่อเธอได้รับจดหมายของบิดาจากชายแปลกหน้าที่กำลังลำบากและต้องการเงินก้อนหนึ่ง ถึงแม้ว่าเธอจะไม่มีเงินเลย เนทรนภิสก็พยายามหามาด้วยการขายรถยนต์ และนำเงินมามอบให้ชายแปลกหน้าเพื่อหวังว่าเงินก้อนนั้นจะถึงมือบิดา ดังเช่นตัวอย่าง

เนทรนภิสเบิกกระเป๋าคือ หีบหรือหีบตรีตีแดงห่อใหญ่ออกมา เธอส่งให้เขาพลาง
เออว่า

"มันเป็นเงินก้อนจำนวนสุดท้ายของเราคะ แต่ไม่เป็นไร เรากระหน่ำกระหน่ำ
หาทางอื่น พ่อทำทุกอย่างเพื่อเรามากแล้ว ขอไปนี้เราจะทำเพื่อพ่ออย่าง"

(เพ็ญแข ราชสังกา. 2533 : 326)

ความกตัญญูของเธอนอกจากจะคิดตอบแทนด้วยทรัพย์สินแล้ว พฤติกรรมของเธอขอให้ความ
ยกย่องผู้มีพระคุณแม้ว่ามีสภาพเช่นไร บิดาก็คือผู้ที่ลูกต้องให้ความเคารพยกย่อง ดังเช่น
คำกล่าวของเธอกับมารดาที่นุชนางค์ เมื่อเห็นว่า นุชนางค์ยอมทำตามความพอใจของตนเป็น
สำคัญ เนทรนภิส พยายามชักชวนน้องให้ทำตัวไม่ให้เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ไม่ลบหลู่ผู้หมิ่น
ผู้มีพระคุณ และในทัศนะถึงชื่อเสียงเกียรติยศของบิดาอยู่เสมอ ดังตัวอย่างตอนที่นุชนางค์โกรธ
เนทรนภิส เธอก็คว่ำรถยนต์ทั้งหมดยกกัน และหันมาขอรถเมลแทน ทำให้นุชนางค์ประศกเนทรนภิสว่า
เธอจะทำทุกอย่างตามความพอใจของเธอโดยไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น เนทรนภิสได้แสดงคำนิยามในคำ
ความกตัญญูที่ออกมาดังนี้

"นายจะหาอะไรก็ได้ แต่ของค่านึงถึงเกียรติยศของตัวเองและของพ่อด้วย"

"พ่อไม่มีเกียรติยศแล้วนี่ จะต้องแคร์ทำไม"

"ใครบอกว่าพ่อไม่มีเกียรติ เกียรติประวัติและคุณความดีของพ่อยังอยู่ และไม่มีอะไร
มาทำให้มันลบเลือนไปได้"

"พอต่อไป ทองธำมรณานั่งรดเมล็ดจะมีเกียรติที่ตรงไหน" น้องสาวเถียง
 "เกียรติของคนไม่ได้อยู่ที่การนั่งรดเก่งคันยาว ๆ หรือ ความโอ้อาจงปลอม
 แต่อยู่ที่การทำตัวใหม่ของคุณคุณประโยชน์"

(เพื่อแซ่ วงศ์สง่า. 2533 : 227)

ตัวอย่างของความกตัญญูของเนตรนิสที่มีต่อบิดานั้น เธอเป็นลูกสาวอย่างที่เก็บ ขังจะเห็น
 ใต้จากพ่อแม่ เธอทราบวิชาการ เสียชีวิตของบิดา เธอเสียใจและเศร้าโศกมากและทัศนคติที่จะไป
 รวบรวมทรัพย์สินสมบัติทางประเทศ ทั้ง ๆ ที่มีเงินไม่มากและไม่เคยไปเลย เธอได้กู้เงินจากนายพลกวิน
 เพื่อใช้จ่ายในการเดินทาง ดังเช่นตัวอย่าง

"...ฉันเคยปฏิญาณไว้แล้วว่า จะเป็นผู้ดีศพอ ฉันยังไม่ได้เห็นพ่อเป็นครั้งสุดท้าย
 ชัด ๆ เลย ค่ะ นั่นก็... เลื่อนล้างเลือดตน ฉันทนไม่ได้ ฉันรู้แต่ตัวเองต้องไป แม้ว่า
 กลับมาแล้วจะลำบากยิ่งกว่าเดิมอีกก็ตาม"

หรือจะเห็นได้จากแม่แทนนายพลกวิน ภควดี ก็ยังออกปากชมเนตรนิสว่า

"เธอเป็นคนกตัญญูน่ามหัศจรรย์"

(เพื่อแซ่ วงศ์สง่า. 2533 : 429)

5.2 ความกตัญญูต่อผู้มั่งคั่ง

เนตรนิส เป็นผู้มีใจกรุณาและคิดทอมนแดนผู้มั่งคั่งด้วย เธออยู่เสมอ เธอมักจะให้
 ความช่วยเหลือผู้อนาคัยความเค็มใจ แม้กระทั่งคนรับใช้เธอก็เห็นว่า ควรจะให้ความรักเป็นสิ่ง
 ทอมนแดน ดังเช่น ตอนที่เธอกล่าวกับนุชนางคควา

"...อย่าลืมว่า เรานี้ออกไปคนเก็บ ขัง ถ้าเขาไปเสียเราจะแย"

"ไปก็ไม่ว่า จ้างมาใหม่ได้"

"อย่าคิดว่าน้ำเงินจะผูกมัดคนไว้ได้ก็เท่านั้น หนองไบบอกกับเรา ทุกวันนี้เพราะน้ำใจ
 แต่ ๆ จะหาบ่าวที่อยู่วางมุกชรวมสุขในยามที่นายทนายทนายไม่มอดแล้ว เราควรเห็นใน
 ความรักของเธอ แม่เราเคยอยู่กับคุณแม่เรามา เขาก็อยากสนองคุณอีกอย่างเขาก็"

อายุมากกว่าเรา แม่ว่าจะไม่ได้เรียนหนังสือ"

(เพ็ญแข วังสง่า. 2533 : 278)

นอกจากนั้นเมื่อเธอมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น เธอยังระลึกถึงญาติพี่น้องของบิดาและก๊อปปี้เพื่อน
คุณพี่ชพรหรรณสนิมธุชอดีศัยของบิดาอีกด้วย จะเห็นได้จากคำพูดของเธอที่กล่าวกับผู้เป็นอา ดังนี้

"แม่เอ แลวันตาแต่งงาน บ้านนี้จะทำอย่างไรจะ"

"หนูจะให้เราเช่า"

"ตาย ยังไม่เลิกความคิดนั้นอีก"

"จะใคร่เงินมาช่วยส่งเสียกับพี่ให้เรียนมหาวิทยาลัยไหมบ้างล่ะ และ หนู
จะทองดูแลลูกของคุณพี่ อู่น้องพออีกคะ" เป็นคำทอเบียบ ๆ อย่างเป็นผู้ใหญ่
ผู้เป็นอาตะงัด ย่นมือหวมหัวร้องว่า

"เกิดมาใจบุญสุนทาน สร้างแต่กุศล บำเพ็ญแต่ความดี ตัวลำบากเดบเลือกทา
กระเด็นก็ไม่ว่า ขอให้จำเวียง ๆ เกอะแม่คุณ เกิดพิไภษาทีไครขอให้สมหวังทุกภาพ
ทุกชาติ..."

(เพ็ญแข วังสง่า. 2533 : 521)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ทำให้เราพบว่า เนตรนภัสเป็นผู้มีค่านิยมในความกตัญญูทั้งกับบิดา
ญาติพี่น้อง ตลอดจนผู้ใกล้ชิดเป็นอย่างค้ำฟ้าสรรเสริญ

6. ค่านิยมในการแสวงหาความรู้

เนตรนภัสเป็นผู้นิยมในความสามารถทางปัญญา ยกย่องผู้มีปัญญาและเธอมักจะศึกษามีญา
ด้วยเหตุผลเสมอ เมื่อมีเวลาว่างเธอจะอ่านหนังสือตลอดและเธอยังให้การสนับสนุนการศึกษาอีกด้วย
จะเห็นได้จากการอุปการะญาติพี่น้องและลูก ๆ ของคุณพี่นุช ในการศึกษาเล่าเรียน อีกทั้งเธอยังรัก
ในค่านิยมการเรียน และมองเห็นคุณค่าในวิชาความรู้มากกว่าทรัพย์สิน เห็นได้จากเธอบอกกับบุตรนางค
ว่าตนไม่ต้องการเครื่องเพชรล้ำค่าของมารดา แต่ขอเพียงได้เรียนเท่านั้น

"เราไม่แข่งกับนายหรือพี่ เราขอเรียนหนังสือพอแล้วละ นายไม่ได้เรียนมาก นายควรจะได้สมบัติไปเยอะ ๆ เพราะเหตุนี้ เราจึงไม่อยากให้ลูกออกมายุ่งกับสมบัติของแม่เรา จะเอาของพวกนี้ไปฝากธนาคารดีกว่าไหม เวลานายต้องการจะใช้ค่อยไปเบิกมา ของอย่างนี้เก็บไว้กับบ้านอาจเป็นอันตราย"

"ทรัพย์สินสมบัติก็แปลก มีมากก็เป็นอันตรายต่อเจ้าของจริงไหม เอ"

"มีทรัพย์สินอยู่อย่างหนึ่ง ที่ไม่เป็นอันตรายต่อคน เนตรนิลกล่าว

"อะไร"

"วิชา" พี่สาวบอกสั้น ๆ น้องสาวยกไหล่ ฝ่ายสูงลี้ยกทรวงเสริมว่า

"มีแต่จะให้ประโยชน์ เราแบ่งกันนะนี่นะ นายมีรูปและของพวกนี้เป็นทรัพย์สินส่วนเราขอวิชา เราขอเรียนให้จบแล้วพอจะกลับมาหรือไม่ก็ตาม"

(เห็นแซ่ วงศ์สง่า. 2533 : 66 - 67)

จะเห็นได้ว่า การที่เนตรนิลมีค่านิยมต่อการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ นับเป็นสิ่งที่เธอคิดถูกต้อง และก็นำให้เธอพบกับความสมหวังในชีวิต

7. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา

7.1 ความรักชาติ

ในเรื่องของความรักชาติเนั้น เนตรนิลเป็นผู้มีความรักชาติอยู่มาก อาจมีส่วนมาจากการที่บิดารับราชการเป็นทหาร ซึ่งทหารย่อมจะต้องสร้าง ความมั่นใจให้ประชาชนและให้ความภักดีต่อชาติเป็นอย่างมาก เพราะทหารใคร่ขอว่าเป็นผู้รักษาความมั่นคงให้ชาติ จากบทสนทนาที่เธอกล่าวกับบุคคลรอบข้าง จะพบว่า เนตรนิลนั้นเป็นผู้มีความต้องการให้ชาติเจริญ ให้ประชาชนอยู่ด้วยความสงบสุข เธอมีความสำนึกในความเป็นไทยเสมอ เธอมักจะกล่าวโต้แย้งคำกล่าวของผู้อื่นเกี่ยวกับชนชั้นวรรณะในสังคมไทยเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น

"เราไม่มีชนชั้นคอกษัตริย์ ประเทศไทยเราไม่เคยถือเขาถือเรา เราเท่ากันทุกคน และอยู่ในความสงบสุขด้วยหลักธรรมของศาสนา"

พุทธองค์สอนให้เราไม่มีความสั่นโศก และไม่เบียดเบียนกัน เราไม่เหมือนอินเดีย จะไม่มีพวกพราหมณ์ แพศย์ หรือศูทร เธอไม่เห็นหรือ เราไม่มีคนจนที่สุด และไม่มี คนรวยที่สุด เหมือนที่นั่น เรามีแต่คนที่ใช้ชีวิตเพิกเฉยเกินไป หรือประมาทเกินไป จนลืมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์เท่านั้น และบุคคลที่ได้ใช้ชีวิตอย่างประมาท ลุ่มหลง ในความสุขทางโลกมากเกินขอบเขตพุทธองค์ คริสต์แล้วว่าเป็นปลายชีวิตเขาจะเป็น อย่างไร"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 251)

เนตรนภิสหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะเห็นประเทศชาติรุ่งเรืองคั่งปรกฏในจุดหมายที่เธอ ส่งไปให้ชนทางคทอนหนึ่งว่า

"... เราเป็นสตรีที่ไม่ข้องเกี่ยวกับการเมืองโดยเด็ดขาดหวังอยู่อย่างเดียวว่า ทองคำกรุงเทพฯ จะแจ่มใส ปราศจากเมฆหมอกแห่งการโกหกมดเท็จ การโกง และหลอกลวงในโอกาสต่อไป และขอให้ประชาชนอยู่ดีกินดี..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 549)

ความรักชาติของเธอนั้นไม่หวังในตำแหน่ง ลาภยศ เธอยินดีทำโดยไมหวังสิ่งตอบแทน ดังเช่นที่เธอกล่าวกับทัศนียของสาวภรรยาเก่าของพลตรีกวิน ซึ่งกล่าวถึงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่แน่นอน ถ้านายพลกวินเมื่อเธอก็จะไม่ทำไร ซึ่งเนตรนภิสเห็นชอบด้วย

"ทำไรคะคะ"

"เธอชอบไร"

"คะ ทัศนียชอบชีวิตอิสระ เราทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองบ้าง แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้อง ใ้ใครรับเกียรติยศตอบแทนเสมอไป"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 540)

จากตัวอย่างข้างต้นช่วยให้แลเห็นถึงจิตใจของเนตรนภิสได้เป็นอย่างดีว่าเธอเป็นบุคคลที่มีความรักชาติและหวังในความรุ่งเรืองของชาติถึงแม้ว่าเธอจะไม่แสดงความรักชาติให้เห็นอย่างใคร่คน ก็ตาม

7.2 ความนิยมในศาสนา

เนตรนภัสเป็นหญิงสาวที่มีความชื่นชมในศาสนาพุทธเป็นอย่างมาก จะสังเกตได้จาก พฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของเธอ อาศัยธรรมะเป็นหลักในการดำเนินชีวิตมาตลอด เธอให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี่มาก ดังตัวอย่างเช่น คำสนทนากับพลตรีทิวาว่า เธอชอบศึกษาธรรมะ "ฉันชอบอ่าน ชอบศึกษาพระธรรม เพราะธรรมะในพระพุทธศาสนานั้นยังศึกษา ยิ่งปฏิบัติมากขึ้นเท่าใด ก็จะได้รับความเป็นไทยแก่ตนเองมากขึ้นเท่านั้น" (เพ็ญแข วงศ์สง่า 2533 : 308)

นอกจากนี้ความนิยมในศาสนาไม่ใช่การหลงเชื่ออย่างงมงาย แต่เป็นการเชื่อและเข้าใจในหลักธรรมอย่างแท้จริงจนยึดมั่นมาปฏิบัติได้ เช่น ตอนที่เธอกล่าวกับทองใบสาวใช้คนสนิทถึงเคราะห์ร้ายที่เกิดขึ้นกับเธอว่าเป็นเพราะมีราหูเข้าแทรกต้องทำพิธีส่งราหูแก่เธอให้ช็อคคิดว่า

"เอาเถอะนะ ทองใบ เมื่อท่านออกไปแล้วเราไม่ช่วยตัวเองก็คงไม่ดีขึ้นหรอก ชีวิตเรา จะดีหรือชั่วอยู่ที่ตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่อยู่ที่พระราหูหรอก"

"แต่บวาก็อยากให้คุณเชื่อไว้บ้าง"

"ฉันยังไม่ได้ออกทองใบว่าไม่เชื่อ เป็นแต่ว่าฉันบอกว่าคุณเชื่อกรรมของเรามากกว่า เราทำกรรมใดไว้ เราจะต้องได้รับผลตอบแทนเสมอ มันเป็นกฎธรรมดาที่พระพุทธองค์ได้ทรง สอนไว้หลายพันปีมาแล้ว ทองใบรู้ไหม พระพุทธองค์ไม่เคยสอนให้เชื่อผีหรือปีศาจแต่ท่าน ทรงสอนให้เราเชื่อตัวเอง ถ้าเราประกอบแต่กรรมดี ละเว้นการทำชั่วและพยายามทำใจ ให้บริสุทธิ์ ปราศจากเครื่องเศร้าหมอง แล้วเราก็จะมีความสุขตลอดไป"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า 2533 : 315)

นอกจากนี้เธอยังยืนยันอยู่เสมอว่าการทำความดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน ซึ่งผลการกระทำนั้น ทองทอบสนองไม่เร็วก็ช้า ไม่ได้รับทางตรงก็ต้องได้รับทางอ้อม ดังคำกล่าวซึ่งกล่าวตอบโฑวีนเพื่อนชาย ซึ่งคิดว่าเราควรจะทำบุญให้ทานแก่ผู้ก่อกรรมอย่างสาสม แทนเนตรนภัสกลับให้เงินโฑวีนอยู่เหตุการณ์ เสียก่อน ถ้าคนทำความชั่วตัวคนนั้นถึงจะได้รับกรรมจากความชั่วนั้นเอง

"ถ้ามนุษย์มันแก่แล้วจนหัวทกก็จะไม่มีใครกล้าพูดอะไร โจรก็อาจครองเมืองได้"

"แต่คนไม่มีธรรมะนั้นจะอยู่ไม่ไถ่ นานคอกตะ พระพุทธองค์ทูลว่า ธรรมะย่อมคุ้มครอง
ผู้ประพฤติธรรมเท่านั้น"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 258)

จากตัวอย่างจะพบว่า เนตรนภิสเป็นบุคคลที่มีความนิยมในศาสนา ทั้งในด้านความศรัทธาและ
การประพฤติปฏิบัติ ซึ่งก็เป็นผลให้เธอทำคุณความดี และเธอก็ได้รับผลของความดีเป็นสิ่งที่ตอบแทนเสมอ

8. การเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย

เนตรนภิสเป็นนิสิตสาวของคณะศิลปกรรมศาสตร์ จึงทำให้เธอมีความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะ
อยู่มาก อีกทั้งเป็นคนละเอียดอ่อน ซึ่งชมในความเป็นไทยอย่างมาก เธอจึงมีความเป็นคนที่รักชาตินิยม
สูง ทั้งในด้านการประพฤติ วาจาและใจ สามารถแยกให้เห็นเป็นตัวอย่างดังนี้

8.1 การต่อต้านวัฒนธรรมบางอย่างของต่างชาติ

เนตรนภิสไม่เห็นด้วยกับการไม่เคารพบรรพบุรุษ เธอคิดว่า การเคารพอนุกรมของไทย
เรานั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจอยู่แล้ว สมควรอนุรักษ์ไว้ คงจะเป็นไต่จากเธอได้ตักเตือนนุชนางค์อยู่เสมอ
เกี่ยวกับความประพฤติที่ไม่เหมาะสมที่รับมาจากต่างชาติของนุชนางค์ เช่น การเรียกชื่อ "ก๊วน"
โดยไม่มีคำนำหน้าชื่อนายพลตรีก๊วนนั้น มีอายุแก่กว่านุชนางค์มาก เช่น

"วิเศษ นายเป็นยังใจนะ ผู้ใหญ่เมตตาเขาหน่อยฉามร วาซัดาก"

"ฝรั่งเขาไม่ถ้อคอก"

"ฝรั่งมันแบ่ มันไม่ศิวิไลซ์เท่าเรานะซี คนไทยเราถ้อเราเคารพผู้ใหญ่ เคารพบรรพบุรุษ
ของชาติเราดี ๆ อย่างนี้เลยไปเอาอย่างฝรั่งมันทำไม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 338)

การต่อต้านวัฒนธรรมบางอย่างของชาวตะวันตกของเธอนั้นอยู่ในขอบเขตของความ
เหมาะสม จะเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า

"เราเห็นนายคบค้าอยู่กับฝรั่ง เราก็อยากเตือนฝรั่งมันก็ไม่ใช่ไม่ดี แต่เราต้อง
รู้จักเลือกส่วนดีของเขามาให้สอดคล้องกับของเรา อันไหนของเราดีเราต้องรักษา"

ไว้อย่าให้สูญไป แต่ถ้าไม่คิดหรือไม่ล่อคล่องกับกาลสมัย ก็ควรตัดเช่นกัน"

(เพ็ญแข วังศ์สง่า. 2533 : 234)

8.2 ความสัมพันธ์กับภาพศิลปะและเพลงไทย

เนตรนภิสทำงานพิเศษหลังเลิกเรียนในบ้านชาภาพเขียนทำให้เธอมีความรู้เกี่ยวกับภาพเขียนอยู่มาก คงจะเป็นได้จากการที่เธอซาบซึ้งเกี่ยวกับภาพเขียนไทยเมื่อเธอกล่าวแนะนำชาวต่างประเทศที่เข้าชมนิทรรศการภาพเขียนว่า

"ภาพไทยนั้น เราประจักษ์ชัดแตกต่างจากธรรมชาติ ไม่ใช่เลียนแบบธรรมชาติ หลีกแพลงจนให้ยสาบกลมกลืนกันให้กลายเป็นภาพในอุดมคติ มีความงามในเส้นเค้าโครงและทรวดทรงอย่างลึกซึ้ง ภาพเขียนไทยหรือเพลงไทย ถ้าจะเปรียบก็เหมือนเพลงของเขานั่นแหละคะ คนธรรมดาเห็นเป็นของน่าเบื่อ ไม่ชวนอารมณ์ ดูเป็น ๆ ชวนง่วงนอนแต่ถ้าฟังเป็นแล้ว เราจะเข้าถึงอารมณ์สูงส่งของมาตอบางหาก็คงจับยาก..."

(เพ็ญแข วังศ์สง่า. 2533 : 481)

หรือจากคำพูดอีกตอนหนึ่งว่า

"ภาพเขียนภาพไทยนั้นเราเขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาว และมีการเขียนอย่างถูกต้อง ช่างเขียนไทยโบราณก็พิถีพิถันในการเขียนมันมากคะ เขาจะทอมนกสีให้ละเอียดจนสามารถระบายให้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันอย่างบาง ๆ โดยไม่ทับกันจนสีหนาเกินไป ทั้งยังใช้การจากขางไม้ธรรมชาติเข้ามาใช้ผสมสีอีกด้วย ถ้าไม่ถูกน้ำฝนชะล้างหรือโดนของแข็ง ๆ ชุบน้ำล้างแล้ว ภาพฝาผนังเหล่านั้นจะทนนับเป็นพัน ๆ ปีได้ก็ยากคะ"

(เพ็ญแข วังศ์สง่า. 2533 : 483)

นอกจากนั้นเธอยังเห็นคุณค่าของศิลปะในทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นการวาด การปั้น การเขียน การแสดงล้วนแต่ศิลปะทั้งสิ้น เธอกล่าวแก่ชนต่างกว่า

"การสร้างสรรค์ศิลปะย่อมเกิดจากแรงกระตุ้นภายในที่มีระบอบอันเป็นระเบียบพร้อมที่
 ยึดมั่นกับความกระหายใคร่ที่จะแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมา... ศิลปะย่อมแสดงออก
 ซึ่งความลึกซึ้ง มีอารมณ์รู้สึกเห็นอกว่าสิ่งที่ เป็นจริงแท้ ๆ ในธรรมชาติที่ปรากฏอยู่
 เบื้องหน้านั้น"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 524)

ขอให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"ศิลปะอันสูงส่ง ย่อมแสดงถึงภูมิปัญญาอันละเอียดอ่อนที่ซ่อนอยู่ภายใน แห่งไว
 ทยศาสตร์ศิลปะโบราณนานาประการ เหตุที่ศิลปะจึงดงผลใหม่มนุษย์ เกิดความทุกข์ทาง
 ปัญญา ความมันเหิงและสุเมธียรส โดยเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ซึ่งเท่ากับบ่งชี้ของ
 มนุษย์ให้สูงขึ้นกว่าเดิม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 491)

จากตัวอย่างดังกล่าว เนตรนิสิตมีความชื่นชมในคุณค่าทางศิลปะโดยเฉพาะศิลปะของไทย
 เราอย่างมาก

8.3 มีความชื่นชมในวรรณคดีไทย

เนตรนิสิตนอกจากจะมีความสนใจในเรื่องศิลปะแล้วเธอยังให้ความสำคัญของ
 วรรณคดีไทยอีกด้วย เราจะพบได้จากเหตุการณ์หลายครั้งเมื่อเธอมีเวลาว่าง เธอมักจะอ่านวรรณคดี
 อยู่เสมอ ซึ่งนอกจากจะอ่านแล้วเธอยังมีการตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับผู้แต่งอีกด้วย ตัวอย่างที่น่าสนใจ
 ในตอนหนึ่งระหว่างเธอและเพื่อนชายร่วมสถาบัน ซึ่งถกเถียงถึงผลงานของอังคาร กัลยาณพงศ์
 ว่าเป็นกวีที่แหวกแนว จากกวีทั้งหลายในกรุงรัตนโกสินทร์ ตัวอย่างเช่น

"ท่านดูนี่ เป็นกวีที่แหวกแนวโบราณออกมาทางจากศรีปราชญ์ ห่างจากเจ้าฟ้ากุ้ง
 และต่างจากสุนทรภู่ มีผู้กล่าวว่า ถ้าเขาไม่ติดกรวยในวงแคบแห่งจินตนาการของเขาเอง
 และสามารถ ถอดออกสู่วงมหรรณพ อันกว้างขวางของวรรณกรรมได้ เขาจะเป็นกวีที่ยิ่งใหญ่
 ที่สุดแห่งยุค" เนตรนิสิตอ่านบทกวีนั้นจนช่วยเสียงเบา ออมนิโณ

หอมคาเวลานาที
 พงษ์นศิลป์กลับเมืองผี
 ปรารถนาอะไรในโพธิ์
 ไม่มีรสฟ้าจะอาลัย
 ฝากแรงใจในเมฆทราบ
 มุ่งหมายนฤมิตในโลกนี้
 กล้วยงานพิชิตอรชรหมื่น
 หวังโพธิ์เป็นสวรรค์วันคร เอบ...

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 468)

นอกจากนั้นเขายังได้กล่าวเสริมอีกว่า

"มีผู้วิจารณ์ว่าท่านอาจารย์ไม่สนใจเรื่องฉันทลักษณ์ แต่พวกเรากลับเห็นว่า
 งานของท่านแสดงความเป็นอิสระและเป็นศิลปะ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 369)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เนกขัมภินิยมรับ และมีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย
 ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายของเธอ ชมเชยธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ ซึ่งเธอก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงามนั้น
 เธอจะยินดีปฏิบัติตามและยังชักชวนให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามเธอด้วย ถึงแม้ว่าเธอจะได้รับการประชด
 ประชันจากน้องสาวว่าเป็นคนหัวโบราณก็ตาม

หนึ่งในจักรวาล

เรื่องย่อ

โรสเป็นเด็กกำพร้าที่อยู่ในความอุปการะของอาหมุ่ ดังนั้นเธอจึงติดตามอาไปทำงาน บังคับประเทศเสมอ ภายหลังจากทำให้เธออ่านเขียนได้หลายภาษา เป็นต้นว่า ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน เข็มชวเลข และพิมพ์ดีดได้อย่างดี ซึ่งความสามารถเหล่านี้ได้มาจากการจ้าง ครูพิเศษมาสอนที่นั่น ครั้นโตเป็นสาวอาส่งเธอมาอยู่กับคุณ้าหญิงที่เมืองไทย ความเข้มงวดของคุณ้าหญิง ทำให้เธออยากทำงาน แถบหนีพญาสาวคุณ้า จึงนำเธอไปฝากทำงานเป็นเลขาของ คร. สงคราม เพื่อนชายของหล่อนที่มีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ ความใกล้ชิดทำให้ทั้งสองต่างแอบรักซึ่งกันและกัน ต่อมาโรสจำเป็นต้องรับหมั้นอา หลังจากนั้นเธอกลายเป็นคนเรื่องจริง เป็นเหตุให้คุณ้าของเธอสงสัยมา แต่ในที่สุดเธอก็รู้ว่าเธอรักอยู่กับ คร. สงคราม เขาจึงถอนหมั้นเพื่อให้เธอสมหวังในความรัก

จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า ผู้เขียนต้องการเสนอเรื่องราวของผู้หญิงที่มีความร่าเริง ซึ่งมีจิตใจบริสุทธิ์ต่อทุกคนและเอาตัวรอดได้ พร้อมทั้งสามารถจับเวลาให้ผู้ชายมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาย สิ่งเหล่านั้นนับเป็นผู้สมบัติที่จะสมควร เรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในจักรวาลใจดี ถึงแม้ว่าผู้หญิงคนนั้นจะไม่สวย มากก็ตาม ดังนั้นผู้หญิงทุกคนสามารถที่จะเป็นหนึ่งในจักรวาลใจดีตามคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ ความรู้สึกสอดแทรกมาในเรื่องที่ผู้อ่านจะได้รับก็คือ เรื่องของภาษาและการปฏิบัติตนในการ เป็นกุลสตรีไทยที่ดี

ส่วนตัวละครเอกคือ "โรส" เป็นเด็กสาวที่เติบโตในต่างประเทศ แต่เธอก็สามารถนำวัฒนธรรมตะวันตกมาผสมผสานกับวัฒนธรรมตะวันออกได้อย่างกลมกลืนอย่างเหมาะสม จึงทำให้เธอเป็นผู้หญิงที่มั่งคั่งสำหรับผู้ใกล้ชิด เมื่อพิจารณาในแง่ของ "ค่านิยม" แล้วจึงพบเพียงค่านิยมส่วนตัว และการเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ค่านิยมส่วนตัวที่เด่นคือ "ความกตัญญู การพึ่งตนเอง การศึกษาหาความรู้ และคุณค่าของวัฒนธรรมไทย"

1. ความกตัญญู

โรสเป็นเด็กสาวที่มีความกตัญญูสูง เธอระลึกถึงพระคุณในความกตัญญูของอาสน์ที่ผู้เลี้ยงดูเธอมา ดังนั้นเธอจึงให้ความรักความเคารพต่อเขาอย่างยิ่ง ดังคำบรรยายว่า

"...โรสได้รับการดัดนิสัยเสมอไม่ว่าจะนิคพลาตแค่ไหน ดังนั้นโรสจึงรักอาสน์ของหลอนอย่างแนบแน่น ชนิดที่ไม่มีความรู้สึกใดมาหาหนูสิ โรสรักอาสน์เหมือนคนครึ่งศาสนา บุชารูปเคารพ และหลอนปรารณาใจหาของหลอนรักและปรานีตลอดจนไม่สิ้นสุดอยู่เช่นนี้ตลอดไปเสมอเกิน โรสคงไม่ปรารณาความรักนิกก่อนจากอาสน์ที่ยังไปทวน..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2533 : 463)

นอกจากนี้เธอยังมีความยินดีที่จะตอบแทนบุญคุณที่มอบอาสน์ของเธออีกด้วย ดังคำสนทนาระหว่างเธอและคุณป้าหญิงดังนี้

"โรสรักอาสน์ที่สุดในโลก โรสทำอะไรให้อาสน์ก็ได้ทุกอย่าง" หลอนกล่าวขึ้นอีก
 "ยะรูแล้ว หนูอยากทราบว่า ถ้าอาสน์ที่เขาขออะไรแกก็ทุกอย่าง แกจะให้เขาได้ไหม"
 "โรสให้ได้ทั้งนั้นแหละคะ เพราะชีวิตของโรสเทิบโตมาเพราะอาสน์ อาสน์ที่เป็นผู้มีบุญคุณแก่โรสมาก มากจนโรสคิดไม่ออกว่าจะตอบแทนอย่างไรจึงจะหมด"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2533 : 245)

จากข้อความข้างต้นวันหนึ่งคุณป้าหญิงก็สั่งให้เธอหมั้นโดยจัดทำพิธีเจิม ๆ ไม่ให้เธอรู้ แต่เธอก็หมั้นอาสน์มาตั้งแต่ในขณะนั้นเธอเริ่มรักกับ คร. สงครามแล้ว แต่เธอก็ไม่ซัดซันได้ อีกทั้งยังกล่าวปกติกับอาสน์ว่า เธอยังไม่มีคนรัก

"...ความรักที่ว่าหลอนจะต้องเป็นเด็กน้อย ซึ่งสามารถตอบแทนความเมตตาใจงามของเขาได้ทุกขณะที่คุณขึ้นมา โรสยังไม่เคยตอบแทนบุญคุณของอาสน์ที่เสีย โรส "รับ" ทุกสิ่งจากอาสน์ที่ตลอดเวลาโดยไม่มีการให้ บัดนี้ถึงเวลาแล้ว..."

หลอนก็ลนใจทันที ด้วยอารมณ์ของสาวรุ่น โรสกระโดดกอดคอเขา ชบหน้าลงกับไหล่กว้าง บดกลืนเสียงเบาที่สุด

"อาสันตี โรสยังไม่มีความรักใคร่ โรสยังไม่เคยรักใคร่ เสมออาสันตีคนนั้น"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 467)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โรสมี "ความกตัญญู" ต่อผู้มีพระคุณ เธอยินดีที่จะทำงานเพื่อทดแทนบุญคุณ ทั้งที่ตัวเองรักอยู่กับคนอื่น และเธอกับคนรักก็มีสัญญาต่อกันว่าจะเก็บความรักนี้ไว้ในใจของทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งยินดีที่จะทำหน้าที่ภรรยาที่ดีของสามีต่อไป ซึ่งการทดแทนคุณในเรื่องนี้ถือว่าเป็นความกตัญญูอย่างสูงมาก

2. การพึ่งตนเอง

โรสเป็นเด็กสาวที่ไร้ชีวิตส่วนใหญ่ในต่างประเทศ ทำให้เธอมีลักษณะของการพึ่งตนเอง รู้จักทำงานเพื่อหารายได้ของตัวเองของการ โดยไม่ต้องรบกวนผู้อื่น ดังนั้นเมื่อเธอกลับมาเมืองไทย เธอจึงอยากจะทำงานเพื่อให้มีรายได้เป็นของตัวเองโดยที่ทางครอบครัวไม่ต้องช่วยเหลือของเธอ ไม่เห็นด้วยก็ตาม เธอกล่าวกับคุณย่าหญิงของเธอว่า

"คุณย่าหญิงขา ถึงโรสจะไม่มีที่กระไรกลับมา โรสมีความสามารถพอตัวที่จะ
โรสจะไม่ให้คุณย่าหญิง และเจ้าคุณลุงลำบาก โรสมีแอกเคเรสของเพื่อน ๆ อาสันตี
อยู่หลายคน โรสจะหางานทำเพื่อช่วยตัวเอง โรสรับรองว่าจะไม่บ่อบางไรความ
สามารถ โรสจะไม่ทำอะไรให้คุณย่าหญิงเคือกรอน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 103)

จากข้อความข้างกล่าวแสดงให้เห็นว่า เธอมีค่านิยมในการ "พึ่งตนเอง" อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าฐานะอย่างเธอไม่จำเป็นจะต้องกินรบนชนาคนั้น เธอก็สามารถอยู่ได้อย่างสบาย แต่เธอก็ไม่หว่าเช่นนั้น และเธอยังได้เอาดีการทำงานของเธอ เมื่อเธออยู่ยังต่างประเทศด้วยความภาคภูมิใจ เมื่อคุณย่าหญิงเธอขำเคือนเพื่อความแน่ใจ เธอก็ให้คำยืนยันอย่างเดิม ดังตัวอย่าง

"โรสไม่เห็นแปลกออกคคะ งานทุกอย่างมีเกียรติทั้งสิ้น ทำไมคนไทยจึงคิดว่า
อาชีพสุจริตมันรังเกียจ ถ้าให้โรสอยู่เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไรซะโรสถึงจะอับอาย...
โรสเคยรับจ้างรับโทรศัพท์ในบ้านหมอ เขาให้ชั่วโมงละสี่หังค์-สิบหกบาท... ทอม"

โรสก็ไปรับจ้างเขาเลี้ยงเด็กข้าง รั้วข้างเป็นปกติ พาเขาเที่ยวปารีสบ้าง ไปเก็บของน บ้าง แม่ทำงานในโรงงานเหล้าไวน์" เกิดสาวกลาวอย่างธรรมดาที่สุด

(เทัญแซ วงศ์สง่า. 2532 : 105)

การกระทำดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า โรสเป็นผู้มีความรับผิดชอบในตัวในกิจการทั้งตนเอง และในกิจการประกอบอาชีพที่นาสรร เสริญ

3. การศึกษาหาความรู้

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต คนส่วนใหญ่จะยกย่องผู้มีการศึกษาที่ผ่านสถาบัน การศึกษามาแล้ว แต่ในกรณีของโรสนั้นเธอศึกษาค้นคว้าเอง เธอมีความรู้หลายด้าน แต่ไม่ได้เข้าศึกษา ในสถาบันใด เนื่องจากการย้ายประเทศบ่อย ๆ ของอาหุณ ทำให้เธอพอใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของ ประเทศเหล่านั้นด้วยประสบการณ์ตรง พบเห็นด้วยตนเอง และถาอยากทราบละเอียดอย่างชัดเจนก็จะ จ้างครูพิเศษมาสอนที่บ้าน ดังนั้นเธอจึงเป็นผู้มีความรู้โดยปราศจากสถาบัน ความสามารถของเธอ จะเห็นได้จากคำบรรยาย ดังนี้

"โรสเล่นเปียโนได้ดี ร้องเพลงได้ เขียนชอทแฮนด์ และพิมพ์ดีดทั้งภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน พูดและอ่านไททั้งสเปน อิตาลี และภาษาบางภาษาแถบเม็กซิโคอร์ เร เนียน..."

"หลอนทิกตามอาสันตีไปทุกแห่ง โรสจึงกลายเป็นคน "รอบรู้" เกินวัย หลอแม่ความรู้ โดยปราศจากสถาบัน..." และเวลาว่างของเธอนั้นเธอก็ชอบที่จะอ่านหนังสือ นอกจากนี้ แล้วครูสอนก็เป็นผู้อำนวยการอย่างแท้จริง ดังเช่น เมื่อเรียนเปียโน ครูสอนก็เป็นนักดนตรี โดยตรง

"ครู เปียโนของโรสเป็นชาวออสเทียคะ เจออยู่ในสำนักนางชี ร้องเพลงเก่งที่สุด"
"แล้วภาษาไทยละใครสอนเธอ"

"แรกทีเดียวกั... ป้าแซมคะ พอมาก็อาสันตี พออาสันตีไม่มีเวลา ก็วานลูกสาวของ เลซาทุคนใหม่ พอมาโรสได้เรียนกับนักเปียโนไทยคนหนึ่ง เธอจำไว้เจริญปัญญาใหม่มาจาก

จู่ๆ แล้วไปเรียนวรรณคดีปัจจุบันของฝรั่งเศส ที่มหาวิทยาลัยปารีส เป็นคนฉลาด และมีเสน่ห์น่ารักมาก"

(เพิ่มแซ่ วงศ์สง่า. 2532 : 110)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โรสเป็นผู้มีความสามารถและมีค่านิยมส่วนตัว ในด้านการศึกษา เธอพอใจที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งอาจจะต่างไปจากค่านิยมของคนส่วนมาก ที่จะมองในด้านคุณวุฒิมากกว่าความสามารถ ดังนั้นเธอจึงเป็นผู้มีค่านิยมในด้านการศึกษาได้เช่นกัน

4. การเห็นคุณค่าวัฒนธรรม

โรสเป็นเด็กสาวที่โตในต่างประเทศ แต่เธอก็มีเสียง ซึ่งเป็นป่าเถื่อน ๆ คอยอบรมให้รู้จัก ธรรมเนียมไทยเช่น มารยาทไทยนั้นต้องรู้จัก การทำความเคารพด้วยการไหว้ เช่น เมื่อเธอพบญาติ ผู้พี่เธอครั้งแรก คุณป้าหญิงก็แนะนำเธอให้รู้จักกับแม่ทิพย์ และชลิบทัญจน ลูกสาวหลาน ทั้งตัวอย่าง

"ไหว้" หลอนคราง พลงบงมือขึ้นอย่างว่องไว ไหว้แม่ทิพย์ก่อนแล้วจึงหันมาทาง ชลิบทัญจน แม่กำลัง "หมั่นไส้" ทั้งแม่ทิพย์ และชลิบทัญจนก็อึ้งในใจไม่ได้ว่า "เด็กคนนี้ แม่ก็รู้ว่ากระดกกระเดก ก็ไหว้ไค้สวย"

(เพิ่มแซ่ วงศ์สง่า. 2532 : 18)

นอกจากนี้ โรสยังมีจิตสำนึกของความเป็นกุลสตรีไทยอีกด้วย ถึงแม้จะภายนอกของเธอ จะมีลักษณะเป็นผู้หญิงชาวตะวันตกก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วเธอมีลักษณะของหญิงไทยอย่างครบถ้วน เช่นตอนที่เธอถูกถ่ายภาพที่สระน้ำ เมื่อเธอไปพบภาพถ่ายของเธอที่บ้าน คร.สังคราม เธอก็รีบหวงคั้นนิต์

"คั้นนิต์รูปนิต์คนเถอะคะ" หลอนเอ่ยอย่างอ่อนหวาน
"คุณหวงแม่แต่รูปเรียวรี" เขาชวนสนทนา หลอนเอ่ยตอบว่า
"เปล่าคะ แต่คั้นนิต์ไม่ยากใหญ่รูปของคั้นนิต์อยู่กับใคร ๆ โดยเฉพาะผู้ชาย"

(เพิ่มแซ่ วงศ์สง่า. 2532 : 206)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้แสดงให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยว่าเป็นสิ่งที่สมควรปฏิบัติและในเรื่องนี้ก็มีคำนิยามดังกล่าวปรากฏอยู่อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการปรากฏในพฤติกรรมของตัวละครที่ใกล้ชิดกับไวรัส และการที่ไวรัสโคโรนามาอยู่เมืองไทย ก็เพราะความสำคัญของวัฒนธรรมไทยนั่นเอง

สวนทางสายรุ้ง

เรื่องย่อ

"กินแค้น" สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนุ่มระยองภาคอีสานหลงรักสาวสวยนามว่า รุ่งทอสี แกร่งทอสีโรคติดกลายเป็นบุตรบุญธรรมของเศรษฐีชาวอเมริกัน เธอจึงเดินทางไปอยู่ต่างประเทศ ทำให้กินแค้นมุ่งทำงานโดยไม่สนใจผู้หญิงอีกเลย ท้อมารุ่งทอสีกลับมาเนื่องจากมีค่าเสียชีวิตและพักอยู่เมืองไทยระยะหนึ่งทำให้กินแค้นมีความหวังขึ้นใหม่ ในขณะนั้นก็เกิดการปฏิวัติขึ้น รุ่งทอสีจึงกลับไปอยู่ต่างประเทศอีก และพบรักกับนายพล เป็นหนึ่งอดีตรัฐมนตรีที่กินแค้นเป็นเลขาอยู่ เมื่อนายพลเมืองเขาถูกรัฐประหาร กินแค้นต้องหาเลี้ยงครอบครัวหนัก แต่เขาก็ต้องผิดหวังเพราะหาเงินไม่พอ รุ่งทอสีกลับมาพร้อมนายพลเป็นหนึ่ง อีกหนึ่งนายพลก็ถอนตัวจากการเมืองไปทำไร่อยู่เชียงใหม่และแต่งงานกับ รุ่งทอสี ท้อมาเพื่อน สส. ของกินแค้นถูกฆาตกรรม กินแค้นจึงสมัคร เลอกตั้งซ่อมและเขาก็ได้ร่วม เลอกตั้ง กินแค้นเดินทางไปเชียงใหม่เพื่อรายงานผลหัวหน้า รุ่งทอสีจึงยกนางสาวผู้หลงรักกินแค้นตลอดมาให้ในวันแต่งงานของกินแค้น สามีของรุ่งทอสีก็ถูกฆาตกรรมกลางงาน

จากการศึกษาเรื่อง สวนทางสายรุ้ง ผู้เขียนต้องการเสนอเรื่องราวของหญิงสาวสวยผู้ร่ารวย แต่มีจิตใจต้องการช่วยเหลือคนยากจน รวมทั้งระบบการเมืองของไทยว่า อำนาจทำใหญ่หลวงมันทำได้ทุกอย่าง ทอดถอนความตั้งใจจริงของการทำงานของชายหนุ่มผู้ต้องการช่วยเหลือสังคมอย่างจริงจังและจริงใจ ก็อะครัมพ์พฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องค่านิยม เช่น คือกินแค้น

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่า ค่านิยมที่ปรากฏนั้นเป็นค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ ผู้เขียนจะเน้นในค่านิยมมาก อาจมีสาเหตุจากเนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการเมืองเป็นแกนนำในการดำเนินเรื่อง และค่านิยมที่พบมีดังนี้ การพึ่งตนเอง ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ส่วนในค่านิยมอื่นก็มีค่านิยมของความสามัคคี การเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรักชาติ การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และการนิยมใช้ของไทย

คำถามเกี่ยวกับตนเอง

1. การหึงตนเอง คินแดนเป็นชายหนุ่มที่นายกองเขามีความคิดในใจตลอดว่าการดำเนินชีวิต
ต้องยืนหยัดด้วยตนเอง ทำให้เขาคั่งใจทำงานมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และตำแหน่งเลขาท่าน
หัวหน้าพรรคก็โตมาเพราะความสามารถของเขาเอง จะสังเกตได้จาก การสนทนาดังตัวอย่าง

การที่คินแดนไม่ยอมรับการช่วยเหลือจากรัฐบาล ทั้งที่เขาจำเป็นต้องใช้เงิน

คินแดนบอกสั้น ๆ

"พรรคเขาคักเงิน เขาให้คนลงมาก ส่วนใหญ่ถ้าใครลง เขาให้ช่วยพรรคด้วยซ้ำ
แต่สำหรับที่ ท่านก็ทราบ ว่า ไม่มีใครช่วยอะไรเลย"

"ที่คินต้องการ เงินใหม่คะ" เขานิ่งไปก่อนตอบ

"ที่เคยมอกแล้ว ที่จะไม่ใช้เงินขอเสียดัง ก็ยังดีกว่าประชาชนจะเข้าใจ ผลงานของเรา
ก็ยังมียอยู่ เขาคงทงมองเห็น"

แววตาของเขามุ่งมั่น ทุกย่างก้าวของเขาเต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง และ
ศรัทธาในความดีงามของเพื่อนมนุษย์

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 386)

การกระทำของคินแดนซึ่งเป็นผลมาจากค่านิยมส่วนตัวได้เกิดการขัดแย้งกับค่านิยมส่วนรวม
ของคนในสังคม ซึ่งอยู่ในสถานการณ์ขณะนั้น ทำให้เขาพ่ายแพ้การเลือกตั้ง แม้คนส่วนใหญ่ที่ให้การกำลังใจ
เขาคด้วยดี โดยเฉพาะสอมาลชนให้กำลังใจแก่เขามาก ทั้งคำบรรยาย ดังนี้

"คินแดนกลายเป็นสัญลักษณ์ของบุ๋แทนที มีคุณภาพที่ไม่ใคร่รับเลือก เพราะแพ้อ่านาจ
เงินตรา หนังสือพิมพ์ทางฉบับ ใช้คินแดนเป็นตัวแทนของการเลือกตั้งแบบขอประชาชน
จึงหวังดีของเขาถูกกระแนะกระเหนวาคามีคำตัวเพียงไม่กี่บาท มันทำให้หลายฝ่ายเกิด
ความชมชื่นไม่น้อย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 258)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คินแคนเป็นบุคคลที่มีค่านิยมในการพึ่งตนเอง เขาเชื่อมั่นว่า การกระทำของตนเท่านั้นที่จะส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนสู่ทางสำเร็จ

2. ความซื่อสัตย์

คินแคนเป็นนักการเมืองที่ทำงานด้วยอุดมการณ์อย่างแท้จริง เขามีความจริงใจต่อประชาชน บุคคลรอบข้างจะแสดงความชื่นชมและพูดถึงเขาในแง่ของความซื่อสัตย์อยู่เสมอ ดังเช่นคำกล่าวของ นายพลเป็นหนึ่งในที่เป็นหัวหน้าพรรค พยายามใจที่เขาถ่ายทอดการ เลือกตั้งครั้งนั้นว่า

"ผมรู้ว่าคุณเป็นคนดี ซื่อสัตย์ และตรงไปตรงมา หนังสือพิมพ์หลายฉบับก็พูดถึง กระแนะกระแห้ประชาชนในจังหวัดของคุณไว้มาก ที่ไม่ได้เลือกคุณ แลหลายท่านก็พูดว่า เวลาค่านิยมทางการเมืองของเราได้เปลี่ยนไป มันช่างไม่มีสมมูลกันเสียเลย"

(เพ็ญแข วรศาสตร์. 2531 : 557)

และยังได้ตอบคำถามกับผู้นิยมของเขาว่า

"คุณคินแคนนะครับ... เขาหลอกไปเพียงไม่กี่พันคะแนน ก็เป็นขรรคมดาเสียงของเขา เป็นเสียงนิคมทางการเมืองอย่างแท้จริง ไม่ใช่เสียงของเงินตรา"

(เพ็ญแข วรศาสตร์. 2531 : 530)

"ความซื่อสัตย์" ของเขามิใช่เพื่อตนเองและครอบครัว ไม่ว่าจะ เป็นคอหนาและดับหลังเขาก็ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ความซื่อสัตย์ต่อหน้าพยานปรากฏให้เห็นมาก แต่ขอยกตัวอย่างมาพอเป็นสังเขปดังนี้

ในหน้าที่ของความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้เขาขยอกของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดี ถึงแม้ว่าเขาจะไม่ได้รับเลือกตั้ง แต่เขาก็ยังคงยึดมั่นที่ฐานะการ เลือกตั้งด้วยความบริสุทธิ์ใจ และเขาก็แสดงความคิดเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ให้เขาผู้แทนนายพล เจ้านายของเราไปปฏิบัติคืออำนาจเพราะในขณะนั้นท่านนายพลเป็นหนึ่งใน มีอำนาจมากและสามารถที่จะทำได้ สำเร็จแต่เขาก็เพียงแต่ยิ้มและอธิบายว่า

"ตะวันจะพัฒนาประชาธิปไตย ทำไมไม่เห็นว่แนวคิดการศึกษาค่ะ อยากจะถอยหลัง
เขาคลองหรือใจ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2531 :

กินแค้นมีจิตสำนึกของความซื่อสัตย์อยู่เสมอ เขาเป็นคนตรงไปตรงมาและเปิดเผย
เขาเคยถกเถียงกับหลวงพ่อบุญในหลวงพ่อบุญให้ความอุปการะเขาวา

"ผมไม่ชอบคนที่ทำอะไรลับ ๆ ล่อ ๆ ครั้น หลวงพ่อบุญ ผมจึงประกาศการต่อสู้
อย่างเปิดเผย" กินแค้นถกเถียงอย่างเจ็บปวด

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2531 : 577)

"ความซื่อสัตย์" ของกินแค้นบางครั้งก็ทำให้เขาประสบกับอันตรายเหมือนกัน ดังเช่น
เขาต้องสูญเสียเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไป เพราะถูกคนร้ายที่ศรัทธาในเขาใจว่าคนซื่อสัตย์ของ
เขานั้น คือตัวเขา ทำให้เขาเสียใจในเหตุการณ์ครั้งนั้นมาก เขากล่าวว่า

"ผมไม่เห็นว่า เขาจะหาว่าอย่างไร การฆ่าผมเท่ากับปลิดความชั่วร้ายของเขา
ถ้าพยายามอย่างผมมีอันเป็นไป เขาจะได้ไปช่วยความผิด ทัณฑ์ โศกเศร้าหรือไม่ก็...ป่านนี้
รายนั้นก็อาจโดนแล้วก็ได้..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2531 : 578)

นอกจากกินแค้นยังเป็นคนที่ซื่อสัตย์ต่อหัวหน้ามาก แม้แต่ในเรื่องของความรัก รุ่งทอสีเป็น
ผู้หญิงคนเดียวที่กินแค้นรักตั้งแต่เริ่มเป็นหนุ่ม เขามีความใกล้ชิดเธอมาก แต่เขาก็ไม่เคยช่วยโอกาส
และเมื่อรู้ว่า รุ่งทอสีเลือกพานนายพลเป็นหนึ่ง เขาก็ให้ความยกย่องแม่ว่าในใจนั้นจะเจ็บปวด
ดังเช่นการไปพบกันโดยบังเอิญที่ภูเก็ต เพื่อนของเขาเข้าใจว่า รุ่งทอสีเป็นแฟนของเขานั้นเขาก็
รีบกล่าวแก้ตัว หวังที่ไม่มีควมจำเป็นต้องทำเช่นนั้น ปรากฏในตัวอย่างดังนี้

"รู้จักกันด้วยหรือ โอ้ คุณกินแค้น ทำไมคุณไม่เคยบอกผมเลยว่าคุณมีแฟนสาวขนาดนี้"

กินแค้นรีบบอกว่า

"คุณนิทรา คุณรุจิกคุณรุ่งทองหรือยัง เธอเป็นคุณผู้หญิงของ ทัตตนา เป็นหนึ่ง"

(เพื่อแซ่ วงศสง่า. 2531 : 917)

๑๒๒
ตอน

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กิณแก่นเป็นภูมิคำนิยามของความซื่อสัตย์ทั้งต่อตัวเองและ

3. ความรับผิดชอบ

กิณแก่นเป็นผู้มุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ใหม่บรรลุสำเร็จตามมุ่งหมายและเป็นผู้ที่
ยอมรับผลการกระทำของตน หวังพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น เขาเป็นคนรับผิดชอบต่อ
คอบหน้าที ถึงแม้ว่า เรื่องนั้นจะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม ดังเช่น คำสนทนาระหว่างเขาและหมอสิริภภา
เมื่อเขาไปงานเลี้ยงบ้านของเธอ มีข้อความดังนี้

"ท่านนายพลเสียค่าแถมก ศึกษาราชการสำคัญความจริง ๆ ไหมมเรียนคุณด้วย"

เธอยิ้มกับเขาอย่างอ่อนโยนและถามว่า

"แล้วคุณก็ท่องเที่ยวแทนทานทุกอย่างทุกงานไปอย่างนี้หรือคะ ถ้ามจริง ๆ เอะ เอะ เอะ เอะ
บ้างไหม"

"ถ้าเป็นหน้าที่ ผมก็ทำได้"

(เพื่อแซ่ วงศสง่า. 2531 : 230)

อีกตัวอย่างก็คือ ในการที่เกิดการปฏิวัติ รุ่งทองดีถามเขาว่า เขาจะหนีหรือไม่ แต่เขาก็ยืนยัน
จะสู้คดี ดังตัวอย่าง

"ที่กินจะต้องออกนอกประเทศใหม่คะ รุ่งจะโหดพิทไปให้โรเจอร์ นำเรอบินส่วนตัว
มาสิงคโปร์"

"อย่าเลย ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ที่ไม่เคยคิดจะไปจากบ้านเกิดเมืองนอน พี่ไม่ใช่
คนคิดร้ายคอบานเมือง ถ้าใครจะจับไปฆาไปแกงก็ช่างเขา"

(เพื่อแซ่ วงศสง่า. 2531 : 625)

คินแคนเป็นผู้มี "ความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ" ภายในขอบเขตการเป็น
 นักการเมืองที่ดีของเขา เขาหวังอยู่เสมอที่จะให้ประเทศมีความเจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีความ
 สงบสุข เขาเพียรพยายามที่จะปรับปรุงงานของเขาให้ดียิ่งขึ้น โดยที่เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
 ของสังคม เพื่อจะพัฒนาสังคมให้งอกงาม ดังเช่น เขามักจะปรารภกับรุ่นพี่สมัย ๆ เกี่ยวกับ
 การปกครองของบ้านเมือง

...ความจริงกับอุดมคติมักจะห่างกัน เราต้องค่อย ๆ ปรับอะไร ๆ ไปให้นุ่มนวล
 แล้วก็ให้สอดคล้องกับความคิด จิตใจหรือพื้นฐานทางวัฒนธรรมของเราให้มากที่สุด เรา
 จะไม่เรียกมันว่า ระบอบอย่างนั้นอย่างนี้ อาจเรียกว่าแบบไทยเสียก็ได้ ให้มันเป็น
 แบบอย่างการปกครองที่ชาวโลกต้องเอาอย่างเรา ควรมืออะไรเป็นของเราเอง ก็คว่า
 ไปรับเอามา แล้วก็ใช้ทั้งคืน โดยไม่ไต่ปรับอะไรให้เหมาะสมกับเราเลย"

(เห็นแก่ วงศ์สง่า. 2531 : 486)

นอกจากนี้คินแคนยัง เป็นผู้เห็นความสำคัญต่อหน้าที่มากกว่าตัวเขาเอง แม้แต่รุ่นพี่
 สาวสวย ผู้มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกับเขาทุกอย่างก็ยังมอง เห็นคุณสมบัติในข้อนี้ ถึงคำบรรยาย
 ว่า

"เธอทราบหรือว่า งานของเขาเป็นงานสำคัญ เป็นการสร้างสำนึกทางการเมืองกับ
 ผู้คน ซึ่งยังไม่เข้าใจระบบระบอบเราต้องเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาและ
 แม้แต่กำลังทรัพย์ แต่ดูราวกับเขาเล่าถึง เรื่องไม่สลักสำคัญ คินแคนยังคง เห็นทุกสิ่ง
 สำคัญกว่าตัวของเขาเสมอ..."

(เห็นแก่ วงศ์สง่า. 2531 : 526)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คินแคนมีความรับผิดชอบอย่างสูง ไม่ว่าจะต่อตนเอง
 (หน้าที่) ผู้อื่น และสังคม คุณสมบัติข้อนี้จึงทำให้ผู้ที่รู้จักเขาได้รับความชื่นชมและสนับสนุนให้เขา
 ได้เป็นนักการเมืองที่ดีต่อไป

ค่านิยมของสังคมและประเทศ

ส่วนทางสายรุ้ง เป็นนวนิยายที่ตัวละครแทบทุกตัวสะท้อนให้เห็นว่า ความรักและความปรารถนาที่
 ทอราทั้น เป็นสิ่งที่สมควรปลูกฝังในจิตใจของคนในชาติ เพราะถ้าประชาชนมีความรักชาติแล้วความ
 เสียสละเพื่อส่วนรวมก็จะเกิดขึ้น และความเห็นแก่ตัวก็จะลดน้อยลง อย่างไรก็ตามในเรื่องก็มีแนวคิดที่
 ทำให้พบว่า บางครั้งความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากความรักชาติด้วยเหมือนกัน ตัวอย่าง
 ก็เห็นได้จากนักการ เมืองทองอยู่ควยความระมัดระวังตลอดเวลา เพราะวิถีทางของความรักชาติของ
 แต่ละฝ่ายสวนทางกัน ทั้งหูกมุงหมายก็เพื่อชาติเหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากมีคำว่า "อำนาจ" และ
 ผลประโยชน์เข้ามาแทรก เพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าพรรคของกินแค้น (นายพลเป็นหนึ่ง)
 ก็ต้องฉวยวิถีทางด้วยการถูกลอบสังหาร เพราะเหตุนี้

จากการศึกษาพบว่าค่านิยมเกี่ยวกับสังคมหลายอย่าง สามารถแยกกล่าวได้ดังนี้คือ
 "ความสามัคคี การเสียสละเพื่อส่วนรวม การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวทลอม และการอนุรักษ์
 การไร่ของไทย"

1. ความสามัคคี

ความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของพื้นฐานในการรักชาติ เพราะชาติหนึ่งจะเจริญเป็นอันหนึ่ง
 อันเดียวได้ก็เพราะความสามัคคี คินแค้นไม่เห็นด้วยกับการแก่งแย่งชิงอำนาจซึ่งกันและกัน เรามีความเห็น
 ว่า ถ้าแตกสามัคคีแล้ว ความพิพาทก็จะไกลเกิดขึ้น ดังเช่นเมื่อคราวเกิดปฏิวัติ เขากล่าวกับรุ่งทอสว่า

"ที่เสียใจนะรุ่ง เราน่าจะช่วยกันประคับประคองให้ระบอบรัฐสภาเป็นไปด้วยดี
 พวกเราใจร้อนกันเหลือเกิน ความเห็นไม่ตรงกันนิดเดียวหรือผลประโยชน์ชั้ก็มันก็ใช้
 ก่าดึง แล้วของพวกนี้มันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เห็นด้วย ที่จะนำมาใช้
 เครื่องมือของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เรามีกฎหมายกติกาสังคมอยู่แล้ว"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 539)

นอกจากนี้ บุคลิกของเขายังเป็นมิตรกับคนทั่วไป ยิ้มแย้มแจ่มใส เพราะคืนแค้นคิอยู่
เสมอว่า รอยยิ้มเป็นไมตรีที่สำหรับคนทั่วไปที่จะสร้างความรักและความสามัคคีขึ้นมาได้ ดังนั้น
เมื่อเขาปรากฏที่ใด เขาก็มักจะไต่พบกับรอยยิ้มอยู่เสมอ ดังเช่นคำบรรยายที่ว่า

"...คืนแค้นฟ้าเธอไปรับประทานอาหารค่ำในจังหวัด มีผู้คนมากหน้าหลายตา
หักทลายเขา กูประหนึ่งว่าคืนแค้นเป็นขวัญใจชาวบ้าน เรารู้จักคนแทบทุกคนและ
หลายคนยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอาการต้อนรับด้วยดี ราวกับเป็นศิริมงคลที่ได้
พบเขา..."

(โพธิ์แซ วงศ์สง่า. 2531 : 527)

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า "ความสามัคคี" เป็นค่านิยมที่สมควรยึดถือนำไปปฏิบัติ
สืบต่อไป

2. การเสียสละเพื่อส่วนรวม

สำหรับค่านิยมในข้อนี้ยังเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการเสียสละนั้นถือเป็นคุณสมบัติจำเป็น
สำหรับมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด หรือศาสนาใด การเสียสละจะทำให้ความสงบสุขเกิดขึ้น ชาติ
ที่จะเจริญได้นั้น คนในชาติจะทอสมิ่สานึกต่อสังคม มีการให้เพราะ การ "ให้" นั้น เมื่อเกิดขึ้นใน
จิตใจแล้ว ความอ่อนโยนก็จะมีผลตามมาอีกทั้งความอยากได้ก็จะลดลง "คืนแค้น" เป็นชายหนุ่มที่มี
การเสียสละทั้งกำลังกายและกำลังใจ อีกทั้งกำลังทรัพย์ เพื่อที่จะมีส่วนช่วยให้ชาติพัฒนายิ่งขึ้น เขา
อยากจะให้พลเมืองมีความสำนึกต่อส่วนรวม เขาเคยโต้เถียงกับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองว่า
จะเป็นระบบอะไรก็ตาม ความเจริญก็ย่อมต้องขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของพลเมืองเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างเช่น
ถ้าพลเมืองชาติสำนึกต่อสังคม ระบบสังคมก็ไร่นวล เวลานี้เรามีคนที่มีสำนึกต่อส่วนรวม
มากพอหรือยัง

คืนแค้นมักจะกล่าวอยู่เสมอว่า ถ้าสิ่งใดทำเพื่อส่วนรวมแล้ว เขายินดีที่จะทำ ดังเช่น
คำสนทนาระหว่างเขาและรุ่งทอสี เมอรุ่งทอสีได้ถามเขาวา เขาจะทำงานบ้านนี้ต่อไป หรือเขา
ให้คำตอบว่า

"แน่นอน ความกินคือยุคของพี่น้องเพื่อนร่วมชาติเป็นอภายใจของพี่ พี่นทีสละความสุขส่วนตัวเพื่อความตั้งใจอันนี้ ขอเพียงแต่ให้ความหวังของพี่สำเร็จ..." และกินแดนก็ไม่เคยนึกอยากเป็นวีรบุรุษหรือเป็นคนสำคัญระดับใด ๆ จะต้องกล่าวถึงอย่างชื่นชมทุกคำเข้า เขาเพียงแต่ต้องการทำงานรับใช้ประชาชน เพื่อให้ความดีที่เขาได้อยู่ได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อคนส่วนมากเป็นพอ

(เห็นแซ วงศ์ธงา. 2531 : 746 - 927)

นอกจากนี้เขายังได้สละกำลังทรัพย์เท่าที่จะทำได้ให้ส่วนรวมอีกด้วย ดังเช่นคำกล่าวของกะวันทองแสง น้องสาวของรุ่งทองสีว่า

"โอ๊ย ใคร ๆ ก็คิดถึงแต่พิน เวลาทำงานเขาก็เอ่ยชื่อพี่เสมอที ว่าพินให้เงินไปเท่านั้นเท่านั้น ตอนนั้นบ้านเราก็คือถนนเจ้าหมูนาน อยู่ใหญ่บ้านเขาก็ประกาศว่าเพราะพิน เงินเดือนพี่พินแบ่งให้ทางวัด ก็ใช้ในโครงการอาหารกลางวันของเด็ก อีกส่วนหนึ่งเขาก็จัดไปมูลนิธิสงเคราะห์คนแก่ พินรู้ไหม หอเอ่ยชื่อพิน ใคร ๆ ก็ชื่นชม"

(เห็นแซ วงศ์ธงา. 2531 : 725)

3. ความรักชาติ

กินแดนเป็นชายหนุ่มที่มี "ความรักชาติ" อย่างยิ่งยวด เราจะมีความรู้สึกในการเป็นพลเมืองที่ดีต่อชาติ ดังคำบรรยายว่า

กินแดนเป็นห่วงสังคม ห่วงพี่น้องยากจนในชนบทเห็นอะไรอื่น และบ่อยครั้งที่เขาปรารถนาถึงกาชปรับโครงสร้างของสังคม กินแดนไม่อยากเห็นคนไทยมีค่านิยมฟุ้งเฟ้อเป็นคนรักสบาย และไม่เอาถามในการทำงาน เขาอยากเห็นเด็กรุ่นใหม่ เป็นคนหนักเอาเบาสู้ ยอมเหนื่อยยากเป็นกรรมกรในโรงงานมากกว่าจะขายตัวแลกความหวังของกินแดนก็บริสุทธิเต็มทนในสังคม ซึ่งกำลังจะพัฒนาไปสู่ทิศทางของประเทศอุตสาหกรรมไร่นาอันสุขสงบ ธรรมชาติป่าเขาอันแสนสวยในอีกทศวรรษ ๆ เจียมหมายไป

(เห็นแซ วงศ์ธงา. 2531 : 650)

นอกจากนี้การแสดงความรักชาติของ "คินแดน" อีกอย่างหนึ่งก็คือ เขามีความปรารถนา
ให้ประชาชนในชาติมีความสุขประสมกับความเจริญรุ่งเรือง ทุก ๆ คน มีโอกาสเท่าเทียมกัน
ดังนั้นในจิตใจสำนึกของเขาจึงมีความคิดที่จะช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน เท่าที่ความสามารถของเขา
จะหามี ดังปรากฏในบทสนทนาที่เขาถกเถียงกับ รุงทอสี่ ว่า "แน่นอน ความกินคืออยู่ที่ท้องเพื่อมวลชาติ
เป็นสมหมายใจของที ที่ยืนก็สละความสุขส่วนตัวเพื่อความตั้งใจอันนี้ ขอเพียงแต่ให้ความหวังของทีสำเร็จ"
(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 643)

4. การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาที่คนไทยทั่วไปกำลังสนใจอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องที่
นายนัก เพราะสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตลอดชีวิต คุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในเรื่องนี้
พบบ่อยมาก แต่ขอยกตัวอย่างมาพูดถึงเพียงดังนี้

ในเรื่องของธรรมชาติ "คินแดน" เป็นชาวชนบท ดังนั้นเขาถึงผูกพันกับธรรมชาติอยู่มาก
เมื่อเขาเห็นสภาพของธรรมชาติเปลี่ยนไป จึงทำให้เขาเป็นกังวลอยู่มาก ดังคำบรรยายว่า

คินแดนวิตกแก่กระทั่งการเห็นภูเขากิน ซึ่งเขารักมาแต่สมัยเด็กจะถูกทำลาย แม้จะเป็น
ภูเขาคิวโลนก็รูปร่างสวยแปลกในความคิดของคินแดน แต่เวลานี้มันแหงนเว้าควยมีจักรของ
รถแทรกเตอร์ และในไม่ช้าก็จะพังรายล้อมมาเป็นเนินหินธรรมดา เพราะถูกนำไปแปร เป็น
ซีเมนต์... คินแดนรักภูเขาคิวโลน และต้นไม้ลำธาร และคูเหมื่อนว่า สิ่งที่เขารักค่อย ๆ
หายไปทีละน้อย ๆ โดยที่เขาเองก็รู้สึกตัวและรู้ควรวายูโยให้ทำลายมัน

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 650)

นอกจากเรื่องของธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ ซึ่งได้พบว่า
มักเป็นข่าวอยู่เสมอ ก็คือ ความไม่ปลอดภัยจากสภาพแวดล้อม และคินแดนก็ตระหนักในข้อนี้เช่นกัน
เขาถกเถียงกับนายพล เป็นหนึ่งตอนหนึ่งว่า

"การทำงานของคนเราก็ไม่ปลอดภัย โรงงานบางแห่งแสงสว่างไม่พอ การถ่ายเท
อากาศไม่ดี ชั่วโมงการทำงานต่อวันมากเกินไป มีการใช้แรงงานเด็กผู้หญิงเกินไป

กฎหมายกำหนด เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งในการทำงานสภาพชีวิตของคนซึ่งแขวนอยู่กับ
โรคชะตา ซึ่งเมื่อก่อนมันทำให้ฉันก็ได้..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 605)

ฉันแค้นคิดว่ามีผู้หนึ่งสมควรที่จะพิจารณาและแก้ไขอย่างจริงจัง อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ

"มีผู้ใหญ่อีกมีผู้หนึ่งก็คือ เรื่องมลภาวะพวกเราร่วมหัวทักกันถึงเรื่องที่จะวาง
ก้าวนาทางเทคโนโลยีที่นอน กำลังทำให้บรรยากาศรอบโลกเสียไป เวลานี้
ไอโซนลกลง ทรรคของเราทุกคนจนเลี้ยงแห่งเรื่องมลภาวะจากโรงงาน เรื่องอนุรักษ์
น้ำ เรื่องการแก้ปัญหาป่าถูกทำลาย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 875)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นสิ่งจำเป็น
สำหรับชนในชาติที่จะต้องปลุกฝังให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม

5. การนิยมไร่ของไทย

การแค้นกายเป็นเรื่องขบถกวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ชาติไทยเป็นชาติที่มีเอกราชมีวัฒนธรรม
เป็นของตัวเอง ดังนั้นสิ่งที่สมควรยกของอีกอย่างหนึ่งก็คือ การไร่ของที่ดินลึกลับภายในประเทศของตน
ไม่ควรจะเข้าใจผิดว่าการไร่ของในประเทศเป็นเรื่องน่าอาย สำหรับในเรื่องนี้ ฉันแค้นเป็นผู้มีพฤติกรรม
ที่นิยมไทย ไม่ว่าเขาจะปรากฏ ณ สถานที่ใด เขาก็จะแค้นกายให้เห็นว่าเขามีความเป็นคนไทยอยู่เต็ม
ภาคภูมิใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อเขาเป็นเจ้าของงานศพของพ่อรุ่งทอดี เขาก็จะแค้นเป็นพิธีการมากขึ้น ดังปรากฏใน
ตัวอย่างว่า

"รุ่งทอดีมองดูเขา ฉันแค้นแค้นซุกพระราชนานแบบที่ชายไทยนิยมแทนซุกลากล
เพราะเขา และสะทกสบายกว่าสำหรับประเทศที่มีอากาศร้อน คุณเหมือนเรือ
ของเขาตัดด้วยไม้ไทยสีชาควรมี ทำให้รู้สึกว่าคุณแค้นแค้นตัวโอ้อารมณ์กว่า
ที่เคยเป็น"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 250)

และเมื่อเขาไปงานเลี้ยงของรุ่งทอสีที่จัดขึ้นในเรือ เขาก็แต่งกายล้าลองชั้น หวาง เว่ย หลิว เพื่อนชายชาวจีนของรุ่งทอสีจะเป็นผู้บอกให้เรารู้ว่า เขาแต่งกายอย่างไร ดังนี้ "คืนแค้น ส่วนเสี่ยวยาไทย มีลวดลายสะกดทุกตา เขาเคาเออวาเป็นผ้าพิมพ์ดอก โดยปกติชายหนุ่มจีนจะแต่งตัว เรียบและเป็นงานเป็นการอยู่เสมอ" (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 367).

หรือเมื่อเขาไปให้คำให้การที่ศาล เขาก็แต่งกายที่แสดงให้เห็นว่านิยมในความเป็นไทย

วันนี้เขาแต่งชุดผ้าป้าย ห่อแบบพื้นเมือง ข้อมสั้นำเงินหม่น คัดเย็บง่าย ๆ เป็น เสื้อคอกลม แขนปล่อยเพียงข้อศอก กั้วหลวมยาวมีกระเป๋าดวงทั้งสองข้างสำหรับ ใส่เอกสาร และแว่นตา ปากกา กางเกงสีน้ำเงินเข้มของเขาก็เป็นผ้าทอใน ประเทศ...

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 717)

อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ ในการแต่งตัวในทิวป่าหาเสียงของเขาในขณะเขาก็แต่งกายให้ เหมือนชาวบ้านคือ "บุรุษผู้ยิ่งใหญ่อยู่บนศาลาที่นั่นแต่งกายด้วยเสื้อม่อฮ่อม และกางเกงสีดำ มีผ้าขาวมาคาดหุ้มชายไทยยุคใหม่ ซึ่งพยายามจะให้กลมกลืนกับวัฒนธรรมดั้งเดิม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2531 : 522)

สำหรับการแต่งกายในการอนุรักษ์ความเป็นไทยของคืนแค้นนั้น เขาไม่รู้สึกว่าตัวเองมีปมค้อย และคนที่มองดูเขาก็มีแต่ความชื่นชมเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่คงจะสมควรอนุรักษ์

วันพรุ่งนี้ของปรารธนา

เรื่องย่อ

"ปรารธนา" เป็นบุตรสาวคนโตของศาสตราจารย์ประพนธ์ และคุณหญิงภัทรา นักธุรกิจที่ร่ำรวย เธอมีคนสนิทซึ่งเป็นทั้งคนรับใช้และเพื่อนสนิทหวัง ปรารธนาต้องการรับใช้สังคม เธอจึงเลือกเรียนศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ส่วนสมหวังเรียนอักษรศาสตร์ ต่อมาเธอได้รู้จักกับเทียนทอง ชายหนุ่มผู้มีอุดมการณ์เพื่อสังคม แต่เป็นเพียงลูกชายแม่ครัวบ้านมอญ เธอเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูแห่งหนึ่ง เนื่องจากความคิดที่คล้ายคลึงกันทำให้ทั้งสองสนิทสนมกันอย่างรวดเร็ว แต่ปรารธนาต้องกลายเป็นคนหมั่นแหม่อม ตามความประสงค์ของมารดา ซึ่งไม่รัก ปรารธนาสูญเสียการร่วมกิจกรรมตลอดการศึกษาในมหาวิทยาลัย เธอเคยเดินทางไปพัฒนาในชนบทที่เทียนทองเป็นครูอยู่ ต่อมาภูมิลำเนาประสบอุบัติเหตุทำให้ขาของทั้งสองข้าง เมื่อสำเร็จการศึกษาปรารธนาจึงต้องแต่งงาน เพราะความสงสาร การทำหน้าที่เป็นมารดาที่ของปรารธนาทำให้บุตรที่คลั่งใจไปรักษาที่ทางประเทศ ในขณะที่เดียวกับปรารธนาที่ทั้งโรงเรียนสอนเด็กในสลัม เพราะเธอมีความหวังที่จะให้สังคมของพรุ่งนี้มีแต่คนดี

จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า นอกจากจะเป็นเรื่องของหญิงสาวที่มีความมุ่งมั่นช่วยเหลือสังคมแล้ว ผู้เขียนยังแทรกความคิดที่ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นถ้าทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง และการพิจารณาที่ตนเหตุของปัญหาแล้ว ปัญหาทุกปัญหาย่อมแก้ไขได้ และคำนิยามบางอย่างที่ไม่เหมาะสมไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมก็ควร จะยกเลิกเสีย

จากการพิจารณาในด้านของคำนิยามพบว่า มีคำนิยามที่ปรากฏหลายประการด้วยกัน ดังนี้

1. คำนี้เกี่ยวกับตนเอง
  - 1.1 ความรับผิดชอบ
  - 1.2 การศึกษา
  - 1.3 การประหยัค
  - 1.4 ความกตัญญู
  - 1.5 ความเมตตากรุณา

2. งานเกี่ยวกับสังคม

2.1 ความรักชาติ

2.2 ความสามัคคี

2.3 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

งานเกี่ยวกับตนเอง

1. ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีสิ่งปฏิบัติ ความรับผิดชอบเป็นการกระทำที่รวมความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย สำหรับเรื่องนี้ ปรารภธนาเป็นหญิงสาวที่มีความรับผิดชอบสูงทั้งต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม ปรารภธนาพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่างานที่ทำอยู่นั้นเธอจะไม่เคยทำมาก่อน ดังเช่นในการเข้าค่ายอาสาพัฒนาชนบท บุตรสาวคนโตของเธอซึ่งอายุเพียงสิบขวบก็ช่วยเธอทำงานได้อย่างกลมกลืนกับเพื่อนร่วมงาน ดังเช่นตัวอย่างดังนี้

"ทำยังไง เราจะช่วยเด็ก ๆ มีหนังสืออ่านกันบ้าง"

"เด็ก ๆ หนาสาหัสสาร นิตานต์ ๆ สำหรับเด็กอย่างที่ถูกคนรอบ ๆ หึงเกลียดอยู่แถวโรงรถนะ ยังไม่เคยได้เห็นกันเลย"

"ขอบริจาคมาแจกเขาคิดว่า"

ปรารภธนาถึงมารดาเธอบอกเพื่อน ๆ ว่า

"ลองดูนะ สมาคมช่วยเหลือเด็กชนบทเราจะช่วยได้บ้างไหม อย่างน้อยก็ขอจากผู้บริจาคบ้าง"

"โอ้โฮ เราเห็นเขามีหอคอยป่าหนังสือกันนี่น่าพวกคุณมีสตางค์เขายินดีช่วย"

ปรารภธนาพยายามทำงานที่หัวหน้าคณะมอบหมายด้วยความซะมัดเขม่นและเอาใจใส่

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 492)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปรารณามีความตั้งใจที่จะทำงาน เธอมีความรับผิดชอบ
ในงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อทำชิ้นงานหนังสือเวียนร้อยก็ยังมีหัวใจใหม่หนังสือบนชั้นวางอีกด้วย
งานในหน้าที่จึงจะสมบูรณ์

นอกจากนี้ปรารณายังมี "ความรับผิดชอบต่อครอบครัว" อีกด้วย ปรารณาต้องกลายเป็น
คุณแม่ของภูธร เนื่องในงานวันเกิดของบิดา คุณหญิงมารดาของภูธรใช้ชีวิตลุ่มๆดอนๆ ทั้งที่เธอไม่พยาม
มากองห้ามกลางญาติมิตรในงานเลี้ยงที่หมู่บ้าน แต่เธอต้องยอมรับสภาพเพราะตาแสดงกิริยาไม่พอใจไป
ทั้งจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศของบิดา - มารดา และเมื่อรับหมั้นแล้วเธอก็ทำตัวเป็นคุณแม่แท้ ทั้งที่
บางครั้งใจของเธอนึกถึงเทียนทอง ชายหนุ่มผู้มีอุดมการณ์สูง เขาเป็นครูในชนบทและเก็บโงะมาใน
ครอบครัวของภูธร ปรารณาเพียงแต่ขอบคุณในความรักที่เขาใจมอบให้ ต่อมา ภูธรประสบอุบัติเหตุ
ทำให้ตาบอดทั้งสองข้าง คุณหญิงมารดาของภูธรยัดให้ปรารณาก่อนหมั้นแต่เธอก็ไม่ทำ เธอกลับสงสาร
เขามากขึ้น และยินดีจะแต่งงานกับเขา ถึงแม้จะพบจากคำสนทนาระหว่างบิดาและมารดาของเธอ ดังนั้น

"คิดันทราบว่ ลูกเรายังไม่รักเขาเลย ก็พยายามจะให้สนิทสนมกัน ใครจะไปรู
จะคะว่าเราเป็นอย่างนี้ โช้ เท่ากับว่า คิดันสร้างกรรมให้ลูกแท้ ๆ อยู่ ๆ ก็ต้องมา
อยู่กับคนพิการ หลอกชีวิต"

"แล้วลูกว่าไง"

"แกบอกคำเดียวว่า เมื่อเราเป็นอย่างนี้ ก็ต้องแต่งงานกับเขา ไม่งั้นเราจะทุกข์ได้ว่
พอเกิดเคราะห์กรรมก็จะปลื้กตัวหนี"

"ลูกเรานั่นรักเสียจริง ๆ การที่แกตัดสินใจแต่งงานกับคนพิการ แกคงใช้กำลังใจ
สูงมาก แกจะรักเขาหรือไม่เราไม่รู้ แกพอเขาเป็นอย่างนี้แกก็แสดงความรับผิดชอบ เป็นใจ
เป็นกัน ตลอดอยู่กับเขา..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2533 : 712)

และเมื่อแต่งงานเธอก็ต้องเป็นเหมือนหัวหน้าครอบครัว เพราะคุณหญิงก็ทรา อาแปะมากแล้ว
เธอจึงโอนอำนาจทั้งหมดให้ปรารณาคูแ่ ภูธรก็ตาบอด ส่วนน้องสาวของเธอที่ประสบอุบัติเหตุ

พร้อมกันก็ยังไม่รู้สึกตัว ดังนั้น ปรารธนาจึงรับภาระในการดูแลครอบครัวของสามี ซึ่งเรื่องนั้นมารดาของเธอรู้สึกเห็นใจเธอมาก อีกทั้งคุณหญิงก็รักก็เคยเอ่ยว่า

"ฉันเองไม่เคยคิดว่า จะต้องมาฝากทุกอย่างไว้กับหนูปรารธนาคนเดียว หนูเอาอะลุกลาลูกก็ไม่หายเหมือนคนตายทั้งเป็น ลูกชายก็มองอะไรไม่เห็น ก็จะได้หนูปรารธนาคนเดียว เป็นตัวเรียวหัวแรงในครอบครัว"

คุณหญิงนวดทั้งด้วยความกังวลใจ เพราะเธอรู้อยู่แล้วว่า ภาระที่ปรารธนาจะต้องรับผิดชอบ ไม่ใช่เรื่องเบาเลย ท่องใจให้ความอดทนและความสามารถเท่ากับชายอกสามศอกก็เถียว..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 777)

ปรารธนาที่มีความคิดที่จะรับใช้สังคมอยู่เสมอ เมื่อเธอเห็นเด็กที่ยากจน หรือเด็กที่ขาดความอบอุ่นนั้นก็ทำให้เธอมีความคิดว่า คนเหล่านี้สมควรที่จะต้องมีใครรับผิดชอบบ้าง ดังเช่นเธอกล่าวกับภรรยา เมื่อเธอกลับจากชนบทและภรรยาเชิญเธอไปทานอาหารนอกบ้าน เธอให้คำตอบกับเขาวา

"ฉันคิดว่า เวลาของฉันคงจะไม่มีพอที่จะไปกินข้าวในภัตตาคารหรู ๆ หรือไปเล่นว่าวในนันทศิลป์ใต้คอกกะ คุณภรรยาคะ คุณจะโกรธหรือเปล่า ถ้าจะบอกว่าคุณได้ไปเยี่ยมชิวชิวบ้าน ฉันเริ่มรู้สึกความทุกข์เราไม่ควรไปเบียดเบียนเสียเปรียบกันมากเกินไป"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 427)

หรือเมื่อแต่งงานแล้วเธอก็ยังอยากช่วยเหลือเด็กในชุมชนแออัด ทำให้สามีเธอก็คิดว่าอาจจะเป็นเพราะเธอไม่มีลูก เธอจึงมีความคิดเช่นนั้น แต่ปรารธนาทำให้เหตุผลกับสามีว่า

"อย่าคิดอย่างนั้นนะคะ ปรารธนากำลังอยากเป็นแม่ของเด็ก ๆ ทั้งโลก ใครก็ตามที่เราซาดพ่อแม่ ซาดความรัก ความอบอุ่น ปรารธนาอยากเลี้ยงดูเขาทั้งหมด มันอาจจะเป็นเรื่องใหญ่โตมาก แต่ก็เป็นเรื่องที่ปรารธนาอยากทำคะ..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 836)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปราบณามีค่านิยมของตนเองในเรื่องของ "ความรับผิดชอบ" ซึ่ง เป็น เสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้เธอมีคุณค่ามากยิ่งขึ้นในสายตาของยูอัน

2. การศึกษาหาความรู้

การศึกษาพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การศึกษาจะทำให้การตัดสินใจมีเหตุผล ใฝ่ปัญญามากกว่าใฝ่อารมณ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การศึกษาเป็นการหาความรู้เพิ่มเติมจะเป็นสาขาวิชาใดก็ได้ อาจจะไม่ไต่ยานสถาบันใด ๆ ก็ตาม แต่ถ้ามมีการ เรียนรู้ มีการค้นคว้าก็ถือว่าบุคคลนั้นมีการศึกษาทั้งสิ้น ปราบณาเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัย โดยเจตนาเธอศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์จึงทำให้เธอเห็นความสำคัญของการศึกษา เธออยากเรียนรู้อะไรก็อยากเรียนรู้อะไรมากกว่าที่จะศึกษาในตำราเหมือนนิสิตทั่ว ๆ ไป มารดาไม่เห็นด้วยที่บุตรสาวคนสวยจะท่องไปลำบากในชนบท แต่เธอก็พยายามอธิบายให้มารดาเข้าใจว่า

"แม่คะ หนูอยากใช้ชีวิตระหว่างที่เป็นนิสิตให้เป็นประโยชน์ อยากสัมผัสไปหมดไม่ว่าจะเป็นชีวิตแถมมโหน่งบ้าง เพื่อหนูจะได้เลือกทางเดินชีวิตของหนูตามที่หนูชอบ หรือถ้าจะทุกข์ก็ได้หนูจะเลือกปรัชญาชีวิตของหนูเอง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 514)

แม่แต่ "สมหวัง" ผู้เป็นทั้งเพื่อนและคนรับใช้ก็ยังทักท้วงแต่เธอก็ไม่คอยตาม ถึงป้ามาฎีในบทสนทนาถึงคอไปนี่

"สนุกก็สนุกแบบที่เราพอใจ สมหวังนายก็รู้ปรัชญาของความอาสาไม่ใช่เธอ เราต้องการสัมผัสกับความจริง นายก็เห็นว่าเราเกิดมาสบายกว่าคนอื่น เราก็อยากรู้ด้วยตัวเองว่าที่เขาลำบาก เขาเป็นยังไง จะมีชีวิตแก้ไขได้ยังไงบ้าง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 518)

นอกจากนี้เธอยังให้ข้อคิดกับสมหวังอีกด้วยว่า การศึกษาจากตำรานั้นจะทำให้ค่อยโอกาสกว่าคนอื่น ๆ สำหรับสังคมปัจจุบันนี้ว่า

เรียนไปให้ตาย แล้วจะทำอะไรไต่ทางไม่รู้ จะบอกให้ะเวลานี้การสมัคร
เข้าทำงาน เขาก็ต้องการคนที่เป็นทุกอย่าง ถ้าจะให้ทุกสิ่ง ๆ คือ เก่งรอบตัว
เก่งแต่หนังสือ บางทีไม่มีประโยชน์ เพราะเวลานี้ความรู้มีมากอยากรู้จักคนเอา
ประเดี๋ยวเดี๋ยวจน คนเก่งความรู้ทุกอย่างเกี่ยวหางานยากนะ...

(เพ็ญแข วงศ์ธงา. 2532 : 534)

อีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ปราบปรามมีค่านิยมในการศึกษาคือ การที่เชอทั้งโรงเรียน
"ปราบปราม" เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนที่ไม่มีโอกาสที่จะศึกษา รายได้ส่วนใหญ่มาจากการรับบริจาค
จากเศรษฐีผู้มีจิตกุศล ดังตัวอย่างว่า

"หญิงสาวที่ยืนอยู่ท่ามกลางเด็กวัยสิบที่หอมล้อมอยู่กลางสนามกำลังอธิบายวิธี
เล่นเกมชนิดหนึ่ง บางคราวเธอก็ทำท่าเลียนแบบเด็ก เด็กสนุกสนาน แม่ว่าจะแคงกาย
สกลปรณยอมแหมม แคงวงศาทุกคู่จุกประกายแห่งความหวัง... เขาคืออนาคตของสังคม...
เจ้าของโรงเรียน "ปราบปราม" จึงพยายามทุกวิถีทางที่จะจุกความหวังขึ้นในหัวใจของ
เด็กยากไร้เหล่านั้น โรงเรียน "ปราบปราม" รับเด็กยากจนเฉพาะอย่างยิ่งเด็กแถว
สลัมริมทางรถไฟ ปากคลองทรงข้ามกับคฤหาสน์ ปราบปราม ภูธร..."

(เพ็ญแข วงศ์ธงา. 2532 : 909)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาเป็นอันดับแรกเพราะเมื่อประชาชน
ในชาติมีการศึกษาก็ย่อมหมายถึง ความมีคุณภาพ การที่จะพัฒนาในด้านอื่น ๆ ก็จะทำให้ไต่ง่ายเข้าและ
ปราบปรามก็เห็นความสำคัญในข้อนี้

3. การประหยัด

ค่านิยมในด้านการประหยัดถึงแม้ปราบปรามจะมีฐานะร่ำรวย แต่เธอก็มีคุณสมบัติในข้อนี้
อย่างเต็มเปี่ยม เธอใช้จ่ายอย่างประหยัด เธอจะเกิดความรู้สึกดีละอายถ้าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในสิ่งที่ไม่
ไม่เกิดประโยชน์และคิดว่าคนยากจนกว่าเธอคงต้องการอยู่มาก แม้กระทั่งการแคงกายเธอก็

ไม่เห็นด้วยกับมารดาที่ทองแดงถวายบุตรราคาแพง ซามารดาไม่พอใจบ่อยครั้ง แก้มือของเธอให้ช็อคคิดเรื่องนี้ว่า

"ก็แล้ว แสดงว่าลูกเข้าใจสังคม เวลาใคร ๆ ก็ทองช่วยกันรักเข้มแข็ง ทองประหยัดทุกวิถีทางไม่เหมือนสมัยของคุณที่ซบรณายไปจนมา หรือแก่งตัวประกวดประชันตอนเรียนมหาวิทยาลัย...

ปรารณาปฏิเสฐที่จะซอรถักคันหนึ่ง ตามคำเสนอของมารดา เพราะเห็นว่าเธอศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแล้ว... แต่ปรารณาก็มองไม่เห็นความจำเป็นที่จะมีรถอีกในเมื่อเส้นทางที่จะไปนั้น บิคาภิ๋นย้ายไปทำงานอยู่แล้ว...

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 299 - 305)

หรือแม้กระทั่งการจัดงานวันเกิดเธอก็เพียงตักบาตรในตอนเช้า รับประทานอาหารพร้อมบิคา มารดาไม่ยอม ทำให้มารดาไม่พอใจการกระทำของบุตรสาวนัก ส่วนเครื่องประดับนั้นปรารณาก็ใช้เพียงนาฬิกาข้อมือเรือนเดียว ทั้งที่มารดาซื้อเครื่องประดับ เพชรให้เธอใส่ทุกเวลา เห็นทองก็เคยกด่าว่าถึงคุณสมบัตินี้ของปรารณาต่อมารดาของบุตรว่า "คุณปรารณาเป็นสตรียุคใหม่ ผมว่าเธอมีคุณสมบัตินี้ที่จะปลูกฝังค่านิยมที่นายของคุณ" (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 765)

นอกจากงานแต่งงานของเธอที่ทองแดงจะจัดเลี้ยง ๆ ทั้บ้าน เธอไม่ต้องการความหรูหราฟุ้งเฟ้อ เธอทองด่ามากใจอยู่มากกับความประสงค์ของมารดา เธอพยายามขจัดเหตุผลเพื่อไม่มารดาคอยตาม คังตัวอย่าง

"หนูอยากให้เป็นใคร ๆ เปลี่ยนทัศนคติ การประหยัดไม่ใช่เรื่องน่าอายเลยนะคะ เราควรสร้างค่านิยมใหม่ ให้คนหนุ่ม เพ็ญแขอายุดีกว่า...

คุณแม่คะ หนูอยากให้คุณเข้มแข็งใจว่า การแต่งงานสำคัญที่คนในครอบครัวของเรา เฉพาะอย่างยิ่งเจาขาวเจาสาว หนูว่าการ เชิญคนทั้งประเทศ มันรบกวนเขาเปล่า ๆ ถ้าเขามากก็ทองหาของขวัญ คุณแม่ลองคิดดูสิคะ ถ้าเดือนหนึ่งเขาได้รับสักสิบใบ เขาจะสิ้นเงินเท่าไร"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 799 - 800)

ทั้งหมดข้างต้นแสดงว่า ความจำเป็นใน "การประหยัด" มีเพิ่มขึ้นทุกวัน เพราะสภาพเศรษฐกิจ และประชากรมีมากขึ้นทุกวัน การประหยัดไม่ใช่ "ความตระหนี่" แต่หมายถึง การวางแผนในการใช้ทรัพย์สินให้รัดกุมและเกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

4. ความกตัญญู

ในสังคมไทยเรานั้น "ความกตัญญู" ทำให้ประเพณีและวิถีแตกต่างไปจากประเทศอื่น และ ความกตัญญูก็เป็นคุณสมบัติประจำตัวของมนุษย์ ไม่ว่าจะมีความร่ำรวยหรือยากจนก็มีความกตัญญูควบกันทั้งสิ้น ดังเช่น ปราบดาภิเษกกันเชอชมรับในการมีสัมพันธภาพ เชอคอยเซก่าตั้งใจให้เขาเข้มแข็งมีกำลังใจในการต่อสู้ โดยที่เธอจะคอยอยู่เคียงข้างเขาเสมอ ดังปรากฏในคำประพันธ์ดังนี้

"คุณก็ทอเราเหลือเกิน" เขามอกเชอควยเสียงแฉวเบาๆทางคอนข้างเลือนลอย

ปราบดาบอเขาว่า

"เราท่างก็ทอกัน คุณหญิงป้าทานก็กับเรามาตั้งแค้นจำความได้ คุณชุกรจะไม่ให้เรา ทอแบ่นบุญคุณทานเลยหรือคะ คุณเองเป็นลูกชายของทานคงจะง่ได้รับส่วนของความกตัญญู จากคนอื่น ๆ เขา ๆ กับทานเหมือนกัน..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 785)

"ความเป็นคนกตัญญู" ของปราบดาภิเษกกับพระคุณนั้น ทำให้ตัวเธอเองก็มีคนกตัญญูอยู่ มาก อย่างเช่น สมหวัง ผู้ที่เป็นเพื่อนและคนรับใช้สนิท เธอให้ความซบเซมและยินดีทำทุกอย่างให้ปราบดา เสมอ ทั้งที่เธอกลาวกับคนรับใช้เพื่อนชายเมื่อเขาชวนให้เธอไปเริ่มชีวิตใหม่ แต่เธอก็ยืนยันที่จะทำงานรับใช้ครอบครัวนี้ตลอดไป ดังนี้

คนรับใช้หน้าและมองหญิงสาวอย่างครุ่นคิด ถามว่า

"คุณไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือกทางเดินชีวิตของคุณเองหรือ คุณสมหวัง"

"คุณไม่เคยกักกันหรือคะ แต่แม่กับฉันอยากทอแบ่นพระคุณทาน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 527)

บางครั้งสมหวังจำเป็นต้องโกหกคนอื่นเพื่อให้ภาพของปรารถนามีแต่ความงาม ดังเช่น เธอเป็นคนคอยอธิบายให้ภูธรเห็นว่า เจ้าสาวของเขามีความสุขเพียงใด ทำให้เจ้าสาวที่ทาบอกของ ปรารถนาชื่นชมในตัวเจ้าสาวเป็นอย่างยิ่ง ดังตัวอย่าง

"สมหวังบอกว่า ดวงตาคุณแจ่มใสเหมือนดวงดาว คุณแสดงให้ใคร ๆ เห็นว่า คุณเป็น เจ้าสาวที่มีความสุขมาก"

ปรารถนาถึงแม้ไม่ถึงว่าเหตุใดสมหวังจึงต้องแต่งเสริมสีหน้าของเธอผิดไปจากความจริง เมื่อเธอสองกระเจกปรารถนาทวงบอกตนเองว่า สมหวังกล่าวเท็จเพียงเพื่อให้ภาพของ ปรารถนางามที่ลึกลงในใจของภูธร

(เพ็ญแข วังศัลงา. 2532 : 815)

5. ความเมตตาภักฐา

สำหรับในเรื่องคำนิยามของความเมตตา นั้น ความเมตตาเป็นความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ปรารถนามีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้คนอื่นในสังคมมีความสุข เธอมักจะให้ความช่วยเหลือโดยไม่หวัง ผลตอบแทน เอาใจใส่ที่อยู่ไปปกครองให้ได้รับความสุข ดังเช่น เมื่อเธอใคร่รางวัลสิ่งใญ่ใญ่ก็มักจะให้ สมหวังเสมอ แม่แค้เครื่องแต่งกายสวย ๆ เธอก็จะยกให้สมหวัง อาจกล่าวได้ว่า สมหวังนั้นแม่จะมีฐานะ เป็นเพียงลูกสาวแม่ครัว แต่เธอก็มีของใช้เหมือนลูกสาวคนรวยทั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"เราใคร่รางวัลแล้วนะ สมหวัง"

จากนั้น ปรารถนาก็จะแย่งรางวัลที่ใญ่ใญ่มาให้สมหวังด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะ เป็น สมุกุ๊ กิ๊น สอ ปากกา หรือแม่กระทิงยางอบ และสาวแม่สมหวังเป็นผู้ใช้ ทั้งหมด...

(เพ็ญแข วังศัลงา. 2532 : 41)

และเมื่อเทียนทองกล่าวหาว่า ปรารถนาเป็นคนตอแหลและหยิ่ง สมหวังก็รีบกล่าวถึงนิสัย ที่แท้จริงของปรารถนาให้เทียนทองฟังว่า

"คุณปรารณา เป็นคนขงไปทรมานและเบียดเบียน ในใจของเธอเต็มไปด้วยความ
 อ่อนโยน มีเมตตากรุณา และพร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลผู้น้อยอยู่เสมอ มองเป็น ๆ
 "คุณปรารณา" เป็นคนไม่เอาใจใส่สิ่งเล็กน้อย แต่ถลึงไปเธอเป็นคนละเอียดอ่อนมาก
 ความจำแม่นยำ ถ้าใครทำอะไรให้เธอไม่เคยมิ มักหาโอกาสตอบแทนอยู่เสมอ..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 45)

นอกจากนั้น ปรารณายังมีความกรุณาสำหรับผู้อื่นความทุกข์ เธอจะคอยปลอบใจผู้อื่นความทุกข์
 ให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ทั้งเช่น งานศพของพ่อแม่หวัง และงานศพของเพื่อนทอง ปรารณา
 เคยปรารภกับคุณหมื่นหมื่นเมื่อเขาถามว่า

"เธอเป็นอะไรบ้าง"

เธอตอบว่า

"ฉันอยากให้คนทั้งโลกอยู่กันอย่างสุขสบายไม่มีเรื่องแค้น ชากแค้น คุณครูคะ
 ฉันอยากจะสติเพื่อไปบ้าง เพราะฉันอยากให้อทุกคนมีเมียไซ้ อย่าให้มีคนคออยากยากจน
 อย่าให้มีคนเจ็บป่วยที่ไม่มีเงินรักษาพยาบาล อยากให้ทุกคนได้รับการยกของเสมอกัน
 ฉันสงสารคนจนคะ..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 695)

อีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ปรารณามีความจริงใจที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข ก็ทั้งเช่นคุณหญิงภัทรา
 มารดาศาสน์ให้เครื่องเพชรซึ่งเป็นส่วนที่เธอจะไ้ให้แก่กา ภรรยาของเพื่อนทอง เธอให้เหตุผลว่า

"คุณย่าคะ ให้เขาทั้งทีก็ให้ที ๆ เอะ คุณย่าก็มาฉายาอย่าเก็บไว้ให้หนู
 คนเก็บเยอะ มันไม่ยุติธรรม เพื่อนทองเราก็อุ้มมาแต่เกิด เมื่เขาก็เป็นคนดี
 คุณย่าควรวางใจวางใจ ๆ กับเขาจะคะ..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 744)

งานเกี่ยวกับสังคม

จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า นอกจากพฤติกรรมของตัวละครที่มุ่งเน้นให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เนื้อเรื่องยังแสดงให้เห็นว่า ประเทศชาติที่จะเจริญนั้น ประชาชนภายในประเทศจะต้องมีความคิดและควรวุฒิปฏิบัติตนอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมกิจกรรมของนิสิตเพื่อพัฒนาสังคมและชนบท จะทำให้เห็นถึงค่านิยมเกี่ยวกับสังคมเด่นชัดยิ่งขึ้น และปรารถนาจะเป็นตัวละครที่สำคัญในการสะท้อนค่านิยมในเรื่องนี้ เนื่องจากมีค่านิยมในค่านิยมปรากฏเกือบทั้งเรื่อง จึงขอยกตัวอย่างมาพอเป็นสังเขปและขอล่าวแยกเป็นลำดับดังนี้

1. ความรักชาติ

ความรักชาติในที่นี้ หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดี มีความสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดังเช่น ปรารถนาขอร่วมทำกิจกรรมในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นในชนบทหรือในเมือง เธอยินดีที่จะช่วยห้ำหั่น เพียนทองมักกล่าวถึงปรารถนาในความเป็นพลเมืองที่ดีของเธอ ดังเช่น เธออธิบายให้สกาฟังว่า ทำไมปรารถนาและเพื่อน ๆ ต้องมาทำงานในชนบทซึ่งเธอมีฐานะที่ร่ำรวยมาก ดังนี้

"คุณลดาเคยได้ยินคำว่า สำนึกที่จะรับใช้ส่วนรวมเวลานั้นคนหนุ่มสาวเขามีความรู้สึกนั้นมากขึ้น เรากำลังคิดวางแผนรับใช้ส่วนรวมเป็นงานที่มีเกียรติและหาทำไม่ได้หรือแทนที่คนหนุ่มคนสาวจะมุ่งหาความสุขสำราญส่วนตัว เขากลับออกมาใช้ชาวบ้าน ผมว่าไม่เสียหายอะไร"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 :

ปรารถนาเป็นตัวแทนของสมาชิกที่ดีของสังคม วันหยุดเธอก็ไปร่วมทำกิจกรรม เธอยินดีที่จะทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ เธอกล่าวกับแม่ศรีว่า

"แห้วรู้ไหม บ้านนี้เมืองนี้เราต้องช่วยกัน ใครจะหยุดอยู่เฉย ๆ หรือมานั่งทำแค่นอนกินดื่มกินเล่นอยู่ไม่ไคคอก ต้องช่วยกันคนละไม้คนละมือ ถึงจะหยุดรอก ถึงเวลาแล้วนะแห้ว..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 587)

"การ เสียสละ เพื่อส่วนรวม" ก็เป็นส่วนหนึ่งของความริษชาติและนับว่าเป็นคุณสมบัตินี้ที่ ประเสริฐยิ่ง ปราบปรามเป็นสตรีในยุคใหม่ เธอมีความคิดว่าผู้หญิงไม่ควรจะเป็นเพียงเครื่องประดับ ในบ้าน มีหน้าที่ปรนนิบัติเพียงสามีและลูก ผู้หญิงควรจะมีส่วนร่วมกับสังคมบ้าง เมื่อเป็นนิตติเธอก็เข้าร่วม กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ แม้แต่งานที่เธอไม่เคยสัมผัสเลยอย่างเช่น การไปเช่าคาบอสาฬหาชนบท เห็นทองเคยพุดถึงเรื่องนี้ว่า ผู้หญิงอย่างปราบปรามน่าจะไปบาง แดเธอกลับเข้มแข็งอย่างทรงกันขาม ปราบปรามหัวเราะและทอว่า "ก็ฉันพยายามฝึกตนเอง ฉันรู้สึก สนุกกับความซาดแคสแล้วก็อยากสนุกกับความลำบากอยู่เสมอ จริง ๆ นะคะคุณครู ฉันไม่เคยล้มล้มเลย อยากพบควยซ่า..." (เพ็ญแข วงศสง่า. 2532 : 489)

ปราบปรามมีความคิดที่ขัดแย้งกับมารดาอยู่เสมอ มารดาไม่ต้องการให้บุตรสาวคนโตของเธอทำงาน ทองลำบาก ท่านอยากจะให้บุตรสาวคนสวยแต่งตัวสวยงาม ทำงานในตำแหน่งสูง ๆ ในบริษัทของตัวเอง แต่ปราบปรามก็เลือกเรียนครู และคิดที่จะไปเป็นครูในชนบท เธอจะทำงานการไปเรียนเมืองนอก ถึงแม้มารดา เสนอขอให้เธอก็คิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"เวลานี้ เราทุกคนมากกว่า เราจะเข้าทำงานเงินเดือน ๆ เพื่อให้ตัวเราสบาย หรือเราจะช่วยสังคม หม่อมองเห็นว่า ตัวหนูสบายอยู่แล้ว เงินของ คุณแม่ก็หาได้พอแล้ว หนูเลยอยากทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์บ้าง คุณแม่กลัวไหมคะว่า โรงเรียน ประชาบาลบางแห่งประกาศรับสมัคร ครุมาสามปีแล้วไม่มีใครไปสมัคร..."

(เพ็ญแข วงศสง่า. 2532 : 108)

ส่วนที่ปราบปรามนั้นก็เช่นชมรมที่เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเสมอ ดังเช่น เธอมักจะชม เห็นทองว่าเธอเป็นคนพี่ชายของ กิ่งที่ลดาไคมาเล่าให้เธอฟังถึงว่า

"เธอชมเราทั้งสองไม่ขาดปาก"

"ชมว่ามีอุดมคติ มาทำงานอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ทำให้คนและสัตว์ดีขึ้น เธอชื่นชม คุณเห็นทองมาก เธอว่าเสียสละแล้วก็เข้าใจเพื่อนมนุษย์"

(เพ็ญแข วงศสง่า. 2532 : 707)

จากความคิดที่ของการ เสียสละ เพื่อส่วนรวมทำให้ปรารถนาตั้งโรงเรียนเพื่อเด็กสลัม โดยการสนับสนุนของบิดาและสามี บิดาสาละกำลังความคิดให้ซอกคิกและเป็นพี่รักษาส่วนสามนั้นให้ กำลังใจและทุนทรัพย์ ส่วนเพื่อ ๆ ของเขอก็ช่วยกันสละแรงกายมาช่วยสอน ทั้งเช่น ที่เรากล่าวกับ เห็นทอง ในตอนหนึ่งว่า

"เพื่อน ๆ ช่วยกันคนละไม้คนละมือ ถ้าคุณไปถึงกรุงเทพฯ คุณจะเห็นว่าเวลานี้ พวกคนมีสตางค์ไม่ค่อยอยู่เฉย ๆ เลย เราคงเห็นว่าถ้าเราไม่ช่วยกัน เราจะอยู่ ไม่รอด พวกแม่มาน พวกที่อยู่เฉย ๆ ก็มาช่วยสอนกันมาก เป็นพวกอาสาสมัครมากัน คนละชั่วโมง สองชั่วโมง เราพยายามจะเข้าใจกันค่ะ"

(เพ็ญแข วังศสง่า. 2532 : 908)

"การ เสียสละเพื่อส่วนรวม" ของปรารถนาเริ่มมาจากการ เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมใน มหาวิทยาลัย ปรารถนาจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง แม้บางครั้งเธอมีกิจกรรมที่จะต้องทำให้มารคาถกับ การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม เธอก็มักจะเลือกอย่างหลัง และเวลาเข้าร่วมกิจกรรมเธอก็จะทำงาน ด้วยความตั้งใจ พร้อมเพื่อน ๆ ของเธอ ทั้งปรากฏในคำบรรยายว่า

เราช่วยกันทำงานอย่างซะมักเขม่นเอาใจใส่และอุทิศหาโดยไม่หวังค่าสรร เสริญ เป็นขอ หรือสิ่งตอบแทนใด ๆ เลย คนหนุ่มสาวเหล่านั้นไม่เคยสนใจของใครที่ตนและ ไม่ปรารถนาที่จะให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวการทำงานของเธอ เธอต้องการอย่างเดียว เพียงให้ชุมชนมีวินัย บ้านเมืองสะอาด สงบและเรียบร้อย และประชาชนอยู่ดีกินดี...

(เพ็ญแข วังศสง่า. 2532 : 553)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ปรารถนาต้องการที่จะให้ประเทศมีความเจริญ เธอต้องการที่จะให้หญิง... ของเธอเป็นหญิงที่สละใจ ประชาชนในชาติมีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องของโลกนี้แก่ความดีงามและถ้าเราคิดสร้างสิ่งที่งดงามให้กับสังคมในวันนี้ วันหนึ่ง เราก็จะพบในสิ่งที่ ปรารถนา ซึ่งการ สร้างสิ่งที่งดงาม ตลอดจนการ เสียสละนั้นก็ล้วนแต่มีความรักชาติเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น

2. ความสามัคคี

"ความสามัคคี" เมื่อเกิดกับสังคมนั้นแล้วย่อมทำให้สังคมก้าวไปสู่ความเจริญอย่างรวดเร็ว เพราะความสามัคคีจะก่อให้เกิดพลังในการผลักดัน การก้าวไปข้างหน้าของสังคม และสังคมที่ที่ชาคความสามัคคีย่อมพบกับความพิพาศ สำหรับในเรื่องนี้ ประรณานาและเพื่อนร่วมมหาวิทยาลัยช่วยกันทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจของทุกฝ่าย ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีทุกครั้ง พร้อมกับความสุขของทุกคน การออกค่ายอาสาประรณานาจะราเริ่งแจ่มใซอຍูเฒေอ จากการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มนิสิตที่ออกค่ายอาสา เราจะพบว่า พวกเขาทำงานด้วยความสนุกสนาน ทุกคนมีความรักและอาทรต่อกันอย่างแนบแน่น และเมื่อนอกจากชาวบ้านก็ล้วนแต่แสดงความอาลัย ทั้งตัวอย่างเช่น "สมหวังแลเห็นชาวบ้านจุกเห็นคนละเลม้นำกาเหมายูกขอมอนิสิตแลวก็รวมกันร้องเพลงท้มความหมายแห่งความอาลัย ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน..." (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 535)

นอกจากนั้นการทำงานของกลุ่มนิสิตอาสาที่ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ทั้งครูและกำนัน โดยเฉพาะกำนันแล้วถือว่า เป็นผู้นำท้องถิ่นที่สำคัญมากและกำนันจะต้องเป็นตัวแทนความภาคภูมิใจของชาวบ้าน ดังเช่น กำนันในคำมสที่ประรณานาและเพื่อนไปทำงาน ลักษณะของกำนันและชาวบ้านพบใคจากการบรรยายว่า

"กำนันเป็นคนสุขุขุขุ และเออเพื่อเออแม่ เขาเป็นคนใจกว้าง ทั้งใจที่นะท้องถิ่น คุยความสุจริต พวกนิสิตเขาก็กับชาวบ้านใคเป็นอย่งดี ทำงานด้วยกัน พักนอนและสนุกสนานด้วยกัน..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 486)

การทำงานสำเร็จตามเป้าหมายเพราะความร่วมมือจากทุกฝ่าย การออกค่ายอาสานั้นถ้ามีเพียงกลุ่มนิสิตแล้วงานก็อาจไม่สำเร็จ จงตามเป้าหมายก็ได้ การสร้างอาคาร เรียงจากเดิมที่เป็นอาคารมุงแฝดมาเป็นอาคารไม้ หลังคามุงกระเบื้อง ตลอดจนการยกถนนสูงจากดินขึ้นมาสองศอก ก็เช่นกัน สำเร็จลงได้เพราะ

"พวกอาสาพัฒนาชนบททางคนทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเข้มแข็ง...
งบประมาณส่วนหนึ่งก็มาจากพระครู เจ้าอาวาสวัดจตุรพักตรพิมาน แรงงานนั้นแน่นอนพวกอาสา
ร่วมกับชาวบ้าน ทุกคนสนุกสนาน และเพิ่มไปด้วยศรัทธา เป็นชีวิตชีวา สราญรื่นใน
ช่วงสั้น ๆ ..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 485)

ความสามัคคีนั้นต้องอาศัยความเข้าใจเป็นพื้นฐาน การเป็นคนใจกว้างจะช่วยให้เกิดความ
สามัคคีขึ้นได้ง่ายขึ้น ประารถนาหวังที่จะให้ทุกคนในสังคมปรับตัวเข้าหากันเพื่อสร้างสังคมใหม่ให้น่าอยู่
ปรารถนาเคยปรารถนาอยู่กับสามัคคีเสมอมา ระหว่างคนรวยและคนจนก็ไม่มีอะไรจะไม่มีของว่างมากนัก
ถ้าทั้งสองฝ่ายมีความสามัคคี ความปรารถนาของเธอเป็นเช่นนั้น ดังตัวอย่าง "ฉันเชื่อว่า คนร่ำรวยที่
คิดอย่างฉันก็มีไม่น้อย ไม่ใช่ความนึกของใครที่เกิดมายากจนหรือร่ำรวย แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า เราควรมา
ร่วมมือกันสร้างสังคมให้น่าอยู่ทางหาก"

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าปรารถนาของการให้ทุกฝ่ายมีความรักต่อกัน ร่วมมือกันช่วยกัน
สร้างชาติให้เจริญ

3. การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มลภาวะเป็นพิษนั้น เป็นปัญหา
ที่โศกเศร้าประจำ โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน ปัญหามลภาวะจากรถยนต์ อีกรังมีแหล่งอบาณูมากขึ้น
ปัญหาค้างคาวทำให้สุขภาพจิตของประชาชนแยลง ดังนั้นปัญหานี้สมควรที่รัฐบาลจะทึ่งเอาใจใส่ให้มาก
รวมทั้งประชาชนก็ควรจะให้ความร่วมมือช่วย การเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและการรักธรรมชาติ
จะช่วยลดปัญหาในเรื่องนี้ลง สำหรับในเรื่องนี้ปรารถนามีความรักในธรรมชาติมาก จะสังเกตได้จาก
บริเวณบ้านของเธอมัน ปลูกต้นไม้มาพันธุ บริเวณบ้านของปรารถนามีสภาพดังนี้

"บริเวณที่หอกเขาสี่ตัวที่ปลูกดอกไม้มาพันธุ กำลังออกดอกสะพรั่งแทบทุกต้น มีทั้ง
ดอกไม้ไทย และดอกไม้ต่างประเทศ นับแค้นงอนโก แหงพวย กวาวกระจายไปจนถึง
คอกพอร เกษมณอ และแอสเตอร์ ... เจ้าของบ้านเป็นคนรักต้นไม้ บริเวณสวนไม้คอกทั้ง

หน้าทีกและหลังทีก จิงครุมรินและส่วยงามเกินกว่าบ้านอื่น ๆ ในละแวกเดียวกัน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 12 - 13)

การทำลายธรรมชาติยิ่งทวีขึ้นทุกวัน เพราะความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและสภาพของเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ปัจจุบันธรรมชาติถูกทำลายขยายไปสู่แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงาม โดยเฉพาะบริเวณชายทะเล เริ่มมีสิ่งก่อสร้างขึ้นมาแทนที่คนไม่ทรนถน ดังที่ปรารถนาได้ขียนึกและมารดาปรารถถึงเรื่องนี้ว่า

"คนของเราไม่ฉลาด สร้างโรงแรมอยู่คึกคักชายหาด ทำให้เสียทัศนียภาพของทอทะเลไปมาก ไม่เหมือนมาลี แม้จะมีโรงแรมใหญ่ทันสมัย แต่เขาก็ซ่อนไว้ในคงมะพร้าว มองจากหาดทรายเห็นแก้วมะพร้าวแลดูเป็นธรรมชาติกว่าของเขา...ปรารถนาเคยได้ขียนึกว่าเสียทัศนียภาพของธรรมชาติที่ควร จะรักษาไว้จนคุณหนู..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 122)

นอกจากนั้นปรารถนายังเบื่อกรุงเทพา เธอเคยพูดกับคนขับรถว่า เธออยากไปอยู่ชนบท เพื่อนเธอไปมาแล้วกลับมามีใจให้ฟังว่า นานอยู่ สงบเรียบมาก และคนขับรถแย้งว่า ถ้าไปอยู่จริง ปรารถนาอาจเบื่อกได้ ปรารถนาจึงตอบว่า "เราไม่รู้ออกเวลานี้ไม่ชอบความวุ่นวาย ความจอแจ คับคั่ง กลิ่นควันจากท่อไอเสีย มีความรู้สึกว่ามันมันทอนสุขภาพของคนในกรุงเทพฯ ก็ไม่น่ารัก" (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 91)

เมื่อปรารถนาไปออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทเธอก็ชื่นชมในความงามของธรรมชาติเป็นอย่างมาก เพราะเงิบสงบและสวยงาม ปราศจากการปรุงแต่งทั้งสิ้น ดังตัวอย่างว่า

"ลมหนาวพัดแรงจนทำให้ใบไม้ร่วงกราว ๆ ลงทับถมกันทั่วบริเวณ เสียงกอกไม้เสียดสีกันดังคล้ายคนทรีซันที่เห็นห้อง เคยประคิษฐี...ลำประโดงซึ่งเสียวลคไปในป่าไม้ เสียงน้ำไหลเซาะแก่งหิน ฟังได้ขียนึกเหมือนเพลงแนว ๆ นกสองตัวใหญ่มันบินหรือออกจากรังเมื่อใด กลิ่นคนเดินผ่านเข้าไปในป่าอะเมาะ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 548)

การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมนั้น ปราบดาและเพื่อน ๆ พบว่า บริเวณทางสรรพสินค้า นั้นเป็นที่ชุมชนซึ่งมีถังขยะกองเต็มอยู่บริเวณทางเดินเท้า คนที่เดินผ่านไปมามักจะโยนความผิดให้คนเก็บขยะ และผลจากสภาพดังกล่าวทำให้ "...กลิ่นโสโครกคละคลุ้งเราจุก คนขายน้ำลำไย ซึ่งยึกเอาทางเท้า มาทิ้งรถเข็นเป็นแรมปี..." (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 321)

การเห็นคุณค่าในค่านสิ่งแวดล้อมก็คือ ปราบดาและเพื่อน ร่วมมือกันกำจัดสิ่งทำให้เกิดมลภาวะ เป็นพิษนี้ ดังคำบรรยายว่า "กลุ่มนิสิตกำลังหาถังทำความสะอาดกำแพงและเสาไฟฟ้า ซึ่งมีป้ายโฆษณา ติดซ้อนกันเลอะเทอะและป้ายเหล่านั้นโฆษณาข้อความซึ่งนานมาแล้ว..." (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 331)

จากตัวอย่างดังกล่าวให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับประชาชนที่จะต้องช่วยกันดูแล ให้มีสภาพที่งามตลอดจนธรรมชาติก็เป็นสมบัติล้ำค่าของชาติสมควรอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานสืบต่อไป

หมู่บ้านคอกงัวแดง

เรื่องย่อ

"หมู่บ้านคอกงัวแดง" เป็นหมู่บ้านจัดสรรสำหรับผู้มีรายได้อ่อนถึงสูง คุณเวทย์นักธุรกิจหนุ่มเจ้าของหมู่บ้าน มีภรรยา 2 คน คือหนอนแก้ว และแพรวไหม กำลังเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยหลายแห่ง ทั่วทั้งรัฐ ภายในหมู่บ้านมีคนหลายอาชีพด้วยกัน อาทิเช่น อาจารย์ นักประพันธ์ ตำรวจ นักการเมือง ตลอดจนนักหนังสือพิมพ์ เป็นต้น สำหรับเด็ก ๆ ที่เป็นบุตรหลานจากครอบครัวเหล่านี้ก็มีอายุใกล้เคียงกัน จึงเป็นเพื่อนกันเกือบทุกคน "ชาย" เป็นลูกชายของ "ยามแรม" ยามประจำหมู่บ้าน มารดาทำหน้าที่รับจ้างซักผ้าตามบ้าน ภายในหมู่บ้าน โดยเฉพาะครอบครัวของคุณเวทย์ ครอบครัวของชายจะถูกเรียกใช้เป็นพิเศษ เมื่อเด็ก ๆ ของสองเขามาหาวิทยาลัยก็มีทั้งคนสมหวังและผิดหวัง ส่วนชายนั้นเลือกเรียนคอมพิวเตอร์ หนอนแก้วสอบเข้าไม่ได้เพราะบิดาไม่มีอนุภรรยาจึงต้องสอบ "จงอางพันธุสามเหล่เม" ผู้ใช้นามปากกาว่า "เมศพราย" สนิทสนมกับชายและหนอนแก้ว วันหนึ่งหนอนแก้วไปบ้านเมศพราย ขณะที่เขากำลังเมาทำให้เธอถูกข่มขืน เธอได้แต่เก็บความทุกข์ไว้ในใจจนกระทั่งเธอได้ตั้งครรภ์และเมื่อจงอางถูกฆาตกร เธอจึงขอร้องให้ชายแต่งงานด้วย เมื่อชายแต่งงานเขาก็ทำหน้าที่สามีที่ดี และยังส่งทำงานและเรียนหนังสือไปด้วย พ่อหนอนแก้วคลอกบุตรชาย มารดาของเธอก็นำไปอยู่ยั้งคางประเทศและชายก็มีบุตรคนใหม่กับหนอนแก้ว และเขาก็เรียนสำเร็จพร้อมกับมีตำแหน่งงานที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

จากการศึกษาเรื่อง หมู่บ้านคอกงัวแดง พบว่า เป็นเรื่องที่แสดงถึงวิถีชีวิตของแต่ละครอบครัวที่มีอาชีพแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังต้องการ เสนอพฤติกรรมของเด็กชายคนหนึ่งที่มีความวิริยะอุตสาหะและความตั้งใจของเขาได้รับการยกย่องจากคนในหมู่บ้าน ทั้งที่เขาฐานะยากจนที่สุดในหมู่บ้านนั้น แต่ทุกคนก็ให้กำลังใจเขาตลอดจนในที่สุดเขาก็สามารถประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งในด้านการทำงานและครอบครัวชายเป็นตัวละครเอกที่เป็นแกนกลางในการดำเนินเรื่อง เมื่อพิจารณาในค่านิยมแล้วพบว่าในเรื่องสะท้อนค่านิยมที่ปรากฏดังนี้

1. ตัวนเกี่ยวกับตนเอง
  - 1.1 การพึ่งตนเอง
  - 1.2 ความซื่อสัตย์สุจริต

- 1.3 ความรับผิดชอบ
- 1.4 การศึกษาหาความรู้
- 1.5 เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส
- 1.6 ความเมตตากรุณา
- 1.7 ความกตัญญูกตเวที
2. ค่านเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ
  - 2.1 ความสามัคคี
  - 2.2 ความจงรักภักดีต่อชาติ
3. ค่านเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม
  - 3.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม
  - 3.2 การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

ค่านเกี่ยวกับตนเอง

1. การพึ่งตนเอง

ในเรื่องของการพึ่งตนเองนั้น "ชาย" เป็นเด็กหนุ่มที่มีการพึ่งตนเอง เขาทำงานตั้งแต่อายุยังเยาว์ เพราะบิดามีฐานะยากจน เขาจึงต้องทำงานรับจ้างเพื่อให้ได้เงินไปใช้จ่ายในการศึกษาบางส่วน โดยไม่รับกตเวทิตาการค่า และยังเมื่อเขาสนิทสนมกับ "เม็กทราย" เขาก็ยังมีความคิดที่จะพึ่งตนเองมากยิ่งขึ้น เม็กทรายมักกล่าวเสมอว่า คนเราต้องทำงานให้มาก ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

"ชาย" หืออยากให้ชายเข้าใจว่า ค่าของคณอยู่ที่ผลของงาน คนที่ไม่ทำอะไรเลย เอาแต่กินกับนอนนั้นเป็นคนไม่มีคุณค่า... ทุกคนควรปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ไม่ควรนอนเฉย ๆ มันเป็นการ เอาเปรียบและกินแรงผู้อื่น...

(เห็นแซ วงศ์สง่า. 2532 : 299)

ดังนั้นชายจึงคิดว่าเขาจะไม่เข้าเรียนมหาวิทยาลัย แต่จะเรียนคอมพิวเตอร์ เพราะเป็นหลักสูตรระยะสั้นและทำงานไปด้วย นอกจากนี้แล้วเมื่อชายแต่งงานกับหนอนแก้ว เขาก็ยังทำงานอยู่

บริษัทอื่น เขาปฏิเสธการที่คนรถจะไปส่ง แต่เขากลับขึ้นรถประจำทางเหมือนเดิมและปฏิเสธการเข้าทำงานในบริษัทของพอลา หนอนแกวเคยพูดกับมารควา

"เรื่องนี้คุณแม่พูดกับเขาเองดีกว่าเพราะเวลานี้รู้สึกเขาไม่อยากใช้ข้าวของหรืออะไร ๆ ของบ้านเราเลย แม่แกล้ง ยาสีฟัน บางทีแกวกัเห็นเขาซื้อขนมมาเอง ทั้งที่แม่บ้านก็คอยเปลี่ยนให้ พอลาถามเขาก็ตอบว่า เขาชอบใช้ของนั้น..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 565)

สำหรับเรื่องนี้ชายเคยตอบคำถามของสามเพื่อนสาวอีกคนหนึ่งให้เห็นเขาทำงานอย่างหนัก ทั้งที่เขาแต่งงานกับลูกสาวเศรษฐี ถึงคำสนทนากับปลารอว่า

"ทำงานทำไม ชายอยู่เฉย ๆ ก็ได้ มีเมียเป็นเศรษฐี" เธอพูดเสียงสูง เขาสะบัดหน้าถามว่า "สามจะโหมมเกาะเขากินอย่างนั้นหรือ สามก็รู้จักดมคิ้วว่าดมท่าไม้ไ้"

"เงินเดือนของชายจะไ้กั้สทางค้เขิว"

"ก็พอเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนมฉะ สามจะโหมมแหมมือขอเขาอย่างนั้นหรือ สามพูดเหมือนไม่รู้จักกัน ขนาดเป็นนักเรียเม็ชเม นมยังไม่ทองขอสทางค้แม่ไซ้เลย" เสียงของเข่าบอกวาทภาควุฒิใจในตนเอง

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 527)

จากคำพูดของชาย แสดงว่าชายมีค่านิยมของ "การพึ่งตนเอง" เขาจึงทำงานและก็ประสบผลสำเร็จในหน้าที่ มีโอกาสไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ เพราะทุนของบริษัทที่เขาทำงานอยู่ ชายไม่เคยแสดงอาการหมกหมองในชีวิต ในขณะที่เขาต้องทำงานรับผิดครอบครัวไว้ เนื่องจากบิดาประสบอุบัติเหตุและเป็นอัมพาต แต่ครอบครัวของเขากั้ยังมีความสุขเพราะทุกคนรู้จักช่วยตัวเอง

2. ความขยันหมั่นเพียร

ในค่านิยมของความขยันหมั่นเพียรนั้นพบว่า ชายเป็นผู้มีความขยัน เขามีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพอย่างสม่ำเสมอ หลังเลิกเรียนเขาจะไปทำงานตามคุณเวทย์เสมอ และคุณเวทย์ยังพูดกับ

ภรรยาถึงเรื่องการทำงานของชายกับน้องสาวว่า "โอ้เด็กสองคนนี่มันดีนะ ชัยช่วยพ่อแม่ทำมาหากินจริง ๆ ทำทางมันจะไม่ไกล" ชายเป็นคนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สิ่งไหนที่พอจะช่วยเหลือมาราคาก็เขาก็จะทำทันที ตัวอย่างเช่น

ชายเสร็จจากงานบ้านหนอนแก้วคอนคำ เขาเดินเลยไปบ้านอาจารย์วิชา เก็บขี้ใส่ถุง แยกกลับมาบ้าน ตั้งใจจะซักขี้แมงกอมไปโรงเรียนเช้าวันรุ่งขึ้น

แม่บอกว่าเขา "ชายไปซื้อผงซักฟอกหน่อยสิลูก ของเราหมดกลองแฉะนะ"

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการใช้เวลาว่างของชาย ดังนี้ "ชายต้องกวาดวิชาและแอบไปเที่ยวกับเมียทราย หลังจากที่เวลาว่างไปช่วยแม่กับพี่ชายไปบ้านคุณเวทย์ เขาแทบไม่มีเวลาว่างเลย..."

(เพ็ญแข วังศสง่า. 2532 : 95 - 250)

มารการของชายนั้นบางครั้งก็เป็นแม่ค้าขายขนม เมื่อมีงานหรือเทศกาลต่าง ๆ และชายกับน้องสาวก็ไปช่วยเสมอ ปรากฏในคำบรรยายดังนี้

ชายกับน้องสาวออกไปตั้งแต่หัวค่ำ เพื่อช่วยแม่ขายน้ำชวดและขนมต่าง ๆ ซึ่งรับมาจากตลาดอีกที่หนึ่ง ขนมของแม่ทั้งขมิ้นขมิ้น กีบสำควน ทองม้วนมากมายหลายชนิด บรรจุในถุงพลาสติก แม่โตกว่าใครถุงละห้าสิบบาทก็ เด็ก ๆ จำนวนไม่น้อยที่เป็นแฟนของแม่ ชายช่วยแม่ตักน้ำแข็งใส่ถ้วยกระดาษและเปิดจุกชวดน้ำอัดลม แม่ไม่ทันความทองการของลูกคา...

(เพ็ญแข วังศสง่า. 2532 : 272)

ชายเป็นคนกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพเขาพยายามปรับปรุงงานอาชีพของเขาฝึกฝนและแก้ไข แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็ยังสมัคร เวียนยังมหาวิทยาลัยเปิดอีกด้วย ดังเช่น ตอนที่เขาไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ

ท่ามกลางผู้คนทางภาษาแต่ชั้นชั้นแข็งและเป็นระเบียบ ชายก็ออกตั้งใจมีงานพร้อมกับเล่าเรียนตามคำสั่งของหัวหน้า เขารู้สึกภารกิจนั้นหนักหนาเสียอะไร นอกจาก

อุกสาเหาะพวกเพียรอย่างสูงในการงานนั้นแล้ว ยังต้องทนกับความลึกลงบ้านอีก...

(เพ็ญแข วังศสง่า. 2532 : 644)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การประสบกับความสำเร็จในชีวิตของชาวยุโรป เพราะเขามี
ความขยันหมั่นเพียรในจิตใจนั่นเอง

3. ความรับผิดชอบ

ในคำ "ความรับผิดชอบ" นั้น ชายเป็นผู้มีความรับผิดชอบมาตั้งแต่เด็กทำให้เขามีความตั้งใจ
ที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ชาวยุโรปมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อครอบครัวด้วย
เมื่อมารดาไม่สบายเขาก็จะไปทำหน้าที่แทนมารดาเสมอ แต่เขาก็ยังมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเขาคือ
การเขียนหนังสือ หนองแก้วเคยถามเขาเกี่ยวกับเรื่องเรียนเช่นกัน เพราะเห็นเขาทำงานชวณารคาตลอด
ทั้งเช่น วันนั้นก็เช่นกัน เมื่อชายไปทำงานบ้านเธอ เขาก็ถามถึงเรื่องนี้ว่า

วันนี้หนองแก้วเรียนวิชาภาษาอังกฤษ คุณครูพิเศษที่จะออกไปพักผ่อน ชายก็เข้ามา
เธอแฉเห็นเขาก็ยิ้มให้ พลางเรียกไว้นและทูลว่า

"ชาย เธอทำงานหลาย ๆ บ้านอย่างฉัน มีเวลาให้การเรียนบ้างหรือเปล่าจะ"

"ก็...พอมีครับ ผมดูหนังสือตอนกลางคืน" เขาคอบ

(เพ็ญแข วังศสง่า. 2532 : 211)

สำหรับ "ความรับผิดชอบ" ของชายในเรื่องการเรียนนั้น แม้เมื่อเขาทำงานและโตเป็นผู้ใหญ่
แล้ว เขาก็สมัครเรียนในมหาวิทยาลัยเปิดและเขาก็สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเช่นกัน

นอกจากนี้ชายยังมีหน้าที่ "รับผิดชอบต่อครอบครัว" อีกด้วย ถึงแม่เขาจะเรียนแค่เขาก็
สมัครใจที่จะเรียนในสิ่งที่เป็นหลักสุทธาระยะสั้นเพื่อจะทำงานแทนพ่อซึ่งพิการ เพราะถูกโรคชุน เมื่อมีใคร
ถามถึงเรื่องการเรียนต่อ เขาก็จะกล่าวในลักษณะดังต่อไปนี้เสมอว่า

"ผมกะเข้าเทคนิคหรือพาณิชย์การก็ได้ หรือบางทีผมอาจเรียนอะไรก็ได้ที่ออกสัก
หน้าหกเดือน ขอแต่ให้ทำอาชีพได้เพราะผมต้องทำงานเลี้ยงแม่ เลี้ยงน้อง ตอนที่

ผมคงต้องเลี้ยงพ่อควย ผมบอกวาพ่ออาจพิการ ไปตลอกทำงานไม่ได้" และชายก็พอใจ ในการตัดสินใจของเขาในครั้งนี้...

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 244)

ชายเขาไปนั่งคุกเข่าลงใกล้ ๆ พ่อ พอมองดูเขา สายตาของพ่อเต็มไปด้วยแววแห่งความ เห็นใจและเข้าใจ พ่อทุกข์เลียงเขามาก ถึงกับท้ออย่าง

"ช่างมันเถอะชาย คนเราแข่งอะไรก็แข่งได้ แรงว่าสนากันไม่ได้"

"ครับ ผมไม่เสียใจเลย ผมจะไปอบรมวิชาอะไรก็ได้ ที่ใช้เวลาน้อยหน่อย แล้วก็จะหางานทำ ผมต้องรับผิดชอบแม่กับน้องแทนพ่อ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 424)

"ความรับผิดชอบ" ของชาชนั้น ได้รับการสนับสนุนจากผู้นับถือ แม้กระทั่งแม่ยายของเขาก็ยัง ยกย่องเขา เราจะพบในจดหมายที่มารดาของหนอนแก้วเขียนมาหาลูกสาว ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ตอนหนึ่งว่า

ผู้จัดการของคุณพอรายงาน ว่าชายขยันขันแข็ง และเอาใจใส่งานมาก ท่านพูดเสมอว่า ชายเป็นคนมีความรับผิดชอบสูงมากมาตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ คุณพอภาครุณีโพธิ์ได้เขามาเป็น ลูกเขย ท่านเชื่อว่า ชีวิตของแกจะราบรื่น เป็นสุข เพราะสามีของแกเป็นคนดี คารวะ ผู้นับถือ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 714)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การมีค่านิยมใน "ความรับผิดชอบ" ของชาชนั้น ทำให้เขาเป็น ที่กล่าวถึงอย่างชื่นชมจากผู้นับ

4. การศึกษาค้นคว้า

ในด้านการศึกษานั้น ชาติมีความเอาใจใส่มาก เขาให้ความเคารพผู้มีการศึกษาอย่างเช่น คุณครูอาจารย์ และอาจารย์ชราอย่างมาก ถ้ามีการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา เขามักจะขอคำปรึกษา

5. เคารพเชอฟังยูอาวุโส

ในค่านับสังคมไทยเรานั้นได้รับการปลูกฝังอยู่เสมอว่า ยูอาวุโส นั้นถือว่าเป็นผู้เฒ่าประสมการณ์ มาก่อน การเคารพนอบน้อมต่อยูอาวุโส จึงเป็นสิ่งที่อยู่ในสังคมไทยมานานจนมีคำพังเพยกล่าวถึงเรื่องนี้ หลายข้อความ เช่น "เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด" หรือ "อาบน้ำร้อนมาก่อน" เป็นต้น และการที่คนในสังคม เรามีก่านิยมในค่านับเราเชื่อว่า ผู้เฒ่าจะพบแต่ความเจริญรุ่งเรืองและการมีค่านับในค่านับก็ทำให้ ประเทศเรามีเสน่ห์อย่างหนึ่ง ชายเป็นตัวละครที่พบพบมากในเรื่องนี้ เขาเชอฟังคำสั่งสอนของยูอาวุโส เขาเชื่อว่า การรับฟังไม่ใ้ทำให้เขาเสียหาย. ต่ออย่างไร และผู้ใหญ่ก็จะให้สิ่งดี ๆ ที่มีคุณค่าต่อเด็ก ดังนั้นการปฏิบัติตนของเขาจึงเป็นการ ขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่เกือบทั้งสิ้น และความเชอของเขาก็ไม่ได้ ทำให้เขาคิดหวังเลย คอยเห็นคุณค่าในค่านับในค่านับจึงปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่องจึงขอยกตัวอย่างมาพอเป็น สิ่งแปล

การเชอฟังยูอาวุโสโดยเฉพาะคุณครูอาว์มักจะทำให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาอยู่เสมอ ดังเช่น คุณครูพูดว่า "บางอย่างเราไม่เข้าใจจริง ๆ นะชาย ตัวเราเองยังไม่เข้าใจเลย ครูขอให้ชายสุ่มนะ อ้อ อีกอย่าง ชายควรที่จะเรียนหนังสือ ถึงจะมีครอบครัวแล้วก็ตามทั้ง การเรียนเพราะมันจะทำให้เราฉลาดทันคนอื่น รับปากนะชาย"

"ครับคุณครู"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 551)

นอกจากนี้เขายังได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาจากแม่ทนาย นักหนังสือพิมพ์ ที่เขาไปเรียนพิเศษภาษาอังกฤษด้วยว่า

...การ เรียนในโรงเรียนมันไม่สำคัญเท่า ทรหรือทนาย มันสำคัญตรงการศึกษาหาความรู้ แล้วก็...ความชำนาญทางหาก ชายเชอเชื่อว่าบางทีพ่อของชายอาจทำหน้าที่ประจำฉบับพิมพ์ ได้ดีกว่าที่เองหรืออาจารย์ทนายหรือภรรยาผู้กำกับก็ได้...

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 269)

ส่วนในเรื่องของการพึ่งตนเองนั้น เมื่อกษัตริย์ยังสนับสนุนให้ชายทำงานอีกด้วย

ชาย พึ่งให้คนะ ชายต้องเชื่อที่ ชายต้องทำงาน งานอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ และชายต้องตั้งใจทำให้ดีที่สุด ทหาทางปรับปรุงงานของชายให้เจริญก้าวหน้าให้พัฒนาไปเรื่อย ๆ ชายก็จะเป็นคนที่มีค่า ที่จะเอาใจชวชาย "

ส่วนในเรื่องของความกตัญญูนั้นแม่ เขาสอนเสมอว่าให้รู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณ ดังเช่น ทานทุกข์กับชายตอนหนึ่งว่า

"ชายอย่าลืมบุญคุณของคุณครูนะลูก ไม่ว่าคุณครูจะให้อะไรขอให้ลูกตั้งใจทำ ก็คิดว่า คุณครู เป็นแม่อีกคนหนึ่ง ชายต้องสนองคุณคุณครู แม่แคว่กเราที่สละไถ่คนะชาย คุณครู เจอจากพ่อแม่มามาก เหมือนญาติสนิทเลยทีเดียว"

ชายรับคำแม่

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 311)

นอกจากนี้ชายยังรับฟังคำสอนของมารดาเสมอ มารดาของเขาเป็นคนที่มีความอ่อนโยน เมตตากรุณา และมีความกตัญญูอย่างเยี่ยม ทำให้ชายได้รับสิ่งเหล่านี้มาจากมารดาด้วย มารดาของชายนั้นมักจะสอนให้เขาเป็นคนดีและรับผิดชอบต่อครอบครัวไม่นอกใจภรรยา ดังเช่นที่ปรากฏดังนี้

"เมียของชายเป็นคนดี น่ารัก มีลูกมีเต้าด้วยกันแล้ว ชายอย่าทำอะไรให้เขาเสียใจ ทั้งใจทำงานถ้าเรียนก็ตั้งใจเรียน แม่อยากเห็นชายกับน้องมีชีวิตที่เป็นสุข ชายตั้งใจทำความดีนะลูก แม่คิดว่าความดีเท่านั้นแหละจะทำให้คนมีความสุขอย่างแท้จริง..."

ชายกราบแม่ด้วยความรู้สึกทันทัน แม่พูดว่า พ่อกับแม่แก่แล้ว ก็หวังพึ่งชายกับน้อง ขออย่าทำอะไรให้แม่ผิดหวัง ชายสัญญากับแม่โตไ้ใหม่ว่าจะรักคุณแก้ว จะไม่ทำอะไรให้เธอเสียใจ

"ครับ แม่อย่าเป็นห่วงเลย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 692)

7. ความกตัญญูทเวที

ในตำนาน "ความกตัญญูทเวที" นั้น ชายเป็นผู้นับค่านิยมของ "ความกตัญญู" นั่นคือ การรู้จักคุณของผู้มีพระคุณและรู้จักตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณเสมอ เช่น เมื่อนมารดาของเขาป่วยเขาก็ทำหน้าที่แทนด้วยความตั้งใจ ทั้ง ๆ ที่หน้าที่ของเขาต้องเรียนหนังสือและช่วงเวลานั้นมักเรียนก็กำลังสอบปลายภาคด้วย ชายมีความรู้สึกว่าเขาควรจะทำางช่วยแม่มาก เพราะแม่เริ่มอายุมากขึ้นแล้ว สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าชายไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อน ดังจะเห็นได้ต่อไปนี้

...มีคืน ชายเริ่มรูปร่างางของแม่มากเกินไปจนถึงของขี้ผึ้งตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งไปเสียแล้ว เมื่อเขามาทำงานแทนเพียงหนึ่งอาทิตย์ ชายรู้สึกเหนื่อยตัวแทบขาด ในกรณีที่ของขี้ผึ้งเข้าบ้านนี้ออกบ้านนี้ เพื่อซักผ้า ซักผ้า...

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 33)

หรืออีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเขามี "ความกตัญญู" ต่อพ่อแม่คือ ชายกำลังสอบเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาเพื่อน ๆ ของเขากางก็ไปเรียนกวดวิชา ส่วนชายนั้นเขาคิดว่า เขาคงไม่เรียนต่อก็คง เพราะเมื่อเห็นการทำงานของเขาแล้วเขาก็ไม่อยากให้พ่อแม่เดือดร้อนอีก เขาจึงไม่ไปเรียนกวดวิชา แต่เพื่อน ๆ ก็มักถามคำถามนี้เสมอ ดังเช่น ในบทสนทนาระหว่างเขาและหนอนแก้ว ผู้เขียนก็จะแสดงให้เห็นว่าเขามีค่านิยมในตำนานความกตัญญู ดังตัวอย่างดังนี้คือ

"ชายไปกวดวิชาหรือเปล่าจะ"

"ไม่ได้ไปครับ" เป็นคำตอบเรียบ ๆ หนอนแก้วอุทานว่า

"อ้าว ทำไมไม่ไปละ ใคร ๆ เขาสัมผัสกันทั้งนั้น"

"อืม... เกรงใจพ่อกับแม่ครับ ผมคิดว่าผมจะไปหางานทำ หาเงินมาช่วยพ่อแม่เลี้ยงน้องก็ดีกว่า"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 91)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชายเป็นผู้นับความกตัญญูต่อพ่อแม่ โดยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่และไม่ละทิ้งพ่อแม่เขา เขาไม่ต้องการให้พ่อแม่เหนื่อยและเพิ่มภาระมากขึ้นเพราะเขา

เป็นต้น เหตุ ย่อมเป็นการ แสดงให้เห็นการ รับผิดชอบของพ่อแม่ อีกทั้งชายยังมีความคิดที่จะตอบแทนบุญคุณ ของผู้มีพระคุณทุกคน คุณครูอารีก็เป็นอีกคนหนึ่งที่มาจุนเจือครอบครัวของเธอเสมอ ตลอดจนให้ คำแนะนำในการ ศึกษาและการทำ เป็นชีวิตของชายอีกด้วย แม่ เขาก็มักจะตักให้ชายระลึกถึงบุญคุณของ คุณครูอารีให้มาก และชายก็เห็นด้วยกับคำกล่าวของแม่ ถึงแม้จะเห็นได้จากทสนทนาข้างต่อไป

อย่าลืมบุญคุณของคุณครูนะลูก ไม่ว่าคุณครูจะใส่อะไรขอให้ลูกตั้งใจ คิดว่าคุณครูคือแม่ อีกคนหนึ่ง ชายทงสนองคุณครู...ชายรับคำแม่ และตั้งปณิธานแน่วแน่ว่าเขาจะ ตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณทุกคน จะไม่ยอมให้ใครมาทรานาโทษว่าเป็น คนอกตัญญู

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 311)

นอกจากนี้ชายยังมี "ความกตัญญู" ต่อแม่ที่หาย ผู้ซึ่งเคยให้ความช่วยเหลือกับเขามาก่อน เมื่อแม่ที่หายถูกซาทายและหนอนแก้วกัถำดั่งตั้งห้อง ชายจึงตัดสินใจทำงานกับหนอนแก้ว เพื่อจะทำ หน้าที่เป็นพ่อให้ลูกของแม่ที่หาย และ เมื่อครบกำหนดวันตายครบร้อยวันของแม่ที่หาย เขาก็ไม่แสดง ความเคารพทูลมั่งศพของแม่ที่หาย ถึงแม้จะเห็นได้จากเขากล่าวกับหนอนแก้วว่า

เขาก็นไปหลุมฝังศพของบุญบุญเคยเป็นที่รักบูชาสูงสุด และกล่าวว่า "ผมคิดว่าผมได้ทดแทนบุญคุณของคุณแม่ที่หายแล้ว ตอนมีชีวิตอยู่คุณแม่ที่หายก็ เมตตาทนมาก ผมไม่มีโอกาสตอบแทนบำใจเธอเลย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 571)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ชายมีความกตัญญูตเวทีทั้งต่อพ่อแม่และต่อบุณ เมื่อมีโอกาสเขาจะไม่ละทิ้ง จะรับทำทันที

งานเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ

1. ความสามัคคี

ในด้านของความสามัคคีนั้น ข้าพเจ้านุยสัมพันธ์และเป็นมิตรต่อทุกคน เราต้องการให้สมาชิกในหมู่บ้านคอกงัวแดง มีความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญก้าวหน้าแก่หมู่บ้าน และเมื่อเรามีโอกาสเป็นผู้นำหมู่บ้านแทนพ่อตาเราก็ตั้งใจที่จะทำงานด้านนี้ให้สำเร็จ ผู้เขียนจะทำให้เราทราบค่านิยมของความสามัคคีได้จากคำสนทนาของชายกับหนอนแก้ว ดังนี้

"ชายคะ หมู่บ้านนี้พวกเราทุกคนเป็นเจ้าของคะ พ่อแม่ชายจะทองเป็นผู้นำของพวกเรา
ในหมู่บ้าน..."

"เราทุกคนนะ จะต้องมีส่วนร่วมกันจริงไหมคุณแก้ว ผมไม่เคยคิดว่าลำพังแต่เรา
หมู่บ้านนี้จะอยู่ได้... คุณแก้วเพื่อคุณแม่คราย ขอให้เรามาสู้ด้วยกัน เราจะรักกัน เรา
จะเข้าใจกัน ตั้งใจทำให้หมู่บ้านคอกงัวแดงเป็นหมู่บ้านสมบูรณ์แบบ"

(เห็นแสง วงศ์สง่า. 2532 : 719 - 720)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชายมีค่านิยมของความสามัคคี เขาต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นสังคมที่ติดต่อไปภายนอกและสมาชิกของคนในหมู่บ้านคอกงัวแดงก็ได้เชื่อว่า เป็นผู้มีความสามัคคี เป็นเยี่ยมอยู่แล้ว เราทราบได้จากคำชมจากคนนอกหมู่บ้านคอกงัวแดง ดังเช่นที่ปรากฏในคำบรรยาย ดังนี้

คนในหมู่บ้านนี้เราสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันดีนะ สดถึงวันสำคัญก็ทำบุญด้วยกัน
แล้วก็ชวนกันพัฒนา ปลูกต้นไม้ ซุกออกกุศสอง ปักกวาดถนนหนทาง เด็ก ๆ ก็
บ่าให้คนอื่นให้เป็นประโยชน์ ไปช่วยเหลือคนแก่ที่อยู่ตามลำพัง ถ้ามานเมืองเป็น
อย่างนี้ทุกหมู่บ้านน่าจะได้

(เห็นแสง วงศ์สง่า. 2532 : 272)

ควยเหตุทั้งกล่าวข้างต้น ความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้หมู่บ้านคอกงัวแดงมีความเจริญ และสมาชิกในหมู่บ้านก็อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เพราะทุกคนต่างก็ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งความสามัคคีนั้นส่วนหนึ่งมาจากผู้นำของหมู่บ้าน เป็นสำคัญและ "ชาย" ก็เป็นผู้นำหมู่บ้านที่ดี

2. ความจริงรักภักดีต่อชาติ

"ความรักชาติ" ในเรื่องนี้เป็นความรักที่มุ่งมั่นส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับสังคมและการรับใช้สังคม ตลอดจนการเป็นพลเมืองดีของสังคมและความรักชาติทั้งกล่าวจะเห็นได้จากผลงานของชาย และ เม็กทราย นักหนังสือพิมพ์หนุ่มผู้มีเจตนาในการรับใช้สังคมอย่างแท้จริง เม็กทรายกล่าวกับชายถึงเรื่องนี้ว่า "พี่อยากเห็นสังคมของเราดีขึ้น ไม่อยากดูชาคนมีเงินแต่ไร้ใจ พี่อยากให้พวกเราทุกคนที่มีความสามารถ อยากให้ช่วยเราด้วยกันที่เสียสละเพื่อส่วนรวม" (เพ็ญแข วงศ์สง่า.

2532 : 327)

หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงว่า ชายและเพื่อนมีความจงรักภักดีต่อชาติก็คือ การที่เขาทั้งหลายมีเจตนาที่จะช่วยสังคม โดยการทำตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม ทั้งคำกล่าวของศักดิ์ที่กล่าวปลอบใจเพื่อน ๆ ของชาย เมื่อเขาเหล่านั้นผิดหวังจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัย คำแนะนำถึงกล่าวมีใจความว่า

...อย่าเสียใจ จงไปใช้ความรู้ความสามารถของพวกคุณรับใช้ประเทศชาติอีกแห่งหนึ่ง ยังมีอีกหลายทางที่พวกเราจะช่วยกัน... ไม่มีหรือขาดใจของประเทศจะมีความมากไปกว่าคุณ คุณเป็นอนาคตของประเทศชาติและสังคมต้องช่วยกัน แล้วเราก็ทำตัวเป็นพลเมืองที่ดี ทำตามหน้าที่ให้สมบูรณ์ที่สุด หรือถ้าว่างคอยเสนอตัวรับใช้ในรูปแบบอื่น"

นอกจากนี้ชายยังได้พูดถึงภรรยาว่า "พวกเราคือความหวังของสังคม ลูก ๆ ของเขาก็เป็นอนาคตต่อไปของหมู่บ้านคอกงัวแดง...เราต้องการสังคมอย่างไร เราต้องทำให้เด็กเป็นเช่นนั้น"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 425 - 426)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชายและเพือนมี "ความรักชาติ" แม้พฤติกรรมของพวกเขาจะไม่เด่นชัดเพราะอายุยังเยาว์อยู่ก็ตาม แต่พวกเขาก็มีความมุ่งมั่นที่จะรับใช้สังคมในวันนี้เพื่อสร้างอนาคตที่ดีของสังคมในภายหน้า

งาน เกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม

1. การ ตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

สำหรับเรื่อง "หมู่บ้านคอกงัวแดง" แสดงให้เห็นว่าเป็นหมู่บ้านที่เห็นความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ทำงาน ทั้งในด้านการงานของธรรมชาติ ตลอดจนความสะอาดสวยงามในการสาธารณูปโภค "คูเวทย์" เจ้าของหมู่บ้านได้จัดสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำงานให้แก่อาศัยเพราะเห็นว่า ถ้าสังคมใดมีสภาพแวดล้อมที่ทำงานคนอาศัยก็จะมีสุขภาพจิตที่ดีตามไปควบ สมาชิกในหมู่บ้านคอกงัวแดงทุกคนพอใจในสภาพแวดล้อม เช่นนี้ ชายก็ชอบธรรมชาติในส่วนสาธารณะของหมู่บ้านนกอวย เขาชอบมาเดินเล่นในส่วนสาธารณะนี้เสมอ ดังเช่น คำบรรยายว่า

พระอาทิตย์สัมผัสกำลังดับขอบฟ้า ทอแสงสนธิยาจับทองพ่นน้ำในบึงให้แลดูเป็นสีทองระวาม มีวีลีสวยเกลื่อนทองน้ำเริ่มหุบคอก ชายมีความรู้สึกว่า อากาศบริสุทธิ์สดสะลึกซึ้ง บางเวลา ชายชอบมานั่งดูปลาชุกเหยื่อ... ทุกคนในหมู่บ้านรักสัตว์น้ำทุกชนิด ร่วมใจร่วมแรงกันขุดทำ เป็นอย่างดี ชมชมที่ทะเลหอย ออกคอกสีม่วงอมชมพู เวลามาพร้อมก็เฝ้ามองแพะไม่เห็นใบและ เวลาโรยคอก ก็ลืมอบบางสีม่วงชมพูใส ๆ ก็ลืมคอกอบบางสีม่วงชมพูใส ๆ นั้นปลิวเกลื่อนพัน หญาแลดูราวกับพรมโกลายคอกไม้ ชายชอบธรรมชาติในส่วน

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 140)

หรืออีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าคนในหมู่บ้านเห็นคุณค่าใน "การอนุรักษ์ธรรมชาติ" คือ ตอนแรกคูเวทย์จะหาส่วนสัตว์ในส่วนสาธารณะ แต่เขาก็ไม่รับการ คัดค้านจากภริยาและคนในหมู่บ้านก็รักสัตว์ควย อباكจะให้สัตว์ชนิดนั้น ๆ อยู่ในที่ที่มันสมควรจะอยู่ เราจะทราบได้จากคำปรารภของ คุณแดงภรรยาคุณเวทย์ เขากล่าวว่า "อย่าเลี้ยงเลย หมานสัตว์เปล่า ๆ มันอยู่ของมันดี ๆ เอมายังไว้ในกรง ปล่อยให้มันอยู่ในป่าดีกว่า" (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 140)

นอกจากนี้การให้ความสำคัญของ "สิ่งแวดล้อม" ก็คือ การช่วยกันสร้างและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สะดวกสบาย ดังปรากฏในคำกล่าวของเมตทรา ยทศกอบ เรืองนกับหนองแก้วว่า

"ผมชอบระบบการระบายน้ำ เรื่องความปลอดภัย เรื่องการบริการสาธารณะทุกอย่าง จะเห็นว่า แม้จะเป็นหมู่บ้านคนมีสตางค์ ก็ยังมีคูโทรศัพท์สาธารณะไว้เกือบทุกมุมถนน บริเวณพักผ่อนก็ทำเสียสวยงาม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 420)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การตระหนักใน "คุณค่าของสิ่งแวดล้อม" ในหมู่บ้านคอกกึ่งวแดง เป็นผลให้หมู่บ้านมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม สมารถของหมู่บ้านก็อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

2. การเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่อยู่คู่เมืองไทยมานานและเป็นสิ่งที่ทางประเทศให้ความชื่นชมกับวัฒนธรรมของประเทศเรามาก ธรรมเนียมไทยนั้นจะสอนให้เป็นคนอ่อนน้อมโดยเฉพาะวัฒนธรรมของการไหว้ คนไทยนั้นจะไหว้เมื่อพบหน้าและก่อนลาจากในเรื่องนี้ชายเป็นผู้นำทอวัฒนธรรมการไหว้อย่างชัดเจน ชายจะนำความเคารพโดยการไหว้ผู้ชายสู่ทุกครั้ง ส่วนในเรื่องของกิริยามรรยาทนั้น "ชาย เป็นผู้มีกิริยามรรยาทเรียบร้อยและสุภาพ มีสัมมาคารวะทอผู้ทั้งเสมอ"

วัฒนธรรมที่สำคัญอีกอย่างของไทยก็คือ ประเพณีต่าง ๆ สำหรับในเรื่องนี้ ประเพณีที่ปรากฏมีเพียงประเพณีแต่งงานและเป็นการแต่งงานที่เรียบง่ายแต่ก็ครบถูกต้องของตามประเพณีไทย ดังปรากฏในคำบรรยายที่ว่า

งานมงคลสมรสของหนองแก้วกับชาย จัดขึ้นในบ้านของเจ้าสาว ตอนเช้ามีการทำบุญ ตักบาตร และเลี้ยงเพลพระสงฆ์ 9 รูป หลังจากนั้นก็มีพิธีรดน้ำพระพุทธมนต์... เสรีจิตมีมีการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันอย่างง่าย ๆ วันนั้นหนองแก้วแต่งชุดไทยสีส้มขาว... เพื่อนเจ้าสาวแต่งสีเขียวทองอ่อน ตกกับสีชมพูของเจ้าสาวสวยสะกดทุกตา

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 543)

ตัวอย่างข้างบนแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมไทยที่ทำงานนั้นสมควรที่จะอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลาน
 ได้สืบทอดต่อไป และการแสดงความเคารพโดยการไหว้ก็ทำให้เรามีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง อีกทั้ง
 ประเพณีการแต่งงานนั้นก็จะมีวัฒนธรรมการแต่งกายเข้ามาเกี่ยวข้อง เจาสาวจะต้องแต่งตัวให้สวย
 ที่สุดและมีส่วนมากแล้ว ชุดที่นิยมสวมใส่ในวันแต่งงานนิยมใช้ชุดไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม

จิ๋ว สิววิท

เรื่องย่อ

"คณางค์ นาคี" เกิดในชนบทของอีสาน เมื่อบิดาเสียชีวิตได้มาอยู่ในความอุปการะของพี่สาวและพี่เขยที่กรุงเทพฯ "กล่า โกรกกระทิง" เป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดคนแรก นอกเหนือจากเพื่อนที่โรงเรียน และอีกคนคือ "ภควัท อรรถวิจิตร" ลูกชายคนนายล่าควนเจ้าของบ้านเช่าที่นางอยู่ พอพี่เขยย้ายไปรับราชการยังต่างจังหวัด คณางค์ก็ย้ายไปศึกษาต่อมัธยมปลายที่นั่น และเมื่อเธอสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ มารดาจึงให้มาอยู่กับบ้านคุณป้า ทอมมาคุณป้าเสียชีวิต พี่สาวของเธอจึงย้ายเธอมาอยู่กับพี่นรินทร์ พี่ชายคนกลาง เพราะไม่ไว้ใจในหน้าที่ของคุณกลางลูกชายของคุณป้า และก็ทำให้นางรู้จักกับคุณไทย ผู้ใฝ่การ เมือง เพื่อนของพี่ชาย ในช่วงนี้เองคณางค์ก็ได้สนิทสนมกับกล่าอีก และกล่าก็กลายเป็นนักมวยชกตึง เขามีความหวังที่จะแข่งงานกับเธอ ภควัทก็เป็นผู้ชายอีกคนที่ถึรับมาสนิทสนมกับคณางค์ เพราะละครการ์ตูน เธอเคยขอแต่งงานกับเธอด้วย ทอจากนั้นไม่นานนัก มารดาของคณางค์ป่วยหนัก และขอร้องไห้แต่งงานกับกล่า คณางค์จึงตามใจมารดาและมารดา ก็เสียชีวิตอีก ในคืนสังเวยกล่าประสมอุบิที่เหล่านมัสรีระฟ้าคพหนองน้ำอย่างแรงทำให้กลายเป็นอัมพาตในเวลาต่อมา คณางค์ของทำงานนอกบ้านรับภาระคนเดียว อีกทั้งยังต้องคอยปรนนิบัติกล่าอีก กล่ามีหนี้สินที่ต้องจ่ายให้พนักงานและบำรุงสนามเทนนิส คณางค์จึงไปขโมยเงินจากภควัทมาใช้หนี้ให้ ในขณะที่อยู่กับคุณกลางก็เข้ามาเกี่ยวข้องกับคณางค์จนมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ส่วนคุณไทยนั้นก็ชวนให้คณางค์ลงสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการสนับสนุนจากพี่นรินทร์ บุคคลทั้งสองหรือผลทำให้ชีวิตของคณางค์ของเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความลำบากใจ

จากการศึกษาเรื่อง จิ๋ว สิววิท พบว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของเด็กสาวที่ต้องประสบกับปัญหาของชีวิตหลาย ๆ อย่าง เธอต้องไปอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหลาย ๆ ที่ เพื่อต้องการความก้าวหน้าทางการศึกษา แต่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเธอก็กลับต้องเจอกับปัญหาครอบครัวทำให้บางครั้งเธอได้ทำความผิดที่เป็นการผิดศีลธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของตนเองและเพื่อนอนคลายจากความเครียดที่ตนเองต้องประสบอย่างหนักในชีวิต และในขณะที่เกี่ยวกับชีวิตของเธอต้องเกี่ยวข้องกับ

ผู้ชายถึงสี่คนซึ่งเป็นตัวแทนของความรัก ความภักดี อำนาจ เงินตราและกามรมณ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น
ตัวเลือกที่สำคัญในชีวิตของเธอ อย่างไรก็ตามในแง่ค่านิยมแล้วถือว่า เธอเป็นผู้มีค่านิยมหลายด้าน
ด้วยกัน ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง
  - 1.1 การพึ่งตนเอง
  - 1.2 การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส
  - 1.3 ความรับผิดชอบ
  - 1.4 ความซื่อสัตย์สุจริต
  - 1.5 การประหยัด
  - 1.6 การศึกษาหาความรู้
  - 1.7 ความเมตตากรุณา
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม
  - 2.1 ความสามัคคี
  - 2.2 ความมีระเบียบวินัย
3. ค่านิยมเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดลอม
  - 3.1 การตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของสิ่งแวดลอม
  - 3.2 การเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย

ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง

1. การพึ่งตนเอง

สำหรับเรื่อง "การพึ่งตนเอง" นั้น พบว่า คณาจารย์เป็นเด็กที่เติบโตมาด้วยการช่วยเหลือตัวเอง
ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการพึ่งตนเองด้วยการหางานที่ใ้ได้รับมอบหมายด้วย
ตัวเอง ดังเช่น เมื่อเธออาศัยอยู่กับพี่เขย ซึ่งเธอก็มีงานทำมาหากินไม่มีเวลาจะดูแลเอาใจใส่เธอเท่าที่ควร
เธอจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดูแลตัวเอง ดังคำบรรยายที่ปรากฏ ดังนี้

"แม่จ๋า"

"เวลานี้ หนูรู้สึกว่าคุณอยู่ตัวคนเดียวในโลก หนูจะทำอะไรก็ท้องทำเอง ไม่มีใครสนใจหนู บางวันหนูทำการบ้านไม่ได้ก็ไม่กล้าถามพี่ฉัตร เพราะกลัวเขาจะดูเอวาวุง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 245)

คนข้างคอกของตัวเองมาตั้งแต่ยังเยาว์ เธอทำงานบ้านไ้หลายอย่าง ในขณะที่เด็กคนอื่น ๆ ยังทำงานไม่เป็น การแสดงให้เห็นว่าเธอเป็นคนพึ่งตัวเองอีกอย่างก็คือ การที่เธอไม่ยอมเอ่ยปากขอเงินภักวีทีในตอนแรกตามที่เขาเสนอเมื่อเธอมีปัญหาระงือระแงงเรื่องการเงินในครอบครัว แต่เธอก็แก้ปัญหาด้วยการนำแหวนเพชรของเธอไปขายเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน การปฏิเสธรับความช่วยเหลือของนางปรากฏในคำบรรยาย ดังนี้

คุณแจกกล่าววา

"มีอะไรใหม่ช่วยนางไ้บ้างไหม ขอให้ถือว่าเป็นเพื่อนเก่าไ้มา เมื่อนางมีทุกข์ ผมก็อยากช่วย"

"ไม่มีค่ะ ขอบพระคุณคุณแจก" เพื่อนของเธอไ้แสดงความแปลกใจว่า ทำไมเธอจึงปฏิเสธความหวังไ้ของเธอในเมื่อเขามีเงินมากมาย เธอตอบเพื่อนว่า

"ฉันอายุไ้จะครบถวนไ้ใคร อีกอย่างฉันไม่แน่ใจว่าคนเรามีสิทธิ์จะเรียกร้องอะไรจากไ้ใคร เมื่อเราเป็นเจ้าของชีวิต เราไ้ตัดสินใจเองทุกอย่าง เราจะไ้คทำอะไร ถ้าเราออกปากขอไ้เขา"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 371)

ถึงไ้ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่านางเป็นผู้มีความเข้มแข็งส่วนตัวในการพึ่งตนเอง เพราะเธอสามารถที่จะทำงานในหน้าที่ของคนที่ไ้ และพยายามแก้ปัญหาด้วยตัวเองก่อนที่จะรบกวนคนอื่น

2. การเคารพเชอฟังยูอาวุโส

สำหรับในเรื่อง จักร์สชีวิต นี้ ตัวละครที่มีบทบาทเด่นในการแสดงให้เห็นว่า ค่านิยมใน "การเคารพเชอฟังยูอาวุโส" นั้น เป็นสิ่งที่สมควรยึดถือปฏิบัติคือ ฅวางคจะได้รับการสั่งสอนตลอดเวลา ตั้งแต่เล็กจนโตในเรื่องของความอ่อนโยน การวางตัวนั้น มารดาจะเป็นผู้สอนและเธอก็นำไปปฏิบัติ เพราะเธอสนิทสนมกับมารดามากและเมื่อเธอมาอยู่กับพี่สาว พี่สาวก็สอนความซน การทำงานบ้าน ทาง ๆ ตลอดจนคุณและความประพฤติในการ เป็นกุลสตรีที่ดี พี่สาวจะเป็นผู้ใกล้ชิดและให้คำปรึกษา ตลอดเวลา จนกระทั่งเธอแต่งงานแล้ว พี่สาวก็ยังเป็นผู้ให้คำปรึกษาตลอดไม่ทอดทิ้งแก่พี่สาวของเธอ จะแนะนำเท่านั้น ส่วนการตัดสินใจก็ขึ้นอยู่กับฅวางค นอกจากนั้นพรหมพรชายของเธอยังให้คำแนะนำ และคำปรึกษาเกี่ยวกับอุภุมการณ การศึกษา ตลอดจนแนวความคิดทางการเมืองต่าง ๆ อีกด้วย ดังนั้นฅวางค จึงค่อนข้างจะได้เปรียบเด็กอีกจำนวนมากที่ไม่ได้ให้คำปรึกษา ฅวางคจึงเป็นผู้เชอฟังคำสั่งสอนต่าง ๆ นานา เธอไม่เคยแสดงความไม่พอใจเมื่อถูกตักเตือน เมื่อใครพูดตักเตือนสิ่งใดเธอก็ให้การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนคนนั้น ตลอดจนให้เกียรติและยกย่องผู้ประสมการณมากกว่าตน ถึงจะปรากฏให้เห็นอย่าง ต่อเนื่องทั้งในบทสนทนาและคำบรรยายต่าง ๆ นี้ว่า

"แม่ให้พระพุทธรูปเรือกองค์หนึ่ง เป็นสีทองสุกปลั่ง เป็นพระประจำวันเกิดของนาง พร้อมให้พรียกยาว คำสอนประคุณนทวิเศษ ซึ่งนางจำได้เสมอมาว่า
"เกิดเป็นคนต้องมีเมตตา แลวกต้องเออเพื่อเขอแผนะลุนะ ขอสำคัญให้เป็นคนกตัญญู
รูกุณคน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 58)

หรือเมื่อเห็นนางงัวเงียและทำท่าจะร้องไห้แมกมกร ฅวางคก็พูดของนางว่า

"ลูกแม่ ที่หลังถารจะนอนทองเรานอนหงอเลย ออย่าหลับไหลอยู่ข้างนอก ลูกผู้หญิงจะหลับจะนอนเขาต้องมีสติจำไว้ละลุนะ" นางจำได้ตั้งแต่วันนั้นเป็นตมา และไม่เคยนอนในที่ไม่วะไหนอนอกเลย

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 95)

หรือแม้กระทั่งการอบรมกิริยามรรยาท คณาจารย์เชื้อหึ่งและปฏิบัติตามเสมอมาดังนี้

"จะกินจะอยู่พยายามทำกิริยาให้แรมชอยให้สง่าเขาไว้ เราไม่ไ้กินอยู่ของนางจะไ้รับ
ลก ๆ รก ๆ ชกน้ำแกงทองไม่ไ้มีเสียงเคี้ยวอาหาร อย่าเบ้ปากและอย่าไ้มีเสียงคัง
ถารับประทานกับผู้นใหญ่ ทองคอยใหญ่ใหญ่ก่อน อย่าคุยเสียงคังเวลารับประทานอาหาร
ตัวเราะคังก็ไ้ไม่ควร ประเทียวชาวะคังคหกลอมทาย กิริยารูภาพสำรวมนะคังไ้ไม่งั้น
เขาจะหาว่าฉันไม่อบรมอายุเขา"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 331)

นอกจากนี้บรรดาหญิงสาวสอนนางอยู่เสมอ เกี่ยวกับความระมัดระวังพละการอันหนึ่งว่า
"ถ้าเราขยันและรู้จักช่วยตัวเอง เราจะไม่มัววันจนคนพ้ออยู่อย่างจะมืองอที่มึงจะลำบากเสมอ
นางจำไ้วันะ ทองรู้จักทำงานช่วยตัวเอง" (เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 263)

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ การเชื่อฟังคำสอนจากคุณพี่กลางไว้ระจิก ระวังตัวในการปฏิบัติตนต่อเพศ
ตรงกันข้ามว่า

"นางจำไ้วันะ ผู้ชายมีขสสูงทุกคน ระวังตัวให้คิ อย่าปล่อยตัวให้เขาชวนไปนั่งรถ
สองทอสองกินชาว กินเหล้า แล้วขับรถคอปไป ปลายทางเขาอาจพาเข้าโมเต็ล
บังกาโล หรือโรงแรม แล้วเขาจะเสียใจ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 359)

จากตัวอย่างที่ยกมาอย่างนี้ แสดงว่า คณาจารย์คณาจารย์ในการ "เคารพเชื่อหึ่ง" ผู้อาวุโส
ซึ่งมีหลายหลากด้วยกัน เพราะเธอมีคังจะลุดคคคคกับผู้อาวุโสกว่าเสมอ และส่วนมากจะเป็นญาติผู้ใหญ่
หึ่งคัง คังนั้น คณาจารย์จึงเป็นฝ่ายรับฟังตลอดมา ตัวอย่างในเรื้องนี้ จึงพบมากกว่าคณาอื่น ๆ แศค
ยกมาข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างพอสังเขปเท่านั้น

3. ความรับผิดชอบ

ในเรื่องของ "ความรับผิดชอบ" คณาจารย์มีความรับผิดชอบตอตนเอง ตอครอบครัว และตอผู้น
เมอครั้งมึงเขาว เธอก็รู้จักหน้าที่ของตนเองและกระทำตามหน้าที่ เป็นอย่างคค คังเธอไ้รับมอบหมาย

ใหญ่แลมาน เมื่อทวนสมัคร และ เมื่อคลอดแล้ว เธอก็ยังมีหน้าที่เลี้ยงหลานหลังกลับจากโรงเรียนอีกด้วย
 ก็ปรากฏในคำบรรยายดังนี้ว่า "นางมีหน้าที่ปักกวาดเชือกดูบ้าน ทำกับข้าวเล็ก ๆ น้อย ๆ ความที่พันวล
 เคยหัด เป็นอาหารง่าย ๆ เช่นต้มจืด ไข่เจียว หรือต้มกุน เป็นคน" (เพ็ญแข วงศ์สง่า.

2516 : 182)

ความรับผิดชอบของคณางคนนั้นยังพบอีกว่า เธอมีความรับผิดชอบต่อการ และ หน้าที่ทั้งสาม
 ทั้งแต่เธอหมั่นกับกลาเจิมทอนามารคาซึ่งป่วยหนัก เธอก็คิดว่าต่อไปเธอจะท่องเที่ยวทุกขรรวมสุขกับเขา
 เพราะมันเป็นเครื่องหมายของการพ้นนการ ซึ่งการประกอบพิธีก็ทำทอนามารคา ทั้งที่ในส่วนลึกของ
 จิตใจนั้น เธอก็กลัวใจอยู่างและคิดว่าคงจะไถ่ถอนไม่ได้อีกเลย แต่เมื่อถึงวันแต่งงานคนนั้นกลาก็ประสพ
 อุบัติเหตุเป็นอัมพาตทำให้คณางคของรับภาระหนักยิ่งขึ้น มารคาของสามีก็สุราไม่สมบูรณ์ ทำให้เธอต้อง
 ไขความอกหนอย่างมาก ก็ปรากฏตามคำบรรยายที่ว่า

นางพยายามปรนนิบัติเขาโดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย นางไม่เคยทำหน้าขึงหรือแสดงให้เขา
 เห็นว่า นางท้อท้ออระอา บางคราวเมื่อลับหลังกลานางทอขมรับว่าตนเองอ่อนแอบาง
 น้ำตาเคยไหลซึมออกมาโดยไม่รู้ตัว... และยิ่งนานวันกลาก็ยิ่งหงุดหงิดยิ่งขึ้น นางพยายาม
 เอาใจใส่เขามากขึ้น ไม่ขมขลยให้เขาอยู่คนเดียวอีกต่อไป ภาระของนางจึงเพิ่มเท่าทวี
 นางต้องออกจากที่ทำงานเร็วที่สุด เพื่อจะกลับไปถึงบ้านก่อนค่ำ ทันทีจะได้เช็ดตัวให้กลา
 ป้อนข้าว หรืออ่านหนังสือให้เขาฟัง...

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 330)

นอกจากคณางจะดูแลสามีและมารคาสามีที่ป่วยแล้ว เธอยังต้องรับภาระชดใช้หนี้สินแทนกลา
 ที่เขาถูกเงินจากธนาคารมาสร้างสนามเทนนิส สร้างบ้าน และนำมาใช้ในางงานแต่งงาน คณางก็จำเป็น
 ต้องไปกู้เงินจากภควักเพื่อนมาจนชำระคาคอกเบบของธนาคาร ก็ปรากฏในบทสนทนาที่ว่า

"พันวลทราบไหมคะว่า หนูไปกู้เงินคุณแจ๊คเขามา"

"แล้วเขาในกูรี"

"แล้วเธอเอามาทำอะไร" พันวลซัก

นางตอบเสียงเบาที่สุดราวกับเกรงว่าคำพูดจะเล็ดลอดเพกานไค้ยินไปถึงชั้นบน

"ก็...เอามาใช้ดอกเบี้ยของคุณกล้า จ่ายเงินเดือนพนักงานสนาม ค่าน้ำ ค่าไฟ
แล้วก็เอามารักษาแม่ของเธอ"

(เพื่อเซ วงศ์สง่า. 2516 : 412)

ทั้งท้าวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่า คณาภมีความรับผิดชอบอย่างสูง เธอไม่ยอมให้สามี
รับรู เพราะเธอไม่ยอมให้เขากังวลใจมากยิ่งขึ้น ความเอาใจใส่ในหน้าที่ของเธอนั้นก็ได้ใช้ความ
สามารถอย่างเต็มที่เพื่อที่จะให้สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย

4. ความขยันหมั่นเพียร

สำหรับ "ความขยันหมั่นเพียร" ในเรื่องนี้พบว่า คณาภเป็นผู้มีความขยันทั้งงานในหน้าที่ของ
ตนเอง งานที่ได้รับมอบหมายและความขยันในการประกอบอาชีพ ความขยันในหน้าที่ของเธอก็คือ การตั้งใจ
ศึกษาเล่าเรียน เอาใจใส่ต่องานที่ทำ ทำงานเสร็จเรียบร้อยไม่ค้างคาง คณาภจะเป็นบุคคลที่มีความตั้งใจ
ในการเรียน เพราะเธอได้รับการปลูกฝังเสมอมาว่า การศึกษาเท่านั้นที่จะทำให้เธอมีความก้าวหน้าใน
ชีวิต มีงานทำที่ดีในอนาคต และความขยันในการประกอบอาชีพก็คือ ความกระตือรือร้นในการทำงานใน
อาชีพ ทำงานสุจริตเพื่อหารายได้ คณาภขวนขวายหาอาหาร เล็ก ๆ น้อย ๆ หลังเลิกเรียน วันเสาร์
อาทิตย์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว อีกทั้งเมื่อเธอโตขึ้นเธอก็สามารถทำงานบ้านแทนที่สาวได้ ในขณะที่
ที่สาวทำงานในคานการ คัก เข็ม เสื้อผ้าส่งเสริมรายได้ให้ครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

ความตั้งใจเรียนและความขยันหมั่นเพียร ของคณาภได้มาจากหล่นหล่นระหว่างเธอและที่สาว
ที่กล่าวมา

"นางตั้งอกตั้งใจเรียน เพราะพี่นวลมักพูดว่า
"ต้องขยันนะ เรามาจากบ้านนอกเรียนสู้ชาวกรุงเราไม่ได้"
"ทำให้นางตั้งมุ่งมั่นในการ เรียนยิ่งขึ้น นางขยันอ่านหนังสือกว่าเมื่อตอนที่เรียน
ประจำบาลที่มานี่เสียอีก

หรือในวันหยุดนางก็ไปช่วยมารดาทำหน้าที่เป็นแม่ค้าทรงเหิงหน้าบ้านเป็นประจำ นางมีเพื่อนชั้น
อีกหลายคนจากการ เป็น "แม่ค้า" เพราะลูกค้ายิ่งจะปราศรัยไปตามเสมอในระหว่างรอสินค้าในคานของ
การ เป็นแม่ค้าของนางพบได้จากคำบรรยายที่ปรากฏดังนี้

"นางตามแม่ไปทำหน้าที่ไกลจากบ้านราว ๆ สองกิโลเมตร ต้องเดินลึกผ่านบริเวณวัดไป
ตรงหน้าเป็นตลาดคยอย ๆ เพราะเรือจะบรรทุกข้าวของมาเพื่อจำหน่ายสินค้าแก่คนใน
ละแวกนั้น... แม่ก็ไปซื้อตั้งแต่เช้าแต่วันยังไม่ขึ้น บางวันกระต่ายกระจากไป บางวัน
นางก็หาช่วยแม่ วันหยุด นางก็ช่วยแม่ขายของทั้งวัน นับว่าทนแค้นมาก

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 115 - 120)

นอกจากนี้ คางคังยังมีนิสัยทำงานตลอด โดยไม่ปล่อยให้เวลาว่างโดยไม่เกิดประโยชน์
ดังคำบรรยายที่ปรากฏดังนี้ว่า "นางไกรมันีสักการทำงานมาจากที่เขยและพี่สาวเป็นอย่างดี นางจึง
เป็นคนขยันหมั่นเพียร ไม่ชอบบอญว่างและทำงานต่าง ๆ ใดโดยไม่มี ความรังเกียจ" (เพ็ญแข วงศ์สง่า.
2516 : 271)

ดังตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คางคังมีความนิยมส่วนตนในความขยันหมั่นเพียร ซึ่งคำนิยาม
เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นสิ่งสมควรนายกของและคำนิยามนี้ก็ใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

5. การประหยัด

ในเรื่องของ "การประหยัด" นั้น คางคังเป็นบุคคลที่รู้จักความของเงิน เธอไม่เคยเห็นด้วยกับ
การใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย คางคังรู้จักใช้สิ่งทั้งหลายให้พอเหมาะพอควรให้ได้เป็นประโยชน์ รู้จัก
ออกออมทรัพย์เมื่อนามาได้ตั้งแต่ยังเยาว์ ดังปรากฏในคำบรรยายนี้ว่า

"แม่ให้รางวัลเป็นเงินหนึ่งร้อยบาท นับว่ามากมายสำหรับนางเมื่ออายุสิบเอ็ดขวบ
ได้มาแล้วไม่รู้ว่าจะไปซื้ออะไรในที่สุด แม่แนะนำให้ไปฝากออมสินไว้ นางจึงมีเงินใน
ธนาคาร ตั้งแต่อายุยังเยาว์ควยเหตุนี้"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 147)

หรืออีกอย่างหนึ่งก็คือ คางคังเป็นบุคคลที่รู้จักเลือกใช้สิ่งของให้เหมาะและสมควรอย่างเช่น
การแต่งกายก็เลือกใช้สีและชนิดของผ้า จึงทำให้เธอแลมีรสนิยมที่เท่านั้น จะหยว่าความคิดดังกล่าว
ปรากฏในคำบรรยายที่ว่า "นางไม่เคยใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายและเกี่ยวกับการแต่งกาย สร้อย ถิ่นพิมพาทอง

ก็ไม่เคยใส่ ลงมีเต้านาฬิกาเรือนจิ๋วกับแหวนแต่งงานที่กลามอบให้เท่านั้นที่นางใช้ติดตัวอยู่ประจำ"
(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 326)

นอกจากนี้นางยังมีจิตสำนึกในเรื่องของความประหยัดตลอดเวลา ดังปรากฏในคำสนทนา
ระหว่างเธอกับคุณไทยเพื่อนพี่ชาย ดังนี้

"อีกอย่างหนึ่งที่ผมอยากจริงจังก็คือ ความฟุ้งเฟ้อเหิมของคนที่สังคมของเรา
คนบางกลุ่มยังฟุ้งเฟ้อ ใช้ชีวิตอย่างชราคสาร์และแก๊งสาร์ อยู่ไปวันหนึ่ง ๆ เพียง
เพื่อกินและเสพเท่านั้น ผมมีความรู้สึกว่าคุณ ความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยเป็นอะไรที่ร้าย
ของสังคม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 261)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ค่านิยมด้านเกี่ยวกับตนเองของคนบางกลุ่มในสังคม
ในเรื่องของความประหยัดอย่างนาสรร เสริฐ

6. การศึกษาค้นคว้า

สำหรับในเรื่อง "การศึกษาค้นคว้า" นั้น คนบางคนให้ความสำคัญเรื่องนี้น้อยมาก การที่เธอค้นพบ
มาจากคนพบขอมลามากครั้งแต่ยังไม่เข้าใจ เพราะต้องการที่จะศึกษาค้นคว้า เพราะบิดาของเธอเป็นผู้
ฝากฝังมารดาของเธอก่อนเสียชีวิตว่า ถึงอย่างไรก็ต้องให้ลูกได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาเท่านั้นที่
จะทำให้ชีวิตมีอนาคตที่ดี มีแนวทางในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต การมุ่งมั่นในการศึกษาที่
แท้จริงของคนทำให้เธอประสบความสำเร็จในการศึกษาระดับอุดมศึกษา คนบางคนที่ย่ำแย่อยู่หลายแห่ง
เพื่อไม่ให้โอกาสได้รับการศึกษาที่ดีและต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษานี้เองก็ทำให้คนบางคนเป็นคนที่ดีขึ้นจนหาด้วย
เหตุผล

การศึกษาค้นคว้าของนางนั้นได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กยังมีชีวิตอยู่ บิดามารดาก็ทำให้ลูก ๆ
ฟังเสมอว่า ต้องเรียนให้มากเข้าไว้ หากมีเงินขอให้ไปหาวิชาเพราะวิชาความรู้เท่านั้นที่จะช่วยได้
ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม

ตัวอย่างของการศึกษาหาความรู้ของคณาจารย์จะปรากฏในบทสนทนาหรือคำบรรยายดังต่อไปนี้คือ

"อ่านเข้าไปเถอะหนังสือนะ นางเราจะได้เปรียบ ถ้าอ่านมากก็ยิ่งฉลาดยิ่งขึ้น คนไม่อ่านหนังสือคือคนโง่โง่ หนังสือนะไรก็ได้ อ่านเถอะมีประโยชน์ทั้งนั้นแหละ ขอให้เราเลือกอ่านตามความชอบของเรา"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 75)

หรือแม้กระทั่งการ เรียนรู้จากประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่ทำให้คณาจารย์ปฏิบัติงานแทน มารดาได้ดังนี้ คือ

"นางรวิชนีบังมันเทศ มันสำปะหลังให้ลูกเหลืองระอุ นำกับประทานเพราะแม่สอน รวิชนีทำน้ำจิ้มปลาหมึก รวิชนีปลาน้ำจืดใหม่ พอเคี้ยวสะท๊าก และบางคราวก็ซั๊บ มะละกอให้แม่"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 121)

นอกจากนี้ คณาจารย์ยังรักการอ่านเธอชอบอ่านหนังสือเมื่อมีเวลาว่าง โดยเฉพาะที่ชนบท ที่ชายของเธอ นั้น มักจะเฝ้าทำลังใจและให้การสนับสนุนเธอตลอดมา ดังปรากฏในคำบรรยายดังนี้

"นางพยายามเล่าเรียนตามพี่ที่ชนบทนะ เขามักจะหาหนังสือให้นางอ่านเสมอ ส่วนมากเป็นเรื่องแปลยาก ๆ เรื่องตีพิมพ์ของเค้าก็อายุสิบสองอย่างนาง แต่พี่ชนบท มีความเชื่อมั่นว่า คนที่อ่านหนังสือมากจะฉลาดเฉลียว และมีความคิดลึกซึ้ง กว้างไกล"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 216)

ทั้งตัวอย่างที่อ้างถึงแสดงว่า คณาจารย์การไปศึกษาหาความรู้ จะเห็นได้จากการเห็นความสำคัญของการศึกษา การรักการอ่านและการให้ความเคารพรักรักที่หาผู้มีการศึกษา

7. ความเมตตากรุณา

ในเรื่องของ "ความเมตตา" นั้น คณาจารย์ความรักใคร่ปรารถนาที่คอยอุ้มชูให้มีความสุข เธอไม่ขี้เหนียวหรือขี้กลัว ขี้หมิ่น ทุกจาก้วยความกลัวเกรง การให้ความช่วยเหลือเพื่อนของเธอก็ไม่หวังสิ่งตอบแทน ดังตัวอย่างที่เธอพบเพื่อนของเธอห่อหวนที่ป่วยรูดเมด เธอเห็นสภาพของเพื่อนที่ดูหมองมาก และมีเด็กผู้ชายทาทางกลา แกรง แดงแววตาอึกโรยมาค้วย เมื่อเธอถามก็ทราบว่า ลามี่ของหวนตกนั้งรานเสียบชีวิต หวนทองทำงานคนเดียวเลี้ยงลูกถึงสามคน วันนั้นหวนเมตตาอึกขาวมาสามวันแล้ว เธอก็เลยแบ่งเงินให้เพื่อนไปพึ่งพิง เองก็พึ่งขอมมาจากที่ขาย กิ่งปรากฏในบทสนทนาดังนี้

นางหยิบเงินในกระเป๋าส่งให้เพื่อนหรือเขาคือ หลวงว่า

"หวนไปหาเราที่มานะ เราอยู่กับพี่น้องที่แปลคสร้างใหม่ คินแคน

ลองไปปรึกษาพี่น้องที่นั่นดู เขาอาจหาของทางช่วยเหลือได้"

(เพื่อแธ วงศ์สง่า. 2516 : 153)

หวนนำค่าขนมเมื่อรับเงินจากเพื่อน ต่อมาเธอก็รับอุปการะแดงลูกชายคนโตของหวนมาอยู่ด้วย โดยให้การศึกษาย่างดี นอกจากนี้เธอยังคิดช่วยเหลือเพื่อนอีกคือพาไปหาพี่ชายคนโตที่มีภรรยาว่า รวยและมีตำแหน่งเป็นนายทหารชั้นสูง แต่เธอก็ต้องพบกับความผิดหวังเพราะพี่ชายเกรงกลัวพี่สะใภ้มาก ทำให้นางเข้าใจว่าความเมตตาของคณนั้นไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความร่ำรวยของบุคคล การมีจิตใจดีจึงเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลทางหาก

นอกจากนี้เมื่อเธอเป็นแม่ค้าในสมัยยังเยาว์ เธอก็รู้จักมีความกรุณาอยากให้เป็นแก่คนที่เคอะคร้อนอย่างเช่น เมื่อเธอขายกล้วยปิ้งอยู่ มีเด็กผู้หญิงเล็ก ๆ ของการรับประทานกล้วยปิ้ง แต่ไม่มีเงิน เธอจึงให้เด็กคนนั้นโดยไม่เก็บเงิน ดังคำสนทนาที่ปรากฏดังนี้

"นางเห็นเด็กคนนั้นร้องไห้กึ่งกลสงสาร จึงถามว่า

"หนูชื่ออะไร"

"ชอกอง" เป็นคำขอ

นางเห็นมีกล้วยแตก ๆ อยู่ใบหนึ่ง ซึ่งลูกค่างจะไม่ชอบ เพราะใบเล็กและไม่งาม

จึงหยิบส่งให้ ปากก็ว่า

"เอา เธอไป อัยยาร่องซี เกินออกมาคนเก็บว เกียววรดชนเอาหรงก"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 122)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนงานเป็นคนที่มีจิตใจ "เมตตากาภุณา" ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข และให้ความอนุเคราะห์แก่บุคคลอื่นที่ได้รับความเดือดร้อน ถึงแม้ว่าตนเองจะมีฐานะไม่ค้ำนักก็ตาม

งานเกี่ยวกับสังคม

1. ความสามัคคี

ในเรื่องของความ "สามัคคี" คณะกรรมการในกรมเราไม่อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่เหมือนกันมากกว่าความรู้สึกทางจิตใจ เพราะเขาเห็นว่า สภาพสังคมนี้วันก็ยิ่งจะพบกับความแตกแยกเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะสังคมใด ถ้าเกิดความไม่กลมเกลียวกันแล้วความเดือดร้อนก็ปรากฏขึ้น เป็นเงาตามตัวเสมอ ทั้งปรากฏในคำบรรยายดังนี้

"นางเคยคิดด้วยความสลัดใจว่า ทำไมหนอคนเหล่านี้จึงไม่หันหน้ามาเข้าหากัน ทยปะ หุกจา ทำความเข้าใจตกลงกัน แสงทวนแนวทางสายกลางร่วมกันที่จะนำความเจริญสุขมาสู่ประเทศ ไม่ควรจะแย่งพวกเราพวกเรา แกงแยง บักอำนาจ จีบกุม กุมซัง สรวาง รอยปากแผน และความเจ็บแค้นให้แก่ญาติมิตร"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 371)

หรืออีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ การที่คนต่างแรงขันกันเพื่อความอยู่รอดของตัวเองทั้งสิ้นก็เลยทำให้ขาดความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นไป กวยสาเหตุนี้ทำให้สังคมเกิดความแตกแยกขึ้น ดังเช่นนางเริ่มของสังคมในคานนี้ว่า

นางเริ่มเข้าใจว่า ในทุกสังคม นอกจากจะมีคนมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว ผลประโยชน์ก็มักขัดกัน เมื่อมีมากเข้า โป้หาของความแตกแยกเริ่มปรากฏ และความแตกแยกนั้น ถ้ามีมากขึ้นก็อาจถึงขั้นพยายานเมืองพินาศได้

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 400)

นอกจากนี้ จากการสนทนากับพี่สาวของเธอที่พบว่า เธอมีความคิดว่า การสะสมอาวุธไม่ได้สร้างประโยชน์เลย มีแต่จะทำให้เกิดโทษ ทำให้ขาดสันติภาพ บุคคลที่สร้างอาวุธน่าจะเอาเวลามาสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นจะดีกว่า ดังเช่น บทสนทนากับพี่นวลว่า

"คนเดียวกันนั้นแท้ ศัตรูรวมจรเข้หายไปในหมอกก็ไม่รู้ อยู่กันเหมือนสัตว์ที่หาแทนที่จะคิดอาวุธ คนหัวขี้ชาแคงกัน ทำไมไม่หาสถานที่ที่จะอยู่รวมกันอย่างสงบสุขก็ไม่รู้ เมื่อจริง ๆ "

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2516 : 409)

ดังตัวอย่างที่อ้างถึง แสดงให้เห็นว่า ทัศนคติที่ค่านิยมใน "ความสามัคคี" เพราะความสามัคคีทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันโดยมีความสุข ถ้าแตกความสามัคคีอาจทำให้เกิดสงครามได้และเมื่อเกิดสงครามแล้วความเสียหายในคนต่าง ๆ ก็จะมาอย่างมากมาย ทั้งในทางสุขภาพจิตและทางเศรษฐกิจ อีกทั้งประเทศแห่งสงครามก็ต้องพบกับความพินาศ ส่วนผู้ชนชนนั้นก็ยากที่จะได้รับความสรรเสริญ บางครั้งอาจถูกประณามว่าเป็นผู้โหดร้าย ป่าเถื่อนก็ได้ ดังนั้นค่านิยมในค่านิยมมีส่วนสร้างสังคมอย่างยิ่ง

2. ความมีระเบียบวินัย

สำหรับ "ความมีระเบียบวินัย" นั้น จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า ทัศนคติเป็นระเบียบวินัยในตนเอง จะเห็นได้จากการควบคุมความประพฤติของตนเองให้ถูกต้อง ทั้งในด้านการบริโภคให้มีกิยามรรยาทเรียบร้อย ดังจะเห็นได้จาก การที่เธอเชื่อฟังคำสอนของครูพี่แก้วแก้ว ทั้งที่โลกลาวมาแล้วในตอนต้น ในการระงับรักษากิริยาในการ เคนการ รับประทานอาหารต่าง ๆ ซึ่งนางก็ได้ยึดถือปฏิบัติจนเกิดเป็นความมีระเบียบวินัยในตนเอง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในคำสนทนาดังนี้

"เก็บเงินให้สง่างาม อย่างไหนหาแพะจะจรมีคลงไปในอก เงยหน้าพองามอย่าเขิดอย่าเดินขมขมรณี อย่าเดินเหมือนแม่มากัดกะโหลก อย่าลงสันเสียงกั้งปั้ง ๆ เคนเบา ๆ ไหม้นคง และสง่างาม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2516 : 327 - 328)

นอกจากนี้ คางคักยังมีระเบียบวินัยในเรื่องของความเป็นอยู่ เธอชอบรักษาความสะอาด เรียบร้อยของที่อยู่อาศัยจนนำไปปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน ไม่ว่าจะอยู่บ้านทิวาล อยู่กับเพื่อนหรือหรือแมกระทั่งอยู่บ้านคุณป้าก็ตาม ดังปรากฏในคำบรรยายดังนี้ว่า

"นางต้องนอนต้งแต่ห้า เพื่อจะได้มีเวลาใช้ไม้วากชนไก่ก่อนละอองโต๊ะเก้าอี้ ทุกระจก และเครื่องใช้ไม้สอยในห้องรับแขก แล้วจึงแต่งตัว รับประทานอาหารพร้อมคุณแก้วแก้ว แล้วนั่งรถคุณแก้วแก้วไปโรงเรียน"

(เพ็ญแข วังศัลงา. 2516 : 326)

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ แล่งให้เห็นว่า คางคักเป็นบุคคลซึ่งมี "ระเบียบวินัยในตนเอง" เพราะส่วนมากแล้ว เธอจะช่วยทำงานบ้านคอยและเรียนหนังสือด้วย ถ้าเธอไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง เธอคงไม่มีผลการเรียนในระดับค่อนข้างดีอย่างในเนื้อเรื่อง

งานเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดลอม

1. การตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของสิ่งแวดลอม

สำหรับในเรื่องนี้จากการศึกษาพบว่า การเห็น "คุณค่าของธรรมชาติ" คือสิ่งที่ค่อนข้างถึงในการเห็นคุณค่าของสิ่งแวดลอม เนื่องจากคางคักเป็นคนชนบท เธอจึงคุ้นเคยกับธรรมชาติที่สวยงามและอากาศบริสุทธิ์ แต่เมื่อเธอเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ เธอก็ต้องพบกับความแออัด สภาพที่อยู่คับแคบ และเมื่อเธอกลับไปเยี่ยมบ้านชนบทอีกครั้ง เธอก็พบว่า สภาพป่าไม้ที่ร่มรื่นได้เปลี่ยนแปลงไปและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติเพราะน้ำมือของมนุษย์ก็ตามมาในทันที ดังเช่นในบทสนทนา ระหว่างเธอกับพี่สาว ในขณะที่เดินทางกลับบ้าน ดังนี้ว่า

"ถิ่นแห่งนี้ พี่วอ ทำไมไม่มีน้ำก็ไม่รู้"

"ฝนไม่มีนะซี เพราะป่าไม้ถูกทำลายมาก"

"ใครทำลาย"

"คนตัดไม้"

"แล้วคนที่โต... เขาไม่รู้อะไร... เขาทำอะไร"
 "คงรู แต่เขาอยากได้เงินค่าขายไม้ เขาก็ทำ"
 "ทำไม... น่าจะบอกเขาว่าไม่ควรทำนี่นะ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 60)

และเธอก็พบว่า ความเปลี่ยนแปลงก็เพิ่มขึ้นทุกทีเมื่อเธอเดินทางอีกครั้งเมื่อสำเร็จ รัชสมัยที่หก
แล้ว ทั้งคำบรรยายที่ปรากฏว่า

"ป่าไม้ซึ่งเคยหนาทึบเริ่มบางลง สมัยเป็นเด็กเล็ก ๆ เธอยังเห็นต้นไม้ใหญ่ ๆ
ขนาดของสามคนโอบอยู่ริมทาง แต่บางครั้งก็เห็นต้นไม้เหล่านี้ก็ นางอยากถามใคร
สักคนแต่ไม่ได้ถาม ไคยีนแค่เสียดายแหม่นพึมพำว่า "นับว่าป่าจะเป็นเมืองเพราะคน
มันมาก อีกหนอยทองแย่งกันกิน แย่งกันอยู่"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 320)

นอกจากนี้ คณาจารย์ที่ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมว่า การที่บุคคลอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างใดนั้น
อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลหรืออาศัยอยู่ด้วย ทั้งเช่น คณาจารย์ที่อยู่ในบ้านที่ชาย
ขอบอานหนังสือ ก็ทำให้เธอชอบอานหนังสือไปด้วย ทั้งตัวอย่าง ดังนี้

นางรู้สึกขอบคุณที่เธออยู่เสมอในข้อที่ว่า นิสัยของพ่อที่ช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านให้นาง
เป็นอย่างดี ถ้าใครจะบอกนางว่า
 "เด็กจะเป็นอย่างไรแล้วแต่สิ่งแวดล้อม" นางเห็นด้วยเสมอ เพราะที่สาวและที่เธอเอง
นางได้สร้างนิสัยที่ดีเหล่านี้ให้นางจริง ๆ

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 72)

จากตัวอย่างพบว่า คณาจารย์เป็นบุคคลผู้เห็นคุณค่าในสิ่งแวดล้อมและตระหนักในการอนุรักษ์
ธรรมชาติ เพื่อให้คงอยู่ในความเป็นธรรมชาติและก่อประโยชน์ให้มนุษย์ได้มากที่สุด เธอเห็นว่า
สิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยใหญบุคคลมีพฤติกรรมดีไปด้วย

2. กาชเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย

คณาจารย์เป็นเด็กในชนบทอีสาน ดังนั้น เธอจึงคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของชาวอีสาน รวมทั้งภาษาที่พูดด้วย ในขณะที่เดียวกันเมื่อเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เธอก็ต้องพบกับความสวยงามของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เธอมีความสำนึกในความเป็นไทย และภาคภูมิใจกับสิ่งเหล่านี้ยิ่งนัก ดังปรากฏเป็นตัวอย่างดังนี้

"นางรู้สึกชื่นชมในความวิจิตรพิสดารที่ไ้พบและที่สาวของเธอก็ยิ่งได้กล่าว เสริมว่า ศิลปกรรมของไทยนั้นวิจิตรงดงามแล้วที่ประณีตฝรั่งทั่วโลก เขาก็มาชมเหมือนกัน อีกท่อนอบนางโศชน ไ้เขียนมาก ๆ นางก็จะรู้อเองว่าควรภาคภูมิใจที่เราเกิดมาเป็นคนไทย"

(เพ็ญแข วังสง่า. 2516 : 110)

อีกทั้งยังเห็นคุณค่าในเพลงพื้นบ้าน เพลงพระจันทร์ ซึ่งภาคอีสานเรียก อีเก้ง จะมีคำร้องชมดังนี้

"อีเก้งเอบชอชวชอแกง

ชอแหวนทองแดงชววนคองงงงลา

ชอช่างมา เบ็ท ไก่ จัวควาย

ชอกระบอบทองคำคักน้ำ

ชอชวทพ่นมาป้อนกอนคำ

ชอหมอลำไ้หนองชอยเบ็ง

เคื่อนอีเก้งชวชวเย่าหอ..."

(เพ็ญแข วังสง่า. 2516 : 48)

จากคำร้องแสดงให้เห็นความรักของพ่อก่อนของพยายามจะขอจากพระจันทร์ในสิ่งดีดีงาม เช่น ชอแหวน ชอช่าง มา วัว ควาย ชอภาชนะคักน้ำที่คักคองค้ำ และหมอลำ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของภาคอีสาน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งมีน้เทงที่ดีที่สุด เพื่อจะมาไ้หนองไ้ชอชว

อีกอย่างหนึ่งก็คือ ประเพณี "ลงชว่ง" ประเพณีลงชว่งเป็นประเพณีที่เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวเกี้ยวพาราสีกัน ประเพณีนี้ทำในหน้าหนาว หนุ่มสาวเด็กเล็กจะกอกองไฟกลางลานบ้าน แล้วนำเครื่องมือนับค้าย กรอค้าย หรือปุยฝ้าย มาทำไปควยหาความสำราญพูดคุยกัน บางคราวก็มีการเล่นสนุกต่างๆ เด็กๆก็จะ

เล่นเลื้อยกินวัว เล่นงูกินหาง ส่วนหนุ่ม ๆ ก็จะแข่ง เรียกว่า ล้ำเกี้ยวจ้าว

นอกจากนี้ความบันเทิงซึ่งเป็นศิลปะพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของภาคอีสานก็คือ หมอลำ ดังปรากฏในคำบรรยายดังนี้

"หมอลำ เป็นการบันเทิงซึ่งมีแทบทุกงาน ถ้ามีงานใหญ่ ๆ ก็จะมีลำเรื่องหรือ หมอลำหมู่ คือแฉ่วเป็นเรื่อง เป็นราวต่าง ๆ จากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เช่น เรื่องท้าวผาแดงนางไอ่ ท้าวชูชกนางอึ้ง เรื่องสังข์สินไชย ฯลฯ นางจำวรรณกรรมต่าง ๆ ใดก็ นางรู้จักเสมอว่าบรรพบุรุษชาวอีสานมีวัฒนธรรมเจริญมานาน และนางก็เป็นคนรักบ้านเกิด"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 306)

แม้กระทั่งภาษาของพื้นบ้านก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจไว้เช่นกัน เช่น คำ "นญา"(หมายถึงภาษาวิธนิทหนึ่งใจพูดเปรียบเปรย เป็นเชิงปรามแกมสั่งสอน) ดังตัวอย่าง เช่น

"ผักอีตู๋เตี้ยต้นกำไบคอก	สังมาจีจุ่มคอก
หากบ่ห่มหยังพื้น	สังมาบั้นบ่งไบ"

(หมายถึงต้นแมงลักเตี้ย ๆ ที่รากยังไม่แน่น แต่ความขี้คอกออกใบเขียวก่อน ความหมายแฝงก็คือ การทำอะไรก่อนถึงวัยอันควร หรือชิงสุกก่อนห่าม)

หรือ

"หญิงบ่มีตัวนี้	คือแหวนหัวเบลา
พลอยบ่อมีอยู่คาง	เราสิเอื้อว่ากั๋น"

(หมายความว่า หญิงที่ไม่มีสามีก็เปรียบเสมือนแหวนหัวเบลา ไม่มีพลอยประดับคุณค่าจึงไม่แตกต่างจากตะกั่วธรรมคา)

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 307)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า คณาจารย์เป็นบุคคลผู้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะ ประเพณีขนานของเขอ การมีภาษาถิ่นนั้น เธอก็คิดว่าเป็นเพราะความเจริญของวัฒนธรรม ถ้าไม่เจริญ ก็คงไม่มีภาษาที่เป็นวรรณศิลป์ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ ดังนั้นเธอจึงเป็นบุคคลที่เห็นคุณค่า และจะพยายามอนุรักษ์ไว้ตลอดไป

ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา

เรื่องย่อ

"ศรีธ" พี่สาวเร่ร่อนการศึกษาคณะแพทยศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ เขาได้มาเที่ยวที่อ่าวพังงาแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามของจังหวัดภูเก็ต ในขณะนั้นเองเขาได้พบหญิงสาวซึ่งสวยมากคนหนึ่งกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องยนต์เรือเสีย เขาจึงได้ช่วยเหลือเธอเวลานั้นใกล้ค่ำมาก เขาจึงได้ไปส่งเธอถึงบ้านในภูเก็ต "ปรางวไล" เป็นชื่อของหญิงสาวคนนั้น เธอเป็นธิดาคนเคียวของเศรษฐีในเมืองภูเก็ต แต่ไม่ได้รับความอบอุ่นในครอบครัวเพราะมารดาเสียชีวิตตั้งแต่เธอแรกเกิด บิดาจึงส่งไปอยู่ต่างประเทศ พี่สาวจะกลับมาไม่นาน ความอ่อนโยนของศรีธทำให้ปรางวไลไว้วางใจเขามาก ทั้งสองสนิทสนมกันอย่างรวดเร็ว วันหนึ่ง เมื่อทั้งสองกำลังเที่ยวอย่างสนุกสนานนั้นเกิดพายุขึ้นทำให้ทั้งสองต้องกางคัมระหว่างทางและทำให้มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งซึ่งกันและกัน ความสวยของปรางวไลทำให้ศรีธหลงรักเธอมาก เมื่อกลับมากรุงเทพฯ ทั้งสองก็จดทะเบียนเจียง ๆ ขณะนั้นบิดาของปรางวไลประสบความล้มเหลวในการค้าจนถึงขั้นล้มละลาย และในที่สุดบิดาเธอก็เสียชีวิต ปรางวไลย้ายมาอยู่กับศรีธที่บ้านพักในโรงพยาบาล ชีวิตของคนทั้งคู่ไม่ราบรื่นนัก เพราะสภาพทางเศรษฐกิจและความวุ่นวายของญาติพี่น้องของศรีธ ปากขมซึ่งอุปการะศรีธและน้องสาวเขามาตั้งแต่เป็นกำพร้า ไม่ชอบปรางวไลเลย และปรางวไลก็คิดว่าป่าของเขาไม่มีเหตุผล ในที่สุดทั้งสองก็แยกทางกันในขณะที่มีบุตรสาวด้วยกันหนึ่งคน ศรีธย้ายกลับมาทำงานต่างจังหวัดและทำงานในหน่วยงานแพทยอาสาสมัคร ส่วนปรางวไลทำงานบริษัทต่างประเทศ และเขาย้ายอยู่กับบุตรสาว แต่แล้วความเจ็บป่วยของบุตรสาวก็ทำให้ทั้งสองกลับมาใช้ชีวิตร่วมกันที่พังงาด้วยความเข้าใจกัน

จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มคนหนึ่งที่มีอุดมคติในการทำความดี เป็นคนที่ทำงานด้วยความซื่อสัตย์และเขาพยายามที่จะประคองชีวิตคู่ให้ยาวนานและให้เป็นที่ไปตามความพอใจของญาติด้วย เขามีความกตัญญูสูงจนทำให้บางครั้งทำให้เกิดปัญหาครอบครัวขึ้น เนื่องจากความไม่เข้าใจกันทั้งสองฝ่าย แต่เขาก็พยายามทำ

หน้าที่ของคนที่ให้สมบุรณ์ทั้ง ต่อครอบครัวและต่อสังคมจนในที่สุดความดีของเขาทำให้เขา
ชนะปัญหาต่าง ๆ พบกับครอบครัวที่อบอุ่น

อย่างไรก็ตามถ้าจะศึกษาในเรื่องของค่านิยมแล้วพบว่า ศรัลเป็นบุคคลที่มีค่านิยม
ตามเกณฑ์ที่กำหนดหลายท่านด้วยกันดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง
  - 1.1 ความรับผิดชอบ
  - 1.2 ความเมตตาากรุณา
  - 1.3 ความกตัญญูทดแทน
  - 1.4 ความซื่อสัตย์
  - 1.5 การประหยัด
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ
  - 2.1 ความจงรักภักดีต่อชาติ
  - 2.2 ความจงรักภักดีต่อศาสนา
3. ค่านิยมเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม

การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง

1. ความรับผิดชอบ

ในส่วนของ "ความรับผิดชอบ" นั้น "ศรัล" เป็นชายหนุ่มที่มีความรับผิดชอบ
ต่อหน้าที่มากทั้งหน้าที่ที่มีต่อตนเอง หน้าที่ที่มีต่อครอบครัว และหน้าที่ที่มีต่อสังคม ศรัลเป็น
นายแพทย์หนุ่มที่ตั้งใจทำงานด้วยความสามารถอย่างเต็มที่โดยไม่เอาเปรียบคนไข้ หรือ
เบียดเบียนเวลาของราชการ เขาจะทำงานตรงตามเวลา รับผิดชอบต่อคนป่วยด้วยความ
จริงใจถ้าเขาช่วยเหลือคนป่วยไม่ได้ก็ช่วยเหลือผู้อื่นเขาจะเศร้าใจมาก ศรัลเป็นคนที่มี
อารมณ์หนักแน่นตัดสินใจด้วยความสุ่มรอบคอบ ทุ่มเททำให้คนที่ได้รู้จักเขาจึงไม่ละทิ้ง
โอกาสที่จะรักเขา และเขาก็มีความจริงใจต่อคนทุกคนที่ใกล้ชิด ความรับผิดชอบของศรัล

ปรากฏให้เห็นอย่าง ต่อเนื่อง แก่ชอยกัวอย่าง ให้เห็นดังนี้

"ศรียปฏิบัติหน้าที่หมอบ คว้าความ เฝ้ามอง เขา สืบความ กระวนกระวายใจ ไประยะ หนึ่ง และตกลงใจที่จะอยู่ในกรุง เซฟา เพราะเขาต้องการ ประสบการณ์ ในวิชาชีพ ก่อน จะออกไปใช้ชีวิตในชนบท"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 149)

นอกจากนี้ ความรับผิดชอบ ที่มีต่อครอบครัวของเขา ในการทำหน้าที่ของสามี ที่ให้เขายังให้ความเอาใจใส่ต่อภรรยา เป็นอย่าง ยิ่งอีก ทั้งยังทำหน้าที่เป็นลูก เขยที่ดีในงาน ศพของ ท่อท้ออีก ด้วย ทั้ง ที่ขณะนั้น ไม่มีใครยอมรับ ในการแต่งงาน ของคนทั้งคู่ ทั้งปรากฏใน ตัวอย่างดังนี้

"ศรียเป็นผู้จัดการเรื่องต่าง ๆ แทนปรางวไล เพราะดูเหมือนว่าสมองปรางวไล ไม่ทำงาน ศรียได้ยินเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า เขาเป็นหนูทดลอง ชาวสาร แต่เขาก็ ยังไม่สนใจ เขาพยายามทำหน้าที่ของลูกแทนปรางวไลอย่างเต็มที่ แม้ว่างาน ของเขาจะไม่อำนวยความสะดวก แต่งานศพของนายประเพินก็ผ่านไปอย่าง เรียบร้อย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 223)

หรือ เมื่อทราบว่าภรรยาตั้งครรภ์ เขาก็ให้คำแนะนำดูแล และปฏิบัติงาน บางอย่างแทน เช่น

"ศรียโอบเออไว้ในอ้อมแขนกล่าวว่า "คุณจะต้องทานวิตามินบำรุงใหม่ มากของทาน แต่อาหารที่เป็นประโยชน์ เช่น นม ไข่ ผักสด ผลไม้ เนื้อสัตว์ และถั่วควรกิน ออกกำลังบ้างในระยะต่อไป แต่ตอนนี้อย่าเพิ่งเดินจะแพงเสียก่อน เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ เขาก็ช่วยเก็บโต๊ะและล้างจาน เมื่อภรรยาแสดงความ สงสารควยคำพูด เขาก็ตอบว่า

"ไม่เป็นไร เรื่องล้างขามผมเคยทำมาเสียมักก่อนักแล้ว ขอให้คุณรักษาตัวให้
เกิดสิ้นทกลมจะลำบากไม่ของทำงานออก

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 302 - 303)

อย่างไรก็ตาม ป้ากอบ ป้าของเขาก็กังการจะให้เขาหย่ากับปรางวไล
เพื่อไปแต่งงานกับผู้หญิงที่ตนพึงใจ แต่ศรีลก็ยืนยันว่าเขาทำอย่างนั้นไม่ได้ ปรากฏในบท
สนทนาดังนี้

"ผมจะไม่หย่ากับปรางวไล ครับป้ากอบ"

หลงเมืงนะซี เสียงปากอวเขาระและถากถาง

หมอศรีลรองว่า

"โอ ป้าไม่ควรพูดอย่างนั้น น่าจะเข้าใจว่าผมเป็นผู้ชาย เมื่อแต่งงานแล้ว
ผมต้องรับผิดชอบ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 367)

พร้อมกันนี้เขายังบอกกับปรางวไลอยู่เสมอว่า "ผมต้องทำหน้าที่พ่อและตัว
ให้สมบูรณ์ที่สุด สมกับความเสียสละของปรางวไล"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 43)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ศรีลเป็นผู้มี "ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน"
เป็นอย่างยิ่ง คือมีความรับผิดชอบต่อทุกชีวิตในครอบครัว ซึ่งคุณสมบัตินี้ถือว่าเป็นสิ่งประเสริฐ
สำหรับมนุษย์อย่างหนึ่ง

2. ความเมตตาการุณา

ศรีลเป็นชายหนุ่มที่มีจิตใจอ่อนโยน มี "ความเมตตาการุณา" ผู้อื่นอยู่เสมอ
โดยเฉพาะคนป่วยและคนยากจน อย่างเช่นเมื่อเขาพบว่า ครอบครัวของเด็กหญิงเพลิน
ยากจนมาก อาศัยอยู่ตามลำพังกับยายที่กำส่วยเขาก็ยินดีจะช่วยเหลือทันที และต่อมา

เมื่อยายของเด็กหญิงเสียดชีวิตเขาก็รีบเด็กหญิงไปอุปการะในบ้านใหญ่แถวตรวาวของเขา
ความเมตตาที่มีต่อเด็กหญิงปรากฏในคำสนทนาระหว่างเขากับวิรุฬห์ของสาวของเขา ดังนี้

"รูฟไปอ่อนวอนหมอย้ำมาดูยายของเด็กนั้นหน่อยเดี๋ยวนี้กว่าเอาบุญ"

"น้องสาวเขาคอยว่า ป่ากินมาทองคำเบ็งแน่ ทำอะไรก็ยังไม่เสร็จ"

"เดี๋ยวที่จะทำแพน หุงข้าวไร่มัย วิรุฬห์ถามว่า

"ถ้าเขาเรียกเงินจะเอาที่ใคร"

"มาเอาที่พี่ แต่พี่เชื่อว่า หมอเห็นสภาพยายของเด็กนั้นแล้ว คงเอาเงินไม่ลง"

"พี่ไม่เข้าใจว่า จะมีหมอกคนใด ชุกเลือด ชุกเนื้อคนไร่ใครลงคอ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 113)

การที่ภรรยาเขามักจะบ่นเสมอว่า ในโรงพยาบาลไม่มีอะไรเจริญ
เจริญตา ไต่บั้นแต่เสียงร้องแสร้งความเจ็บปวด บรรยากาสน้ำเบื่อ เขาก็ให้เหตุผลกับ
ภรรยาว่า

"โฮ คุณควรจะสงสารเขา ความเจ็บไข้ เป็นความทุกข์สาหัสของมนุษย์
ใคร ๆ ก็ไม่อยากให้บุคคลอื่นเป็นที่รักตายจากไป จึงต้องกินบ่นทั้งที่รู้ว่า ความ
ตายเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 236)

เมื่อเขาปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ เขาก็ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจจริงใจ
ในการรักษาคนป่วยถึงคำบรรยายดังนี้ว่า

"เมื่อเขาฆ่าสิ่งกวนใจอีกสิบนาทีก่อนเที่ยง ซึ่งหมายความว่า เขาจะได้กับ
ประทานอาหารแต่พยาบาลก็ยังชวนซื้อคน ไร่อยู่เรื่อย ๆ"

"เหลืออีกเจ็ดคนคะหมอ"

"เจ็ดคนกับ เวลาสิบนาทีก่อนเที่ยงเวลานอนไร่ คนเหล่านี้บางคนก็เสียเวลา
รอตั้งแต่แปดโมงเช้า โรงพยาบาลก็ยังมีคนรอข้างไม่เคยพอเสียเลย เฉพาะอย่างยิ่ง

กับคนยากคนจน เขามองพยายามว่าเชิญเขามาเถอะ. ตรวจสอบเวลาก็ได้"
 หมอศรีลตรวจอย่างละเอียดคลอ ้วยความอ่อนโยน สุภาพ อันเป็นนิสัยของเขา
 จนกระทั่งถึงคนสุดท้าย

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 149)

ทั้งตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หมอศรีลเป็นคนที่มีความเมตตา
 กรุณา" ต่อทุกคน เป็นคุณสมบัติเฉพาะตนนอกเหนือไปจากการยกย่องของคนในสังคม
 ในคุณสมบัติของเขาในค่านี

3. ความกตัญญูทวดเวที

สำหรับเรื่อง "ความกตัญญูทวดเวที" นั้น ศรีลเป็นผู้มีค่านิยมส่วนตนในความ
 กตัญญูอย่างสูง เขาเป็นคนที่รู้สึกสำนึกในอุปการะคุณของป่าสะโลก ที่มีต่อเขาตลอดมา
 เขาพยายามที่จะประพฤติตนเป็นคนดีและทำความดีตอบแทนบุญคุณอยู่เสมอ ศรีลมีความ
 คิดว่า ตัวเขาไม่มีป่าสะโลกอุปการะในตอนแรกเขาก็คงไม่ได้ศึกษาจนสำเร็จ เป็นนายแพทย์
 ได้ถึงแม้ว่าในตอนหลังเขาจะได้รับทุนศึกษาเล่าเรียนก็ตาม ทั้งนี้เขาจึงไม่ต้องการทำ
 สิ่งที่ทำให้ผู้มีพระคุณของเขาเสียใจ เมื่อเขาแต่งงานกับปรางวไลเขาก็เป็นกังวลมาก
 เมื่อทราบว่าป่าของเขาไม่สบายมากซึ่งอาจจะเนื่องมาจากตัวเขา เพราะเขาทราบว่า
 ป่าของเขานั้นต้องการให้เขาแต่งงานกับหญิงสาวที่ทานเลือกให้แต่ศรีลก็ได้เลือกไปแล้ว
 มันเป็นเหตุสุดวิสัยสำหรับเรื่องนี้ และเขาก็มีความไม่สบายใจสำหรับเรื่องนี้ตลอดมา
 ตัวอย่างตอนที่แสดงให้เห็นว่า เขามีความกตัญญูก็คือ ตอนที่เขาได้รับจดหมายจากป่าทวย
 ในตอนแรกที่ป่าทวยว่าเขามีภรรยาแล้ว และท่านไม่พอใจเป็นอย่างมากและปรางวไล
 ภรรยาของเขาก็ไม่พอใจเช่นกัน ทั้งนี้

"ให้หมอโศกเศร้าก็เพราะเรื่องนี้ใช่ไหมคะ"

"เขาพยักหน้าและตอบคำถามตรงว่า "ผมจำเป็นต้องคิดมาก เพราะป่ากำลังไม่สบาย
 เกิดเป็นอะไรไปเพราะเรื่องของผม ผมก็จะไม่กยตัวเองเลย ป่าทวยเลี้ยงผมมา

เหมือนแม่ คุณก็ทรมานผมเป็นลูกกำพร้า โทษมากับลุง ถือเอาลุงและป้าเป็นผู้ให้
กำเนิด"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 310)

นอกจากนี้เมื่อปากอ้อมมีหนี้สินเขาก็ยังทำหน้าที่เป็นบุตรศิษย์ที่สิ้นใจให้โดยตลอด
นอกเหนือไปจากการส่งรายได้จากเงินเดือนเขาเดือนละสองพันไปให้ป้าเป็นประจำทุกเดือน
หรือแม้กระทั่งการที่ปากอ้อมให้เขาส่งเงินไปให้ลูกเงิน เมื่อเขาไม่มี เขาก็ต้องไปกู้ยืม
มาจากเพื่อนหมอกด้วยกัน สร้างความไม่พอใจให้กับภรรยาของหมอสรีดีเป็นอย่างมาก
ถึงตัวอย่าง

"คุณเป็นหนี้ปากอ้อมประมาณเท่าไร"

"ปรางวโลดหนี้ที่คุณจะตีเป็นราคาเงิน ไทหรือ"

ปรางวโลดสนใจและถามต่อไปว่า

"หมายความว่า ถ้าปากอ้อมเรียกมาเอาไหม คุณก็ต้องส่งไปให้ตลอดกาลใช่ไหม
หรือถึงแม่ไม่มีก็ต้องกู้ยืมส่งไปให้ใช่ไหม"

"เขาร้อง ในที่สุดก็พูดเสียงอ่อย ๆ ว่า

"จะหาอย่างไรละ เขามีบุญคุณ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 556)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สรีดี เป็นผู้มีความกตัญญูอย่างสูง ต่อผู้มีอุปการะคุณ
จนทำให้เขาเกิดปัญหาขึ้นในครอบครัวทำให้ครอบครัวต้องแตกแยกและต้องแยกทางกับภรรยา
เพราะความไม่รู้จักสิทธิ หน้าที่และขอบเขตของความกตัญญูของญาติของเขานั่นเอง

4. ความซื่อสัตย์

สำหรับในเรื่องของ "ความซื่อสัตย์" นั้น สรีดี เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อ
ตนเองและต่อสังคม เขาจะยืนยันคุณสมบัติอันนี้ของเขาเสมอไม่ว่าจะเป็นการสนทนากับ
ใครทั้งก่อนหน้าและดับหลัง เขามีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีความประพฤติตรงไปตรงมา

ไม่ทุจริต คคโกง ศรีลจะไม่เห็นด้วยกับการทุจริตคคโกงควยอ่านาจนหน้าขึ้นความยากลำบาก
ของประชาชน ดังเช่น เขาปรารภเกี่ยวกับเรื่องนี้กับปรางวไลว่า

"พูดถึงเรื่องนี้แล้วเจ็ใจ ผมนึกไม่ออกว่าทำไมคนโกงจึงไม่อาย"
"ถาอายก็โกงไม่ได้ซีคะ อย่างหมอฉันเคว่า คงโกงใครไม่เป็น"
"ผมไม่เคยคิดจะโกง ปรางวไล ทอไปนี้ คะฉจะใช้ชีวิตร่วมกับผม ผมอยากให้คุณ
รู้จักผมขอหนึ่ง ผมเกลียดคนโลก และคนโกง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 178)

หรือเมื่อปรางวไลแนะนำให้เขาคั้งคลินิก เขาก็ไม่เคยคิดจะกล่าวไรจาก
คนไซ้ เขาให้เหตุผลดังนี้

"อะไรคะ คำว่าไร คั้งคลินิกนะหรือคำว่าไร หมอหูกอะไรอย่างนั้น หมอทุกคน
เขาก็เปิดคลินิกเวลาว่าง"

"แต่ผมว่า บางคนก็เอาเปรียญราชการ เป็นหว่งแต่คลินิก พอสามโมงเศษ ๆ จะ
กลับบ้านแล้ว คนไซ้ทางโรงพยาบาลไม่มีโอกาสชี้เท้าคนไซ้คลินิก"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 445)

ศรีลมีความเห็นว่า การคั้งคลินิกเป็นการ เบียดบัง เวลาของหวงราชการ
และเอาเปรียญประชาชน เขาคิดว่า ถาหมอในโรงพยาบาลชื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน
ทำหน้าที่ควยความจริงจึงให้การบริการที่ดี คนป่วยก็ไม่จำเป็นต้องเข้ารักษาที่คลินิก
อย่างไรก็ตามศรีลก็มีความคิดอยู่เสมอว่า เขาอยากจะทำปฏิบัติหน้าที่รับใช้พี่น้องชาวชนบท
ที่ห่างไกล เขาจึงร่วมทำงานในโครงการออกค่ายแพทย์อาสาพัฒนาชนบทหลังจากที่แยกทาง
กับปรางวไล ในที่สุดเขาก็ตัดสินใจจะกลับไปทำงานที่หงงา โดยไม่ฟังคำทัดทานของ
ปากออบกั้งตัวอย่างคั้งนี้

"รายได้ของหมอบ้านนอก อาจจะไม่ดี เท่าในกรุงนะ พอศรีล"

"ผมไม่คิดว่าจะไปหาเงิน จากชาวบ้านยาก ๆ จน ๆ เหล่านั้น ผมออกไป
ปฏิบัติตามหน้าที่ ถ้ากินอยู่อย่างผม เฉพาะเงินเดือนก็คงไม่อดตายกระมัง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 458)

กึ่งตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า หมอศรีลเป็นบุคคลผู้มี "ความซื่อสัตย์" เป็นคน
ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ทั้งที่อาชีพอย่างเขาในสังคมไทยเวลานั้นสามารถ
ที่จะสร้างความร่ำรวยได้ แต่ศรีลก็ยังเป็นหมอที่ยากจน เพราะเขามีค่านิยมของความ
ซื่อสัตย์ต่อตนเอง และเอื้ออาทรในความทุกข์ยากของบุคคลอื่น

5. การประหยัด

ในเรื่องของ "การประหยัด" นั้น ศรีล คิดอยู่เสมอว่าเขาเป็นคนยากจน
เขาจึงเป็นคนค่อนข้างจะเจียมตนในทุกด้าน และเป็นคนที่ใช้จ่ายอย่างระมัดกุม สิ่งใดที่
เขาคิดว่าเป็นความฟุ่มเฟือย เขาจะไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น เพราะเขามีภาระที่ต้องชดใช้หนี้
แทนปากฉม กังนั้นการใช้จ่ายของเขาจะต้องเป็นประโยชน์มากที่สุด ศรีลมีความเป็นอยู่
อย่างง่าย ๆ ถ้าไม่กลับมารับประทานอาหารที่บ้าน เขาก็จะรับประทานอาหารที่ทำงานจนเป็นที่
วิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อนหมอยุ่หญิงทั้งหลาย กึ่งตัวอย่างดังนี้

"เราซีเหี้ยมจะตาย ใช้เงินกระหมึกกระหม่อม อีกหมอยคงไม่รู้อะไรจะเอาเงินไปเก็บ
ไว้ที่ไหน"

"เราก็จะตาย เหล่า บุตรีก็ไม่แตะ ไม่เคยเห็นใครที่เท่าหมอศรีล อย่างนี้ใคร
เป็นลูกเป็นเมียก็สบาย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 551)

หรือแม้กระทั่งการแต่งงานของศรีล เขาก็เลือกจากทะเบียนเจียม ๆ ไม่มี
พิธีอะไรซึ่งเป็นการสมครใจทั้งสองฝ่าย เขาให้ความคิดเห็นกับปรางวไฉว่า

"คุณจะทำงานประกาศใหญ่โตทางหนังสือพิมพ์ หรือจากทะเบียนเจียม ๆ อย่างนี้"

ความหมายมันก็เหมือนกัน คือ คุณต้องไปอยู่ร่วมกับผู้ชายคนหนึ่งที่คุณรักเต็มหัวใจ"
"แต่ฉันไม่แคร์ ขอแค่ให้เราเข้าใจกันก็พอแล้ว"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 165)

นอกจากนี้ศรีดังยังเห็นว่า เครื่องประดับบางอย่างไม่สำคัญสำหรับชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับปรากฏโลวว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องประดับพวกนี้ก็ได้ทำให้คนนั้นดีขึ้นหรือเลวลง เพราะความเป็นคนนั้นอยู่ที่พฤติกรรมมากกว่าที่จะพิจารณาตรงเครื่องประดับ ทั้งนี้ศรีดังจึงรู้สึกชื่นชมภรรยาเขามากที่เขาไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ และปรากฏโลเองก็เคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"ฉันเคยเห็นคุณหญิง คุณนาย บางคนไปประชุมเรื่องการประหยัด เรื่องการใช้จ่ายของไทย แต่ใส่เพชรเต็มตัว หรือบางคนก็ใส่เสื้อราคาเมตรละพันบาท บางคนถือกระเป๋าใบละสองสามพัน คุณแล้วนาเวทนา มากกว่านาเชือกถือ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 176)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ศรีดังเป็นผู้ที่รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วก็พบว่า เป็นเรื่องที่น่าขบถเพราะสิ่งที่ศรีดังหลีกเลี่ยงนั้น ล้วนแต่เป็นอหยาบมุขทั้งสิ้น และคุณสมบัติของการประหยัดนั้นนับเป็นสิ่งที่ให้ผลประโยชน์แก่ตนเอง ทั้งต่อครอบครัวและต่อสังคมด้วย

งานเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ

สำหรับ "ความจงรักภักดีต่อชาติ" ของศรีดังนั้น เขาเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกสำนึกในหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ที่มีต่อชาติ ปฏิบัติตนที่จะให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า ศรีดังมีความภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย และเขาก็มุ่งมั่นที่จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ถึงเช่นการที่เขาปรารถนาภรรยา เรื่องการไปทำงานต่างประเทศ

ทั้งที่เพื่อนแพทย์ของเขาปฏิบัติกันอยู่ แต่เขาก็เลือกที่จะทำงานในเมืองไทย แม้ว่ารายได้จะค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับต่างประเทศ ศรีดิใจเหตุผลกับภรรยาเขาว่า

"ผมเองยังเคยคิดอยากไปทำงานเมืองนอก เพราะเพื่อน ๆ เขาวัวรายได้ของหมอเมืองนอกก็กว่าบ้านเราแยะ แต่คิดไปคิดมารู้ใจประเทศชาติบ้านเมืองเรามากกว่า ยากจนก็ยังคิดว่า ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ"

(เชิญฯ วงศ์สง่า. 2518 : 502)

สำหรับส่วนตัวของศรีดิแล้วเห็นว่า ทรัพย์สินเป็นของนอกกาย เมื่อสิ้นชีวิตแล้วก็นำไปถวายไม่ได้ ดังนั้นคนเราไม่ควรจะโลภมาก ควรจะใช้เวลาที่สูญเสียไปกับความโลภมาสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมก็จะประเสริฐยิ่ง ภายหลังศรีดิจึงสมัครไปทำงานกับหน่วยแพทย์อาสาออกไปปฏิบัติงานในชนบทที่กั้นการ และห่างไกลความเจริญ ทั้งคำบรรยายที่ปรากฏดังนี้

"หมอศรีดิปฏิบัติงานในหน่วยช่วยความเข้มแข็ง การได้เห็นชาวชนบทซึ่งขาดความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย และมีชีวิตน่าสงสาร ทำให้หมอศรีดิเกิดความคิดที่จะออกจากราชการไปช่วยเหลือชาวบ้านยากจนเหล่านั้น หมอในกรุงเทพฯ มีมากแล้ว แต่หมอในชนบทมีน้อยเหลือเกิน เมื่อเทียบกับจำนวนพลเมือง"

(เชิญฯ วงศ์สง่า. 2518 : 413)

อย่างไรก็ตามศรีดิก็คิดถึงปัญหานี้ไว้ว่า เขาจะรับใช้ชาวชนบทรับใช้สังคมตามวิชาชีพที่เรียนมา และไม่ชู้กรีกประชาชน เพราะเขาอยากจนอยู่มากแล้ว

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ศรีดิเป็นบุมี "ความรักชาติ" อย่างจริงจัง ปฏิบัติตนสมกับความเป็นพลเมืองดีของชาติ ทั้งที่หางเลือกของความสละกอบสบายสำหรับเขาทั้งในปัจจุบันและในอนาคตมีอยู่มาก แต่เขาก็ยินดีเลือกที่จะรับใช้ประเทศชาติด้วยการช่วยเหลือคนยากจนด้วยความเต็มใจยิ่ง

2. ความจงรักภักดีต่อศาสนา

สำหรับในเรื่องของ "ศาสนา" นั้น ศรัลเป็นผู้ที่ยึดมั่นตามหลักธรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธที่เขานับถือ เขาเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี บำเพ็ญตนเป็นคนดี ถวายเหตุและผลการอธิบายเหตุผลในการแก้ปัญหาในหนังสือและภรรยาหรือแม่กระทิงป่ากอบของเขานั้น ศรัลจะยึดหลักธรรมมาเป็นข้ออ้าง ถึงปรากฏในเหตุการณ์หลายครั้ง ขอยกตัวอย่างที่ปรากฏดังนี้

"ศรัลกล่าวปลอบภรรยา เมื่อเห็นว่า เธอเป็นทุกข์เมื่อคิดว่า ลูกของเธอท้องเกือบโผล่าในขณะที่มารคายากจน เขายกพุทธวจนะว่า "พระท่านว่า จงสร้างความทนทุกข์ให้แก่ตนเองด้วยความเข้มแข็งเถิด ทถาคตเป็นเพียงผู้บอกทางให้เท่านั้น ความเพียรพวกเธอทั้งหลายจักต้องทำเอง" พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้เราทุกคนเป็นตัวเราเอง ต้องพยายามทำคุณให้เป็นที่ยิ่งของ โลกถวายการปฏิบัติธรรม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 441)

นอกจากนี้ศรัลยังเห็นว่าหลักธรรมนั้นมีประโยชน์อย่างมากในการแก้ปัญหา อยู่ที่ว่าจะนำหลักธรรมนั้นไปใช้ในถูกต้องอย่างไร ถึงเช่นเขาเคยสอนวิรุฬห์ น้องสาวของเขาเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"การที่จะทำให้คนรักนะไม่คง ไปทำเสน่ห์อะไร หึงนั่น รุฬห์จำได้ไหมละ ประพฤติธรรมสี่ประการของพระพุทธเจ้าก็พอ ธรรมะบทนี้ใช้ได้กับทุกคนทุกชั้น ถ้าประพฤติกุศลใคร ๆ ก็รักเราทุกคน เป็นเรื่องดีเรื่องชอบ ง่าย ๆ ถวายคือ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานศุภาโงละ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2518 : 12)

ดังตัวอย่างที่ยกมากล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศรัลเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อศาสนา เขาปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี รู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต และยังสามารถถ่ายทอดคัมภีร์อื่นใดรับรู้อีกด้วย

งานเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม

1. การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

ในส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นศรีลเห็นว่ พฤติกรรมของบุคคลนั้น สังคมมีอิทธิพลอยู่มาก ปิงในเมืองใหญ่ควยแล้วการหาความจริงใจก็ยิ่งยากขึ้นตามลำดับ เพราะทุกคนทางแก่งแย่งแข่งขันซึ่งกันและกัน เนื่องจากคนเริ่มมีความโลภมากขึ้นทุกทีตามความเจริญของวัตถุ ศรีลเคยปรารภกับวิรุฬห์องสาวของเขาถึงเรื่องพฤติกรรมของบุคคลว่า

"เวลานี้ผู้ชายก็ ๆ หายากทุกทีเป็นเพราะอะไรคะ ทำไมผู้ชายจึงพากันเลวหมกหรือว่าสังคมทำให้เขาเลว"

"คนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนในสังคมต่างหาก ภูษิกคิดว่าอย่างไรนคือดีอย่างไรนคือเลว บอกทีสิ"

"ความดีเลวของคน แล้วแต่สังคมจะกำหนด เวลานี้ผู้ชายโง่เริ่มไม่ตีมาก เพราะผู้หญิงมีทัศนคติว่าถ้าเขาไม่เจ้าชู้ก็ต่อแผลไซ้ใหม่ละ"

(เทัญแซ วงศ์สง่า. 2518 : 147)

นอกจากนี้ศรีลมีความคิดเสมอว่า ครอบครัวก็เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ถ้าครอบครัวอยู่ในสภาพที่ดีมีความรักและความอบอุ่นก็จะทำให้สมาชิกของครอบครัวมีความสุขไปควย ดังนั้นเราจึงขอรองใ้เป่ากขมขอมรับในศัวปรางวไลยว้าง เพราะเขายังรักปรางวไลยอยู่และคิดจะคืนดีกับว อีกหังสงสารที่ลูกก็ยง์เค็กมาก คังปรากฏในคำสนทนาคังนี้ว่า

"ความสุขอะไรของคนเรา จะเท่าความสุขในครอบครัวไม่มี ผมอยากเห็นครอบครัวของเราอบอุ่นมีแต่ความรัก ความเข้าใจกัน ไม่ใช่ยัวไปทาง เมียไปทาง ลูกไปทาง ป้าไปทาง หลานไปทาง"

(เทัญแซ วงศ์สง่า. 2518 : 546)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าสวัสดิการที่จะให้ลูกของเขาพบกับสิ่งแวดล้อม
ที่ดี ครอบครัวมีความอบอุ่น จะทำให้ทุกคนในสิ่งแวดล้อมนั้นมีความสุข และทำให้สังคมนั้น
ประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีคุณภาพ

สนิมสังข์

เรื่องย่อ

ท่านชายภทรวุฒิ ชีรทัศน์ชาวง ครอบครัวยุคใหม่มาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีภรรยาสามคน คือ อำพนภทรา อำพรพิไล และอำไพโสภณ แต่ขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์ลับ ๆ กับ ทนทอง ของน้องสาวจนนางสายหยุดคนท้องให้กำเนิดบุตรสาว ท่านหญิงจึงตั้งชื่อให้ว่า "สลิลลา" แต่สลิลลาก็มีสภาพเป็นเด็กรับใช้ในบ้านและใช้นามสกุลภิรมนิส ซึ่งตั้งขึ้นเอง เมื่อท่านชายถึง แก่กรรมสลิลลาภิรมมารู้จักท้องไปจากชีรทัศน์ชาวง นางสายหยุดก็ร้างชีพเป็นแม่ค้าขายข้าวแกง จนได้แต่งงานกับพ่อค้าร้านทอง ในครั้งนี้สลิลลาก็รู้จักกับเจตนนิยะ ลูกชายพ่อค้าใหญ่ข้างบ้าน ทั้งสองสนิทสนมกันมาก พอสลิลลาอายุโตก็เลยเจ็บใจความเจ้าชู้ของบิดาทำให้ท้อง ไปอาศัยอยู่กับ ครอบครัวของสายสุภา ชายุเวทย์ เพื่อนมารดา ซึ่งมีบุตรชายคนเดียว ชื่อ กอสิน พ่อมากอดสิน เดินทางไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ และสลิลลาต้องไปอยู่หอพักกับเพื่อนชื่อ ทิวาพิทย สลิลลา สำเร็จการศึกษาจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใ้ทำงานในบริษัทชาว ต่างประเทศและทิวาพิทยได้แต่งงานกับเจตนนิยะทั้งที่เขายังหลงรักสลิลลาอยู่ กอสินกลับจาก ต่างประเทศและกลับมาติดต่อกับสลิลลาจนทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง และสลิลลาก็รู้ว่า กอสินที่เธอ รักนั้นกำลังจะแต่งงานกับอำไพ โสภณ ทำให้เธอตัดสินใจหนีกอสินไปอยู่ในชนบทที่ ห่างไกล ต่อมาไม่นานเธอตั้งครรภ์ และเธอก็ให้กำเนิดบุตรสาว และไม่ไ้กลับมาใช้ชีวิต อยู่ในกรุงเทพฯ อีกเลย

จากการศึกษาเรื่องนี้ พบว่าเป็นเรื่องราวของ เด็กสาวคนหนึ่งที่เกิดมาต้องพบกับ ปัญหาเลวร้ายของสังคมในหลาย ๆ อย่าง แต่เธอก็พยายามครองคนที่จะยื่นมือช่วยในสังคมได้ แต่ในที่สุดเธอก็ต้องกระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับทำให้เธอต้องหนีไปอยู่ในชนบทที่ห่างไกล เพื่อหนีไปจากความวุ่นวายของสังคมเมืองหลวง เมื่อศึกษาในแง่ของ "ค่านิยม" แล้วพบว่า เรื่องนี้ปรากฏน้อย เพราะส่วนใหญ่จะเน้นไปทางการเกิดปัญหาของสังคม ซึ่งผู้แต่งใช้คำแทน ปัญหาว่า "สนิมของสังคม" สำหรับค่านิยมที่พบคือ

1. คามเกี่ยวกับตนเอง
  - 1.1 ความเชื่อเพื่อเนื้อแท้
  - 1.2 ความรับผิดชอบ
  - 1.3 ความกตัญญู
2. คามเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดลอม
  - 2.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดลอม
  - 2.2 การเห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย

คามเกี่ยวกับตนเอง

1. ความเชื่อเพื่อเนื้อแท้

สำหรับ "ความเชื่อเพื่อเนื้อแท้" นั้น พบว่า สลิลดา เป็นบุคคลที่มีจิตใจ โอบอ้อมอารี เธอมักจะไ้หมั่นสิ่งของแก่ผู้อื่นอยู่เสมอ โดยเฉพาะเพื่อนของเธอที่ชื่อ ทิวาทิพย์ เมื่อเธอผู้นั้นต้องการสิ่งใดที่สลิลดาจะมีให้ เธอก็ยินดีจะให้ทุกอย่าง แม้กระทั่งคนรัก ลักษณะนิสัยของการมีน้ำใจนี้ เธอมีประจำตัวมาตั้งแต่ยังเยาว์ ดังเช่นเมื่อเธอยังอยู่ในชั้นมัธยม เธอก็ชอบจะช่วยเหลือเป็นนิจดังตัวอย่างตอนหนึ่งว่า

สลิลดา นำชามข้าว ไปล้างที่อ่างตามแม่ครัวว่า

"ป้าจะให้หนูช่วยอะไรไหมจ๊ะ"

"แหม ขณใจ แม่มหาจำเรื้อตัวเห่านี้น้ำใจไม่ตองคอก คนบ้านนี้ทะเลเรือเกวียน ถึงชั้นตองไซกะทะใบบัวหงูขาว ป้าไม่ใช่เจาคอกออกไปเสีย อ้อ นี่แม่ ขนมหือ จะเอาแฉบเป็ดหยิบเอาที่หลัง ทุยั้นนั้นไป ป้าชยักเอาไว้ให้เจ้าใบหนึ่ง"

(เชษฐาแห วงศ์สง่า. 2532 : 40)

นอกจากนั้นสลิลดา ยังไม่เห็นควยกับการเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ควยกัน แม้ว่าเธอ จะกำลังไ้รับความเคื่อรอนักตาม ดังเช่น ทิวาทิพย์ เพื่อนสาวแนะนำให้เธอนำเงินที่ กำลังจะหมกลงนั้นไปให้คนรู้ แล้วคิคคอกเบียรอยละสิบ เพื่อนำเงินที่ได้ไปใช้เป็นทุนในการ ศึกษาต่อไป แต่เธอก็ปฏิเสธพร้อมทั้งให้แนวคิคแก่ทิวาทิพย์ว่า

"ฉันไม่เล่นกับเธอหรอก ฉันชุกใจใครไม่ลง"

"เพราะอย่างนี้ซึ่งถึงจะรวยไม่ได้ คนจะรวยไม่ตองคิดถึงใครหรอกสลิดา คิดถึงแต่ตัวเองพอ เราสบายคนอื่นจะลำบากก็ช่าง ฉันจะจน จนตายก็ช่าง เด็ดชอโฆย เอื้อเพื่อนมนุษย์ ขอเมตตา ขอสงสาร ทำไมลงที่จะให้เอาตัวรอกในขณะที่คนข้างเคียงจะตายมีตายแน่ ฉันรู้ตัวเหมือนกันว่าตัวเองจะไม่ร่ำรวย คนอย่างฉัน อย่างก็ก้อพ้อมีพอกิน หรือไม่กี่แคมีเงินห้าศัพ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 386)

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสลิดานั้นมีค่านิยมส่วนตนในความเอื้อเอื้อเอื้อแก่ก็คือการที่เธอมักจะปรารถนาให้ผู้อื่นทั้ง เสมอว่า การที่เธอรักใคร่กับทิวาพิพณ์นั้นสาเหตุสำคัญก็คือความมีน้ำใจของทิวาพิพณ์นั่นเอง ดังปรากฏในบทสนทนาว่า

"นิสัยไม่สำคัญเท่าน้ำใจออกกะ น้ำใจที่คนเรามีต่อกันจะลบนิสัยหรือความบกพร่องออกไปจนหมดสิ้น เราไม่ได้คบกันเพราะนิสัยถูกคอกันเท่านั้น แต่คบด้วยน้ำใจ ทิวาพิพณ์เป็นคนโอบบวงเอาแต่ใจ ไม่ขยับ ไม่เกรงใจคนอื่น แคมีน้ำใจต่อเพื่อน เป็นที่สุด ใจกว้างเหมือนแม่น้ำ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 388)

ทิวาพิพณ์ก็กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การมี "น้ำใจโอบอ้อมอารี" นั้น เป็นสิ่งที่สังคมควรยกย่อง เพราะความมีน้ำใจจะทำให้มนุษย์มีความจริงใจต่อกันและกัน ซึ่งในสังคมมนุษย์นั้นเมื่อความจริงใจเกิดขึ้น ก็จะทำให้คำว่า "ผลประโยชน์" ลดคุณค่าลงไปในทันที

2. ความรับผิดชอบ

ในส่วนของความรับผิดชอบ ฉะนั้นสลิดาเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มาตั้งแต่เยาว์เพราะเธอต้องปกครองตนเองมารดาไม่ได้ให้ความเอาใจใส่เท่าที่ควร เนื่องจากเธอคิดว่าการเกิดมาของสลิดาทำให้เธอต้องลำบาก ดังนั้นชีวิตส่วนใหญ่ของสลิดาจึงอยู่ที่หอพักและเมื่อสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วเธอก็ยังมาเช่าบ้านอยู่ตามลำพัง ทิวาพิพณ์ทำให้สลิดากลายเป็นคนหนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค และเธอ

ก็มักจะแก้ปัญหาด้วยตนเองเสมอ รวมทั้งเป็นบุคคลที่เคารพต่อกฎเกณฑ์ของสังคม ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ และเป็นคนที่ยอมรับในผลการกระทำของทนายอย่างเช่น เมื่อเธอทราบว่าเธอตั้งครมภ์กับกอลินผู้ชายที่มีภรรยาแล้ว เธอก็ยินดีที่จะหลีกเลี่ยงและไม่ยอมบอกกับเขาผู้ที่ใคร่ชื่อว่าเป็นบิดาของเด็กเพราะเธอเห็นว่า ความผิดที่เกิดขึ้นเป็นเพราะเธอรักกอลิน และหาคำพอใจตนเอง ฉะนั้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น เธอก็ต้องรับผิดชอบเอง ทั้งปรากฏในคำร่ำหึงของ เธอที่มีต่อตนเอง เมื่อถูกกอลินกล่าวหาว่ามีชู้ เพราะความชิงชังครั้งนี้

"อย่าเลย อย่าบอกเขาเลย ผู้ชายคนนี้เจ้ารักเขา ได้ร่วมกรรมกับเขา... สติลาเอ๋ย ยกโทษให้เขาเสียเถิด ปลีกตัวให้พ้นทางชีวิตของเขา คุณหญิงจะไ้เป็นสุข สิ่งที่เขาพลากพลังไป อย่าไปโทษว่าเจ้าเติมโทษในบรรพกาลาศของ บานเช่นนั้นเลย"

อย่างไรก็ตามสำหรับการกระทำของสติลาในครั้งนี้ ทิวาพิทย์เพื่อนของเธอ ก็เป็นคนชี้ให้เห็นพฤติกรรมในเรื่องนี้ของสติลาให้เด่นชัดยิ่งขึ้นว่า

"สติลาเป็นอย่างนี้มาแต่ไหนแต่ไร ไม่ต้องการให้ใครยุ่งยาก เรื่องส่วนตัวของเรา ชีวิตหยิบยื่นอะไรให้ก็ถมทับ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 427)

นอกจากนี้สติลายังมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ คัง เช่น เมื่อเธอพบว่าลูกศิษย์ของทิวาพิทย์เพื่อนรักมีความประพฤติที่เกเร วาจาก้าวร้าว เข้ายกคนที่ต่ำกว่า เธอก็วิตกกังวลเป็นอย่างมากถึงขนาดเคยเรียกลูกศิษย์เพื่อนไปพักเตือนและปรารภกับเพื่อนถึงความประพฤติของลูกศิษย์เกเรคนนั้น ทั้งปรากฏในบทสนทนาระหว่างสติลา และทิวาพิทย์ ดังนี้

"สติลาถูกแซนทิวาพิทย์ เลี่ยงไปทางคานหลังเอ่ยว่า ทิวา เธอสอนแก่เฉพาะ หนังสือคอกหรือ ทำไมไม่ให้ความดี อุดมคติอันสวยงามในชีวิตการเลือกแนวทาง เกินให้แกบ้าง ไม่หวังแก่หรือ เธอจะเป็นครูต่อไปในอนาคต"

"เขอชมรมแก๊งซี"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 409)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าสลิดาเป็นบุคคลที่มี "ความรับผิดชอบตนเอง" เธอยินดีที่จะยอมรับผลของการกระทำเป็นอย่างที่อีกทั้งยังเป็นผู้มีความเพียรพยายามในการที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมอีกด้วย

3. ความกตัญญู

สำหรับคำนิยามในคานของ "ความกตัญญู" นั้น พบว่า สลิดาเป็นบุคคลที่มีความกตัญญูตามที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่า เป็นสิ่งที่สมควรยกย่อง เธอให้ความเคารพต่อผู้ที่มีบุญคุณและคิดจะตอบแทนในความกตัญญูนั้น ให้ความจงรักภักดี แ่บางครั้งความกตัญญูของเธออาจทำให้เธอเจ็บช้ำก็ตาม เธอก็ยินดีที่จะทำดีกว่าให้คนตราหน้าเธอว่าเป็นคนอกตัญญูอย่าง เช่นการที่เธอรักกอลินและกอลินก็รัก เธอจนกระทั่งทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งก่อนที่กอลินจะแต่งงานกับคุณหญิงอ่ำโศภิตทวยช่า แต่เธอก็ยินดีจะช่วยในงานแต่งงานเพราะเธอมีความกตัญญูต่อคุณหญิงนั่นเอง ซึ่งกอลินได้คิดถึงคุณสมบัตินี้ของเธอยู่เช่นกันตั้ง เชนปรากฏในคำบรรยายดังนี้

"ส่วนสลิดาผู้สร้างวีรกรรมเล่า หลอนไกรรับอะไรตอบแทน ชีวิตโศกเดี่ยวอ้างว้าง ไม่มีแม่แต่คนดูแลยามเจ็บป่วย และขณะนี้สภาพของหลอนเรา... เอง... เราเป็นผู้ทำให้หลอนเป็นเช่นนั้น สงสารจังใจ หลอนมีคุณธรรมนัก เรารักหลอนปานฉะนี้ หากหลอนจะก๊ิกกันมิให้การแต่งงานของเรา... คุณหญิงมีขึ้นก็ได้... แต่สลิดาไม่ทำ หลอนยอมทนอยู่ในสภาพซึ่งสังคมตราหน้า มากกว่าจะละความกตัญญูต่อบุคคลอื่นเพื่อแก้ชีวิตในปฐมวัย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 307)

นอกจากนี้ สลิดายังมี "ความกตัญญู" แ่กระทั่งกับผู้ที่แสดงกิริยารังเกียจ เธอเสมอมาอย่าง เช่นคุณหญิงอ่ำพันภัทธา แ่เธอก็ยังไปแสดงความคารวะเสมอในเทศกาลสำคัญดังตัวอย่างดังนี้

ก่อนจะเข้าไปหาคุณหญิงใหญ่ได้ สลิลาทองใช้เวลานานปีค้ำคูลมหายใจอยู่หน้าห้อง
ของเธอ หลอนเคาะประตูจึง เปิดแง่มอง

"ใคร"

"สลิลาเจาคะ" สลิลากมลลงกราบ คุณหญิงชมวดคิ้ว ถามว่า

"ลูกนั่งสายหุ่ยศรี"

"เจาคะ"

"แกมาทำไม"

"คิดฉันมารายอวยพรคุณหญิง..."

"โธ่เอ๊ย ออกไปเถอะ ฉันไม่ต้องการพรจากแกหรอก"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 357)

อย่างไรก็ดี ความกตัญญูของสลิลานั้นแม้กระทั่งคุณหญิงอำหาพิไลก็ยัง
สรรเสริญในคุณสมบัติข้อนี้ เพราะสลิลานั้นเมื่อถึงเทศกาลปีใหม่ เธอก็ไปอวยพรผู้มีพระคุณอยู่
เสมอทุก ๆ ปี ปรากฏในตัวอย่างดังนี้

สลิลาเคยพูดกับคุณหม่อมอมลสามีรองคุณสุภาถึงความกตัญญูของคุณสุภาว่า

"คุณสุภาเป็นผู้ที่กตัญญูที่สุด หนูจะไม่ลืมบุญคุณของเธอเป็นอันขาด"

"ขออนุโมทนากับความรู้สึก เป็นกุศลของเธอ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 288)

ดังนั้นเธอจึงไปกราบอวยพรคุณสุภาทุกปี อีกทั้งคนในบ้าน "ซีร์หิ้นซำรง"
ซึ่งสลิลาจากมาตั้งแต่เยาว์วัย เธอก็ไม่เคยลืม ทั้งปรากฏในคำบรรยายว่า

สลิลานึกถึง ท่านหญิงวิสุทธีประไพ และคุณหญิงใหญ่ที่ตัดสินใจว่าควรจะไปอวยพร
งาม ๆ ไปเยี่ยมมุกคอคเหล่านี้สักหนหนึ่ง อย่างน้อยก็แสดงว่าสลิลายังไม่ลืมชาวแดน

แกงร้อนใน "ซีร์หิ้นซำรง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 348)

และเมื่อเธอเข้าไปกราบคุณหญิงกลาง เธอก็กล่าวคำอวยพรว่า

"ขอใจ ขอให้แก่ไ้รับพรจากฉันเช่นกัน คนมีกตัญญูอย่างแกค่อนร่างจะหายาก"

สักหน่อยขณะนี้ ไปเดอะชงใจมาก..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 357)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสลิดา เป็นบุคคลที่มีค่านิยมส่วนตนใน "ความกตัญญู" และความกตัญญูของ เธอก็ได้รับการยกย่องจากคนทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐ

ท่านเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวกล้อม

1. การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวกล้อม

การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวกล้อม เรื่องสนิมสังคมนี ให้ความสำคัญมาก เพราะการดำเนินเรื่องนั้นขึ้นอยู่กับ เหตุการณ์ที่เกิดพฤติกรรมของตัวละคร เป็นสำคัญ สภาพแวดล้อมทางสังคมจะมีส่วนผลักดันให้ตัวละครมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน ซึ่งมีลักษณะว่า สิ่งแวกล้อมก็ที่จะทำให้สมาชิกในสังคมนั้นมีสุขภาพจิตที่ดีช่วยแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสังคมมีลักษณะเลวร้าย สมาชิกในสังคมนั้นก็ยากที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาที่ทำให้สุขภาพจิตและสุขภาพกายเสื่อมลงหรือบางคนอาจจะกลายเป็นปัญหาสังคมด้วยก็ ได้ถ้าไม่รู้จักปรับตัวให้อยู่รอดในสังคมได้อย่าง เช่นในกรณีของชาลูประวัติลูกศิษย์ของ ทิวาทิพย์ เพื่อนของสลิดาก็ถือว่า สภาพของครอบครัวมีส่วนให้ชาลูประวัติมีพฤติกรรมที่เสื่อมทราม มีทั้งความเกเรและก้าวร้าว จนกระทั่งก่อเรื่องไม่ตั้งงามขึ้น ปัญหาของชาลูประวัตินั้นเป็นหัวข้อในการสนทนาของสลิดา และเพื่อนของเธอ เสมอคงปรากฏดังนี้ว่า

"ถ้าเธอเป็นครูถึงจะรู้ว่า มันเป็นภาระหนักในการจะปลุกความงามให้แก่เยาวชน ขณะที่ฉันมีคนที่ขี้ขลาดสมยาพิษให้แก่ทุกวัน"

"ใคร"

"ก็สังคมนี่ละ สลิดา เขมองดูรอบ ๆ ข้างซี พ่อแก่ พี่น้อง โรงเรียน เพื่อน ล้วนเป็นภาระหนักทั้งสิ้น พ่อใจเขาไปซื้อเหล้าทุกวัน เมาก็เอะอะหยาบ ๆ คาย ๆ บอกว่าอย่าพูดปด แต่พ่อไม่เคยพูดความจริงกับแม่ เด็กก็จับได้ พ่อเขาในหัวกลับ

ดูรูปไป แม่ไปเล่นไพ่ ที่สาวอายุสิบหกไปเที่ยวกับผู้ชาย แล้วเด็กจะให้เป็น
เป็นคนดีได้อย่างไร"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 409 - 410)

หรือแม่แต่ตัวของสลิดาเอง เธอก็เห็นว่าสังคมกรุง เทพา ไม่เหมาะกับคนที่
ไม่เข้มแข็ง เมื่อเธอตั้งครรภ์เธอจึงอยากให้ลูกของเธอที่กำลังจะเกิดนั้นพบกับสภาพที่เป็น
ธรรมชาติ บริสุทธิ์ ถึงแม้ว่าจะไม่มีเกียรติยศชื่อเสียงก็ตาม เมื่อพิวาทิพย์ เพื่อนรักชื้อบ้าน
สิริทัศน์สร้างให้เป็นของชวัญแก่สลิดา เธอก็ยินดีที่จะอยู่จนพบมากกว่าเธอให้เหตุผลกับเพื่อน
เพื่อนรักว่า

"เด็กเกิดมาบริสุทธิ์ทุกคนจะ พิวา ไม่ว่าเราจะตั้งใจให้แกเกิดหรือไม่ แต่ที่แกคือ
หรือเลว สิ่งแวดล้อมและสังคมต่างหากทำให้แกเป็น เพราะเหตุนี้ควยฉันจึงพา
ลูกฉันออกไปไหนก็มีของสนิ ทสังคมกรุง เทพา"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 400)

นอกจากนี้ เธอก็ยัง เห็นว่าสังคมน่าจะให้ความสำคัญกับธรรมชาติ เพื่อสุขภาพจิต
ที่ดีของผู้อยู่อาศัยดัง เช่น เธอเคยปรารภกับ เจคนบิยะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า

"กรุง เทพา หากที่สักผ่อนหย่อนใจยากจริง ๆ ฉันเกลียดโรงมหรสพแคววไม่ไคนี้
กรุง เทพา มีส่วนสาธารณะอยู่เท่านี้ บ้านเมืองยิ่งแออัด ที่สักผ่อนของประชาชน
ก็ยิ่งจำเป็น ถ้าจะทำเพื่อประชาชนจริง ๆ ก็ต้องไม่เก็บค่าผ่านประตู"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 381)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมนั้นมีความสำคัญมากต่อพฤติกรรม
และความเป็นอยู่ของคนในสังคม ดังนั้นถ้าจะให้คนมีคุณภาพที่ดีแล้ว สลิดาเห็นว่าควรจะ
สร้างสังคมให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่สมาชิกในสังคมควรจะนำมา
พิจารณาถว

2. การเห็นคุณค่าของภาษาและวรรณคดีไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย ดังนั้นคนไทยควรจะใช้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้มาก เพราะนอกจากจะแสดงให้เห็นการมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองแล้ว ยังแสดงให้เห็นความมีเอกราชของชาติอีกด้วย ในเรื่องนี้ สลีลาเห็นว่าภาษาหรือวรรณคดีนั้นเกิดขึ้นเพราะการสืบเนื่องมาจากสภาพสังคม และวรรณคดีนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม บทสนทนาหลายครั้งของสลีลาจะปรากฏให้เห็นว่า การยกเหตุผลนั้น เธอจะอ้างถึงถึงวรรณคดีบ่อยมาก ทั้งตัวอย่างคำสนทนาระหว่างสลีลาและทิวาทิพย์เพื่อนรักกล่าวถึงเรื่องของกฎเกณฑ์ของสังคมไทย เราเห็นว่าผู้ชายมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงครั้งละหลาย ๆ คน ไม่ผิดแต่ผู้หญิงที่ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้ชายที่แต่งงานแล้วเป็นเรื่องน่าอาย สลีลาได้กล่าวถึงปัญหานี้ว่า

มันเป็นกฎเกณฑ์ของสังคม สังคมของเรามีคุณติกฎไว้อย่างนี้ เธอจำไม่ได้หรือแม่แต่วรรณคดีเก่า ๆ ก็สอนให้เราละอายต่อการที่จะถือเอาของคนอื่นมาเป็นของเรา นางสุวรรณมาลีเคยเขียนสาส์นถึงนางละเงาความว่า "อันเป็นหญิงซึ่งคู่เขาชูขึ้น เหมือนกล่ากลืนของสำคัญมีกสะอีก" คนสะอีกบ่อย ๆ เธอก็รู้ว่าอาการเป็นอย่างไร ก็ไม่คิดจะพลาดทำให้ชาวลงหลอกลมตายเองาย ๆ อาการของฉันทะนี่เป็นอย่างนั้น"

"ก็ทีพระอภิบาลมีเมียไม่รู้จักก็คนต่ออีกคน" ทิวาทิพย์กล่าวราวจะโกรธพระเอกในวรรณคดีนี้

"บอกแล้วว่ามันเป็นเกณฑ์ของสังคมเราซึ่งกวีได้อธิพลไปบรรจุความคิดของเขา ลงไว้ในวรรณคดี" สลีลาเอยกลหัวเราะ

(เพิ่มแซ วงศ์สง่า. 2532 : 268 - 269)

นอกจากนี้ในเรื่องของภาษาสลีลาเห็นว่าภาษาที่ถูกทรงแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรปฏิบัติถึง เช่น ตัวอย่างที่เธอให้ลูกสาวตัวน้อยของเธอพูดออกเสียงให้ชัดเจน ทั้งตัวอย่างดังนี้

"มีของขวัญลูกตัวน้อยเข้าติดกายสันระริก เมื่อแกเงยหน้าขึ้นถาม"

"แม่จ๋า วันนี้ทำไมลูกศิษย์แม่เลิกได้แล้วคะ"

"เร็วลูก ไม่ใช่แล้ว"

"เร็ว แถพยายามก็กลับตามที่สอน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 272)

หรือ แม่แต่ในเหตุการณ์ที่กำลังอยู่ในอารมณ์เศร้าเพราะลูกสาวต้องการทราบว่า บิดาของแกเป็นใคร แถพว่าเมื่อถามถึงพ่อที่ไร มารดาจะให้แกอ่านหนังสือ ทุกครั้ง สติลาก็ยังมีความตั้งใจที่จะสอนให้ลูกออกเสียงให้ถูกต้องดังตัวอย่าง

"ขออีกหน่อยลูก รอให้หนูโตกว่านี้ ค่อยรู้จักพ่อ ทำไมจะ หนูไม่รักแม่ดอกหรือ"

"ดีก็ หนูรักแม่ที่สุดในโลก" เด็กหญิงทำหน้าอ้อน

"รักจะ คราวหลังถามว่ารักแม่ไม่ห่าง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 44ค - 446)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สติลาเป็นผู้มีความรักในภาษาไทยและเห็นคุณค่าของการมีวรรณคดีไทย เพราะวรรณคดีเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคม ซึ่งก็จะเป็นผู้ถ่ายทอดให้เราทราบในรูปของความบันเทิงเป็นหลัก ถ้าได้เห็นคุณค่าของวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับภูมิหลังของผู้อ่านด้วยเป็นประการสำคัญ

ใบลอม

เรื่องย่อ

ยอกเฒ่า รักใบลอม เป็นชาวชนบทที่ยากจน แต่เขามีความปรารถนาที่จะศึกษาจนถึงชั้นอุดมศึกษา เขาจึงเลือกเรียนในมหาวิทยาลัย เบ็คและเรียนวิชาการเมือง และเขาก็ทำงานพิเศษไปช่วย นอกเหนือจากรายได้ที่มีค่าส่งให้ในจำนวนที่เล็กน้อย ยอกเฒ่ามีโอกาไปสอนพิเศษแก่ชายวราห์ บุตรชายคนเล็กของนายพลรุ่งธรรม วัชรเสวก และวราห์ก็ชอบครูมาก และเขาก็พบว่า วรณวรางค์ที่สาวของวราห์นั้นสวยมาก มีความเป็นกุลสตรีอย่างสมบูรณ์ สง่างามและฉลาด ต่างไปจากเด็กสาวทั้งหลายในวัยเดียวกันที่เขาพบมา ทำให้เขาประทับใจในตัวเธอเป็นอย่างมาก และความดีและความตั้งใจจริงของยอกเฒ่าก็ทำให้วรณวรางค์พอใจในตัวยอกเฒ่าเช่นกัน แม้เมื่อยอกเฒ่าเลิกสอนพิเศษวราห์แล้ว เขาก็ยังระลึกถึงวรณวรางค์อยู่เสมอ เมื่อสำเร็จการศึกษา ยอกเฒ่าตัดสินใจสมัครเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรที่หมู่บ้านใบลอม จังหวัดนครราชสีมา อันเป็นภูมิลำเนา ส่วนวรณวรางค์ก็รับหมั้นคุณโตด ลูกชายนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นลูกชายเพื่อนของบิดา ทั้งที่จิตใจของเธอนั้นผูกพันอยู่กับยอกเฒ่าตลอดมา ครั้นเกิดการปฏิวัติ ความเป็นห่วงของวรณวรางค์ทำให้เธอกับน้องชายไปเยี่ยมเขาที่หมู่บ้าน และไปบอกกับยอกเฒ่าด้วยว่า เธอจะแต่งงาน แต่เกิดหาผู้พบขึ้น ทำให้วรณวรางค์ของคางคินที่หมู่บ้าน ทำให้ลูกหมั้นเขาโกรธมาก เขาจึงถอนหมั้นและไปมีคนรักใหม่ ส่วนยอกเฒ่าเมื่อวรณวรางค์กลับไปแล้วเขาก็ตั้งใจทำอะไร ไม่สนใจเหตุการณ์บ้านเมืองอีกวันหนึ่ง เพื่อนหญิงที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนด้วยกัน ใ้คนนำข่าวมาบอกให้เขาไปทำงานด้วยกัน เพราะขณะนั้นได้จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่และหัวหน้าพรรคของยอกเฒ่าก็ได้เป็นถึงรัฐมนตรี และต้องการยอกเฒ่าให้ไปเป็นเลขาธิการให้ เมื่อยอกเฒ่ากลับมากลุมกรุงเทพฯ เขาได้ทราบว่าวรณวรางค์ถอนหมั้นแล้ว เขาจึงไปที่บ้านของเธอเพื่อให้กำลังใจและในที่สุดทั้งสองก็ทำความเข้าใจกันได้ว่า ทั้งคู่มีใจตรงกัน

จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มที่มีอุดมการณ์สูง มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือและพัฒนาภูมิหลังของคนให้เจริญรุ่งเรือง ซึ่งสภาพสังคมปัจจุบันเราจะพบบุคคลประเภทนี้น้อยมาก ส่วนใหญ่จะทิ้งถิ่นกำเนิดของตนมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะ

มองย้อนกลับไปพิจารณาหมู่บ้านในชนบท ผู้แต่งได้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของบุคคลแต่ละสถานภาพ ทำให้มองเห็นปัญหาที่แตกต่างกันออกไป แต่การดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ล้วนต้องพบกับปัญหาทั้งสิ้น ส่วนจะมากหรือน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ สำหรับเรื่องนี้ ประเด็นสำคัญของปัญหาก็คือ เรื่องของเศรษฐกิจ หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า อำนาจของเงิน ตัวละครหลายตัวให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวของชอคเคอซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องที่มีความคิดเห็นตลกร้ายต่อตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างจากคนในครอบครัวจนญาติพี่น้องขนานนามให้เขาว่า เขาเป็นโยนที่ลอคคอก

ดังอย่างใดก็ตาม เมื่อพิจารณาในแง่ของค่านิยมแล้วก็พบว่า ชอคเคอเป็นผู้มีค่านิยมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หลายด้านด้วยกันดังนี้ คือ

1. ด้านเกี่ยวกับตนเอง
  - 1.1 การศึกษาหาความรู้
  - 1.2 ความรับผิดชอบ
  - 1.3 การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส
  - 1.4 ความกตัญญูต่อกเวที่
  - 1.5 ความซื่อสัตย์
2. ด้านเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ
  - 2.1 ความจงรักภักดีต่อชาติ
  - 2.2 การเห็นคุณค่าของศาสนา
3. ด้านเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวทลอม
  - 3.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวทลอม

ด้านเกี่ยวกับตนเอง

1. การศึกษาหาความรู้

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการพัฒนาชีวิตของบุคคล ให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพ สังคมที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีการศึกษาสูง สังคมนั้นย่อมเจริญและพัฒนา

ได้เร็วกว่าสังคมที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ยอกเน่า จึงปรารถนาที่จะศึกษาให้มากที่สุด เพื่อเขาจะได้มีหนทางที่จะช่วยเหลือบุคคลในสังคมที่คอยการศึกษาอย่างเช่น ชาวบ้านในหมู่บ้านไผ่ลอม สำหรับ "การศึกษาหาความรู้" ของยอกเน่า เขาเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยเปิด ซึ่งเป็นแหล่งตลาดวิชา เพื่อจะได้ทำงานพิเศษไปพร้อมกับด้วย การแสดงให้เห็นว่า ยอกเน่า เป็นผู้มีค่านิยมส่วนตนในค่านี้นี้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏดังนี้ คือ

เมื่อยอกเน่าพบว่า ชาวบ้านมีความเชื่อคั้งเดิมหลายอย่างที่ขัดแย้งต่อหลักสุทธศาสตร์โดย เฉพาะเรื่องการทำรุ่งหลังคลอดของสตรีนั้น ชาวบ้านจะเชื่อว่ารับประทานอาหารโปรตีนยังไม่ไ้ เพราะจะเป็นของแสลง ทั้งที่ความจริงแล้วน่าจะรับประทานอาหารที่ ๆ ที่มีประโยชน์ ยิ่งทำให้เขาเห็นความสำคัญของการศึกษาเพิ่มขึ้นถึง คำบรรยายดังนี้

"ยอกเลิกความพยายามที่จะอธิบายหลักสุทธศาสตร์กับชาวบ้านที่ ๆ นอง ๆ ของเขา พลังนึกในใจว่า ทำอย่างไรเขาเหล่านั้นจึงจะเปลี่ยนความคิดเก่า ๆ เขาบอกตัวเองว่า ประเทศเราควรจะมีพัฒนาคนก่อน พัฒนาคน หมายถึง พัฒนาการศึกษา เมื่อคนได้เรียนไ้รู้ อย่างอื่นก็พลอยพัฒนาเป็นเงาคามตัว"

(เพิ่มแซ วงศ์สง่า. 2516 : 122)

ด้วยเหตุนี้ เขาจึงมุ่งมั่นเรียนจนสำเร็จการศึกษาได้ปริญญาบัตร ถึงแม้ความความจริงแล้วเขาจะไม่ได้คิดว่า กระดาษใบนี้จะบันทึกความสำเร็จในชีวิตให้เขาได้มากไปกว่าความสามารถของตัวเอง แต่การที่ได้มีการศึกษามาจนถึงระดับนี้ ก็ช่วยสร้างความคิดให้เขา เป็นคนที่มีคุณค่ามากขึ้น และเขาก็คิดว่ามัน เป็นใบเบิกทางในการที่จะพาชีวิตออกไปสู่สังคม การเริ่มต้นชีวิตนั้น ควรจะมีการศึกษาเป็นพื้นฐาน ดังนั้นเขาจึงสนับสนุนการศึกษาเท่าที่เขาจะมีโอกาสถึง เช่น การที่เขาได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วเขาก็เสนอญัตติเกี่ยวกับการศึกษาต่อที่ประชุม ดังตัวอย่างดังนี้ คือ

"ยอกเน่า รักไผ่ลอม เป็นผู้ที่หนึ่งที่มีความตั้งใจแน่วแน่ ในการเสนอนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของเขา เขากล่าวถึงที่ประชุมว่ากระผมขอป็นยืนยัน นโยบายที่รัฐควรจัดให้มีการศึกษาอย่าง เสรีทุกระชน ท่านทั้งหลายลองนึกดูเถิดว่าเวลานี้มันสมองของชาติ

จรรยาบรรณแปลกโคลนและกองฟางเท่าไร ข้าพเจ้านายความว่า ข้าพเจ้าห่วงแทน
ทรัพยากรของชาติ คือคนของเราไม่ถูกใช้อย่างสมค่า เพราะเราขาดโอกาสที่จะ
ได้รับการศึกษา

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 1010)

จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ยอดเยี่ เห็นคุณค่าในการศึกษาหาความรู้
และคนก็เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สมควรจะได้รับการพัฒนามากกว่า ทรัพยากรอย่างอื่น การก้อย
โอกาสทางการศึกษาของชาวชนบท เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เป็นศรีวิถ่วงในการพัฒนา
ประเทศ ดังนั้นการเท่าเทียมกันในการศึกษาจึงควรจะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ความรับผิดชอบ

สำหรับในเรื่องของ "ความรับผิดชอบ" นั้น ยอดเยี่ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ
ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม เขาเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จความความ
มุ่งหมาย เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ไม่ว่า
เขาจะทำหน้าที่อะไร เขาก็จะรับผิดชอบต่อหน้าที่นั้นเต็มความสามารถอย่าง เช่น เมื่อเขามี
หน้าที่เรียนเขาก็ตั้งใจเรียน แบ่งเวลาให้ถูกต้อง เพราะเขาคงทำงานไปด้วย จึงปรากฏ
ในคำบรรยายตอนหนึ่ง ดังนี้

"ยอดเยี่ไม่มีเวลามากนัก เพราะเขาเข้าทำงานนอกเวลา ในบริษัทการค้าใหญ่แห่งหนึ่ง
กว่าจะเลิกงานก็ยี่สิบสองนาฬิกา ยอดเยี่ยยังต้องพักผ่อนดูหนังสือวิทยุและ
เตรียมตัวไว้สำหรับเรียนวันต่อไปด้วย"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 573)

หรือ เมื่อเขาทำงานในหน้าที่เป็นครูสอนพิเศษ เขาก็พยายามปลูกฝังสิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์
ต่อประเทศชาติให้แก่ลูกศิษย์ เขามีความเพียรพยายามที่จะทำตัวเป็นครูที่ดี ดังเช่น ปรากฏใน
คำสนทนาระหว่าง ยอดเยี่ กับคุณภักทรา ตอนหนึ่งว่า

"ชีวิตครูพิเศษของมมทอนนั้นไม่ไร้ค่าเสียทีเดียว นอกจากจะได้เงินค่า
ตอบแทน เป็นทุนเรียนในมหาวิทยาลัยแล้ว มมยังได้ฝึกเขียนคุณคมคติ และ
สรรคนะชีวิตให้ลูกคนใหญ่ คนโตบ้าง"

(ทัศนะ วงศ์สง่า. 2516 :)

นอกจากนี้ เขายังมีความรับผิดชอบต่อคนในครอบครัวอีกด้วย ยอกเฒ่า มี
น้องสาวที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับบรรณารักษ์ และพฤติกรรมและสถานภาพต่างกันมาก
น้องสาวของ เขามีอาชีพเป็นโสเภณีทำให้เขามีความขมขื่นตลอดมา เมื่อมีโอกาสเขาก็พยายาม
ชักชวนน้องสาวอยู่สม่า เสมอ แต่น้องสาวเขาเห็นว่า อาชีพนี้หารายได้ก็ แม่เขจะไม่ชอบ
แต่เขาก็ต้องทำเพื่อความอยู่รอดต่อมาน้องสาวของเขาได้แต่งงานกับเจ้าของโรงเรียน
เสริมสวย ซึ่งเป็นที่ขายเพื่อนของเขา เขาจึงภูมิใจมาก ถึงปรากฏในคำบรรยาย ที่เขามี
จดหมายถึงมารดาว่า

"ผมได้พบหนาค ได้พูดคุยสั่งสอนเขาให้เขากลับเนื้อกลับตัว เป็นคนดี สมกับที่มีชายศิมารัก
เขาก็รับปากแม่ค่าพอใจที่ได้ทราบข่าวนี้"

(ทัศนะ วงศ์สง่า. 2516 : 601)

ถึงตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ยอกเฒ่า เป็นผู้มี ความรับผิดชอบอย่างสูง การตั้งใจ
ทำงานของเขาทำให้เขาได้กับความไว้วางใจ จนได้รับตำแหน่ง เป็นเลขาธิการรัฐมนตรีที่มี
อายุน้อยที่สุด

3. การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส

ยอกเฒ่า เป็นบุคคลที่มีความอ่อนน้อมให้ความเคารพผู้อาวุโส ตามลักษณะของ
คนชนบททั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาของเขา ยอกเฒ่า รักมารดามาก คำสอนของมารดา
เขาจะมีอิทธิพลมาปฏิบัติน้อยเสมอ ซึ่งค่านิยมของการเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสนั้น เป็นวัฒนธรรมของ
ไทยที่มีมานาน การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสนั้น ต้องประกอบไปด้วยการพิจารณาไปทั่วว่าเป็น
สิ่งที่ถูกต้องและดีงาม การเชื่อฟังของยอกเฒ่าปรากฏให้เห็นเป็นตัวอย่าง ดังนี้

"แววตาของแม่มีทั้งความรัก และห่วงใยอาหารสารพัด แม่สอนว่ายอดเอ๋ย ลูกเป็นผู้ชาย ทั้งหน้าทั้งตาหาวิชาความรู้ใส่ตัวเถิด โยภาะท่านพูดไว้ถูก มีวิชาเหมือนมีทรัพย์ โจรขโมยก็ปล้นไม่ได้ พ่อกับแม่ไม่มีมรดกอะไรจะให้ลูก มีก็แต่ให้วิชา แม่ก็กลัวยอดคงเข้าใจ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 138)

หรือ การที่เขาเป็นคนซื่อตรง ก็เพราะเขาได้รับอิทธิพลการเชื่อฟังจากมารดา และมารดาของเขา ก็ชื่นชมในการกระทำของเขาเป็นอย่างมากที่เขาเป็นคนดีของสังคม ดังปรากฏในคำสนทนาตอนหนึ่งว่า

"ยอดลูกจะเป็นใหญ่เป็นโตต่อไปจงตั้งใจเรียนอย่าเอาแต่อารมณ์ จงมีขันที มีความอดทน อดกลั้น ยอดมีความซื่อสัตย์ สุจริตก็ดีแล้ว แม่ขอชมเชย ความดีนั้นจะช่วยรักษาลูกให้ ไท่ภัยก็ตลอดไป"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 1050)

นอกจากนั้นยอดเฒ่าก็ยังจำคำสอนของหลวงตาไว้ได้เสมอ เมื่อเขามีโอกาสเขา จะไปรับฟังคำสอนของหลวงตา เมื่อมีปัญหาเขาก็จะซักถาม ดังเช่น

"แล้วทำอย่างไรละขอรับ หลวงตา คนจึงสละสวางหรีะ รับกันหาไปไ้ข้าง"

"ก็ต้องอาศัยหนทางแปดประการ คือมีปัญญาเห็นชอบ มีความกำริชอบ มีวาจาชอบ มีกิจการงานชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ ความเพียรชอบ ระลึกชอบ ทั้งใจชอบซื่อลานเอ๋ย อ้อ มรดกแปด หลวงตาก็มีอย่างปรานี กล่าวว่เอง เป็นลูกศิษย์เก่งของหลวงตาอยู่ ยังจำทุกซ์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ได้"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 128)

จากตัวอย่างพบว่า ยอดเฒ่า มีความเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส อันเป็นคุณสมบัติ ซึ่งนับว่าก็จะหายากขึ้นทุกที แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายในสังคมให้ความสำคัญอยู่เสมอ

4. ความมกัษณุกถเวที

ในเรื่องของ "ความมกัษณุกถเวที" นั้น ยอดเฝ้า เป็นบุคคลที่มีความมกัษณุกถเวที
ภูมิลาเนา เขามีความศิกคอยู่เสมอว่า เขาจะทำอย่างไรให้หมู่บ้านได้ลอม มีความเจริญมากกว่านี้
คังนั้น เมื่อเขาสำเร็จการศึกษาเขาจึงกลับมาทำงานที่บ้านเกิด ถึงแม้ว่าเกิดการปฏิวัติ เขา
หมคคว่านาจในการ เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร เขาก็สมัครใจที่จะทำไรมากกว่าที่จะเข้ามาทำงานทำ
ในกรุงเทพฯ ทั้งนี้เพราะเขาต้องการที่จะไค้ทำงานกับใช้สังคมที่เขาอาศัยอยู่เป็นประการ สำคัญ
คัง เช่น ที่ปรากฏในบทสนทนาระหว่าง เขาและบรรพวรางค์ค่อนหนึ่งว่า

"สำหรับผม ผมไม่ได้เกิดในนาอย่างเคียว พ่อ แม่ บรรพบุรุษก็เกิดกับนา เรียกว่า
ความรักมันฝังในสายเลือดเสียแล้ว ครูจะไปทำอะไรที่น้านอกคะ

"ผมกำลังคึกคิดว่า ผมจะทำงานอะไร หรือเป็นอะไรจึงจะเป็นปาก เป็นเสียงแทน
ประชาชน ชาวบ้านยาก ๆ จน ๆ ของผมมากที่สุด"

"ฉันมองไม่เห็นว่าจะทำอะไรจึงจะเป็นปาก เสียงแทนประชาชนไค้มากที่สุด
คังไม่มีอะไรไค้ไปกว่า เป็นผู้แทนราษฎร เพราะครูจะไค้ร่างกฎหมาย ไค้เสนอ
ความคิดเห็นในการปกครองประเทศ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 760-761)

นอกจากนั้นเขาก็ยังมีความมกัษณุกถเวทีบิคา มารค และพื้นอง ผู้ที่มีอุปการะ
ทอเขาเสมอ และคึกจะทอแทนบุญคุณเท่าที่เขามีโอกาสจะทำได้ การทอแทนบุญคุณทอ
บิคา มารค นั้น เขาจะไค้ความเคารพเชื่อหังคำสอน ปฏิบัติคนเป็นคณคิ ไม่ทำทนให้เสื่อมเสีย
ชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูล และเมื่อเขาไค้ทำงานเขาก็ไค้อุปการะเลี้ยงดูมารค ส่วนบิคานั้น
เสียชีวคก่อนที่เขาจะเรียนสำเร็จ เขาจึงเสียใจอยู่ไม่น้อยที่เขาไม่มีโอกาสไค้ทอแทนบิคา
อย่างเค็มที่ นอกเหนือไปจากการทอแทนพระคุณเพียงเล็กน้อย แต่เขาก็พยายามตั้งใจคึกษา
เล่าเรียน เพราะบิคาเขามีความปรารถนาเช่นนั้น ตัวอย่างของความมกัษณุกถเวทีของยอดเฝ้า
ปรากฏคังนี้

"บอกทำงานพิเศษระหว่างเรียน เขาซื้อถุงน่องไปฝากพ่อ เขาอยากให้พ่อรู้ว่า
 พ่อแม่พวกนี้รักกันมากกันนั้นเป็นอย่างไร เขายืมกับชละละงุ่น พ่อกับแม่คงจะ
 คั่นแต่น้อย เพราะบอกยังเรียนไม่จบก็มีของฝาก

(พิเศษ วงศ์สง่า. 2516 : 526)

หรือ ในบทสนทนาที่เขาคุยกับอัครเศ เพื่อปรึกษในวันที่เขารับพระราชทาน
 ปริญญาบัตร ดังนี้

"ผมเรียน เพราะพ่ออยากให้ผมจบปริญญาจากมหาวิทยาลัยเท่านั้น ความสำเร็จ
 ของผมในวันนี้ เป็นการแสดงความกตัญญูส่วนหนึ่ง"

(พิเศษ วงศ์สง่า. 2516 : 641)

นอกจากนี้ บอกเล่า ยังตั้งเตือนหยาดกึ่งน้องสาวของเขาให้ระลึกถึงพระคุณแม่
 เพราะน้องสาวเขาจะไม่เชื่อมารคามาในงานแต่งงาน เนื่องจากเกรงว่ามารคามาทำให้
 อับอาย เพราะเป็นชาวชนบท บอกเล่า จึงให้สทิว่า

"ใคร ๆ ก็ไม่ดีเท่าแม่ดอก หยาด แม่ของ เราถึงจะเริ่ชอย่างไรก็ยังรัก อาหาร
 ความรักของแม่กว้างใหญ่ไพศาลไม่เสื่อมคลาย หยาดขอฝากคุณน้ำใจของแม่"

(พิเศษ วงศ์สง่า. 2516 : 597)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้บอกเล่าจะไม่สนิทสนมกับพี่น้อง เช่น ยิงยศ และประหยัค
 เท่าที่ควรก็ตาม แต่เขาก็ซาบซึ้งในบุญคุณของพี่น้องเสมอ เช่นคำบรรยายที่ว่า

"บอกนึกถึงพี่ยศและประหยัคด้วยความซาบซึ้งอย่างสูง ถ้าคนทั้งสองไม่เสียสละ
 บำบัดบอกอาจจะต้องออกจากโรงเรียน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษา"

(พิเศษ วงศ์สง่า. 2516 : 144)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมของความกตัญญูนั้นเป็นสิ่งที่สมควรได้รับการยกย่อง เพราะถ้าบุคคลใดมีคุณสมบัติในค่านี้นี้แล้ว ก็ทำให้เพิ่มคุณค่าของความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น

5. ความซื่อสัตย์

สำหรับ ยอดเฝ้า แล้ว "ความซื่อสัตย์" ถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ เพราะการไม่มีความสุจริตใจต่อสิ่งทั้งหลายนั้น ย่อมจะถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไม่ไ้ ควบคู่กันที่ว่าการขาดคุณธรรมมันเอง สังคมทุกสังคมต้องการสมาชิกที่มีค่านิยมของความซื่อสัตย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วย ความสงบสุข จากหน้าที่และตำแหน่งของยอดเฝ้านั้นเขามีโอกาสที่จะหาความรวยให้ตนเองได้ แต่เขาก็ยอมจนมากกว่าที่จะได้ชื่อว่า เป็นคนสุจริต ถึงแม้ว่า บางครั้ง เขาจะทะเลาะกับพี่น้อง เนื่องจากเขาไม่ยอมใช้ตำแหน่งในทางที่ไม่ถูกต้อง ดังเช่นปรากฏในบทสนทนาตอนหนึ่งที่หยากฐ์น้องสาวของเขาต้องการให้ช่วย เหลือ เกี่ยวกับเรื่องสินค้าหนีภาษี และให้คำทอมแทนอย่างงาม เขาก็ไม่ยอมร่วมมือด้วย เขาให้เหตุผลว่า

"ที่ช่วยไม่ได้จริง ๆ ที่ไม่เคยทำในสิ่งที่ขัดกับความดีหรืออุกมการณ์ข้อสำคัญที่เป็น ตัวตนของประชาชน ที่ทำไม่ได้... คนเราจะเสียหายอะไรเท่าความไม่ซื่อตรง ต่อตนเองต่อหน้าที่ และไม่เคารพศักดิ์ศรีของตนเอง หยากฐ์ใหม่ที่เสียใจมาก เมื่อรู้ว่า อัครเดช ก็มีส่วนร่วมในการค้าของเถื่อนของหยาก"

(เทียนแห วงศ์สง่า. 2516 : 1003)

หรือ เมื่อพี่ชาย และพี่สาวของเขาได้มาเยี่ยมที่บ้าน เขาก็เห็นว่า เขาไม่มีแม้กระทั่งชุดรับแขก ก็แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"แหม ทำไมผู้แทนจนจัง"

"ราษฎรของมมยังยากจน แล้วตัวมจะร่ำรวยได้อย่างไร มมเป็นตัวแทนของ ความยากจนเหล่านั้น"

"พี่ศหัวเราะและว่า ถ้าคนรู้จักกินก็ รวยเอาแหละ ยอมมองพี่ชายคนโตด้วยสายตา

ที่คนกล้าของเขา กล่าวว่า "แต่เรื่องอย่างนั้น พี่คนไหนจะมาผูกกับผมคนไหน
ผมตายอย่างหมาดีกว่าจะ โกงคนอื่น ผมไม่เกลียดอะไรเท่ากับการโกง
เฉพาะอย่างยิ่ง โกงคนที่ยากจนกว่าเรา"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 1018)

นอกจากนั้นขอกเฒ่ายังมีความซื่อสัตย์ต่อความรัก - เขาจริงใจต่อคนที่เขารัก
ปฏิบัติตัวอย่างตรงไปตรงมาถูกต้อง และเหมาะสม เขายกย่องสตรีที่เขารักไม่ทำให้เสื่อมเสีย
ชื่อเสียงถึงแม้ว่าจะมีโอกาสก็ตาม เขามีแค่ความยินดีที่คนรักจะได้แต่งงานกับบุคคลที่เหนือกว่า
เขาในทุกด้าน ทั้งฐานะและหน้าตา เขายอมผิดหวังคิดว่าที่จะถูกคนรักให้มาลำบากด้วย
ขอกเฒ่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ปรากฏในคำบรรยายว่า

"การไถ่รักและถูกรัก เขาแน่ใจว่าบรรดาราบจะมีใจตรงกับเขา ส่วนเธอจะแต่งงาน
กับบุรุษใหนั้น เป็นเรื่องของความเหมาะสมตามสายตาของสังคม"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 1223)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ขอกเฒ่า มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อหน้าที่และ
ต่อสังคม เขาละเอียด และเกรงกลัวต่อการประหัตประหาร คุณสมบัตินี้ของ เขาทำให้เขามีความ
เจริญในหน้าที่การงานได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้าเป็นอย่างดี

บ้านเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ

1. ความจงรักภักดีต่อชาติ

ในบ้านของ "ความรักชาติ" ขอกเฒ่า มีความรู้สึกสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดี
อยู่เสมอ เขามีความภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย เขาหมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อที่จะพัฒนาตนเอง
เพื่อให้เห็นต่อเหตุการณ์บ้านเมือง และปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มที่เพื่อที่จะส่งเสริมความเจริญ
ก้าวหน้าของชาติให้มียิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นเขาจึงมีพฤติกรรมที่บางคนกล่าวหาว่าเขาเป็นคน
แปลก ดังเช่น ปรากฏในคำสนทนาระหว่าง เขาและบรรดาราบ ค่อนหนึ่งว่า

"ผมไม่ใช่คนขวางโลกอะไรหรอก เพียงแค่อยากเห็นพี่น้องชาวนาชาวไร่
มีความอยู่ดีกินดีขึ้นมาบ้าง เท่านั้น คุณทรายไหม ชาวนาไทยเป็นพวกน่าสงสาร
ที่สุด ห้างานหนัก แล้วก็ยังยากจน ผมอยากให้รัฐบาลช่วยเรามากกว่านี้

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 326)

เมื่อสังเกตพฤติกรรมของเรา เราจะทราบได้จากการบรรยายดังนี้คือ

"เขาเป็น ส.ส. จากภาคที่แห้งแล้งกันดาร แคใจเขาอุ้มค้ำด้วยความเมตตา
ต่อประชาชน แต่กับคนที่เอาเปรียบประชาชนเขา "คำ" เจ็บแสบนัก เพราะ
เหตุนี้ ขอกเผ่ารักในล้อยม จึงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนที่ราษฎรของเขาภูมิใจ และ
เป็นนักการเมืองที่พรรคต้องการสนับสนุน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 980)

หรือแม่แควรรวมาร่างคดียุติงที่เขารัก เขาก็ยังชื่นชมในคุณสมบัติข้อนี้ของเขา
เขากล่าวว่า

"ฉันดีใจที่คุณไม่เหมือนใคร คุณทำให้ฉันเห็นถึงแผ่นดินที่มีนักการเมืองใจสะอาด
มือสะอาด พร้อมทั้งจะตายเพื่อประเทศชาติ และประชาชนไม่โกงประชาชน
และไม่ทรยศต่อตัวเอง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 1518)

จากพฤติกรรมของ "ขอกเผ่า" ทำให้เราทราบว่า เขามีความปรารถนาดี
ต่อชาติอย่างแท้จริง โดยเฉพาะความปรารถนาอย่างแรงกล้าของเขามุ่งไปที่ประชาชน
ชาวนาบทที่ยากจน ขอกเผ่ามีความคิดว่า ถ้าชนบทซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงอยู่ใน
ทุก ๆ ด้าน โอกาสที่ชาติเจริญก็ยาก ดังนั้นเราจึงพยายามที่จะนำประโยชน์เพื่อชาติบ้านเมือง
ให้ก้าวหน้าในทุกวิถีทางที่โอกาสจะอำนวยให้

2. การเห็นคุณค่าของศาสนา

ศาสนาเป็นสิ่งที่อยู่คู่ประเทศไทยมานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบท วัตถุประสงค์ร่วมกันแห่งจิตใจของชาวบ้าน ชาวบ้านจะให้ความเคารพพระสงฆ์มาก และ ประเพณีการทำบุญร่วมกันทำด้วยจิตใจจริง ๆ ทุกครัวเรือนจะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก และพระสงฆ์เป็นที่พึ่งพิง สำหรับชาวบ้านไ้มากเช่นกัน บางครั้งหน้าที่ของพระสงฆ์จะเป็น หิ้งผู้พิพากษา เป็นหิ้งครู หรือแม้กระทั่งสัปเหร่อให้ชาวบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ในสังคม เมืองหลวง ในเรื่องนี้ก็เช่นกัน ยอดเข่า เขียวโตในชนบทเขาจึงรับเอาแนวคิดของการนับถือ ศาสนาอีกมาก อีกหิ้งหลวงตาที่วัดก็ให้ความเมตตา สั่งสอนธรรมะให้แก่ยอดเข่าตลอดมา ทั้งนี้เมื่อ เขากลับไปหมู่บ้านไ้ล้อม เขาจึงต้องไปพบหลวงตาที่วัดทุกครั้ง และหลวงตาก็ อธิบายหลักของ ธรรมะให้เขาฟังอยู่เสมอ ดังปรากฏในบทสนทนา ดังนี้ คือ

"คนเรานั้น มักจะไป ที่สุดอยู่เสมอ ไม่สุดทางหนึ่งก็ทางหนึ่ง พระพุทธเจ้าท่าน ทรงไปในสายกลาง คือสละทั้งกำมสุข และทำความเพียรทางใจ หนทางสายนี้ เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทาใจละยอด ทางนี้เองที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้ได้ปรีชาญาณ อันเป็นไปเพื่อความสงบ ระงับสันถวนาว์ครั้งเพื่อนิพพาน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 126)

หรืออีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ศาสนาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง คือ จากบทสนทนา ระหว่างเขา และบิดา - มารดา ตอนหนึ่งว่า

"ก็บ้านนอกจะไ้สิ่งไ้ใคร ถ้าไม่พึ่งพระพึ่งเจ้า" แม้ว่า "พระเป็นที่รวมทุกอย่างของ ชาวบ้านเราคบห้อ ไม่ว่าเกิด ไม่ว่าตาย จะบวช จะแต่งงานเราวิ่งไปวัด นิมนต์พระมาทำพิธี"

"นั่นซี ห้อจึงว่า ถ้าบ้านไ้ล้อมไม่มีหลวงตาจะทำอย่างไรกัน"

"ก็ต้องมืพระอื่นมาแทนซี แมไม่เคยเห็นหมู่บ้านไหนไม่มีวัด ทุกหิลึก คนจะอยู่ไ้ ยิงใจ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2516 : 141)

ถึงตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ยอกเนา มีความใกล้ชิด และผูกพันกับศาสนา
ตลอดมา เขายึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมต่าง ๆ ของศาสนา อีกทั้งเมื่อมีการทำบุญ
เขาก็ไปปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

กาน เกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม

การตระหนักในคุณค่าของ สิ่งแวดล้อม

สำหรับเรื่องนี้ยอกเนา เห็นความสำคัญ สำหรับสิ่งแวดล้อมมาก โดยเขาสังเกตจาก
น้องสาวของเขา นำไปเปรียบเทียบกับวรรณวรงค์ ว่า ผู้หญิงที่อยู่ในวัยเดียวกัน แต่ต่างกัน
ทางสภาพแวดล้อม ทำให้สตรีทั้งสองมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังปรากฏใน
คำบรรยาย ว่า

"ยอกลอกพิจารณาเสื้อผ้าของน้องสาวแล้วก็อกนึก ไปถึงผู้หญิงคนนั้นไม่ได้ แน่ละ
วรรณวรงค์กับหยากรุง อยู่ในวัยเดียวกัน แต่แตกต่างกันเกือบทุกประการ
วรรณวรงค์เป็นบุตร "ท่าน" และหยากรุงเป็นลูกสาวผู้ใหญ่แห่ง ใ้รับการอบรม
และมีที่มาต่างกันสิ้นลับ จะให้เหมือนกันนั้นใ้ได้อย่างไร

(เห็นแซ วงศ์สง่า. 2516 : 278)

ยอกเนา เห็นว่า การแต่งกายของน้องสาวดูฉลาด และมีลักษณะเรียบร้อยเพศ
ตรงข้าม ไม่ว่าจะ เป็นภริยาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับวรรณวรงค์เหมือนชาวกับคำ
วรรณวรงค์นั้น สวย สාරวม มีท่าทางสง่างามในทุกอริยาบท ยิ่งนึกยอกเนาใ้ยิ่งชมชื่นมาก
และเขาก็ยิ่งซำใจมากยิ่งขึ้น เมื่อน้องสาวของเขา มีอาชีพเป็นหญิงโสเภณี หลังจากนั้นภริยา
ของหยากรุงก็มีลักษณะกรำทอชีวิต ถึงตัวอย่างดังนี้

"เขานึกถึง ความน่ารักในวัยบริสุทธ์ของน้องสาวเวลาเพียงสองปี ในอาชีพที่คงกล่าว
เปลี่ยนหยาคให้เป็นคนหน้าหนา หยาคไม่อายุที่จะกล่าวถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่อง
เพศ และไม่หวังต่อสายตาใคร เมื่อเขาแลเห็นของอันพึงสงวน คุเหมือนหยาค
พอใจช่วยซ้ำ"

(เพื่อแฆ วงศ์สง่า. 2516 : 288)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นแสดงว่ายอดเฒ่าถึงแม่จะมีฐานะยากจน แต่เขาก็มีจิตใจ
ฝักใฝ่ในการศึกษา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาและได้ทำงานเป็นนักการเมืองตามที่เขาตั้งใจไว้
และสอดคล้องกับการศึกษาในสาขารัฐศาสตร์ พฤติกรรมของยอดเฒ่าแสดงให้เห็นค่านิยมดังนี้
การศึกษาหาความรู้ ความรับผิดชอบ เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความ
รักชาติและการตระหนักในคุณค่าของ สิ่งแวดล้อม

ทางสุดท้าย

เรื่องย่อ

นิทรา เป็นบุตรสาวคนโตของนายรพี ข้าราชการบ้านนาญและเจ้าของสวนทุเรียนที่มีชื่อเสียงของจังหวัดจันทบุรี มารดาของนิทราเสียชีวิตตั้งแต่เธอยังเยาว์ ทำให้บิดาแต่งงานใหม่กับยุพทีนสาว ทำให้นิทราเข้าใจผิดว่านางสาวและบิดามีส่วนทำให้มารดาเสียชีวิต เธอจึงไม่ให้ความเคารพยุพทีน ตั้งแต่จำความได้ วันหนึ่งเธอกับแม่เลี้ยงทะเลาะกันอย่างรุนแรง เธอจึงขอร้องให้บิดาส่งไปอยู่โรงเรียนประจำและที่นี่เธอก็มีเพื่อนสนิทสองคนชื่อ คาลัค และวิวรรณ เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมตอนต้น นิทราเลือกเรียนทางวิชาชีพครู ส่วนคาลัคและวิวรรณเลือกเรียนมัธยมปลายเพื่อเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่ทั้งสามคนก็เป็นเพื่อนที่รักกันมาก ต่อมานิทราได้รู้จักกับชายชาวยุทธ์ชายของคาลัค ทำให้เธอแอบพึงพอใจเขาอยู่ แต่ชายชาวยุทธ์กลับสนใจวิวรรณเป็นพิเศษ กวญเหว่นนี้ทราจึงได้แต่หวังว่าสักวันหนึ่งหญิงชาวยุทธ์จะทองหันมาสนใจเธอบ้าง และแล้วเมื่อบิดากลับมาเรียนวิวรรณก็ชวนเพื่อนไปเที่ยวบ้านที่อยู่ชุกชุม ทำให้นิทราต้องตกเป็นของหญิงชาวยุทธ์ ต่อจากนั้นไม่นานวิวรรณก็เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศ ส่วนคาลัคสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ส่วนนิทราสำเร็จหลักสูตรวิชาครูประถมก็เลิกเรียนเพราะเธอตั้งครรภ์ บิดาของเธอเสียใจมากแต่ก็ทนงจักษุที่แต่งงานใหม่เธอกับชายชาวยุทธ์ ซึ่งขณะนั้นชายชาวยุทธ์จะสำเร็จการศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์ มารดาของเธอจึงไม่พอใจที่เขาแต่งงาน หลังจากนั้นนิทราและสามีก็มาใช้ชีวิตรวมกันที่กรุงเทพฯ พอคลอดลูกสาวคนแรกได้ห้าเดือน เธอก็ตั้งครรภ์อีกและชายชาวยุทธ์ก็ส่งเงินไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ ทำให้นิทราได้รับความลำบากมากในการเลี้ยงดูบุตร เมื่อคลอดบุตรคนที่สอง เป็นชายแต่แขนพิการซึ่งนิทราเศร้าใจมากในขณะที่โคขาวว่าสามีแต่งงานกับวิวรรณที่ต่างประเทศ ชีวิตของนิทราได้แต่ทุกข์ระทม ในระหว่างนี้เธอมีคาลัค อาชุนุ ญาติฝ่ายชายชาวยุทธ์ และพิมพ์าเพื่อนเก่าให้ความช่วยเหลือเท่าที่โอกาสจะอำนวย แต่แล้วก็มีเหตุบังเอิญให้อาชุนุมีสัมพันธ์สาวกับนิทรา ในขณะนั้นเองชายชาวยุทธ์

ก็กลับมาหลังจากที่ไปอยู่ต่างประเทศถึงเจ็ดปี การใช้ชีวิตคู่ของคนทั้งสอง ไม่มีความสุขเลย นิทราเริ่มมีอาการทางโรคประสาทเข้ามาแทรกซ้อน และขอหย่ากับชายชาวยุโรป แต่ชายชาวยุโรปนั้นไม่ยอมหย่าเพราะสงสารอาสะโท ภรรยาของอาธนูซึ่งกำลังป่วย แต่เขาก็ไปมีความสัมพันธ์กับหิมพาเพื่อนรักของนิทราทำให้นิทราเสียใจมาก ต่อมาชายชาวยุโรปได้ไปทำงานที่ต่างจังหวัด นิทราจึงต้องย้ายตามสามีไปอยู่ด้วย เพราะต้องการสร้างครอบครัวขึ้นใหม่ แต่ลูกของเธอทั้งสองนั้น ไม่ยอมรับบิดาเลย และชายชาวยุโรปก็ไม่สนใจเขาก็ยังคงความเจ้าชู้เช่นเดิม อยู่มาวันหนึ่ง นิทราก็ทราบว่าวิวรรณ์กลับมาจากต่างประเทศพร้อมภรรยาหนึ่งคน และชายชาวยุโรปก็กลับไปหาวิวรรณ์อีก เป็นเหตุให้ชายชาวยุโรปและนิทราทะเลาะกันมากยิ่งขึ้น ลูกของเธอไม่มีความอบอุ่นในครอบครัวเลยในขณะที่นิทราเริ่มมีอาการทางประสาทมากขึ้น เวลาผ่านไปหลายปีบุตรสาวนิทราเริ่มเป็นสาวรุ่น เธอขอไปเรียนที่กรุงเทพฯ นิทราจึงไปซื้อบ้านจัดสรรพร้อมกับแบ่งให้เขาส่งส่วนชายชาวยุโรปนั้น ไม่รับผิดชอบในเรื่องใดทั้งสิ้น และเขาไปคลุกคลีอยู่กับวิวรรณ์ มากกว่าอยู่กับนิทราเสียอีก ต่อมาบุตรสาวของนิทราหนีออกจากบ้านไป นิทราใช้เวลาความหาจนพบว่าบุตรสาวเธอหนีท้องแก่เธอเศร้าใจมากในขณะที่เธอก็ทะเลาะกับชายชาวยุโรปรุนแรงขึ้น ครั้นบุตรสาวเธอคลอดแล้วโดยที่ยังคิดตามพ่อของ เด็กไม่ได้ อยู่มาวันหนึ่งบุตรสาวเธอก็ถูกจับในข้อหาฆ่าคนตายเพราะผู้ชายคนนั้นไม่ยอมรับผิดชอบ นิทราต้องเข้าโรงพยาบาลอย่างรีบด่วน ในขณะเดียวกันชายชาวยุโรปก็พาวิวรรณ์เปิดแยกคอสังคัม เมื่อนิทราออกจากโรงพยาบาลมาได้ระยะหนึ่งแล้ว เธอก็ฆ่าตัวตาย

จากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นกิเลสและทุกข์ของมนุษย์นั้นถ้าไม่มีขอบเขตก็จะทำให้พบกับความหายนะได้ และมนุษย์ควรจะมีความเมตตาต่อกันให้มาก เลิกริษยาอาฆาต และเมื่อเกิดปัญหาควรหันหน้าเข้าหาซึ่งกันและกัน ปรึกษาหารือกันด้วยเหตุผลและผลผู้แต่งต้องการสะท้อนให้เห็นว่าการที่มนุษย์มีความเห็นแก่ตัว มีความเห็นมโนคติของตน ริษยาอาฆาตนั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อมนุษย์เลย อย่างไรก็ตาม เมื่อมองในแง่ของค่านิยมแล้วในเรื่องนี้ก็พบว่ามีแม้ว่าจะปรากฏให้เห็นอยู่เพียงเล็กน้อย ค่านิยมที่ปรากฏดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง

1.1 การพึ่งตนเอง

1.2 ความเอื้อเอื้อเมื่อแย

2. คำถามเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดลอม
  - 2.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดลอม
  - 2.2 การเห็นคุณค่าของวรรณคดี

คำถามเกี่ยวกับตนเอง

๗. การพึ่งตนเอง

สำหรับค่านิยมในการพึ่งตนเองนั้น นิทราเป็นบุคคลซึ่งมีการพึ่งตนเองสูงจนบางครั้งเป็นสาเหตุใหญ่ใหญ่ที่ไม่เข้าใจเธอมองว่า เธอเป็นคนจองหองอวดดี เธอไม่เคยขอความช่วยเหลือจากญาติข้างสามีเลย โดยเฉพาะมารดาของสามีเธอนั่น ถือว่า มีฐานะที่ร่ำรวยแต่เธอต้องดำรงชีพด้วยความยากลำบาก ประหยัดและอดทน เพื่อเลี้ยงดูบุตรในขณะที่สามีไปศึกษาบังก่วงประเทศ โดยโยนหน้าที่เลี้ยงดูบุตรมาให้เธอฝ่ายเดียวไม่สนใจว่า เธอจะมีความเป็นอยู่อย่างไร ดังนั้น นิทราจึงไม่แสดงอาการท้อแท้หรือหมดหวังในชีวิตเมื่อประสบกับความลำบาก เพราะเธอคิดเสมอว่า เธอเลือกทางชีวิตเอง ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับเธอนั้น เกิดจากเธอทั้งสิ้น เธอจึงพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นแม่ที่ดี ทั้งใจเลี้ยงดูบุตรให้เข็มโต ทารายได้เริ่มจากการเป็นครูด้วยการเบียดประกัน ในขณะที่เธอลำบากนั้น เธอก็พยายามปรับตัว ซึ่งพิมพ์หาเพื่อนสาวเป็นคู่ปรี่ภามาตลอดมา เธอได้กล่าวถึงปัญหาเรื่องนี้ตอนหนึ่งในบทสนทนา ระหว่างเธอและพิมพ์หาว่า

"ไม่มีอะไรที่ชีวิตคนทนไม่ได้ไม่จู้ ใจบอบอกฉันลืมเสียแล้ว คนเป็นสมภพิจของธรรมชาติ มันต้องปรับตัวเองให้เข้ากับธรรมชาติ ไม่งั้นก็อยู่ไม่ได้ต้องตายไปในที่สุด มีลัทธิมากมายที่สูญพันธุ์ไป เพราะปรับตัวไม่ได้ แสดงว่าชาติพันธุ์มนุษย์อ่อนแอ และปรับตัวเก่งที่สุด หรือ เธอจะยอมสูญพันธุ์"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2521 : 310)

เนื่องจากการบรรยายที่จะทำให้เห็นว่า นิทราต้องอาศัยการพึ่งตนเองอยู่มาก ปรากฏให้เห็นดังนี้ คือ

"นิทราลงจากรถเมล์ ที่ป้ายหน้าซอยก็รีบตรงไปตลาดเล็กใกล้บ้าน ซื้ออาหารสด สองสามอย่าง รวมทั้งนมของลูก แล้วก็รีบเดินเข้าซอย หลอนสอนสามชั่วโมง ในวันนี้ นิทรารีบร้อนเพราะรู้ว่าเด็กที่นำบุญที่ ส่งมาไว้บนไม้ประสาเดียเลย เพียงแต่ จะเฝ้าพวกนมก็ต้องสอนแล้วสอนอีก"

(เห็นและ วงศ์สง่า. 2521 : 228)

นอกจากนี้ นิทรายัง เคยปรารภกับเพื่อนเสมอ เกี่ยวกับการไม่ได้รับการช่วยเหลือ จากครอบครัวฝ่ายสามี ดังเช่น ปรากฏในบทสนทนาระหว่าง เธอกับหิมว่า

"นี่ญาติสามีเธอ เขาไม่มาดูแลก็ข้างเลยหรือ เวลาอย่างนั้น"

"นิทรารู้เราะเสียงขึ้น ๆ กลางทอบว่า

อย่าไปหวังพึ่งคนอื่นเลยหิม เราต้องพึ่งตนเอง เพราะเราแยกมาเป็นครอบครัว แล้ว เราไม่อยากจะให้ใครเดือดร้อน

(เห็นและ วงศ์สง่า. 2521 : 280)

จากพฤติกรรมของนิทรานี้แสดงให้เห็นว่า เธอมีลักษณะของการพึ่งตนเองดูแลครอบครัว ของเธอ โดยปราศจากสามี เธอทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวอย่างเต็มที่ ถึงแม้ว่าอาจจะ ไม่สมบูรณ์นัก แต่เธอก็ดูแลครอบครัวมาเป็นระยะเวลาจนถึง เจ็ดปี ซึ่งชีวิตในช่วงนี้ของเธอ ก็ได้รับความลำบากมาก เพราะต้องเลี้ยงลูกอ่อนถึง สองคนติดต่อกัน อีกทั้งยังได้รับความกระทบกระเทือน ทางจิตใจ เพราะสามีไม่มีผู้หญิงอื่นอีกด้วย

2. ความเชื่อเพื่อพ่อแม่

ในส่วนอง "ความเชื่อเพื่อแม่" นั้น ถึงแม้ว่า นิทร่าจะประสบกับปัญหาในชีวิต อย่างหนักตลอดมา แต่เธอก็เป็นคนมีจิตใจ โอบอ้อมอารี ให้มันสิ่งของแก่เพื่อนในสิ่งที่เธอจะ ช่วยเหลือได้ โดยเฉพาะก่อนที่เธอจะแต่งงานนั้น เธอเป็นคนว่าง เรียงแจ่มใสมาก มีเมตตาต่อ เพื่อนอยู่เสมอ โดยเฉพาะหิมท้าว ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกันตั้งแต่วัยเยาว์ และมีคาของนิทราก็เป็น เจ้านายของมารดาของหิมท้าวด้วย ดังนั้นหิมท้าวจึง รักนิทรามาก อุปนิสัยของนิทรานั้น ปรากฏให้เห็น ในคำบรรยาย ดังนี้

"หิมทาร์กับนิทราในข้อที่ว่า นิทราเป็นทมิฬธรรม รักเพื่อนฝูง และเอื้อเฟื้ออยู่เสมอ นิทราในฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัวก็ แต่ไม่มีนิสัยบุญคุณุศลเพื่อน นิทราเห็นอกเห็นใจเพื่อนทุกคน ด้วยเหตุนี้นิทราจึง เป็นหัวหน้าชั้น เรียบมา โดยตลอด"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2521 : 29)

นอกจากนี้ นิทรายังให้การช่วยเหลือหิมทา โดยขอร้องให้บิดาจ่ายเงินในการศึกษาของหิมทาไปก่อนแล้ว ให้มารดาของหิมทาดอนชำระในภายหลัง ด้วยเหตุนี้หิมทาซาบซึ้งในน้ำใจของนิทราอย่างมาก ทำให้เธอไม่เคยทอดทิ้งนิทราเลย แม้ว่าในภายหลังมีปัญหาคิดใจอยู่กับนิทรา และนิทราก็ โกรธเธอมากแต่เธอก็ไม่เคยโกรธนิทราเลย ครงกันข้ามเธอก็ให้ความความสงสารและให้ความช่วยเหลือตลอดมา ความเอื้อเฟื้อของนิทราปรากฏในบทสนทนา ดังนี้

"เธอต้องการเงินมากหรือ เปล่า"

"ฉันไม่รู้ แล้วคุณแม่"

"เอาเถอะ ฉันจะบอกพ่อให้ นิทราซึกหน้า หิมทาหน้าแดง หล่อนจับมือนิทราแน่น ปากก็ว่า

นิก ฉันจะไม่ลืมนุญคุณเธอเลย อย่าลืมนะฉัน เป็นเพื่อนเธอเสมอ มีอะไรจะให้ช่วยฉันยินดีรับใช้"

"นิทรายอกเพื่อนว่า

อย่าถือ เป็นบุญคุณเลย เราอยู่ใกล้กันมานานจนนับ เป็นญาติกันได้ ฉันไม่เคยคิดว่าครอบครัวของเธอ เป็นอย่างอื่น"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2521 : 154)

จากตัวอย่าง เราจะพบว่า ถึงแม้นิทราจะเป็นบุคคลที่คิด รังแกแต่ใจคน เป็นใหญ่ มีทริแรงแกล้งเพียงไรก็ตาม เธอก็ยังมีจิตใจโอบอ้อมอารี เป็นพื้นฐานของจิตใจ ซึ่งหิ้งจะมีช่วงหลังในชีวิตเท่านั้น สภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้นิทรากลายเป็นบุคคลที่มีลักษณะไม่สนใจสิ่งอื่น นอกจากหมกมุ่นกับปัญหาของตัวเอง เป็นสำคัญ

ก้านเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม

1. การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

ส่วนในเรื่องของสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างของการดำรงชีพของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ได้ รวมไปถึงสภาพทางจิตใจอีกด้วย สำหรับในเรื่องนี้ก็เช่นกัน สภาพแวดล้อมในครอบครัวของนิทรามีผลทำให้ครอบครัวของนิทราขาดความสุข รุ่ง ๆ ของเธอไม่ได้รับความอบอุ่น เท่าที่ควร โดยเฉพาะบุตรสาวซึ่งโตพอจะรู้เรื่องมากแล้ว เธอมีแต่ความแค้นกระต้าง เจ็บขมไม่คอยพูดจากับใคร ก็เนื่องมาจากสภาพทางครอบครัวของนิทรา และชายชายเองก็มักจะเปรียบเทียบสภาพของนิทราและวิวรรณอยู่เสมอ ดังปรากฏในตัวอย่างดังนี้

"นิทราร้องไห้ละอีกละอื่น เสียงดังขึ้นอีก ด้วยความแค้นใจและน้อยใจ เด็กชายแจ๊ค ปีนมองพ่อแม่ทะเลาะกันอยู่ตามมุมห้อง ไม่มีใครเอาใจใส่กับแจ๊คเลย พ่อหันมาแต่ไม่แยแส"

"สภาพของนิทราขณะนี้ต่างกับวิวรรณนักหนา นิทราใส่เสื้อนอนเก่า ๆ จวนจะขาดแล้วควยชำ หน้าคารวงโรย ผมเผ้าไม่ไ้กรูบ ลูกชายของหล่อนก็ผอม หัวโตและพิการ"

ส่วนวิวรรณในมโนภาพของชายชาวนั้นคือ

"วิวรรณสวยอ่อนหวานเต็มไปด้วยเสน่ห์ ผิวขาวละเอียดย ห่าทางสำรวมเป็นผู้ดี ทุกกระเบียดนิ้ว หล่อนมักจะแต่งกายอย่างอยู่กับบ้านควยแม้ซั้ตักแบบเก๋ สวมสบายและมีรสนิยมดี ลูกชายของหล่อนก็อ้วนอ้วน ผิวขาว หน้าตาสดชื่น สุขภาพดีเลิศ สิ่งเทศไ้จากกริมมีปากแคงห้อยย้อย กวางตาที่แจ่มใส และท่าทางร่าเริงอยู่เป็นนิจ"

(เบ็ญแซ วงศ์สง่า. 2521 : 766)

จากตัวอย่างที่คัดมาข้างต้นก็แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของนิทราและวิวรรณนั้น มีความแตกต่างกันอยู่มาก ครอบครัวของนิทราไม่แตกต่างทะเลาะกันเป็นประจำ บุตรของเธอต้องซึมซับกับ เหตุการณ์เหล่านั้นเสมอ จึงทำให้ไม่ค่อยกล้าสนิทสนมกับบิดาหรือมารดา ดังนั้น ในภายหลัง บุตรสาวของเธอจึงต้องประสบกับความล้มเหลวในชีวิต เนื่องด้วยไม่ทราบว่า จะปรึกษาใครเมื่อ

เกิดปัญหาขึ้นกับตัวเอง และตัวชายชาญเองก็ เมื่อสภาพที่เป็นอยู่ เขาจึงไปชุกอยู่กับวิวรรณ เป็นส่วนใหญ่ เพราะสภาพแวดล้อมของวิวรรณนั้นน่ารื่นรมย์มากกว่านันทรา

คุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ควรตระหนักอีกอย่างหนึ่งก็คือ เรื่องของธรรมชาติ และความสวยงาม ความสวยงามนั้นนอกจากจะพิจารณาที่ตัวบุคคลแล้วยังต้องคำนึงถึง อาคารสถานที่ อีกด้วย บริเวณอาคารสถานที่สวยงามและร่มรื่นก็ทำให้ผู้อยู่อาศัยสดชื่นแจ่มใสไปด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างดังนี้ว่า

"ที่ตรงนั้นเป็น เนินดินสูงขนาดภูเขาย่อม ๆ เดิมที่เขาจุดเป็นอุโมงค์สำหรับหลุม หลบภัย รอม ๆ เนิน มีดอกไม้สวย ๆ ปลูกไว้สะพรั่ง ทั้งอโศก กรรณิการ์ สารภี เล็บมือนาง ราตรี จำปา จำปี นมแมว และของนางเป็นที่ร่มรื่นในเขตกี้ ซึ่งเกิดสาว ๆ ชอบนำตำราไปนอนหนุนศีรษะและหลับอยู่ที่โคนอโศกบ่อยครั้ง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2521 : 83)

จากตัวอย่าง เราจะพบว่า ธรรมชาติให้ความร่มรื่น สดชื่น และสวยงามไม่ว่า ธรรมชาตินั้นจะเกิดขึ้นเอง หรือเกิดจากฝีมือมนุษย์ก็ตาม ต้นไม้หรือดอกไม้ในตัวอย่าง เป็นสิ่งที่หายากยิ่งในปัจจุบัน ดังนั้นถ้าบริเวณใดมีต้นไม้ประเภทนี้ที่สมควรที่จะอนุรักษ์ไว้ จะเป็นสิ่งที่ประเสริฐยิ่ง

2. การเห็นคุณค่าของวรรณคดี

สำหรับในส่วนของ "วรรณคดี" นั้น เราก็พอจะทราบกันมาบ้างแล้วว่า วรรณคดี เกิดขึ้นเพื่อความบันเทิง โดยตั้งอยู่บนฐานของความบันเทิง โดยตั้งอยู่บนฐานของความเป็นจริงในชีวิตในสังคม แล้วปรุงแต่งให้เกิดความประณีต สละสลวยมากยิ่งขึ้น เป็นเรื่องราวที่น่าอ่าน น่าศึกษา ดังนั้นในเรื่องนี้ก็เช่นกันวรรณคดีก็มีส่วนในการกำเนิเรื่องราวอยู่มากทีเดียว ดังปรากฏในตัวอย่างดังนี้ คือ

ดังเช่น การนำเอาวรรณคดีมาสอดแทรก ไว้ในบทสนทนา เพื่อให้เห็นนิยามของความรัก เช่น การยกเอาคำกลอนของสุนทรภู่มาใช้

"นิทรานั่นไปหัวเราะกับพี่ชายและว่า

ดูซิคะ ไม่ยอมมาดลเลย เรือหางมากก็มีโยมัวอยู่ เขาจึงเรียกว่า ศักมัวยังเหลือ
โยมึงละ ซึ่งตรงกับที่ท่านสุนทรภู่เขียนไว้ว่า หักอาลัยนี้ไม่หลุดสุดจะหัก แล้วอะไรนะ
ศักดิ์นี้ไม่ขาดประหลาดใจ

(เห็นแซ วงศ์สง่า. 2521 : 70)

หรือตอนที่เด็กสาวซึ่งประกอบด้วยคาลึก วิวรรณ และนิทรามาอ่านหนังสือโลก
และวิวรรณก็มีท่าทางใจลอย คาลึกก็เลยยกเรื่องของพระนล และนางทมยันตี มาล้อเล่น เป็นละคร
ดังนี้

"อ้อคุณ โสกันศรีไสววิไลตา

อยู่หว่างกลางพนา เป็นสง่าแห่งแนวไพร

อ โสกันแสนสุข ช่วยกับทุกข์ช่วยสักครา

โสกันเศร้าเฝ้าอรุณา อ้อ โสกันโรคซ้ำร้าย

อ โสกันโยกถึงไถวจงทอไปตั้งใจหมาย

ได้เห็นพระภาสผ่านมาย่าง ฤาอย่างไร...."

(เห็นแซ วงศ์สง่า. 2521 : 84)

นอกจากนี้ ยังมีการนำข้อความในรุไบยาค มากล่าวให้เห็นถึงการศรัทธาในการ
ฆ่าตัวตายของนิทราก็ด้วย ซึ่งจะแทรกไว้ตอนที่นิทรามาเฝ้าศพ ของวริศซึ่งถูกบุตรสาวของเธอยิงตาย
ในระยะกระชั้นชิด ในระหว่างที่เธอเดินออกมา เธอก็ได้ยินเพื่อนของวริศ ประารภถึงเรื่องนี้
ดังตัวอย่างดังนี้

"นิทรามาเดินช้า ๆ จากบริเวณศาลาออกมาทาง ค่ายที่ผู้คนว่างวาย นิลิกในเครื่องแบบ
สองสามคนยืนปลอมเพื่อนหญิง หล่อนกล่าวว่า

"หักใจบ้างเถอะ กุลชีกา ความตายนั้นเป็นรางวัลสำหรับคนหมกกรรมไม่ใช่หรือ"

เธอจำใจใหม่ในรุไบยาค เขียนไว้ว่า

มีศัพท์มีท่วง   อุบายวงกฤษณ์แจมือ
 สั้นศัพท์สั้นถือ   ทิวทัศน์สุนทรหวง
 นิพราจะงักเห่า   หิมพ่ากับตัวเอง   ตามข้อความที่ไต่ยีน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2521 : 1003)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า วรรณคดีนั้นสามารถที่จะนำมากล่าวไว้เป็นข้อเตือนใจ
 ของมนุษย์ได้ในทุกสถานการณ์ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้ที่จะนำมาใช้ว่าเลือกกล่าวใดเหมาะสมเพียงไร
 ดังนั้นวรรณคดีจึง เป็นสิ่งที่มีคุณค่า อุบายรุ่นหลังไม่ควรจะมองข้ามประโยชน์ในข้อนี้

ผลของการศึกษา "ค่านิยม" ที่ปรากฏในนวนิยาย ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า 14 เรื่อง
 ปรากฏผลดังนี้

เรื่องห้าเป็ดยีนสี่ ค่านิยมที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ "การพึ่งตนเอง" มีค่านิยมค่านอื่น
 นั้น ปรากฏเรียงตามลำดับ ของการปรากฏดังนี้ ความรับผิดชอบ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์
 การศึกษาค้นหาความรู้ การเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย ความมีระเบียบวินัย และความจงรัก
 รักดีต่อชาติ ศาสนา

เรื่องหนึ่งในจักรวาล ค่านิยมที่ปรากฏมากที่สุด คือ ความกตัญญู และการพึ่งตนเอง
 ส่วนค่านิยมรองลงมาคือ การศึกษาค้นหาความรู้ และคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

เรื่องสวนทางสายรุ้ง ค่านิยมที่ปรากฏมากที่สุด คือ การเสียสละเพื่อส่วนรวม
 ความรักชาติ ส่วนค่านิยมค่านอื่นปรากฏเรียงลำดับมากน้อยดังนี้ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์
 การพึ่งตนเอง การนิยมใช้ของไทย ความสามัคคี และการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม

เรื่องวันรุ่งขึ้นของปรารภณา ค่านิยมที่ปรากฏมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ ส่วนค่านิยม
 ค่านอื่นที่ปรากฏมากน้อยตามลำดับดังนี้ การศึกษา ความกตัญญู ความเมตตาทางศาสนา ความรักชาติ
 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ความสามัคคี และการประหยัด

เรื่องขลุ่ยบ้านคอกจิวแดง ค่านิยมที่ปรากฏมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์เพียรและเคารพ
 เชื่อฟังผู้อาวุโส ส่วนค่านิยมค่านอื่นที่ปรากฏมากน้อยตามลำดับดังนี้ การศึกษาค้นหาความรู้ การพึ่ง
 ตนเอง ความรับผิดชอบ ความกตัญญูทุกเวที ความเมตตาทางศาสนา ความจงรักภักดีต่อชาติ
 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ความสามัคคี และการเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมไทย

เรื่อง จักร์ชีวิต ค่านิยมที่ปรากฏบ่อยที่สุด คือ การพึ่งตนเอง การเคารพเชื่อฟัง ผู้อาวุโส ส่วนค่านิยมค่านิยมอื่น รองลงมา เรียงตามลำดับมากน้อย คือ การประหยัด ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา การศึกษาหาความรู้ ความขยันหมั่นเพียร การเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย และการตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของสิ่งแวดลอม ความมีระเบียบวินัย และความสามัคคี

เรื่อง สนิมสังคัม ค่านิยมที่ปรากฏบ่อยที่สุด คือ ความรับผิดชอบ และการเห็นคุณค่าของภาษา และวรรณคดีไทย ส่วนค่านิยมค่านิยมอื่นปรากฏเรียงลำดับมากน้อย คือ กตัญญูกตเวที ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดลอม

เรื่อง ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา ค่านิยมที่ปรากฏบ่อยที่สุด คือ ความรับผิดชอบ และการประหยัด ส่วนค่านิยมค่านิยมอื่นปรากฏเรียงลำดับมากน้อย คือ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวที ความเมตตา กรุณา ความจงรักภักดีต่อชาติ ความจงรักภักดีต่อศาสนา และการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดลอม

เรื่อง ไผ่ล่อคอก ค่านิยมที่ปรากฏบ่อยที่สุด คือ ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ ส่วนค่านิยม ค่านิยมอื่นปรากฏเรียงลำดับมากน้อย คือ การศึกษาหาความรู้ ความกตัญญูกตเวที ความจงรักภักดีต่อชาติ การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดลอม การเห็นคุณค่าของศาสนา และการเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส

เรื่อง ทางลุดหาย ค่านิยมที่ปรากฏบ่อยที่สุด คือ การพึ่งตนเอง ส่วนค่านิยมค่านิยมอื่น ปรากฏรองลงมาคือ การเห็นคุณค่าของวรรณคดี การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดลอม และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

สำหรับเรื่องสะใภ้หัวนอก เขยบ้านนอก และเมียหมายเละหนึ่งนั้น เป็นเรื่องที่ ปรากฏค่านิยมบ่อยครั้ง และปรากฏอย่างกระจุกกระจาย จึงไม่นำมาวิเคราะห์ในงานวิจัย ครั้งนี้

การศึกษานวนิยายของ เทียนแห่ วงศ์สง่า ทั้ง 14 เรื่องนี้ สรุปได้ว่า เรื่องที่ปรากฏ ค่านิยมค่านิยมต่าง ๆ มากที่สุด คือ หมูบ้านคอกจิวแคง รองลงมาตามลำดับมากน้อย คือ พ้าเปลี่ยนสี วันพุงนี้ของปรารณา ไผ่ล่อคอก สนิมสังคัม ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา จักร์ชีวิต นิ่งในจักรวาล และทางลุดหาย

วิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก
 ในนวนิยายของ เช็ลลีย์ วังส์สว่า

ในบทที่ 2 การวิเคราะห์ "ค่านิยม" ที่ปรากฏได้กล่าวถึงว่า ตัวละครที่เลือกมานั้น ต่างก็มีค่านิยมในลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของตัวละครนั้น ๆ และในบทนี้จะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมกับองค์ประกอบของตัวละครว่า มีความสอดคล้องกันอย่างไร ด้วยเหตุที่ว่า การศึกษาเรื่องค่านิยมนั้นจะต้องเข้าใจถึงเกณฑ์กำหนดพื้นฐานในสังคมจึงจะทำให้การศึกษาค่านิยมนั้นกระจ่างชัด ดังนั้น การศึกษาเรื่ององค์ประกอบจึง เป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาพิจารณาด้วย อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของ "ตัวละครเอก" ขอกล่าวถึงค่านิยมของตัวละครที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ได้แก่

1. ท่านเกี่ยวกับตนเอง
  - 1.1 การพึ่งตนเอง
  - 1.2 ความขยันหมั่นเพียร
  - 1.3 ความรับผิดชอบ
  - 1.4 การประหยัดและอดออม
  - 1.5 การศึกษาหาความรู้
  - 1.6 การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส
  - 1.7 ความเมตตากรุณา
  - 1.8 ความกตัญญูทุกเวที
  - 1.9 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
  - 1.10 ความซื่อสัตย์
2. ท่านเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ
  - 2.1 ความสามัคคี

2.2 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

2.3 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

3. งานเกี่ยวกับความงามและสิ่งแวดล้อม

3.1 การตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต

3.2 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี

จะเห็นได้ว่า เกณฑ์ของค่านิยมดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความมุ่งหวังในระดัต่าง ๆ ในสังคมนี้ตั้งแต่พ่อแม่ ครูอาจารย์ ตลอดจนองค์การต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาล และเอกชนต่างมีความปรารถนาที่จะให้สมาชิกในสังคมของตนได้รับการปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้ค่านิยมดังกล่าว ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ทั้งเช่นที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติในปี 2525 ได้เสนอว่า ควรมีการเร่งรัดปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วน 5 ประการ คือ

1. การพึ่งพาตนเอง ชยันต์นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. การประหยัดและอดออม
3. การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติถือว่า ค่านิยมเหล่านี้เป็นกิจกรรมพัฒนาจิตใจ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอื่นต่อไป และในการปลูกฝังค่านิยมตามคุณลักษณะดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นโดยอ้อมของอาศัยองค์ประกอบในค่านต่าง ๆ ซึ่งนักวิชาการได้เสนอแนวทางในการศึกษาขององค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดค่านิยมไว้ดังนี้คือ

องค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดค่านิยมของตัวละครเอก คือ สิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยในการอธิบายถึงความแตกต่างกันทางค่านิยมของตัวละครซึ่งจำแนกได้เป็นประเภทคือ

1. องค์ประกอบทางกายภาพ หมายถึง การศึกษาและอายุ
2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม หมายถึง ฐานะทางเศรษฐกิจ การอบรม

เลี้ยงดูและอิทธิพลตัวแบบ

3. องค์ประกอบทางบุคลิกลักษณะ หมายถึง ความกระตือรือร้น และมุ่งอนาคต
เจตคติต่องาน ความ เป็นระเบียบและศีลธรรม

(กรมวิชาการ. 2524 : 10 - 11)

การศึกษาขององค์ประกอบเหล่านี้จะศึกษาจากตัวละครเอก 10 ตัว โดยพิจารณา
จากการสุ่มตัวอย่างเลือกเฉพาะเล่มที่มีการปรากฏของคำนิมมบ่อยครั้งจากนวนิยาย
14 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง

1. เนตรนภิส	จากเรื่อง	<u>ท้าเปลี่ยสนี่</u>
2. โรส	จากเรื่อง	<u>หญิงในสังกรวด</u>
3. คิมแทน	จากเรื่อง	<u>สวนทางสายรุ้ง</u>
4. ปรารณา	จากเรื่อง	<u>วันพรุ่งนี้ของปรารณา</u>
5. ชาย	จากเรื่อง	<u>หม्यानคอกงิวแดง</u>
6. คณางค์	จากเรื่อง	<u>จักรัสวีต</u>
7. ศรีฉ	จากเรื่อง	<u>ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา</u>
8. สลีลา	จากเรื่อง	<u>สนิมสังคม</u>
9. ยอดเข่า	จากเรื่อง	<u>ไม้ดอกกอ</u>
10. นิทรา	จากเรื่อง	<u>ทางสุกหาย</u>

สำหรับเรื่องที่ไม่ปรากฏตัวละครลักษณะดังกล่าว ที่จะนำมาศึกษา คือ เรื่องสะโกล
หัวนอก เขษานนอก นทีศิวาส และเมียบหมายเลขหนึ่ง ตัวละครในเรื่องนี้มีพฤติกรรม
ที่แสดงออกทางคำนิมมบ่อยครั้งและกระจัดกระจาย ไม่เด่นชัด จึงไม่สามารถศึกษาถึง
องค์ประกอบได้

จากตัวละครทั้ง 10 ตัว ผู้วิจัยจะพิจารณาเรื่ององค์ประกอบของตัวละครแต่ละตัว
ตามลำดับ และจะเสนอการวิเคราะห์ตัวละครนั้น ๆ ว่า มีองค์ประกอบด้านใดบ้าง และ
องค์ประกอบเหล่านั้นส่งผลต่อคำนิมมของตัวละครอย่างไร

เนตรนภิส จากเรื่อง ฟ้าเปลี่ยนสี

จากการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมของ "เนตรนภิส" พบว่า เขามีค่านิยมตามเกณฑ์ที่กำหนดหลายด้าน ด้วยเหตุนี้เราควรจะศึกษาถึงองค์ประกอบว่า เนตรนภิสมีองค์ประกอบในด้านใดบ้างที่ส่งผลให้เขามีค่านิยมดังที่ปรากฏในบทที่ 2 จึงขอเสนอการพิจารณาองค์ประกอบเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกายภาพ

สำหรับองค์ประกอบทางกายภาพนั้นในงานวิจัยนี้ หมายถึง การศึกษาและอายุ ซึ่งในเรื่องนี้เนตรนภิส เป็นผู้มีการศึกษาถึง ระดับอุดมศึกษา การเป็นนิสิตในชั้นปีที่ 2 คณะศิลปกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง ทำให้เขามี ความรู้เกี่ยวกับศิลปะเป็นอย่างดี มีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาหรือการตัดสินใจ อีกทั้งยังสามารถนำเอาหลักการหรือคำสอนของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นเขายังมีความเชื่อว่า ศิลปะจะช่วยให้เขาค้นคว้าจากภาวะอันซึ่งเครียดของสังคมได้ เพราะทำให้เขาสามารถที่จะหาทางออกให้กับอารมณ์ได้โดยการผ่อนคลายกับความสวยงามและความบันเทิงซึ่งแสดงให้เห็นว่า การศึกษาของเขาช่วยส่งเสริมให้เขามีค่านิยมในด้านความงาม และเห็นคุณค่าของศิลปะของไทย ตลอดจนการศึกษาวិชาศิลปะ เขอได้นำหลักการมาอธิบายให้บุตรนางคณูเป็นน้องสาวซึ่งอยู่เสมอว่า ศิลปะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาของมนุษย์อย่างไร ดังปรากฏในคำสนทนาครั้งนี้ คือ

"เช่นเรากำลังมีทุกข์ เพราะชีวิตเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมืออย่างนี้ ศิลปะของนายจะช่วยอะไรไคว่าง"

"อ่านหนังสือโศกนาฏกรรมวิธีนี้ คนที่หมกมุ่นในเรื่องความลับแค่นิดๆ น้อย ๆ อย่างนาย ไม่เคยเห็นความลำบากยากไรของผู้อื่น หากใครอ่านหนังสือดี ๆ ที่ตัวเอกเขายากไร แต่ต่อสู้ชีวิตจนได้ชัยชนะในขั้นปลายโดยสงบ จิตใจของนายก็คงคลายไปในทางเห็นอกเห็นใจ เพื่อมนุษย์ และไม่ยั้งคิด อยู่แต่ว่า โลกนี้มีแต่คนคนเดียวเท่านั้นที่เป็นอย่างนี้ แต่หนังสือจะชี้ให้เราเห็นว่า

ยังมีชีวิตที่เราไม่เคยประสบอีกมากมายนัก"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533)

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิชาศิลปะยังช่วยส่งค่านิยมให้ เธอมีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เธอหารายได้พิเศษด้วยการเป็นผู้แนะนำนักท่องเที่ยวที่สนใจชมภาพเขียนต่าง ๆ อีกทั้งยังรับจ้างสอนพิเศษวิชาวาดเขียนสำหรับ เด็กเพาะช่างในสถานศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งนอกเวลาเรียนของเธออีกด้วย ทั้งนี้ นอกจากจะส่งเสริมค่านิยมดังกล่าวข้างต้น องค์ประกอบในด้านนี้ยังทำให้เธอมีค่านิยมในการพึ่งตนเอง อีกด้วย ดังปรากฏในคำสนทนาระหว่าง เธอกับบุรุษนางค์คนหนึ่งว่า

"เราได้ข่าวว่านายไปหางาน"

"ฮือ ! "

ทำไมนายจะคง เห็นคเห็น้อยอย่างนั้นนะเอ

"ถ้าไม่ทำอย่างนั้น เราจะเอาเงินที่ไหนมาเป็นค่าเช่า ค่ารถไปมหาวิทยาลัยละ"

เงินจากค่าเช่าบ้าน นายเจียกเอาไม่ไถนหรือ

เราใส่แผงคัทพาทุทสต่างก็ ก็เพราะจะให้ครบจำนวนหนี้ที่เราขอยืมคุณวิมา

เราจะได้ไถ่ของคืนใจละ อีกจำนวนหนึ่ง ก็ต้องหักเป็นค่าดอกเบี้ย

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 34 - 35)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ศิลปะของ เนตรนภิส และการยอมรับกฎเกณฑ์ในสังคมของ เธอทำให้เธอเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความคิดที่ละเอียดลึกซึ้ง ตลอดจนมีการพิจารณาเงื่อนไข เพื่อตัดสินใจให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยนั้นยกย่องความเป็นกุลสตรีไทย เนตรนภิสก็เช่นกัน เธอมีความเป็นระเบียบวินัยในตนเองอยู่เสมอ เพราะเธอเห็นคุณค่าในข้อนี้ว่า สตรีนั้นควรจะให้เกียรติกับผู้ที่ เป็นสามีหรือคนรักที่มีความซื่อสัตย์

ต่อเขาไม่ควรทำสิ่งใดที่ผิดศีลธรรมอันดีงาม และเนตรนภัสก็ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของนางสาวที่มีเฉพาะความสวยงาม แต่ใช้ชีวิตด้วยการซุกซนพิจารณาขมพอกทั่วไปผู้มีอำนาจเพื่อให้ได้ทรัพย์มา ถึงปรากฏในคำสนทนากึ่งนี้

แล้วคุณภควินรู้ไหม... ถ้านายแต่งงานกับเขาละ

"โอ๊ย มันไม่โง่สักหรือตรงไหนนี่ แต่งแล้วก็แล้วกันว่า แคนายเถอะเมื่อไหร่จะแต่งงาน

"เรานะเธอ มี ถ้าเราจะมีชายในดวงใจสักคน เขาจะต้องรักเราแตกต่างกับความรักที่เห็นเกาะกินในสังคมราชหลัง เขาจะต้องไม่รักดวงหน้าที่ทองคำ รมีปีกปากน้ำจวบ หรือเรือนกายที่นากอกเหมือนรักนายแน่ ๆ แต่เขาควรจะรักความคิด ความดีงาม และความออกหนที่มีอยู่ในตัวเรา ซึ่งเราพร้อมเสมอที่จะแสดงต่อเพื่อนมนุษย์"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 72)

ยิ่งไปกว่านั้นเราพบว่า การศึกษาธรรมอยู่เสมอก็คงช่วยให้เนตรนภัสมีความรักในความงาม ไม่โลภมาก แสดงให้เห็นว่า เธอมีค่านิยมในการจงรักภักดีต่อศาสนาและความสามัคคีเพราะเธอไม่ต้องการให้เกิดสงครามขึ้นระหว่างมนุษย์ ถึงข้อความระหว่างเธอกับนายพลภควินกึ่งนี้

ดิฉันชอบศึกษาพระธรรม เพราะธรรมะในพระพุทธศาสนานั้นยิ่งศึกษายิ่งปฏิบัติมากขึ้นเท่าใด ก็จะได้รับความเป็นไทแก่ตนเองมากขึ้นเท่านั้น

... ดิฉันไม่เชื่อว่าศาสนาคือยาเสพติด เพราะพระพุทธศาสนามีการสอนให้ใครคิดแต่สอนให้ปล่อยวางทุกสิ่ง ทุกประการ ที่ทำให้คนต้องตกเป็นทาสมัน

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 308 - 309)

เนตรนภิส เกลียดการทำสงครามอย่างมาก แต่เธอมีความเชื่ออย่างหนึ่งว่า การณ์ที่อุททศาสนาของโยเราณั้นคงจะทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการทำสงคราม ถึงปรากฏในคำสนทนาระหว่างเธอกับนายพลกวินว่า

โดยปกติคนไทยรักสงบคะ คงไม่มีเรื่องราวอะไรอีก โยเราณเกลียดสงครามคะ ถ้าไม่จำเป็นเราคงจะไม่ใช้วิธีนั้น สงครามมิได้ทำอะไรแก่ใครทั้งฝ่ายแพ้และฝ่ายชนะ นอกจากความย่อยยับ สงครามทำลายทุกอย่าง ทั้งสิ่งก่อสร้างความเจริญ การพัฒนาศีลธรรมและวัฒนธรรม... สำหรับประเทศไทยเราเชื่อว่าเราจะไม่มีการประกาศสงครามกับใคร เพราะผู้นำของไทยยึดมั่นในพระพุทธศาสนา เราไม่โลภไม่หลง เราทำทุกอย่างด้วยสติ และคำนึงถึงราษฎรเป็นส่วนใหญ่เสมอ

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 63)

องค์ประกอบทางด้านกายภาพอีกอย่างก็คือ "อายุ" การที่บุคคลมีอายุมากขึ้นก็ย่อมแสดงว่าเขามีประสบการณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีแนวความคิดที่จะพึ่งตนเองมากขึ้น เนตรนภิสก็เช่นเดียวกัน เมื่อเธอสำเร็จการศึกษาแล้ว เธอก็มีความปรารถนาที่จะปกครองตนเอง เธอจึงแจ้งเรื่องจะย้ายบ้านออกมาจากบ้านพลโททวิน ภควัต ให้คุณนายละม่อมผู้เป็นอาทราย ซึ่งคุณนายละม่อมก็ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของหลานสาว ถึงปรากฏในคำสนทนาครั้งนี้

คุณกวินจะเอาบ้านคืนเหอะ

เขายังไม่พูดอะไรคะ แต่หนูจะต้องออกจากบ้านเขา

เกิดอะไรขึ้น หลานมีเรื่องแล้วเหอะ

คุณอาอย่าใจร้อนเลยคะ หนูโตแล้ว ไม่ใช่เด็ก ๆ อย่างเมื่อตอนคุณพ่อตายใหม่ ๆ

อย่างน้อยเวลานี้หนูก็บรรลุนิติภาวะ

เห็นไหมละ เด็กสมัยนี้เป็นยัง โรนะพลอายุยี่สิบก็คิดว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่เสียเต็มประดา

จะทำอะไรไม่ปรึกษาละ หัวหงอกหัวดำขางมัน ชาจะตามใจ

ไม่ใช่เด็กสมัยใหม่เพียงจงหนองอะไรก็กระ เค็ดสมัยนั้นถูกสอนให้รู้จักพึ่งตนเอง
ตั้งแต่เล็ก ๆ เมื่อเราโตพอสมควร เราจึงคิดว่าไม่ควรทำความเค็ดใครให้
ผู้ใหญ่อีกต่อไป

(เห็นแซ วงศ์สง่า. 2533 : 227)

พลโทกวิน เองก็ไม่พอใจที่เธอจะย้ายออกไปจากบ้านของเธอ แต่เขาก็เป็นคนมีเหตุผล
เขากล่าวกับ เนตรนิลว่า

มันถึงเวลาที่เธอจะไปปกครองตนเอง เพราะเธอสำเร็จการศึกษาแล้ว เป็นบัณฑิตสาว
ที่งามสว่าและทรงภูมิ ไม่ใช่เด็กหญิงเนตรนิล ที่เคยขึ้นรถแห่นกควานหาผู้ชายช่วยยามคับขัน
มาทางโทรศัพท์เหมือนเมื่อหลายปีก่อน

(เห็นแซ วงศ์สง่า. 2533 : 408)

อย่างไรก็ตามการเป็นผู้ที่ไปการศึกษาสามารถทำให้ เนตรนิลเป็นผู้ที่มีความรอบคอบ
ในการกระทำของตนเองเสมอส่งผลให้เธอเป็นสตรีที่มีคุณค่าในสายตาของบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะ
นายพลกวิน ภควัต นั้น ชื่นชมเธอมาก เพราะรักในคุณสมบัติทั้งหลายในตัวเธอมากกว่า
ความสวยงาม เพราะระหว่างขุนนางค และเนตรนิล นั้น ขุนนางมีความสวยกว่าพี่สาวมาก
และเธอก็พยายามอย่างยิ่งที่จะเป็นเจ้าของนายพลโทกวิน แต่ก็ไม่สำเร็จ เพราะเธอมีพฤติกรรม
และคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสมสำหรับตำแหน่งคุณหญิงของบ้าน "ภควัต"

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การที่ "เนตรนิล" มีอายุมากขึ้น
อีกทั้งได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่านางสาว ทำให้เธอมีเหตุผลใช้ความคิดพิจารณาถึงสิ่งที่ถูกต้อง
ควรยึดถือและปฏิบัติที่ยังสามารถควบคุมความประพฤติให้อยู่ภายในกรอบประเพณีอันดีงาม
ตลอดจนสามารถทำงานเพิ่มรายได้ให้กับตนเองได้อีกด้วย ซึ่งหมายถึงการพึ่งตนเองและความ
รับผิดชอบนั่นเอง ดังนั้นกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทางด้านการศึกษา และอายุ เป็นองค์ประกอบ
อย่างหนึ่งส่งผลให้ "เนตรนิล" ทัดละครออกจากเรื่อง ฟ้าเบรลินส์ เป็นผู้มีค่านิยมในค่าน

การศึกษาหาความรู้ การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ตลอดจนการรักษาระเบียบวินัย
 พร้อมกับการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม หมายถึง ฐานะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และ
 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

2.1 ฐานะทางครอบครัว

ฐานะทางครอบครัว หมายถึง การศึกษาและอาชีพ ตลอดจนทรัพย์สิน
 เครื่องใช้ในบ้านของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง (กรมวิชาการ, 2523 : 10 - 11)

การศึกษาฐานะของครอบครัวนั้น พิจารณาจากรายได้รวมของสมาชิกใน
 ครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ การศึกษา และอาชีพของหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น จากหลักฐาน
 การวิจัยของนักสังคมวิทยาหลายท่านเชื่อว่า บุคคลที่มีฐานะต่ำและฐานะปานกลางนั้นมีค่านิยม
 บางอย่างแตกต่างกัน กล่าวคือ บุคคลเหล่านี้เชื่อว่าสิ่งใดควรทำ และสิ่งใดไม่ควรทำ
 ต่างกันไปมาก ตัวอย่างเช่น การเก็บของตกใต้ถุนนำไปคืนเจ้าของนั้น เป็นความดี ควรสรรเสริญ
 ในสังคมของบุคคลฐานะปานกลางและสูง แต่เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่งในสังคม
 ของคนฐานะต่ำ นอกจากนี้ระเบียบประวัติดั้งเดิมยังแสดงให้เห็นว่า บุคคลฐานะยากจนนั้นเป็น
 ผู้กระทำความผิดกฎหมายมากกว่าคนฐานะอื่น ๆ ส่วนกษัตริย์ไทยก็ปรากฏว่ามีมากในคนฐานะต่ำมากกว่า
 คนฐานะอื่น (ทองเทียน พิณพนวัน, 2520 : 18 - 19)

จากกษัตริย์ชาวนิยายเรื่อง "ฟ้าเปลี่ยนสี" และพิจารณาพฤติกรรมของ
 ตัวละครเอก คือ "เนตรนภิส" พบว่า เนตรนภิส มีบิดาเป็นนายพลทหารเรือ มีสภาพความเป็นอยู่
 ที่ไม่เคียดกรอน ดังนั้น เธอจึงเป็นผู้มีฐานะปานกลาง เพราะเป็นผู้ทำงานประเภทที่ใฝ่ความรู้และ
 ความชำนาญ อย่างไรก็ตามการเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ฐานะของเนตรนภิส
 เปลี่ยนไป แต่เธอก็ยังมีค่านิยมที่ส่งเสริมค่านิยมดั้งเดิมอยู่ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าฐานะ
 ของครอบครัวไม่ได้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดต่อค่านิยมเท่าที่ควร แต่ไม่ได้หมายความว่า
 ไม่สัมพันธ์กันเลย เพราะในเรื่องนี้การเปลี่ยนแปลงฐานะของเนตรนภิสก็ช่วยให้เนตรนภิส เกิด

คำนิยามในด้านการประหยัคและออคคอม และคำนิยามในการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้น ดังปรากฏในบทสนทนา
ตอนหนึ่งว่า

"ต่อไปนี้เสียมาเราเห็นจะต้องรักเอง"

"ต่อไปนี้ เราต้องทำงานที่ควรจะทำได้เองทั้งนั้นและมี ส่วนทองใบก็ให้ช่วยงาน
ที่เราทำไม่สะดวก เช่น ล้างถ้วยชาม ทำความสะอาดบ้าน..."

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2533 : 207)

หรือเมื่อเธอบ้ายบ้านมาอยู่บ้านหลังเล็กของ นายพลโทกวิน ภควัต นั้น เธอก็ช็อกกับข้าว
ที่เป็นลักษณะพื้นบ้านทั่วไป และเมื่อจะรับประทานจึงเก็บ ไปซื้อที่ร้านกลางซอย เพราะบ้านเธอ
ไม่มีตู้เย็น เนื่องจากเธอต้องการจะประหยัคให้มากที่สุด เธอให้เหตุผลกับพลโทกวินว่า

คิดันเห็นว่า ไม่จำเป็นคะ เพราะวันหนึ่ง ๆ เรากินน้ำแข็งกันคนละไม่กี่แก้ว ส่วนของลด
ทองใบเค็นล็คออกทางประตูหลังไปร้านขายกับข้าวเล็ก ๆ ตรงนี้ได้ในเวลาไม่ถึงห้านาที
คิดันอยากประหยัคให้มากที่สุด ส่วนเครื่องกระป๋องชิว้นเออเพื่อนคิดันนะให้ซื้อไว้

(เพ็ญแข วงศ์สง่า, 2533 : 239)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ฐานะของครอบครัวก็มีส่วนเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคำนิยาม
ของครอบครัว แต่เป็นมีผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งก็สอดคล้องกับองค์ประกอบคำอื่นของตัวละคร
มาเป็นตัวเสริมด้วย เพราะถ้าฐานะของครอบครัวเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่ส่งผลต่อคำนิยาม
เป็นได้

2.2 การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู คือ การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของตัวละครปฏิบัติ
ต่อตัวละคร เองและเรียกร้องให้ตัวละคร เองปฏิบัติต่อตนและต่อผู้อื่นไปในทางต่าง ๆ ฉะนั้น
ถ้าอบรมเลี้ยงดูคือ การหุ้เลี้ยงดูมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด อันเป็นทางใหญ่เลี้ยงดูสามารถให้
รางวัลหรือลงโทษการกระทำต่าง ๆ ของตัวละครได้ นอกจากนี้ตัวละครยังมีโอกาสเข้าดูลักษณะต่างๆ

ของผู้เลี้ยงดูควาย ทำให้ตัวละครได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากผู้เลี้ยงดูอีกควาย ตามลักษณะของการ
อบรมเลี้ยงดูตามหลักของกรมวิชาการ (2533 : 10 - 11) ได้แบ่งเป็น 4 แบบ คือ

2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และความอบอุ่นใกล้ชิด หมายถึง
การที่ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักสันทัดสนเป็นกันเอง พระภิกษุจะให้คำแนะนำช่วยเหลือ
ปลอบใจเมื่อใดก็ตามที่เด็ก และพร้อมที่จะให้อภัย

2.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การเลี้ยงดูที่ให้มีการ
แสดงออก ยอมรับฟังความคิดเห็น การอบรมสั่งสอนที่ใจเหตุผลเป็นพื้นฐาน

2.2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือควบคุม หมายถึง การที่ผู้ปกครอง
อบรมเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดกวดขัน ไม่ประหลัดตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ใช้การลงโทษเมื่อเด็ก
กระทำความผิด เพื่อให้เด็กเคารพเชื่อฟัง

2.2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่ผู้ปกครอง
อบรมเลี้ยงดูโดยที่ผู้ได้รับการเลี้ยงดูสามารถประพฤติสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความชอบ ได้โดยเสรี
ผู้ปกครองไม่ใส่ใจใดตามหรือควบคุม

จากบทศึกษา "เนตรนภิส" ในเรื่อง ฟ้าเปลี่ยนสี พบว่า เนตรนภิส ได้รับการเลี้ยงดู
มาด้วยความรักและความใกล้ชิดจากผู้เป็นบิดาตั้งแต่เยาว์วัย เนื่องจากมารดาเสียชีวิตหลังจาก
คลอดน้องสาวของเธอแล้ว ดังนั้น เนตรนภิสจึงเป็นผู้มีความเข้มแข็งและลักษณะของการ เป็นผู้นำ
มีระเบียบวินัย เพราะบิดาเป็นนายทหาร ขาดลูก การที่เธอต้องดูแลน้องสาวทำให้เธอมีความคิด
ที่เป็นผู้ใหญ่เกินอายุ มีความรับผิดชอบสูงเมื่อเกิดปัญหาในชีวิต เธอจึงสามารถที่จะวางแผนในการ
ดำเนินชีวิตให้ราบรื่นจนกว่าจะสำเร็จการศึกษา ซึ่งเธอก็ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมาย อีกทั้งยัง
ได้พบคู่ชีวิตที่เป็นคนดีและมีความมั่นคงทั้งฐานะและหน้าที่การงาน เนตรนภิสนั้นมีความรักที่อกตุมาก
แม้จะไม่มีบิดาอยู่ด้วย เธอก็ยังยึดถือคำสั่งสอนของบิดามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนอยู่เสมอ ทำให้
เธอเป็นคนซื่อสัตย์ รักรักษา และมีความซื่อสัตย์เพียร ดังปรากฏในข้อความดังต่อไปนี้

เธอเลือกฆ่าเรื่องไปยักพาหนาค เท้าตัวของนิกา แลเห็นความเค็ดชากฉายออกมา
ทางขวางตา เนทรนิสเคยฟังนิกาเล่าถึงความสำคัญในสมัยหลังอยู่เสมอ และ
ดูเหมือนเสียใจอ้อมกอดถึงความปรารถนาของท่านตั้งอยู่ใกล้ ๆ เมื่อหอบเข้ามาหาเธอ
ใหม่ ๆ พยายามมาก กระตุกของพ่อแม่ไร้ตระกูลสูงศักดิ์ แต่ก็ เป็นตระกูลที่ไค้ละระีพ
เพื่อประเทศ อันเป็นที่รักตลอดมา แม่ของลูกเป็นคุณประทีปที่มาช่วยสองทางชีวิตเธอ
เธอเป็นคอกฟ้า สวย และสูงศักดิ์ กว่าจะไค้เธอมาพอกองใจความพยายามอย่างมาก
เมื่อพอมีกำลังใจประกอบอาชีพอย่างสุจริต ส่วนแม่ก็ทำมาค้าขาย เราจึงมีความสุข
สบายอย่างนี้ แต่เมื่อซาคเธอพอรู้สึกวาระทุกสิ่ง หากไม่มี เอ ก็ บี้ พ่อไม่เข้าใจว่า
พอจะอยู่อย่างไร

(เห็นแซ ว ศ.สง. 2533 : 30)

นอกจากนี้ เนทรนิสยังให้เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูวัยเมื่อมีคาเสียชีวิตแล้ว
เธอก็เป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอนแก่ขุนนางก็ เมื่อเห็นว่าขุนนางมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
เธอก็ยกคำสอนของนิกามาให้น้องสาวฟังตั้งปรกฏในบทสนทนาดังนี้

เราอยากให้นายลิมเสียว่านายเป็นลูกนายพลต่อไป เราซึ่งสภาพไม่ต่างกว่าของใบพรอก
ในค่านความเป็นอยู่ แลสิ่งต่างกันก็คือ จิตใจ มารยาท กษอบรมต่างหาก บี้ จำไม่ไค้
หรือพอเคยสอนว่า มนุษย์มีทุกอย่างเหมือนกัน แลสิ่งต่างกันคือจิตใจ คุณธรรม ความดี
คุณธรรมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า มนุษย์เราต่างจากสัตว์อย่างไร

(เห็นแซ ว ศ.สง. 2533 : 215)

จากการศึกษาเราจะพบว่า เนทรนิส และน้องสาวได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด
จากนิกาคด้วยความรัก ความอบอุ่น นิกาของเนทรนิสนั้นถึงแม้จะมีหน้าที่ในการไปทำงาน
ต่างประเทศก็จะส่งความคิดถึงและความรักมาให้บุตรสาวอยู่เสมอ จึงทำให้บุตรสาวนั้นมีความ
กตัญญูและรักเกียรติของนิกาตลอดเวลา ดังปรากฏในบทสนทนาดังต่อไปนี้

แก้วตาทั้งสองของพ่อ ไม่ว่าพ่อจะอยู่ที่ไหน อย่างไร ไกลหรือใกล้ หอยังรัก
และหวังไปอยู่กับอยู่เสมอ

(เพ็ญแข วังสีฉวี. 2533 : 131)

หรือเมื่อบิดาท้องไปลี้ภัยยังต่างประเทศ ก็มีผู้หญิงคนหนึ่งมาแสดงตัวเป็นภรรยาของบิดา
และยื่นข้อเสนอต่อเนตรนภิสว่า เงินสัคนในธนาคารจะต้องเป็นของเธอหลอน ทำให้เนตรนภิสต้องปฏิบัติ
ตาม เพราะไม่ต้องการให้บิดาเสียเกียรติยศ ถึงปรากฏเนตรนภิสระหว่างเธอและคุณนายละม่อม
ว่า

ถ้าแม่ฉันไปเบิกเงิน เราแจ้งจับเหอะ

หนูไม่อยากจะเกิดเรื่องอย่างนั้นหรอกค่ะ ถ้าพ่อจกจะเป็นอะไรสักกับเขา เขาก็ควร
จะมีสิทธิอยู่บ้าง อีกประการหนึ่ง ก็อยากรักษานามแม่หรือของพ่อไว้ แม่จะต้องเสียเงิน
ทั้งหมดที่ได้อยู่

(เพ็ญแข วังสีฉวี. 2533 : 59)

จากตัวอย่างแสดคงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เช่น เนตรนภิส
มีผู้ให้ความรัก คอยแนะนำสั่งสอนส่งผลให้เกิดความนับถือเธอคือ เกรงพ่อดีหวังอยู่ๆได้ ก็บุญ
เมตตากฎหมาย ทลอคจนสามารถพึ่งตนเองได้

2.3 อิทธิพลของตัวแบบ

อิทธิพลของตัวแบบ หมายถึง ตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของตัวละคร
ได้แก่ เพื่อน บิดามารดา ครู และบุคคลที่ใกล้ชิดในสังคม ฯลฯ

ภาษ เลียนแบบนี้เกิดจากการที่บุคคลหนึ่งเห็น การกระทำของบุคคลอื่นแล้ว
ต่อมาผู้สังเกตนั้นได้กระทำพฤติกรรมนั้นบ้าง การกระทำพฤติกรรม ความรู้นั้นนั้นอาจเกิดจากเหตุผล
หลายประการ นักจิตวิทยาอธิบายว่า เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูที่รักใคร่ เพราะการเลียนแบบ
หรือว่าคนคล้ายผู้เลี้ยงดู จะทำให้เด็กเกิดความพอใจเหมือนกับว่าคนใ้เลี้ยงดูอยู่ใกล้ผู้เลี้ยงดูในขณะนั้น

การเขียนแบบลักษณะและการกระทำของบุคคลอื่นเป็นบ่อเกิดของการยอมรับลักษณะทั้งดีและไม่ดี จากบุคคลอื่นได้อย่างง่ายดาย และเกิดได้อย่างกว้างขวางในสถานการณ์ทั่วไป

ในการศึกษา "เนทรนัส" นั้น พบว่า เธอมีความกตัญญูอย่างมาก นอกจากนั้นเธอยังเป็นคนซื่อสัตย์อีกด้วย จะเห็นว่า เนทรนัสนั้น เธอยอมรับความลำบากในชีวิตเพื่อส่งเงินไปให้ บิคา ซึ่งลี้ภัยในทางแดน เธอได้นำเครื่องเพชรไปจำนำที่ นายพลโทกวิน ภควัท และไผ่บาน หลังใหญ่ แก่กองทัพบกเขา เพราะในตอนแรกนั้น เธอเชื่อว่า บิคาไม่ได้กระทำความผิด แต่หนีไปอยู่ทางประเทศเพราะเป็นคนมีความกตัญญูเจ้านาย จะปรากฏให้เห็นในมหัศจรรย์ระหว่างเธอกับ นายพลโทกวิน ตอนหนึ่งว่า

คุณพ่อเธอต้องการ เท้าไหม

พ่อไม่ได้แฉงมากอกคะ แต่คิดฉันควรจะรู้อะไร พ่อควรจะใช้เท้าไหม และกินไว้ใช้

ในกาช เรียบ การครองชีพเท้าไหม ส่วนคาเซาบาน คิดฉันคิดว่าจะหักไว้หนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง...

ไม่นาน พ่อก็คงจะกลับมา...

เธอแน่ใจเช่นนั้น

แน่ใจคะ เพราะพ่อไม่ใช่คนผิด ไม่ใช่ศัตรูแผ่นดิน ความจริงพ่อไม่จำเป็นต้องออกนอกประเทศ แต่พอรักนาย พ่อไปเพราะความกตัญญูเท่านั้น ความกตัญญูเป็นสิ่งที่ทำให้คนแตกต่างจากสัตว์

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 199)

จากอิทธิพลของงูพิษ ทำให้เนทรนัสมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณเสมอ ดังเช่น คุณพันธุ เป็นทหารคนสนิทของบิคา เมื่อครอบครัวของเธอได้รับความลำบากเธอก็ให้กาชช่วยเหลือรับลูกของคุณพันธุมาเลี้ยงดูและจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาลให้ทร รมยาของเธอ ซึ่งปรากฏในมหัศจรรย์ระหว่างเธอและทองใบแม่บ้านดังนี้

คุณทำงานหนักก็หนัก เรียนก็เรียน กระเสือกกระสนคืนวันแทบตาย หนักหนักแบกให้ท่วมตัว

เพราะคนอย่างนั้น คุณไม่ได้ใช้สักบาทเดียว แล้วทองเอาธุระกับใคร ๆ รอช่าง

ภรรยาคุณพันซ์ คุณมองสาว แล้วไหนจะคุณชวัน
 ซ่างมันเกิดทองใบ ถ้าคนเรามาวันนอยกนอยใจในใจความสนของท
 เราก็กองผูกคอตายวันละหลาย ๆ หน อะไรที่พอจะนั่งได้ เราก็นั่งเสียบ
 คุณพันซ์เขาคิดกับเรามาเท่าไร เมียเขาเจ็บคนดูแลลูกก็ไม่ดี แล้วจะให้นั่งเฉย
 อยู่ไต่ยงใจ

(เพ็ญแข วังธงา. 2533 : 152)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงว่า การที่เนชนภัสมีความกตัญญูเพราะบิณฑบาตอย่าง
 มาจากภิกษา อื่นๆ ยังมีการพึ่งตนเองสูง มีความซื่อสัตย์ เนื่องจากการรักษาเป็นนายทหารนี้เอง
 จึงกล่าวได้ว่า อิทธิพลของตัวแบบเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อค่านิยมของเนชนภัส

3. องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ

องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ หมายถึง ความกระตือรือร้น และมุ่งมั่นอดทน เจตคติต่อ
 กฎหมาย ความเป็นระเบียบและซื่อสัตย์ ซึ่งจะแยกกล่าวดังนี้

3.1 ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอดทน

ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอดทน หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่ง
 สิ่งใ้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ถึงแม้จะเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ ก็ไม่ถอย มีความอดทนอดกลั้นที่จะ
 พยายามฝ่าอุปสรรคทั้งหมด โดยมุ่งที่จะให้เกิดผลสำเร็จที่ทำงานตามความปรารถนาในอนาคตเป็นหลัก
 ขย่มรับในความลำบากในปัจจุบัน เพื่ออนาคตที่ดี

ลักษณะของการมุ่งมั่นอดทนนี้ นักจิตวิทยาซึ่งหลายพบหลักฐานว่าเป็นค่าหนึ่ง
 ของพลังใจของบุคคลซึ่งจะเป็นทางให้บุคคลมีลักษณะมุ่งมั่นอดทนสูงสามารถบ่ยักหรือระงับความต้องการ
 ต่าง ๆ ของคนได้ ฉะนั้นผู้ที่มีลักษณะมุ่งมั่นอดทนสูงคือผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ
 และไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนา และกฎหมาย จึงเห็นได้ว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งมั่นอดทนสูง จักว่าเป็น
 ผู้ที่มีความต้องการให้เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ และยกย่องในสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็เป็นค่านิยม
 ของคนในสังคมในค่านิยมผู้มีความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง และความ

ขยันหมั่นเพียร นั้นหมายถึงว่า องค์ประกอบต่างบุคลิกภาพมีผลต่อค่านิยมของตัวละครเอกด้วย
 สำหรับ เนทรมาลีนั้น จากการศึกษาพบว่า เธอเป็นผู้มีความกระตือรือร้น เธอตั้งใจ
 ศึกษาเล่าเรียน และมุ่งมั่นทำงานไปค่วยเพื่อที่จะนำเงินมาใช้ชำระหนี้ทอนนายพลโททวิน ดังนั้น
 เธอจึงต้องขยันหมั่นเพียรในด้านการเรียนและการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้จากกาที่เธอต้องทำงาน
 พิเศษไปค่วยและเรียนไปค่วย เพื่อใช้จ่ายและชำระคอกเบี้ยซึ่งจะเห็นได้ดังนี้

เธอทำอะไรที่นี้

คิดมาทำงานนะ ทำทุกอย่าง รับแขกมาภาพแสดง กวาดเก็บห้อง รักษาภาพ
 จักสภาพไปให้ตามข้อ ออกบัตร เธอเจอบุคคลสำคัญมาภาพ และอื่น ๆ
 อะไรทำให้เธอมาทำงานอย่างนี้ เสียงถามเหมือนคุณเนทรมาลีไม่ใส่ใจนัก
 ทอมอย่างเราเริงว่า

เงินช้คะ

คอกเบี้ยของฉัน ถ้าเธอเคือกร้อน ไม่จำเป็นของตรงเวลานักก็ได้...

วันนี้ เธอสอนหนังสือทอนเย็นหรือเนทรมาลี

อ้อ สอนพวกอาชีวะ ทอนเย็นมันแสนธรรมดา แต่ก็คุ้มล้ที่เขาจ้างเราช้ชั่วโมงละ
 ตั้งยี่สิบห้าบาท สำหรับบิลลี้ที่ยังไม่ได้ก็กร้อย่างเรา

เธอรวย ออกจะทาบ กระเสือกกระสนหาทำงานไปทำไมกัน

ฉันไม่รวยอย่างนี้ เธอคิคคอกถูกรัก เนทรมาลีบอกเสียงเบา

(เห็น แธ วงศ์สง่า. 2533 : 486 - 490)

หลังจากที่ เธอเคยสุขสบาย แต่เมื่อสูญเสียบิดาไป เธอต้องช่วยเหลือตนเองทุกอย่างและยัง
 ให้ช้อคกับน้องสาวว่า

เมื่อถึงครวก็คองทำไ้ทุกอย่างไม่ว่าจะยากลำบากอย่างไร เราเป็นคนจะคองมี
 เกียรติศักดิ์ และเกียรติศักดิ์ก็คองอยู่การท้ตัวเหนือคนอื่น หากแคว่ผู้กาทำตัว
 ของเราเองให้กกว่าอคค แล้วเราจะคองนเรื่อย ๆ การทำงานหรือการชวยตนเอง
 มิใช่ของต่ำ

(เห็น แธ วงศ์สง่า. 2533 : 73)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การที่เนทรนภัสมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนและการทำงานเป็นเพราะเธอมีความหวังในอนาคตที่จะเข้ารับหน้าที่ใหม่ และรักษาคุณลักษณะของบิดาไว้และได้ทำงานในตำแหน่งที่ดี ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบด้านความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต ส่งผลให้เนทรนภัส เป็นผู้มีสำนึกในคุณค่าความรับผิดชอบ และความขยันหมั่นเพียร

2. เจตคติต่อกฎหมายความระเบียบและศีลธรรม

เจตคติต่อกฎหมาย ความระเบียบและศีลธรรม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกฎหมาย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง และศีลธรรม

สำหรับ "เนทรนภัส" หลังจากที่สูญเสียบิดาเธอก็อาศัยอยู่กับน้องสาว และสาวใช้ ทอมมาเมื่อน้องสาวได้ตำแหน่งนางสาวสวย จึงย้ายไปอยู่ที่บ้านของนายพลโทกิน ทำให้ เนทรนภัสต้องอยู่เพียงลำพังกับสาวใช้ เธอให้เกียรติคนอื่นเสมอ อีกทั้งยังเมตตาครอบครัวของคุณพันซ์โดยรับลูกของคุณพันซ์มาดูแล ถึงแม่เธอจะยากจนแรง แต่สาวใช้ก็ยังคงอยู่เคียงข้างเธอและยังชื่นชมในความปรานีเธอเสมอ ดังปรากฏดังนี้

แม่คุณเอ๊ย ตัวเล็กแทน รุจักครองคน ครองคน ครองน้ำใจคุณก็ยิ่งกว่าลมบิพพิสดานใด ๆ ร้อยพัน จริ่งใจทอญน้อย และเมตตาว่ารับอยู่เสมอ เป็นห่วงเขา ยิ่งกว่าห่วงตนเอง ขอให้แม่เจริญ ๆ เกอ

(เพ็ญแข วังสง่า. 2533 : 153)

นอกจากนั้นเนทรนภัส ยังมีคุณเลวที่ต่อกฎหมายบ้านเมือง เมื่อเธอเห็นตัวพี่เพื่อนชายกระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับค่านิยมที่ดี เธอก็พยายามชักชวนให้คำแนะนำก็เพื่อนอยู่เสมอ อีกทั้งเนทรนภัสไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมของน้องสาวที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีภรรยาแล้ว เพราะเคยคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เธอเคยทักเตือนนุชนางงค้อยู่เสมอ ดังปรากฏในตัวอย่างดังนี้

โอ๊ย คนสวยอย่างเราเนะจะท้องหนอะไร ใคร ๆ ก็ต้องการจะเป็นคุณหญิง
นายพลตำรวจก็ยิ่งได้

เขามีเมียนี้มา

ใช่ เอ สมัยนั้นเรื่องเมียหลวงนะเรื่องเล็ก เคียวนั้นเป็นเมียหลวงนะง่ายนิดเดียว
แต่เป็นเมียน้อยนะยากแค้นยาก

สมัยเขาอะไร คนจึงมีความคิดเห็นอย่างนั้น เราชกาวนาอย่าให้เมียสาวสมัยนี้คิด
อย่างนาทั้งหมดเลย มีเขื่อนั้นคุณเธอเหล่านั้นแหละจะเกิดเป็นปัญหาสังคมละ

(ใหญ่แซ วงศ์สง่า 2533 : 71)

จากตัวอย่างเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า เนตรนภัสมีเจตคติที่ถือศีลธรรมส่งผลให้เนตรนภัส
มีค่านิยมของความเมตตา และความรับผิดชอบ

โรส จากเรื่อง หนึ่งในจักรวาล

จากการศึกษาถึง "ค่านิยม" ของโรสนั้น พบว่า เธอมีค่านิยมหลายค่าน และเมื่อศึกษาถึง
องค์ประกอบก็สามารถเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกายภาพ

องค์ประกอบทางกายภาพในเกณฑ์ที่กำหนดไว้หมายถึง การศึกษา และอายุ ซึ่งจะ
พบว่า ค่านิยมของบุคคลนั้นย่อมมีความสัมพันธ์กับสภาพรอบตัวเขา หรือใคร่มีอิทธิพลของสังคมมากกว่า
พันธุกรรมเนื่องจากบุคคลในแต่ละสังคมนั้นย่อมจะต้องมีการเรียนรู้ และยอมรับในระเบียบกฎเกณฑ์
ของตนและกฎเกณฑ์บางอย่างในสังคมหนึ่งอาจแตกต่างจากอีกสังคมหนึ่งไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม
การเรียนรู้ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในค่านิยมประเพณี และ
ความคิด โรสเป็นหญิงสาวที่ชั่วที่อยู่ต่างประเทศตั้งแต่เยาว์วัย หลาย ๆ ประเทศ เพราะผู้ปกครอง
เป็นทูทหาร จำเป็นต้องย้ายที่อยู่เสมอ ดังนั้นโรสจึงตัดสินใจไม่เข้าศึกษาในสถาบันการศึกษา

แต่เธอจะอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง ถ้าเธอต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องใด เธอก็จะจ้างครูพิเศษมาสอนที่บ้าน เรื่องดนตรี เธอมีความเชี่ยวชาญอยู่มาก เพราะครูผู้สอน เป็นถึงนักดนตรีจากประเทศออสเตรีย ประเทศที่ใคร่ถือว่าเป็นต้นกำเนิด แห่งดนตรีของโลก หรือถ้าจะเรียนเรื่องของภาษาก็จะศึกษาจากเจ้าของภาษาโดยตรง ทำให้โรสเป็นผู้มีความ รอบรู้ทางด้านภาษา โดยปราศจากสถาบัน สามารถเล่นเปียโน และขับร้องได้ ตลอดจนศึกษาศาสตร์ไปทุกแห่ง โรสจึงกลายเป็นคน "รอบรู้" เกินวัย อีกทั้งยังสามารถพิมพ์ดีด เขียนเลขได้ จากการศึกษาของเธอทำให้เธอสามารถเป็นเลขาของอาทุมมได้ในบางครั้ง และเมื่อกลับมา เมืองไทยตามคำสั่งของอาทุมม เธอก็ต้องการที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง เหมือนเมื่อตอนที่ เธอเคยทำงานเมื่อตอนอยู่ต่างประเทศ เธอให้เหตุผลกับคุณหญิงบริรักษ์ว่า

คุณผู้หญิงขา ถึงโรสจะไม่มีศึกรืออะไรก็ตาม โรสก็มีความสามารถพอตัวละ โรสจะไม่ให้คุณผู้หญิงเคื้อกร้อน และเจ้าคุณหญิงล้ามาก โรสจะหางานทำเพื่อช่วย ตัวเอง โรสรับรองจะไม่ยอมย่ำงไรความสามารถ โรสจะไม่ทำอะไรให้คุณผู้หญิง เคื้อกร้อน

(เห็นแซ วงศ์สง่า. 2532 : 59)

นอกจากนี้ เธอยังมีความรู้ในเรื่องของวรรณคดีทั้งของไทยและของต่างประเทศอีกด้วย ดังเช่นข้อความในบทสนทนาระหว่างเธอกับแถบพิพย์ เมื่อแถบพิพย์ถามเธอว่า เธอชอบอ่านเวก โคลงกลอนหรือไม่ เธอตอบว่า

ชอบค่ะ อาศัยที่เคยสอนโรสให้อ่านโคลงของโยคแลร์ แถบพิพย์เลิกหัวฉวน เพราะสิ่งที่เคื้อกล่าวกรวานั้นเป็นสิ่งที่ยาวต่างประเทศถือว่า ไม่น่าย ผู้เขียนสามารถนำความเลวความไม่ดีต่าง ๆ มาพรรณนา เหมือนนำดอกไม้ มาร้อยเป็นมาลัยแถบพิพย์ เคยชอบเรียกโคลงบทนั้นว่า "มาลัยแห่งความชั่ว" การที่ "ยายโรส" มายืนกล่าวถึงโยคแลร์ ผู้มีความสามารถอย่างยิ่งยวดในเชิงวรรณคดีเหมือน โครคนหนึ่งมาเอ่ยถึง ระติเมตร์ นารถตะกอร ของอินเคีย หรือ กาลิहाส จึงทำให้

แถมให้เป็นผู้เป็นมหาบัณฑิตทางอักษรศาสตร์สนใจอยู่เสมอ

(เพิ่มแซ่ วงศ์สง่า. 2532 : 76 - 77)

จากผลของการศึกษาทำให้เธอสามารถใช้ประโยชน์ในการทำงานเป็นเลขาคอกเตอร์สงคราม รักสำหุณ ในงานค้นคว้าทาง เขียนหนังสือ และจรรยาบรรณพิเศษ ประกอบกับ
 เขาเป็นผู้ช่วยการสอนโรงเรียนภาษาและศิลปะทำให้ โรสได้เข้าทำงานในสาขาที่เธอถนัด
 และเธอก็พอใจในงานนี้มาก อย่างไรก็ตาม ผลของการรวมตัวของโรสก็ทำให้เธอสามารถที่จะ
 อธิบายถึงลักษณะของการแต่งกายได้อย่างแจ่มชัดสิ่งที่เธอไม่ได้เรียนในสถานใด คั้งที่เธอ
 ให้คำแนะนำแก่แถมให้และผู้ติดตามในการใช้น้ำหอมให้เหมาะสมกับบุคลิกของคนที่

ถ้าเราจะแต่งตัวให้เป็น การเลือกกลิ่นน้ำหอมเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ผู้หญิงบางคนใช้น้ำหอม
 โดยไม่คำนึงถึงบุคลิกและวัย ไม่ถูกคอกระ เจ็กดาว ๆ ไม่ควรใช้น้ำหอม
 กลิ่นจุนเจือรุนแรงเหมือนสตรีอายุมาก เช่นเดียวกับหญิงหม้าย ผู้หญิงตะวันออกกับ
 ตะวันตก ผมคนละดีไม่ควรใช้น้ำหอมประเภทเดียวกัน

(เพิ่มแซ่ วงศ์สง่า. 2532 : 115)

ในเรื่องของการหมั้นกัน เช่นกัน แม่เธอจะไม่รู้ว่า คุณผู้หญิงได้จัดพิธีหมั้นขึ้นอย่างเงิบ ๆ
 โดยไม่กล่าวให้เธอรู้ เธอก็จำต้องปฏิบัติตาม ถ้าเธอจะทำให้อาดสันตยคหัง เธอก็ทำไม่ได้เพราะ
 เธอเคยบอกกับอาหุณว่า จะชอะไรก็ได้ทั้งสิ้น ซึ่งมีคนเขาขอเพียงมีธำมณนาง เธอจึงไม่อาจ
 ปฏิเสธเพราะทุกอย่างก็จัดเตรียมพร้อมไว้หมดแล้ว คงปรากฏในคำบรรยายคั้งนี้

โรสโทพอจะรู้ว่าถ้าส่งมือให้เขา ความหมายในอนาคคยั้งใหญ่
 โอ หลอนจะทำอย่างไร สายตาอันโชนของอาดสันตยคหังมองมิ่ง ๆ มิ่งแว้ววิงวอน
 และปรานี โรสก็ตัดสินใจในขณะนั้นเอง ส่งมือให้เขาแล้วก้มหน้า

(เพิ่มแซ่ วงศ์สง่า. 2532 : 463)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การที่ "โรส" มีอายุมากขึ้น ทำให้มีความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น จักทำงาน พึ่งตนเองทั้งที่มีฐานะร่ำรวยก็ยังไม่เป็นผู้มีความคิดครอบครอง ให้ความเชื่อถือและปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้ใหญ่เห็นว่าเหมาะสม แสดงให้เห็นว่า เธอมีความรับผิดชอบในการกระทำของตน อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบทางด้านการศึกษา และอายุเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมค่านิยมของกาฬพิณตนเอง และความรับผิดชอบต่อโรส

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ฐานะของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลของตัวแบบ แต่ในเรื่องหนึ่งในจักรวาลนี้ โรสเป็นหญิงสาวที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เธอจึงเป็นตัวของตัวเองมาก ดังนั้น เรื่องนี้จึงไม่ปรากฏองค์ประกอบในด้านอิทธิพลของตัวแบบ ส่วนองค์ประกอบด้านอื่น จะเสนอตามลำดับที่ปรากฏดังนี้

2.1 ฐานะของครอบครัว

สำหรับองค์ประกอบทางฐานะของครอบครัวนั้น สามารถแยกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ครอบครัวฐานะต่ำ หรือผู้มีรายได้น้อย ครอบครัวฐานะปานกลาง และครอบครัวฐานะสูง สำหรับโรสนั้นมีฐานะของครอบครัวมั่นคงอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ฐานะของเธอมีบรรพการศักดิ์เป็นเจ้าพระยา คุณย่าก็ตำแหน่งเป็นคุณหญิง พี่สาวทั้งสองคนของเธอแถบทิพย์และชลธิษฐานก็สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ มีหน้าที่งานที่สอนในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศ ดังนั้น พฤติกรรมของโรสในเรื่องการทำงานก็ไม่แตกต่างจากคนในครอบครัวนัก ตลอดจนความประพฤติในค่านาง ๆ ของเธอในเรื่องนี้ก็ไม่แสดงออกให้เห็นว่า ฐานะของครอบครัวส่งผลต่อค่านิยมของโรส

2.2 การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความดูแลเอาใจใส่แก่บุตรหลาน หรือตัวละครเอกในเรื่อง ทำให้บุตรหลานเองก็มีโอกาสเฝ้าดูพฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูอีกด้วย ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดู กษัตริย์ตัวละคร

ใ้รับการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังในสิ่งที่ดีงามตั้งแต่เยาว์วัย จะส่งผลให้ตัวละครนั้นใ้รับการกระตุ้นความคิด ความรู้สึก หรือมีโลกทัศน์ที่กว้าง รุด้านนี้ในการปฏิบัติว่าสิ่งที่ตนเองกำลังประพฤติอยู่นั้น ถูกต้องและเหมาะสม สมควรที่จะกระทำหรือไม่จะทำให้เป็นบุคคลที่กำหนดแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของตนได้

สำหรับโรสนั้น อาศัยอยู่กับอาหม่อมและป้าเอมแม่หมจนเก่าแก่ที่เลี้ยงดูเธอมา อาสันต์ไม่มีบุตรคังนั้น เขาจึงรักและเอาใจใส่ต่อโรสมาก แต่เขาก็เป็นคนมีหน้าที่การงานมาก จึงทำให้โรสมีลักษณะเป็นชาวตะวันตกผสมกับตะวันออก ซึ่งเป็นผลให้อาสันต์ของ เธอทอดทิ้งเธอมาให้อยู่ในความดูแลของคุณหญิงพันธุทิพย์ บริรักษ์ เมื่ออยู่ต่างประเทศ เธอใ้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จึงทำให้เธอมีความเชื่อมั่นตนเองสูงและสามารถพึ่งตนเองได้ทวย เพราะ เมื่ออยู่ในเอนเธอไม่เคยยอมเยยถึงเหตุผลที่เธอใ้กับคุณหญิงพันธุทิพย์ว่า

โรสไม่ยอมปล่อยให้ตัวเองว่างคอก ถ้าไม่อ่านหนังสือก็ไปทำงาน ไปซื้อของหรือไม้ก็เรียนภาษาไทย คนที่ไปทำงานรับจ้างรับโทรศัพท์ รับจ้างเลี้ยงเด็ก รับจ้างเป็นไกด์... อาสันต์คือออกกะ ตามใจโรสทุกอย่าง ก็โรสอยากไ้ศตางคกินธนมและซื้อหนังสือ ซื้อของใช้นี้คะ โรสไม่อยากรบควนอา

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 77)

นอกจากนี้เมื่อโรสมีอายุมากขึ้น อาสันต์ก็เห็นความสำคัญของการอบรม จึงลงมาเมืองไทย เขาใ้เหตุผลว่า

เด็กโตแล้ว ผมอยากใ้แก่โตอย่างผู้หญิงไทย ๆ เหมือนเนี่ย กับ กาญจน กิริยามรรยาธธธธชอย พูจากออนหวานไฟเราะ ไม่มีผู้หญิงชาติไหนจะสวน และน่ารักแก่ผู้หญิงไทยในความรู้สึกของผม

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 39)

โรสได้รับการฝึกกิริยามรรยาทจากคุณแม่นางหญิงที่ดูเข้มงวดและพบกับเจ้าคุณที่เคร่งขรึม
เอาการเอางาน และต้องอยู่ในกรอบของผู้นปกครองใหม่ ทำให้เธอขาดความอิสระเสรี เหมือนอยู่กับ
อาลัยนี้ และจากการได้รับการอบรมสั่งสอนทำให้โรสมีกิริยามรรยาทที่เรียบร้อยขึ้น ดังปรากฏ
ในข้อความดังต่อไปนี้

โรสสลับร่องเท้าออกจากเท้ากระโถยไปหยิบจกหมายก้าร้อนเคียง แด่แล้วก็ต้องชะงัก
นึกถึงคำของแฉกพิชชี่มาไควว่า เป็นผู้หญิงทองท่าอะไรให้เรียบร้อย อย่าถึงตั้งโครงการ
จนหมดเส้นที่ เช่น การถอดรองเท้า มันเหมือนเด็กฝรั่ง ถ้าคนไทยเขาว่า เป็นมา
คิดกระโหลก เอา ไม่คิดก็ไม่คิด เรียบร้อยก็เรียบร้อย โรสคิดแล้วกระโดดลง
ไปหยิบรองเท้า แอบให้ข้างหนึ่ง เค้นกลับมาตั้งใจจะฉีกของจกหมาย นึกขึ้นได้พิชชี่
สอนว่า เวลาเปิดจกหมาย เธอควรใช้กรรไกรเล็ก ๆ ตัดริม เพราะถ้าเธอเก็บของ
นั้นไว้จะได้แลดูสวย และแสดงว่าเธอมีระเบียบ โรสหันหันขวาง มองหากกรรไกรเล็ก
ในตู้สก็ไปคว้าไค้มักโกน หลอนกรรไกรของอย่างเรียบร้อย

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 213)

หรือกิริยาอีกอย่างก็คือ "การหัวเราะ" แฉกพิชชี่เคยสอนเธอว่า เป็นผู้หญิงควรมีหรือ
หัวเราะแต่พองาม ไม่ควรให้เห็นหน้าปากจะน่าเกลียด ซึ่งเธอก็รับไม่ปฏิบัติดังปรากฏในข้อความ
ต่อไปนี้

หน้าตาพิชชี่หมองจิ้มมีเรื่องอะไรหรือคะ
ไม่เหมือนตัวนี้ ดูสดชื่นตลอด คู้คู้หมั้นจากไปยังหน้าไม้อวดเลย แฉกพิชชี่เออ
โรสหัวเราะเบา ๆ เป็นกิริยาใหม่ในระยะหลัง ๆ นี้แฉกพิชชี่ก็พอใจ

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 482)

จากทิวบางแฉกให้เห็นว่า กษัตริย์เพียงผู้เดียวทำให้คำแนะนำสั่งสอนด้วยความรักความอบอุ่น
อย่างใกล้ชิดในเรื่องกิริยามรรยาท ให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ในฐานะที่เป็นพี่สาวของแฉกพิชชี่
ที่มีเพื่อนสาว จึงทำให้ "โรส" เป็นผู้มีค่านิยมในการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย หรืออาจกล่าว
ได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งซึ่งส่งผลต่อค่านิยมของโรส

ถึงแม้ว่าข้างต้นทั้งหมด เราอาจกล่าวได้ว่า การที่ "โรส" เป็นผู้มีค่านิยม
 ในการทำงานที่ตนเอง และความรับผิดชอบนั้น เนื่องมาจากองค์ประกอบทั้งสองด้าน คือ
 องค์ประกอบทางกายภาพ คือ การศึกษาจากการเรียนรู้ของโรส และองค์ประกอบทาง
 สภาพแวดล้อมของเขอดีง เกิดได้จากการที่เธอได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 จากอาสน์ที่ในต่างประเทศ ทำให้เธอเป็นบุคคลที่ต้อง การที่จะทำงานหารายได้ด้วยตนเอง
 ถึงแม้ว่าจะได้รับอยู่แล้วจากอุปการะ โดยที่เธอไม่เกือกรอน แต่เธอก็มีความปรารถนา
 ที่จะทำงาน เพราะเธอมีความคิดว่า คนที่มีเกียรติก็คือคนที่ทำงาน ดังนั้นจากองค์ประกอบ
 ดังกล่าวจึงทำให้โรสมีค่านิยมในการทำงานที่ตนเอง และรับผิดชอบต่อตนเอง

กินแคน จากเรื่อง สวนทางสายรุ้ง

จากการศึกษาเรื่องค่านิยมที่ปรากฏพบว่า "กินแคน" เป็นบุคคลผู้มีค่านิยมในค่านิยมความจริงรักภักดีต่อชาติสูงกว่าคนอื่น กวดยเหตุนี้เราจึงสมควรที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบของการที่กินแคนมีค่านิยมในค่านิยมนี้สูงรวมทั้งมีค่านิยมที่ปรากฏในค่านิยมอื่น จึงกล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากองค์ประกอบค่านิยมโดยง่าย

1. องค์ประกอบทางค่านิยมกายภาพ

องค์ประกอบทางค่านิยมกายภาพ ประกอบด้วย การเป็นผู้มีการศึกษาและอายุ หมายความว่า การศึกษาและอายุของตัวละคร เอนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับค่านิยมของตัวละคร เอนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับค่านิยมของ ตัวละคร เอนหรือไม่อย่างไร ถ้าผลของการศึกษาพบว่า การศึกษาและอายุสอดคล้องกับพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของ ตัวละคร เอนย่อมแสดงว่าองค์ประกอบทางค่านิยมส่งผลต่อค่านิยมของ ตัวละคร และเมื่อศึกษาพฤติกรรมของกินแคนแล้วพบว่า กินแคนมีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมที่มีผลเนื่องมาจากองค์ประกอบทางค่านิยมกายภาพ จึงจะได้กล่าวต่อไปนี้

"กินแคน" เป็นชายหนุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคอีสาน แะเขาสำเร็จการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยขณะนี้ เขาคำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการรัฐมนตรีของ าทพนา รัฐมนตรี เป็นหนึ่ง ในหน้าที่ตำแหน่งทางการเมืองของเขา ทำให้เขาต้องศึกษาสิ่งรอบตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นสิ่งที่เขาต้องศึกษาอยู่มาก ครั้งหนึ่งเขาเคยพ่ายแพ้การเลือกตั้ง เพราะอำนาจของเงินมากกว่าเขาเคยปรารถนา รุ่งเรืองว่า

บ้านเราก็คงเป็นอย่างนี้ คงต้องใช้ เวลาทำความเข้าใจกับประชาชน มีคนถูกกว่า คนบ้านเราซื้อได้ บางคนมีราคาเท่ากับปลาหูเซ่งหนึ่ง มีเองก็เข้าใจเขาเนะ บางคนเกิดมายังไม่เคยกินปลาหู เมื่อมีคนเอามาให้ เขาก็ตื่นเต้นเมื่อรับของเขา แล้วก็กลัวจะบาปกรรม ถ้าไม่ทพย แทนบุญคุณมันเป็นเรื่องธรรมดา

(เพ็ญแข . วงศ์สง่า. 2533 : 524)

ดังนั้นความซื่อสัตย์และความสุจริตใจเกินไปบางครั้งก็ช่วยให้ประสบผลสำเร็จไม่ได้ และเขาก็ได้เรียนรู้จากประสบการณ์นั้นถึงที่เขาเคยอธิบายให้รุ่ง ทอสีฟังว่า

รุ่งต้องเข้าใจวิถีของการเมืองนะ มันเป็นเกมอย่าเห็นว่าทุกคนชั่วร้าย มันเป็นการต่อสู้ทางสติปัญญา เมื่อก่อนมนุษย์ต่อสู้กันด้วยกำลังใครแข็งแรงหรือตัวใหญ่กว่าก็ได้เป็นหัวหน้า แต่เวลานี้ใครฉลาดเขาจึงยกของ

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 543)

และเมื่อมีการเลือกตั้งซ่อมครั้งหลัง เขาก็นำประสบการณ์ที่เขาเคยมี นำมาใช้ โดยเฉพาะเขาได้รับความช่วยเหลือทั้งจากท่านนายพลเป็นหนึ่งและรุ่ง ทอสี ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

ผมจะให้เงินคุณมากที่สุด ลองดูนะว่าถ้าผมไม่ไปแต่ใช้เงินผูกแทน มันยังจะเป็นสูตรของการเลือกตั้งยุคนี้ไหม อีกอย่างที่ผมไม่กลัว เพราะคุณเป็นคนคุณภาพคับแก้ว

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 879)

ในที่สุดความตั้งใจจริงของเขาก็เป็นผลสำเร็จ เขาได้กับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนอีกวาระหนึ่ง และเขาก็มีความซื่อตรงและมุ่งมั่นคือหน้าที่ของการรับใช้ราษฎรอย่างยิ่ง อายุก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึกของบุคคล คินแดนไม่เห็นด้วยกับการประกาศควางงามของรุ่ง ทอสี ในสมัยที่เขาและเธอยังเป็นนิสิตอยู่ เขาและเพื่อนหญิงของรุ่ง ทอสีทำหนังสือเสนอต่อองค์การนักศึกษาประท้วงการที่นิสิตเขาประกาศควางงาม ทำให้รุ่ง ทอสีต้องลาออกจากมหาวิทยาลัยแล้วเดินทางไปอยู่สหรัฐอเมริกา แต่ต่อมาภายหลังเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นก็ทำให้การมองโลกมีการพิจารณามากยิ่งขึ้น ถึงเช่นนี้บทสนทนาที่เขากล่าวกับรุ่ง ทอสีและกล่าวกับ ตะวันดัง ต่อไปนี้

เรื่องมันนานมาแล้ว อย่างก็วลเลย เวลานี้คนมีทัศนคติใหม่แล้ว ผู้หญิงสวยก็ฉลาดได้ ตอนนั้นพวกเราอาจเป็นเด็ก ความคิดก็รุนแรง โดยเราไม่ได้ศึกษาถึงคมอย่างลึกซึ้ง เราไม่รู้จักแม้แต่ตัวเอง เวลานี้หลายคนก็เริ่มเข้าใจแล้ว

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 31)

และเมื่อตะวันไม่เข้าใจในการกระทำของพี่สาวที่วงกลม ๆ ไปเรื่อย ๆ ทำไม รุ่งทอสีไม่รักดินแดน ชายหนุ่มที่เฝ้าจรรักภักดิ์ที่ทอลอน ราชะระมุกก็อธิบายให้รุ่งทอสีเข้าใจว่า

ตะวันยังเด็กนะ อาจไม่เข้าใจสิ่งที่ผู้ใหญ่เขาประพฤติปฏิบัติอีกหน่อย ตะวันก็จะรู้เอง ว่าโลกนี้มีมันเป็นยังไง ผู้ชายผู้หญิงเขาไปไหนมาไหนทำอะไรกัน ก็ไม่ได้แสดงว่าเขา เป็นแฟนกันเสมอไปหรอก ตะวันอย่าไปตำหนิพี่สาวเลย

(เพ็ญแข วงศ์ธงา. 2533 : 259)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทางสภาพส่งผลให้ดินแดนมีความจงรักภักดีต่อชาติ เสียสละเพื่อส่วนรวม อีกทั้งยังมีการศึกษาหาความรู้ให้เพิ่มขึ้น เพราะอายุทำให้เขามีวิจรรณญาณที่ลึกซึ้งละเอียดรอบคอบมากขึ้น

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยฐานะทางครอบครัว หรือฐานะทางสังคม ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ ฐานะต่ำ ฐานะปานกลาง และฐานะสูง. จากผลของการศึกษาของนักสังคมวิทยา เชื่อว่าบุคคลที่มีครอบครัวแตกต่างกันย่อมมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และบุคคลที่มีฐานะต่ำมักจะทำผิดกฎหมายมากกว่าบุคคลฐานะอื่น แต่เมื่อศึกษางานเขียนของ เพ็ญแข วงศ์ธงา ในเรื่องสวนทางสายรุ้งแล้ว พบว่า ฐานะไม่มีความสำคัญกับพฤติกรรมของบุคคล ผู้มีฐานะต่ำก็สามารถเลื่อนชั้นทางสังคมได้ ถ้ามีการศึกษาเป็นพื้นฐานและมีคุณธรรมในตนเองมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

สำหรับ "ดินแดน" นั้น เขาเป็นชายหนุ่มที่มีฐานะยากจน บิดาประกอบอาชีพทำนา มีภูมิลำเนาในชนบท แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้เขาแตกต่างจากคนฐานะระดับเดียวกัน คือ การศึกษา การศึกษาทำให้ดินแดนเลื่อนฐานะจากชาวนานในชนบทมารับตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลผู้มีตำแหน่งสูงทางการเมือง และการเมืองทางการเมืองย่อมแสดงให้เห็นว่า บุคคลผู้นั้นจะต้องมีความเสียสละอย่างสูง มีความรับผิดชอบสามารถที่จะรับตำแหน่งในการเป็นตัวแทนของประชาชนจำนวนมากได้ ช่วยเหลือผู้ยากจนจึงพยายาม

ตั้งใจทำงานอย่างตั้งใจเพื่อช่วยเหลือชาวชนบทเหล่านั้นอย่างแท้จริง เขาเป็นบุคคลที่มี
คุณธรรมสูง มีค่านิยมเฉพาะตัวที่มีลักษณะของค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า
การที่คืนแดนมีฐานะค่านั้นไม่ปรากฏว่าจะส่งผลต่อค่านิยมของเขาในด้านการทำงานที่

2.1 การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งต่อการเจริญเติบโต
ของบุคคล บุคคลที่ได้รับการดูแลอย่างดีจากบุพการี ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่ดี
มีความคิด และค่านิยมที่ดีไปทั่ว เพราะเขาได้รับถ่ายทอดมาในลักษณะที่ดีจึงทำให้ยึดเป็น
แนวปฏิบัติแต่ในขณะเดียวกันถ้าบุคคลใดไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรหรือได้รับการถ่ายทอดมา
ในลักษณะของพฤติกรรมชั่ว แนวโน้มของความรู้สึกที่ชั่วก็จะมีแฝงแฝงอยู่ ยิ่งถ้าไม่ได้รับ
การสนใจเลย อาจจะทำให้เขามองโลกในแง่ร้ายหรือเขาอาจจะเป็บุคคลก้าวร้าว
สร้างปัญหาให้กับสังคมได้ การอบรมที่ดีควรจะอยู่ในลักษณะเหมาะสมระหว่างความเคร่งครัด
และการปล่อยปละละเลย เด็กหรือเยาวชนควรจะได้รับ การเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดด้วยความรัก
และความอบอุ่น มีหลักการแบบประชาธิปไตยคือสามารถแสดงความคิดเห็นได้เินทางโอกาส
แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของระเบียบกฎเกณฑ์ของเหตุผล จะทำให้เยาวชนที่ได้รับการเลี้ยงดู
เหล่านั้นมอง เห็นคุณค่าของตนและมีความระมัดระวังในการใช้ชีวิตมากขึ้น

สำหรับ "คืนแดน" นั้นถึงแม้เขาจะมีฐานะยากจน แต่เขาก็ได้รับความรัก
ความเอาใจใส่จากมารดาเป็นอย่างดี เขาเติบโตมาในครอบครัวที่มีความอบอุ่น มีมิตรไมตรี
จากเพื่อนบ้าน รวมทั้งบิดาของเขายังเป็นคนที่ได้รับการยกย่องจากคนในชุมชนที่เขาอาศัยอยู่
ดังนั้น การได้รับการถ่ายทอดในสิ่งที่ดีงามรวมทั้งการคลุกคลีกับการเสียสละเพื่อชุมชนของ
บิดาทำให้เขาเป็นคนที่มีความดีไปทั่ว และผลแห่งความดีนี้เองก็ทำให้เขาได้รับความ
ไว้วางใจจากคนในชุมชนเลือกให้เขาเป็นตัวแทนในสภา นั้นแสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลจะ
ได้นั้นต้องได้รับประสบการณ์ที่ดี ได้รับการถ่ายทอดที่ดีหรือ บิดา-มารดา บุพการีเป็นผู้ได้รับ
การยกย่อง บุตรหลานก็จะพลอยได้รับความเชื่อถือตามไปด้วย ดังเช่น คืนแดน ถึงแม้ปรากฏใน
บทสนทนา ระหว่างเขาและหมอลีวีวิภาดังนี้

คุณเป็น ส.ส. ทั้งแต่ยังหนุ่ม ก็แสดงว่าต้อง เก่งมากซิคะ อาจเป็นเพราะว่า พ่อผม
สร้างคุณงามความดีไว้มาก ผลบุญก็เลยมากกแก่ผม ชาวบ้านเขาพูดกันว่าถ้าถูกทิดคำ
ละ ก็ไม่ต้องบิณฑบาตโภชนา เขาจะเลือกเลย ผมภูมิใจในตัวพ่อผมมากครับ

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 215)

นอกจากนี้ การได้รับคำสั่งสอนแนะนำจากผู้ที่ใกล้ชิด ซึ่งนอกเหนือจากพ่อแม่แล้ว
ก็นับได้ว่ากินแดนเป็นผู้ได้รับ การอบรมเลี้ยงดูมาด้วยความรักบนพื้นฐานของความเป็นตัวของ
ตัวเองของเขา และเขาก็เป็นผู้ที่มีความเคารพเชื่อฟังบุคคลเหล่านั้นเสมอ กินแดนนั้นเมื่อ
ยังเรียนอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยนั้นเขาได้อาศัยอยู่กับหลวงตา ผู้มีเมตตา ทำให้เขามีจิตใจ
ที่อ่อนโยน ซอช่วยเหลือผู้อื่น และเมื่อเขาได้เรียนในด้านการเมืองก็ทำให้เขามีความคิดที่
กว้างขวางไม่ไกล เขาปรารถนาอย่างยิ่งที่จะให้ราษฎรกินคืออยู่ที่ กังปรากฏในคำบรรยาย
ดังต่อไปนี้

เขาเคยรับใช้หลวงพ่อบุญมากด้วยเมตตาตามานานมี ความกึ่งามและทัศนคติต่าง ๆ หลาย
ประการจากหัวหน้าโดยถ่ายทอดไปยังกินแดนทำให้เขามากไปด้วย เมตตา ปรารถนาดี
ต่อชนชั้นพื้นฐานของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต่ำต้อยนอยหน้าในสังคม

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 745)

การได้ใกล้ชิดกับนายพล เป็นหนึ่งและได้รับการยอมรับอยู่เสมอ ทำให้กินแดนเป็นผู้ที่
มีหลักการในการทำงานเป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และต่อสังคม ปฏิบัติหน้าที่
ด้วยความจริงจัง และจริงจัง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กินแดนกลายเป็นคนมีคุณภาพและได้รับการ
ยอมรับจากบุคคลในสังคมที่ใกล้ชิดเขา คำแนะนำของนายพลเป็นหนึ่งในนั้นกินแดนยึดเป็นหลัก
ในการปฏิบัติอยู่เสมอ ดังปรากฏในบทสนทนาดังต่อไปนี้

ท่านนายพลเป็นหนึ่งใน เกษสมที่เสมอตลอดเวลาที่รับใช้ท่าน ท่านพูดว่ามี เก้าสิ่งที่มีมนุษย์
ของคำหนึ่งใจจริง มองให้ชัดแจ้งเวลาที่ไร้สายตา โดยยืนอย่างชัดเจนเวลาที่ไร้หู
มีมรรยาทในการแสดง ออกเวลาที่ปฏิบัติตนให้เต็มไปด้วยความเคารพและจริงจังเวลา

พูด เอาจริงเอาจัง เวลาปฏิบัติภารกิจ ไม่เหาค่าปรึกษาเวลาที่สงสัย คำนี้ถึงผลอัน
จะตามมาเวลาที่โมโห และคิดในสิ่งที่ถูกและยุติธรรม เวลาที่เราเผชิญหน้ากับความ
ได้เปรียบหรือเป็นฝ่ายได้

(เพื่อแซ่ วงศ์สง่า. 2533 : 640)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่า การอบรมสั่งสอนของพ่อหลวงตาและ
นายพลเป็นหนึ่งในเรื่องความเมตตา และหลักปฏิบัติในการทำงานทำให้กินแค้นจนจำใจเสมอ
และปรารถนาที่จะทำความดีรับใช้สังคมในมากกว่าการทำประโยชน์ส่วนตัว สรุปได้ว่า
องค์ประกอบทางค่านิยมอบรมเลี้ยงดู ส่งผลให้กินแค้นมีค่านิยมที่รักชาติ รักนิคม ชัยชนะมันเสีย
และเมตตาภรรยา

2.2 องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ

องค์ประกอบทางบุคลิกภาพในงานวิจัยนี้หมายถึง ความกระตือรือร้น
และมุ่งมั่นอดทน เจตคติต่อกฎหมาย ความเป็นระเบียบและศีลธรรม การที่บุคคลมีบุคลิกภาพ
ที่ดี มีจุดมุ่งหมายในชีวิตย่อมจะทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จ ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้ง
ยังทำให้บุคคลนั้นมีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินชีวิต องค์ประกอบทางค่านิยมของ
ความกระตือรือร้นยอมส่งผลให้บุคคลมีความขยันหมั่นเพียร มีความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงในการ
ปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ของคนให้สำเร็จลุล่วง นอกจากนี้ความมีระเบียบและเจตคติต่อ
ศีลธรรม ก็จะทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้มีคุณธรรมอีกด้วย

"กินแค้น" เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ เขามีความหวังว่า
ประเทศไทยจะคงมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี อยากรู้ให้สังคมรู้จักประวัติดัง
นั้นเขาจึงพยายามเป็นตัวอย่างที่ดี ในการนิยามไรชของไทย กินแค้นจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่
ทันสมัยในประเทศไทย ราคาไม่แพงนัก แต่ก็เหมาะสม ภูมิฐาน ตามวาระและโอกาสซึ่งก็
ไม่ได้ทำให้บุคลิกของเขาถอยลงไปแม้น้อย ตรงกันข้ามเวลาเขาหาเสียง ประชาชนคง
ให้ความสนใจในข้อความที่เขาพูดมากกว่าการแต่งกายของเขา บุคลิกของกินแค้นนั้นจะมี
แววตาที่มุ่งมั่นอยู่เสมอไม่ว่าจะปรากฏในท่อนใดของเรื่อง ดังเช่น จากการสังเกตของ

สิริวิภา คังค้วอย่างต่อไปนี้

เขอรูสึกว่าเขาคือคนหน้าตาใ้โต แต่ก่วงตามีประกายรุ่งโรจน์ ทำทางมันใจใน
ตนเอง และมองความหรรษาชุ่มเพื่อคลายเหยียดหยาม หรือจากการมองของรุ่ง หอสี
ก็เช่นกัน คินแดนมีประกายคมกลาวิตกทุกโมงยาม เพราะเขายังไม่ได้ทำในสิ่งที่เขา
มุ่งมัน คินแดนเป็นห่วงสังคม ห่วงพี่น้องยากจนในชนบท คินแดนไม่ยากเห็นคนไทย
มีค่านิยมชุ่มเพื่อย เขาบินคีลละความสุขส่วนตัวเพื่อความตั้งใจอันนี้ ขอเพียงแต่ให้
ความหวังของเขาสำเร็จ

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 927)

นอกจากนี้คินแดนยังมีความคิดว่าเขาจะต้องพยายามปรับอุทิศให้สอดคล้อง กับความ
จริงจึงจะเน้นการกระทำที่โดยลและได้ประโยชน์มากที่สุด ในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ของเขานั้นเขาคิดอยู่เสมอว่า

ถ้าคิดจะปรับระบบการปกครองประเทศ จะต้องมีการปรับอะไรให้เหมาะสม แล้วสอดคล้อง
กับความคิด จิตใจหรือพื้นฐานทางวัฒนธรรมให้มากที่สุด ให้มันเป็นแบบอย่างของเรา
ก็ดีกว่าไปรับเขามาแล้วแก้ไขทั้งหมดโดยไม่ปรับอะไรให้เหมาะสมกับเราเลย

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 927)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าคินแดนเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน
ที่จะปรับใช้สังคมตลอดไป ซึ่งบุคลิกภาพนี้ทำให้เขามีค่านิยมของความซื่อสัตย์ ความรักชาติ
และมีความนิยมไทยอย่างมาก ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบทางบุคลิกภาพส่งผลต่อค่านิยม
ของคินแดน

ส่วนการมีเจตคติที่ถือศีลธรรมนั้นก็หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ
ศีลธรรม มีความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น ซึ่งความรู้สึกเช่นนี้ถือว่าเป็นคุณสมบัติไประเสริฐสูงสุด
ของมนุษย์ และผู้ที่มีคุณสมบัติชอบที่จะทอ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมอย่างสูง คินแดนเป็นผู้ที่มีเจตนาดีต่อ
สังคม เขาปรารถนาดีต่อชนชั้นพื้นฐานของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคาคอบนอยหน้าในสังคม

ดังปรากฏในคำบรรยาย ดังนี้

กินแดนไม่ปักใจว่าจะอะไรดีที่สุด แต่สิ่ง เป็นความปรารถนาอย่างยิ่งยวดก็คือความกินดี
อยู่ดีของประชาชน กินแดนไม่เคยนึกอยากเป็นวีรบุรุษหรือเป็นบุคคลสำคัญระดับที่
ใคร ๆ จะต้องกล่าวถึงอย่างอื่นสมมุติหากว่าเขา เขาเพียงแต่ต้องการทำงานรับใช้
ประชาชน เพื่อให้ความคิดที่เขามีอยู่ได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อคนส่วนมาก
ก็พอ มันเป็นความปรารถนาที่ซึ่งไปรองตะโกนอธิบายไม่ได้ทุกวันเวลา แต่เราก็คงอยาก
ให้ใคร ๆ มองเห็นลึกกลงไปในจิตใจของเขา

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 746)

จากการที่เขาปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ ทำให้เขากลายเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ
หน้าที่ ทั้งต่อตนเองและต่อประเทศชาติ ทั้งนี้เขาจึง เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่เช่นกัน
กินแดนไม่ชอบทำในสิ่งที่ทำร้ายผู้อื่นลับหลัง เขาเป็นบุคคลที่เปิดเผยอยู่เสมอ กล้าเผชิญกับ
ความจริง บุคลิกในเรื่องนี้จะปรากฏดังคำสนทนาดังนี้

"ผมไม่เข้าใจเลยใครฆ่าเขา" กินแดนพูดอย่างวิงวอน ร้องไห้ไม่หยุด
ปาก แหวททาเต็มไปด้วยความเมตตาเมื่อกล่าวว่า
"มนุษย์ ถ้าไม่เบียดเบียน ไม่แก่งแย่ง ไม่ฆ่าฟันกัน โลกคงจะเกิดสันติสุข ความชั่ว
ของมนุษย์ก็คือมันชอบ ทำร้ายกันเอง ซากเมตตาแล้วก็ยัง เรียกร่องหาสันติภาพ โลก
จะเกิดสันติได้อย่างไร เมื่อคนที่ฆ่ามากกว่าควรจะสร้างสันติภาพยัง ทำร้ายผู้อื่น
ผมไม่ชอบคนที่ทำอะไรลับ ๆ ล่อ ๆ ครั้นหลวงพ่อก่อน ผมจึงประกาศการต่อสู้อย่างเปิดเผย"
กินแดนกล่าวอย่างเจ็บปวด

"เราไม่ซุ่มลับ ๆ ล่อ ๆ แต่คนอื่นเขาทำอะไรลับ ๆ มันก็เลยเกิดเรื่องนะซี"

"ผมไม่นึกว่าเขาจะทำอย่างนี้ การฆ่าผมเท่ากับปิดความชั่วร้ายของเขา"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 747)

จากการศึกษาเรื่ององค์ประกอบพบว่า การที่กินแคนมีการศึกษาในสาขาที่เอื้ออำนวย
 ต่อความรับผิดชอบและความเสียสละต่อประชาชนทำให้เขามีค่านิยมของความรักชาติ มีจิตสำนึก
 ที่จะรับใช้ส่วนรวมอย่างเต็มที่ เพราะวิชาการเมืองนั้นผู้ที่ศึกษาจะต้องเข้าใจธรรมชาติของ
 วิชาอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนมากของประเทศ ส่วนการอบรม
 เลี้ยงดูนั้น ก็มีผลสำคัญในกรทำเป็นชีวิตของเขาเพราะการที่เขาได้ใกล้ชิดและได้รับความสั่งสอน
 จากผู้รู้และหวังดีต่อเขาอย่างจริงใจก็มีโอกาสส่งผลให้เขามีค่านิยมของความซื่อสัตย์และ
 รับผิดชอบ ดังปรากฏในบทสนทนาระหว่างเขากับนายทอเป็นหนึ่งในกินแคนกับหลวงตา
 ตอกจากนี้การที่เขาเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้น มีคุณธรรมประจำใจ ทำให้เขามีความ
 มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ รับผิดชอบและซื่อสัตย์ เพื่อที่จะไปประชาชนในทั่วประเทศได้รับความสุข
 และมีความเสมอภาคกันมากกว่าที่เป็นอยู่

ปรารภนา จากเรื่อง วันพรุ่งนี้ของปรารภนา

วันพรุ่งนี้ของปรารภนาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความไม่ฝันของตัวละครที่ต้องทำให้คนร่วมชาติมีโอกาสทางการศึกษาได้เท่าเทียมกัน คนทุกคนจึงควรมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันร่วมมือร่วมใจพัฒนาชาติให้เจริญโดยไม่มีการแข่งขัน เป็นความไม่ฝันที่ตัวละครอยากให้เป็นเช่นนี้ และหวังว่าวันพรุ่งนี้จะต้องเกิดขึ้น โดยเฉพาะความปรารภนาของตัวละครเอก ซึ่งผู้แต่งก็ใช้ชื่อ "ปรารภนา" ทั้งความหมายของชื่อเรื่องเพื่อเน้นในแก่นของเรื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรารภนาเป็นหญิงสาวซึ่งเป็นตัวแทนของความไม่ฝันของคน ที่ปรารภนาดีต่อชาติอย่างแท้จริง เธอได้คำนึงมหลายด้านที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ คอยเช็กคุณภาพการศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคำนึงของเธอจึงสมควรที่จะพิจารณาเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกายภาพ

องค์ประกอบทางกายภาพในงานวิจัย หมายถึง การศึกษาและอายุของตัวละคร การศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอยู่มากอีกทั้ง การมีประสบการณ์ที่มากขึ้นก็อาจทำให้บุคคลเปลี่ยนความคิดได้โดยไม่เกี่ยวข้องกับฐานะและสภาพความเป็นอยู่ของตน ปรารภนาก็เช่นกันการได้รับการศึกษามหาวิทยาลัยในสาขาศึกษาสังคม ซึ่งเป็นสาขาที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลก็ทำให้เธอมีโลกทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น มีจิตสำนึกของการรับผิดชอบต่อชาติมากขึ้น

ปรารภนาเป็นบุตรสาวคนเดียวของศาสตราจารย์ประจักษ์ และคุณหญิงนงนาด ดังนั้นเธอจึงมีความสมบูรณ์ในด้านต่าง ๆ มาก ปรารภนาเลือกเรียนครูและสอบเอาทุนเข้ามหาวิทยาลัยทางการศึกษาแห่งหนึ่ง ปรารภนาเริ่มมาตั้งแต่เยาว์วัย เธอใกล้ชิดกับบิดามากทำให้เธอเป็นคนที่เห็นคุณค่าของการศึกษาตลอดมา เธอเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางมหาวิทยาลัยเสมอ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาพัฒนาชนบท ทำให้เธอได้พบว่าชาวบ้านยังต้องการความช่วยเหลืออีกมาก ชาวบ้านเหล่านี้ถึงแม้จะยากจน แต่เขาก็มีความสุขดังปรากฏในคำบรรยายดังต่อไปนี้

ปรารถนาความรู้สึกของชีวิตที่เรียบง่ายที่ปราศจากกังวล ซ้ำต่างจากที่ปรารถนาเคยเห็น
มารดาของเธอเอง เพราะมารดานั้นชีวิตเต็มไปด้วย "การวิ่ง" แข่งขันกับบุคคลอื่น
และแข่งกับเวลา

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 492)

และภารกิจที่มาร่วมกันทำกิจกรรมทำให้ปรารถนาตั้งใจทำงานร่วมกับชมรมอย่าง
เต็มที่ เธอมีความสุขกับงานนั้นซึ่งทำให้เขียนหนังสือแปลกใจเป็นอันมาก เขากล่าวถึง
ปรารถนาว่า

ไม่น่าเชื่อเลย ว่าชีวิตของค่ายอาสาจะเปลี่ยนสาวสาวงามโฉมไฉนได้ถึงเพียงนี้...
ปรารถนานั้นเคยกรี๊ดเสียงใส่เขียนทองเมื่อหลายปีก่อน แต่มานี้ ปรารถนาไม่เคย
คิดที่จะทำเช่นนั้น

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 437)

หลายครั้งที่ปรารถนาเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมว่าเพื่อประโยชน์และทำงานอย่าง
ตั้งใจ โดยไม่ฟังคำวิจารณ์ของมารดาที่เกรงว่าลูกสาวคนเดียวจะลำบาก ดังปรากฏในข้อความ
ดังต่อไปนี้

เราช่วยกันทำงานข้างระฆังเขม่นเอาใจใส่และอุทิศหาไม้หวงคำสรรเสริญเป็นขอ
เพียงเพื่อรับใช้สังคม และของกำนัลให้คนมีวินัย บ้านเมืองสะอาด สงบเรียบร้อยและ
ประชาชนกินดีอยู่ดี

คุณคะ สมหวัง เรียกปรารถนาเสียงดัง

ปรารถนายังหัวกระโองน้ำและมีดวงแก้วกระต่ายใบอยู่ในมือ หน้าคามันเข้มและ
มอมแมม เธอยิ้มเมื่อเห็นว่าเป็นสมหวังและกุศกร เขากำลังจะเข้าไปซื้อของในห้าง
สรรพสินค้าแห่งนั้น เธอก็อรอรองเธอว่า

อย่าซื้อเลยคะ น้ำพระพรทะเลหั้นกว่าบาท ขอฝากคั้นนั้นเป็นค่าอาหารกลางวันเด็ก
นักเรียนยากจนเดะจะ

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 :)

ผลของการศึกษาวิชาครู ก็ทำให้ปรารณามีความคิดที่จะสร้างคนใหม่คุณภาพ เพื่อให้
เด็กมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน ถึงแม้ว่าการกระทำของเธอจะช่วยสังคมได้เป็นบางส่วน
แต่เธอก็มีความภาคภูมิใจในผลงานในครั้งนี้อย่างยิ่ง

ดังตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การที่ปรารณาได้เรียนรู้และศึกษาวิชาครูและ
ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ช่วยเหลือเด็กที่คอยโอกาสในการศึกษานั้น แสดงว่าองค์ประกอบทางการศึกษา
ส่งผลให้ปรารณามีความแตก่าง และรับผิดชอบต่อสังคม

2. การยอมรับเลี้ยงดู

การยอมรับเลี้ยงดูนั้นจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตของบุคคล การที่บุคคลจะมี
โลกทัศน์ที่ดีนั้นย่อมต้องอาศัยการเรียนรู้และรัก เกลามาจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด ทั้งนี้หากมารดา
หรือผู้ปกครองควรให้ความสำคัญกับการยอมรับเลี้ยงดูคุณทรหลานของตน ในความรักและเอาใจใส่
สักเคื้อนเมื่อเห็นว่าบุตรหลานมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสมให้คำแนะนำในสิ่งที่เขา
ไม่รู้ อีกทั้งควรจะให้โอกาสบุตรหลานในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เขา เป็นผู้ใหญ่ที่มี
ความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถคิดและปฏิบัติงานด้วยตนเอง ได้ ทั้งนี้การยอมรับเลี้ยงดู
ไม่ควรจะเคร่งครัดหรือปล่อยปละละเลยเกินไป การเลี้ยงดูที่ถูกต้องควรจะถูกอยู่กึ่งกลาง
ระหว่างการเลี้ยงดูสองประการดังกล่าว ทั้ง เช่น การยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดาของ
ปรารณา

การเป็นบุตรสาวคนเดียวและมีความเป็นอยู่ที่ยืนคงทำให้ปรารณาได้รับความ
เอาใจใส่จากบิดาและมารดาอย่างยิ่ง ทำให้เธอเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง แต่เธอ
ก็พึ่งคำแนะนำจากบิดาทลอด เมื่อเกิดปัญหาอื่นเธอก็ขอคำปรึกษา นอกจากนี้ปรารณายังมี
ส่วนแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ จากการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ประกอบด้วยความรัก
ความอบอุ่นในครอบครัว "ปรารณา" ในเรื่อง วันพรุ่งนี้ของปรารณา ก็มีพฤติกรรมที่ส่งผลต่อ
ค่านิยมหลายด้านด้วยกัน ปรารณาเป็นคนที่มีพฤติกรรมมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ บิดาของเธอ
เธอเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียง มีตำแหน่งเป็นถึงศาสตราจารย์ ความใกล้ชิดกับบิดาจึงทำให้
เธอมีความคิดที่กว้างขวางแตกต่างไปจากบุคคลอื่นในวัยเดียวกัน หรือแม้กระทั่งการเลือกวิชา

เรียนในมหาวิทยาลัย บิดามีความไม่มั่นคงจะเป็นครู เพราะเห็นว่า บิดานั้นเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติอย่างมาก บิดาได้แนะนำเกี่ยวกับเรื่อง การเรียน ของปรารณอย่างสม่ำเสมอคงปรากฏให้เห็นในตัวอย่างดังนี้

"คุณพ่อคะ จริงหรือเปล่าที่ใคร ๆ เขาพูดว่าเวลานี้ผู้เรียนสายมนุษย์กับสังคมหางานยาก"

"จริง"

"เพราะเป็นวิชาในหลักสูตรที่ไม่เอื้อกับการทำงานในชีวิตปัจจุบันกระมัง วิชามนุษยศาสตร์ เป็นวิชาเรียนไว้ประดับตน ไม่ได้มุ่งให้ไปเป็นอะไรโดยเฉพาะ"

"แล้วทำไมไม่แก้ไขละคะ ลูกสาวถามอย่างสนใจ"

"ก็มีคนพูดกันมากกว่าจะปรับหลักสูตร แต่ถาปรับมากก็เสียลักษณะเฉพาะของวิชาค่านมนุษยศาสตร์ ถ้าเป็นวิชาที่ักน่าจะเรียนโรงเรียนการท่องเพื่อเสียไม่ดีกว่าหรือใหญ่พอเป็นไกด์ไกด์ แต่ภาษาในเชิงมนุษยศาสตร์มันอาจมีภาษาโบราณ ความลึกดำ ความงาม พอลึกว่าเรายังไม่เข้าใจต้องแก้แล้วก็พยายามจะเปิดให้มันขึ้นมาก ๆ ในบ้านเรา... ถ้าอยากเรียนแล้วประกอบอาชีพเลยต้องเรียนทางโรงเรียนอาชีพ หรือหมอ เรียนวิศวะไปเลย การเรียนในมหาวิทยาลัยมันสูงกว่าการผลิตคนไปประกอบอาชีพ แต่มันหมายถึงการผลิตนักคิด นักคน ในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อให้เขาไปคิด ไปค้น ไปคว้าให้วิชาที่เขาว่าเรียนมากแตกหน่อแตกกิ่งกวางขวางออกไป"

"หนูอยากเรียนวิชาประดับตน" เพราะหนูไม่ต้องกลัวเรื่องหางานไม่ใช่หรือคะ

"แต่พ่อก็ยังอยากให้คุณรับใช้สังคม มากกว่านั้น"

"ดังนั้นหนูจะเรียนครู"

"การเป็นครูนั้นเราคิดให้พรรคณะของเราแก่ลูกศิษย์ พ่อขอเขาอาจเอาความคิดไปคิดต่อ ไปพัฒนาสังคม พ่อว่าไม่มีงานอะไรที่ยิ่งใหญ่ไปกว่าการปลูกฝังความคิด ปลูกฝังทัศนคติหรือปลูกฝังกานนิยมแก่คน ครูมีอิทธิพลมาก แต่มันเป็นนามธรรมเราจึงไม่ค่อยรู้สึก"

นอกจากนี้ ปรารภนายยังได้รับการฉรมจากมารดาให้มีความเห็นอกเห็นใจผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ดังเช่น ตอนที่บุตรได้รับประสบเคราะห์กรรมอุบัติเหตุรถคว่ำ มารดาก็แนะนำให้เธอไปดูแลถึงแม่ เธอจะไม่ใคร่รักภรรยาก็ตาม มารดาให้เหตุผลว่า

"ในยามทุกข์หรือประสบเคราะห์กรรม หนูไม่ควรพูดอย่างนั้น คนได้ยินเขาจะเสียใจ หนูเป็นลูกแม่ต้องเอาใจแม่ เขาจะเป็นอะไรยังไงเรายังไม่รู้เลย เหน้าที่ของหนูคือต้องไปแสดงความเห็นอกเห็นใจ ไปปรนนิบัติรับใช้เราเวลาเจ็บป่วย อนาคตเป็นของมองไม่เห็น หนูอย่าเพิ่งวิพากษ์วิจารณ์หรือไปคาดคะเน"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 630)

หรือเมื่อเธอต้องแต่งงานกับภรรยาก็ให้ออวาให้เธอทำหน้าที่ให้ดีที่สุดเพื่อครอบครัวให้มีความรัก ความเข้าใจต่อกันและกัน อาศัยเหตุผลในการครองเรือน ดังตัวอย่างตอนหนึ่งว่า

"เมื่อแต่งงานก็แสดงว่าชีวิตเริ่มต้น และเราก็เป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะต้องมีธรรมะ รู้จักอกทน เสียสละ ให้อภัย ขอให้ครอบครัวครองเรือนด้วยความเข้าใจ เห็นใจ และให้อภัยกัน แล้วจะอยู่กับด้วยความสุขสบายในตลอดชีวิต"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 809)

ส่วนมารดาก็สอนให้เป็นที่รักเป็นที่รัก และเป็นแม่ที่ดี เป็นผู้ปกครองที่ดี มารดาขอให้โอวาทว่า

"ชีวิตเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จิตใจคนก็เปราะแล้ว ก็ให้ง่าย ฉะนั้นลูกจะต้องพยายามศึกษาและเข้าใจชีวิตอย่างรู้ความ อย่าตัดสินเรื่องสำคัญ ๆ ด้วยอารมณ์อย่างเดียว จะไรเหตุผล และขอให้ระลึกว่าเกียรติยศอยู่ที่ความดีงาม เกียรติยศก็อยู่ที่การทำตัวให้มีค่า ชีวิตนี้เป็นของดี แต่ต้องใช้ศิลปะในการปกครองชีวิตให้ตลอดรอดฝั่ง อย่าทอดทิ้ง ขอให้อดทนและเข้มแข็ง"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 810)

ด้วยการยอมรับสิ่งสอนของบิดามารดาด้วยความรักและความมีเหตุผลทำให้ปรารถนา
เป็นบุคคลที่มีคุณภาพคนหนึ่ง เธอมีความสามารถตลอดจนความเสียสละต่อส่วนรวมอย่างยิ่งยวด
เมื่อเธอประสบปัญหาในชีวิตทำให้เธอสามารถขานอุสรวกไปได้ ทำให้เธอประสบสุขและ
มีความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างคึกคัก เพราะได้รับคำแนะนำจากบิดามารดาอยู่เสมอ

3. การมีเจตคติต่อศีลธรรม

เจตคติต่อศีลธรรม ก็คือ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความถูกต้อง
สิ่งที่ยึดถือเป็นคุณธรรมประจำใจ สำหรับ "ปรารถนา" ในเรื่องนี้เธอเป็นผู้มีศีลธรรมประจำใจ
มีความรับผิดชอบจะเห็นได้จากการที่เธอเลือกที่จะแต่งงานกับคุณนั้น ทั้งที่เธอพิจารณา เนื่องจาก
ประสบอุบัติเหตุรถคว่ำ ถึงแม้ว่ามารดาของเธอจะให้คำแนะนำว่า เธอไม่ควรจะแต่งงาน
แต่เธอก็ยังยืนยันความคิดเดิม ทั้งปรากฏในบทสนทนาดังนี้

"ลูกรัก แม่เห็นใจหนูนะ เรื่องแต่งงาน เพราะคุณนั้นก็ไม่สมประกอบ ถ้าหนูจะปฏิเสธ
เขาก็ยังมีเวลา ถ้าหากหัวใจของหนูไม่ยอมรับเขาจริง ๆ ปรารถนารู้สึกว่า เสียงของ
มารดาเต็มไปด้วยความเห็นอกเห็นใจอย่างแท้จริง เธอออกเสียง ๆ ว่า"

คุณแม่คะ เราคงกตัญญูไม่ได้แล้วคะ ข้างมันเถอะ

"เป็นความผิดของแม่เองที่ใจร้อน ยังไม่คิดให้รอบคอบ แล้วเอาตัวของลูกไปผูกพัน
กับเขา แม่สร้างทุกข์ให้หนู ถ้าหนูไม่สบายใจ ปฏิเสธเขาก็ดีกว่า ปล่อยให้เขาโจรธ
ที่เคียวก็ดีกว่าให้หนูโจรธแม่ไปตลอดชาติ"

"คุณแม่อย่ากังวลเลยคะ หนูไม่รักเขา แต่หนูสงสารเขาค่ะคุณแม่ เขาเป็นคนน่า
สงสาร เขาจะคิดยังไง ถ้าหนูถอนหมั้น ไม่มีเหตุผลอะไรเลย เขาก็ไม่ผิดอะไร เพียง
แต่เขาพิการ

"อันนั้น เป็นสาเหตุสำคัญ คุณนงนาถพิมพ์"

"ถ้าหนูตามอกข้างละคะ แล้วเขาขอถอนหมั้น คุณแม่จะรู้สึกยังไง"

(เชิญชม วงศ์สง่า. 2533 : 77E)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปราบปรามเป็นผู้มีคุณธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงเจตนา
 ของเธออย่างชัดเจนว่า เธอเป็นผู้ที่มีจิตใจสูง รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในการเป็นคู่หมั้น
 อย่างดียิ่ง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบทางกายภาพ (การสีหน้า) องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม
 ซึ่งหมายถึงการยอมรับเลี้ยงดูของปราบปรามและองค์ประกอบทางบุคลิกภาพต่าง ๆ ส่งผลต่อ
 ค่านิยมของปราบปรามทำให้ปราบปรามมีค่านิยมของความเมตตา กรุณา รับผิดชอบต่อ ตลอดจน
 ความรับผิดชอบต่อ ซึ่งเป็นความปราบปรามที่จะรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างจริงจัง

ชาย จากเรื่อง หมู่บ้านคอกงัวแดง

"หมู่บ้านคอกงัวแดง" ผู้แต่งได้จำลองสภาพสังคมมาไว้ที่หมู่บ้านแห่งนี้ แต่ละครอบครัวในหมู่บ้านจะมีหลากหลายอาชีพ และชายซึ่งเป็นตัวละครเอกในการดำเนินเรื่องนั้นมีฐานะที่อยู่ในระดับต่ำ แต่เป็นคนที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เข้มแข็ง ช่างสู้ เขาก็สามารถเลื่อนฐานะมาสู่ระดับฐานะค่อนข้างสูงได้ด้วยความสามารถของตัวเอง ไม่ต้องอาศัยปาฏิหาริย์ ชายเป็นบุคคลที่มักนิยมที่พึ่งประสงค์หลายด้านนี้ เอื้ออำนวยให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นการศึกษาของครอบครัวจึงน่าสนใจที่จะศึกษา

1. องค์กรประกอบทางกายภาพ

การศึกษาเป็นพื้นฐานของกาพัฒนาคนอื่น ๆ บุคคลที่สนใจการศึกษาเรียนรู้ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความคิดแตกกว้างไกล มีโลกทัศน์หลายแง่มุม รวมทั้งยังเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาได้รวดเร็วกว่าผู้ที่คอยโอกาสในการศึกษา ดังนั้นการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคคลรวมทั้งทั้งชายในเรื่องนี้ด้วย

"ชาย" มีค่านิยมในการศึกษาอยู่มาก และการศึกษาของชายนี้เองที่ทำให้ชายประสบความสำเร็จในชีวิต การได้รับการศึกษาทำให้ชายสามารถพึ่งตนเองได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมปลายแล้ว ชายก็ไปศึกษาในคานาคอมพิวเตอร์ เพราะเห็นว่าใช้เวลาอันสั้นในการเรียนและจะได้ทำงานเลย มีรายได้มาช่วยแบ่งเบาค่าระของพ่อแม่ อย่างไรก็ตามชายก็ยังสมัครเรียนในมหาวิทยาลัยเปิดอีกด้วย ชายเป็นคนขยันขันแข็งในการทำงานไม่ว่าจะเป็นงานส่วนตัวหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากผู้อื่น เขาจะตั้งใจทำงานมากและนำเงินทั้งหมดมามอบให้แม่ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ที่จริงแล้วชายยังไม่เคยโทษอะไรที่ห่างไกลมากนักด้วยซ้ำ แต่เมื่อสำเร็จการศึกษามัธยมปลายแล้ว เขาก็จำเป็นต้องปรับตัวเอง เรียนรู้การทำงานในแต่ละวัน อีกทั้งยังต้องดูแลบิดาที่เป็นอัมพาตเพราะประสบอุบัติเหตุรถชน จึงทำให้รายได้ลดลง แม่ต้องรับภาระหนักมาก ชายได้รับกษบอบรับว่าเป็นแรงงานหน่วยหนึ่งของครอบครัว เขาคิดว่าเขาโตแล้ว ควรจะมีส่วนรับผิดชอบในครอบครัว ดังปรากฏในบทสนทนาระหว่างเขาและหนอนแก้ว ดังนี้

ตั้งสอน แนะนำให้เขาเป็นคนดี ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องที่สังคมยอมรับ อีกทั้งยังมีคุณครูอารีที่คอยอบรม
ตั้งสอนอย่างใกล้ชิดเช่นกัน การได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ดีทำให้ชายเป็นผู้นิยมเมตตาเอาใจ
แต่แต่ถึงแม้ว่าเราจะมีฐานะยากจน แต่เขาก็ให้เกียรติคนอื่นอยู่เสมอ อย่างเช่นเขาไม่เคยขโมย
เล่มที่เพื่อนบางคนเรียกสองว่าเจก เพราะเขาเห็นว่าสองไม่ชอบ ก็มีผลสืบเนื่องมาจากการตั้งสอน
ของคุณครูอารีด้วย ดังปรากฏในตัวอย่างดังนี้

ชายไม่ยอมทำให้ใคร ๆ พูดคำว่า เจก เพราะรู้สึกว่าเป็นคำที่ไม่ดี
ที่ชอบยูกกัน และคำนี้หลังจากอยู่เสมอ

ชายเห็นใจหลอน เพราะเข้าใจดีว่าไม่มีใครชอบให้ใครถูกเหยียดหยาม

คุณครูอารีเคยพูดเสมอว่า

มนุษย์ควรจะอยู่รวมกันด้วยความรักความเข้าใจกัน ไม่ควรดูถูก ดูแคลน แย่งชิง
แบ่งปันกันเลย

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 54)

นอกจากนี้ มารคายังให้ความสำคัญใส่ใจต่อเขาและน้องอยู่เสมอ เพื่อหวังจะให้เขามี
กิริยามรรยาทดี ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

แม่สอนแต่ทุกอย่าง แม่ก็จะพูดเสมอว่า มีอยู่กับสองคนเท่านี้ อย่าทะเลาะกันนะลูกนะ

หญิงต้องคอยเอาใจใส่ดูแลให้ชายเขาควย เราเป็นลูกผู้หญิงอย่าหิซึ่เกียจ

นอนตื่นสายไม่ดี ชาวบ้านจะนับตา จะพูดจาให้มันสุภาพเรียบร้อย

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 176)

ความรักและความอบอุ่นในครอบครัวของชายนั้น แม่แ่คุณครูอารีก็ยังชื่นชมอยู่เสมอ
ดังเช่น บทสนทนาของคุณครูกับมารดาของชายว่า

เธอแลไปหน้าบ้านเห็นนายหม่อมตองกับจ้าวเดินตรงเข้ามาเธอร้องเบา ๆ ว่า
แม่สามีมีบุญนะ ลูกก็รักตัวดี กำลังเดินเข้าบ้านเป็นแถว แต่ละคนมีของมาฝากผู้ใหญ่
บางบ้านนะยังมีบ้านคนรวย กว่าพอเราจะกลับก็สอง ที่สาม ลูกเท้าไม่เคยไต่ขอ
หน้าเลย จ้าวครวญครวญของแม่สาวอบอุณจริง ๆ นะ อย่างนี้เราจะจนก็ช่าง แม่สาว
เอาความสุขในครอบครัวดีกว่า ใครเขาจะรำจะรวยก็อย่าไปอิจฉาเลย อีกหนอบ
ลูก ๆ โทแล้วเราก็ก๊สบาย

(เรื่องแห่ วงศ์สง่า. 2533 : 169)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมที่ดี การอบรมเลี้ยงดู
แบบให้ความรักความอบอุ่นให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในทางปฏิบัติที่ตนอยู่เสมอ ก็จะส่งผล
ให้เขามีค่านิยมที่เมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย รวมทั้งยังเป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริต อีกด้วย

3. องค์ประกอบทางค่านิยมคุณลักษณะ

องค์ประกอบทางค่านิยมคุณลักษณะที่จะกล่าวต่อไปนี้ หมายถึง ความกระตือรือร้นและ
มุ่งมั่นอนาคต เป็นความซื่อสัตย์ซื่อสัตย์ที่ขยันหมั่นเพียรเนื่องมาจากการมีคุณลักษณะที่กระตือรือร้น มีจุดมุ่งหมาย
ในชีวิตที่แน่นอน ดังนั้นการดำเนินชีวิตจึงพยายามทุกวิถีทางด้วยความมุ่งมั่นที่จะก้าวไปสู่เป้าหมาย
ให้ได้จึงทำให้ตัวละครมีค่านิยมที่แน่วแน่และเด็ดขาด ดังเช่น ชายในเรื่อง หมูบ้านคอกงัวแดงก็
เช่นเดียวกัน

3.1 ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต

ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคตของชายมีผลทำให้ชายมีความขยันขันแข็ง
ในการทำงาน รวมทั้งมีความรับผิดชอบหน้าที่ ชายไม่เคยปล่อยตัวเองให้อยู่เฉย เขาจะทำงาน
ตลอดเวลา ตั้งแต่เช้าเขาก็ก้าวช่วยเหลือบิดามารดาทำงานทุกอย่าง เท่าที่เขาจะทำได้ เพราะ
เขาเห็นว่า ครอบครัวของเขายากจน และบิดามารดาที่ทำงานหนัก เขาก็อยากแบ่งเบาภาระ
ให้ครอบครัวได้อยู่เสมอ เขาจะมีความภาคภูมิใจมากเมื่อเขาสามารถทำให้หมดเวลาสบายขึ้นมาบ้าง
ความกระตือรือร้นของเขา นอกจากจะส่งผลให้เขาเป็นคนที่มีค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต การพึ่ง
ตนเองและความรับผิดชอบแล้ว ยังทำให้เขามีความกตัญญูอีกด้วย

"ชาย" ในเรื่อง หมูบ้านคอกงัวแดง เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้น และมีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่แน่นอน เขาเป็นลูกชายของ "ยามแซม" ยามประจำหมู่บ้าน ส่วนมารคาก็รับจ้างซักผ้าตามบ้านต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ทำให้เขาเห็นความยากลำบากในการทำงานของบิดาและมารดา เขาจึงมีความปรารถนาที่จะศึกษาให้ดี และทำงานในตำแหน่งที่พอจะเลี้ยงครอบครัวได้ โดยไม่ให้บิดามารดาต้องลำบากอีก ดังนั้นเมื่อเขาเล่าเรียน ชายก็ตั้งใจขยันเล่าเรียน อีกทั้งยังทำงานไปด้วย ความขยันหมั่นเพียร อีกทั้งยังสอบชิงทุนไปศึกษาต่อยังประเทศญี่ปุ่นได้ ความกระตือรือร้นของชายเริ่มเมื่อยังเยาว์ นอกจากเขาจะเห็นบิดามารดาลำบากแล้ว บางครั้งการทวงถามหนี้มารคาก็ทำให้เขาทราบว่า การทำงานที่ไร้แรงกายนั้น เหนื่อยมาก และอีกประการหนึ่งก็คือ เขาได้รับการเหยียดหยามจาก อับลูลูกชายของผู้นำกับนครที่ร่ำรวย ได้ห้ามเขาคบกับนราวดี น้องสาว ถึงแม้ว่าทั้งสองคนจะเป็นเพียงเพื่อนกันก็ตาม ทำให้ชายรู้สึกเศร้าใจมาก

"ไปนรา คุณแม่คอยอยู่ ทำไมไม่รักก็เสียเลยนะเวาเนะ ตัวเองก็โตแล้ว ควรรู้อย่างว่าจะคบเพื่อนยังงี้"

"ยังไม่เห็นน้องสาวจะหูก อับลุลึกว่าขอมือ ถักพันกรอก ปากก็ว่า"

"คุณแม่กลัวใจจะตาบอดอยู่แล้ว ตัวก็ยังมาประพฤติชั่วอีกสิ เคยบอกแล้วว่า จะคบผู้ชายใหญ่บาง"

"พี่อู นราวดีร้องเขา ๆ"

"กลับบ้าน" เขาหันมาทางชายและพูดเสียงล่อใจว่า

"ชาย จำไว้นะ ถ้าเห็นอีกครั้งคงจะเกิดเรื่องแน่พี่เคยเตือน ว่าชายยังเด็ก ถาบอกไม่เชื่อ แล้วชายจะรู้สึกเสียใจ บอกตรง ๆ นะว่า ชายกับนราวดีไปกันไม่ได้หรอก เลิกคบกันเสียเถอะ"

ชายนั่งลงกับพื้น และซบหน้าลงกับพื้นมือ เพราะคำตอบตักใจจนอยู่แล้ว เสียงกขยเข็ญ ในบึงเริ่มร้องราวก็บอกวา "เพราะชายเป็นคนจน ๆ ๆ"

(เพื่อแธ วงศ์สงวน 2533 : 199)

ความขี้ขลาดขี้หนี่นเรื่งของชายเนื่งมาจากความรับคชอบิในหน้าท้การงาน ค้งเช้น ทอนท้
ภรรยาของ เขาตลอดลูกคนแรก เขาก็เลือกไปงานสัมมนาตามท้ไ้รับมอบหมายกอนท้จะกลับมากูแล
ภรรยาในโรงพยาบาล ค้งปรากฏในข้อความค้งนี้

"คุณเก่านอนอยู่โรงพยาบาลค้งแต่เมื่อค้น ถ้าใ้แม่ไปค้เธอหน่อยนะ นางสา มงหน้าบุตรชาย
แล้วถามว่า อ้าว แล้วแกจะไมไปเยี่ยมเมียค้เองหรือ"

"ผมค้องไปสัมมนา ทางบริษัทเขามีก่าโรม้ง เขาอยากใ้พนักงานไปเพื่ย เขาเลยจ้ค
สัมมนาบุคคลากร ซาบอกเนื่ย ๆ"

"แล้วซาคไมไ้ไ้ชยหรือ"

"ซาคก็ไมค้ชแม่ ไ้คร ๆ เขาก็ไป" ลูกชายขี้ม นางสาค้นและวาก็เมีย...ค้เขาจะ
ออกลูก อะโรมันสำคัญกว่า"

โธ่ แม่ แม่ก็รู้ โรงพยาบาลท้คุณเก่านเธอไปค้ลอกเป็นโร้ชยบาลชั้นหนึ่ง มีหมอและ
พยาบาลเพื่ย"

(เพื่ยแซ วงศ์สง่า. 2553 : 622)

ชายเป็นค้เข้มีค้านขี้มในการพ้งตนเองสูง ค้งน้้น เขาจ้งเป็นค้นท้มีความขี้ขลาดและความ
รับคชอบิทอนหน้าท้สูงค้วย ซ้งลักษณะค้งถวเราเคยใ้เห้เหตุผลก้มทอนแ้วภรรยาว่าสาเหค้
เขาไมยอมท้างานในบริษัทของก้อค เพราะเขาค้องการท้จะสร้างเนื่อสร้างค้ค้วยตนเอง และ
เขาละอายใ้จ้จะรับเงินค้เดือนสูงแต่ผลงานน้อย ถ้ท้างานก้บพ้อคาค้งเช้นการท้เราไ้รับค้ค้เลือก
ไปน้กงานค้ยพ้่น เขาก็มีความรู้ค้ก้ยค้เป็นอย่างมาก และไ้ค้นำชวนี้มาออกก้บภรรยาท้เห็น ค้งปรากฏ
ในข้อความค้งนี้

"ชายไมไปไมไ้หรือคะ" ล้อออกมาท้างานก้มคุณห้อค้กว่า ไ้เงินค้เดือนค้ค้วย

"ม้มีก้เงินของค้คุณเก่านน้้นแหวะ"

"โธ่ ชาย ชายจะถ้อล้ไปจ้งไหน เราก้เป็นอะไร ๆ ก้มีจ้งชวค้นแล้ว ค้คุณห้อ ค้คุณม้
มีท้เกอยากจะเช้ค้ชชวช้มา"

นั้นแหละ ที่ผมต้องการ ผมต้องการสร้างตัวเองจนพอที่จะเงยหน้าดูคุณแก้วได้เต็มตา
คุณแก้วให้กำลังใจผมนะ ผมจะเรียน เรียนให้ได้ปริญญา แล้วก็ชยันต์ทำงาน

(เห็นธ วาสังกา. 2533 : 659)

และเมื่อเขาได้ไปศึกษาอยู่ที่ญี่ปุ่น เขาก็ตั้งอกตั้งใจทำงานพร้อมกับเล่าเรียนตามคำสั่งของ
หัวหน้า ทั้งนี้เขารู้สึกคิดถึงบ้านอย่างลึกซึ้ง เขาก็ต้องอุทสาหะ พากเพียรอย่างสูงในกิจการงานนั้น
และในที่สุดความกระตือรือร้นของเขาก็ส่งผลให้เขาประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ชายเป็นผู้นิยมความขยันหมั่นเพียรในกิจการเรียน
และการทำงาน เป็นเพราะเขาหวังในอนาคตจะมีหน้าที่ที่เทียบเคียงกับกรรมาไม่ให้ใครดูถูก
อาศัยบารมีของพ่อทราวย ซึ่งหมายถึง องค์ประกอบด้านความกระตือรือร้น และมุ่งอนาคตส่งผล
ให้เขามีค่านิยมของการพึ่งตนเอง และความรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบทางด้านกายภาพส่งผลให้ชายเป็นผู้นิยมความรับผิดชอบพึ่งตนเอง
และการไต่หาความรู้อยู่เสมอ ส่วนองค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อม ภาษอบรมเลี้ยงดูส่งผลต่อ
ค่านิยมของชายให้ชายมีความกตัญญู รับผิดชอบ เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส และมีความเมตตากรุณา
สำหรับองค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพนั้น ก็ส่งผลให้ชายมีความขยันหมั่นเพียร พึ่งตนเองและมีความ
รับผิดชอบ

คณางค์ จากเรื่อง จิตรลลิต

สำหรับคณางค์ในเรื่องจิตรลลิตนั้น องค์ประกอบที่เห็นเด่นชัดมาก คือ องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม ส่วนองค์ประกอบทางด้านอื่น ไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนจึงขอกวาดถึงองค์ประกอบที่ปรากฏเท่านั้น คือ องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่หมายถึง การยอมรับเสียงดูฐานะความเป็นอยู่ ตลอดจนอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม แยกตัวละครเอกส่วนมากของ เรื่อง แสงสว่าง มีความเชื่อมั่นในตนเองมาก จึงไม่ปรากฏองค์ประกอบทางด้านอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม แต่จะให้ความสำคัญกับการยอมรับเสียงดูมาก สำหรับตัวละครเอกที่เราจะนำมาศึกษาในเรื่องนี้ คือ คณางค์ หญิงสาวที่ทองเลื้อย เพื่อความเหมาะสม สำหรับตนเอง ระหว่าง อานาจ ทรัพย์สิน ความรัก และกามรมย์ ซึ่งเธอก็ยังคิดค้นปัญหาไม่คิดว่าเธอจะเลือกสิ่งไหน ดังนั้นการศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของเธอจึงสมควรนำมาพิจารณา ดังนี้

คณางค์ เป็นหญิงสาวที่มีฐานะยากจน แต่เป็นคนที่มีคุณค่าของการศึกษา เพราะบิดาของเธอนั้นต้องการให้เธอได้ศึกษาให้สูงที่สุดเท่าที่ความสามารถจะพียงมี ดังนั้น หลังจากบิดาเสียชีวิตมารดาของเธอก็พยายามทุกวิถีทางที่จะให้เธอได้มีโอกาส เรียนจนระดับมหาวิทยาลัย คณางค์ต้องอาศัยอยู่กับพี่สาว และพี่เขยย้ายติดตามไปต่างจังหวัดในบางครั้งเพื่อที่จะได้มีโอกาส เรียนจนกระทั่งเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เธอก็อาศัยอยู่กับพี่ชาย ซึ่งก็มีงานมากจนไม่เคยดูแลเธอเลย จนดูเหมือนว่า เธออาศัยอยู่ตามลำพัง คณางค์มีมารดาเป็นชาวนา เธอโตมาจากหมู่บ้านหนองบัวถูกสถานะชนชั้นที่ห่างไกลความเจริญตั้งแต่เด็ก สมัยเด็กนั้นคณางค์สนิทกับแม่มาก แต่เมื่อจากมาในขณะที่ยังเล็กอยู่ ทำให้คณางค์หวาดมากกว่าคนปกติ มารดาของคณางค์นั้น เป็นหญิงชาวนา แต่ในคำกริยามรยายที่นั่นแทบจะกล่าวได้ว่า ไม่น้อยหน้าผู้ดีไหน แม่ของเธอเป็นคนดีมาก รักและเอาใจใส่บุตรหลานเสมอ ถึงแม้ว่าบางครั้งบุตรจะนำความไม่สบายใจมาให้แต่เธอก็ยังยินดีให้อภัยเสมอ ดังนั้นคณางค์จึงถูกเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่น แต่ไม่คิดตัวใคร เพราะการห่างไกลจากมารดาตั้งแต่ยังเล็ก แต่ในเรื่องของกาชยอมรับสั่งสอนแล้วพันวลก็เป็นตัวแทนของแม่ได้เช่นกัน พันวลระมัดให้

คณางค์เรียนรูหลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะเรื่องทฤษฎีความรัก คือการทำงานบ้านต่าง ๆ ซึ่งก็คือความซน การประหยัด การศึกษาเล่าเรียน ฟันवाल และพี่ชายของเธอให้ความรัก ความอบอุ่นอย่างมากในตอนที่เราอาศัยอยู่ควยใหม่ ๆ เพราะตอนนั้นพี่ชายยังไม่ไปศึกษาผู้อื่น แต่เมื่อเกิดปัญหาครอบครัวแตกแยกทำให้นางต้องมาเช่ากับชนินทรพี่ชายอีกคนหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็อาจกล่าวได้ว่า สภาพสิ่งแวดล้อมมีส่วนทำให้คณางค์มีค่านิยมหลายด้านด้วยกัน ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากผลการอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ ดังปรากฏในข้อความดังนี้

ฟันवालพูดเสมอว่า นางตั้งใจเรียนนะ เราต้องซนนะเพราะมาจากบ้านนอกสู่อารกุง เขาไม่ได้ จึงทำให้นางวิตกและมธุระเรียนให้ดียิ่งขึ้น นางซนอ่านหนังสือมากกว่าตอนอยู่ประจำล รวมหนึ่งนางรู้สึกชอบคุณพี่ชายอยู่เสมอในข้อที่ว่า นิสัยของพี่ชายช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านให้นางเป็นอย่างดี ถ้าใครจะบอกนางว่าเด็กจะเป็นอย่างไรแล้วแต่สิ่งแวดล้อม นางเห็นควยเสมอ เพราะพี่สาวและพี่ชายได้สร้างนิสัยที่ดีเหล่านั้นให้เธอจริง ๆ

(เพ็ญแข วังศ์สง่า 2525 : 72)

นอกจากนี้ ฟันवालยังอบรมสั่งสอนให้वालเป็นคนซนและประหยัดควยวิชาการต่าง ๆ ฟันवालรับสื่อจากร้านคัลเคียมาสอบ ใค้คางจางทัวละสองสามบาท ฟันवालเคยบอกกับवालว่า

ใค้เงินพอเป็นค่ากับข้าวโดยไม่ต้องรบกวนจากเงินเดือนพี่ชาย กับข้าวฟันवालซื้อจากราคเล็กไกลบ้าน นางทรวฟันवालก็เ็นางไปจ่ายโดยวิธีจกให้ กำหนดราคาให้ ทำให้ นางรู้สึกจ่ายจ่ายใค้สอย ตั้งแต่อายุยังน้อย ฟันवालจะอธิบายให้ฟังว่า เหตุไร เมื่อซื้อสิ่งนั้นจึงไม่ซื้อสิ่งนี้เพราะแพงเกินไป นางจำใค้ว่า ถ้าวันไหนที่บ้านใค้กินแตงโมเป็นของหวาน วันต่อไปจะใค้กินแตงส้มเปลือกแตงโมแถมมา

(เพ็ญแข วังศ์สง่า 2525 : 73)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดูนั้นส่งผลต่อค่านิยมของคณางค์อยู่มากทีเดียว เพราะเมื่อเธอแต่งงานเธอก็สามารถนำความรู้ที่ใค้มาใช้ในการ เป็นแม่บ้าน

ที่ตีในคานความขยัน การประหยัด และความรับผิดชอบ นอกจากนี้คณางค์ยังมีพรหมวิหารและคุณไต่ที่พยายามอบรมให้คณางค์รู้จักทั้งตนเอง ทำงานเพื่อสังคม เพื่อก้าวไปสู่การ เป็นนักการเมือง ซึ่งเป็นข้อเลือกอีกอย่างหนึ่งของชีวิตคณางค์ นอกเหนือไปจากความรัก ทรัพย์สิน การรรมณ คุณไต่พยายามสั่งสอนให้เธอเห็นว่า การทำงานเพื่อส่วนรวมเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม ดังปรากฏในบทสนทนาดังนี้

การทำงานเป็นเงื่อนไขพื้นฐานรองการดำรงชีวิต การทำงานเป็นทางที่ชี้ที่คนเราจะไปปรับปรุงชนวนชาติ และเอาชนะชนวนชาติไปปรับปรุงสังคม และเปลี่ยนแปลงสังคม การทำงานของคนเรานั้น เป็นการสร้างสรรคตัวเอง วิชานธรรม สร้างสรรคความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวิทยาการ เธอต้องรักการทำงาน ต้องเอาชนะนิสัยรักการทำงาน (เพ็ญแข วงศ์สงวน. 2525 : 210).

จากการอบรมสั่งสอนจากยูนิโคลธิตต่าง ๆ ก็ทำให้คณางค์นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป คณางค์นั้นเป็นผู้หญิงที่ทำงานหนักนอกบ้าน และดูแลในมา เพราะเมื่อเธอแต่งงานกับกล้านั้นคือวันแต่งงานเขาก็ประสบอุบัติเหตุเป็นอัมพาต คณางค์จึงต้องรับหน้าที่ เป็นผู้นำของครอบครัว ซึ่งต้องอาศัยความรับผิดชอบสูงมาก เนื่องจากกล้านั้นได้เป็นหัวหน้าครอบครัวอยู่ คณางค์ต้องแก้ปัญหาเหล่านั้นตลอดเวลา ซึ่งการแก้ปัญหานั้นก็ต้องอาศัยความสามารถเวลาและปัญญา

สรุปได้ว่า องค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมส่งผลต่อค่านิยมของคณางค์ให้เธอเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด รักการศึกษานหาความรู้ ดังนั้นการตัดสินใจในการแก้ปัญหาเธอจึงอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผล แต่ในขณะเดียวกันความมีอิสระสามารถทำให้เธอเป็นผู้มีคุณธรรมอยู่ควบ ควบคู่กันการตัดสินใจในการแก้ปัญหาของคณางค์ จึงค่อนข้างจะลำบากใจมาก

ศรีล จากเรื่อง ตะวันขึ้นที่ดาวหางงา

เรื่อง "ตะวันขึ้นที่ดาวหางงา" เป็นเรื่องที่มีเสน่ห์ให้เห็นค่านิยมของสังคมไทยที่ยังนับถืออำนาจเงินและความเห็นแก่ตัวของบุคคล ในเรื่องของความกตัญญูนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ถามีมากจนไม่มีขอบเขตโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของบุตรหลาน ความกตัญญูนั้นก็เกิดผลเสีย มากกว่าจะเกิดประโยชน์ ดังเช่นหมอสรีล ได้รับความเดือดร้อน จากปากกอบจนเกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก เพราะศรีลไม่ยอมแต่งงานกับหญิงที่ปากกอบเลือกให้ ทำให้เขาได้รับความรำคาญใจอย่างมาก เมื่อภรรยาและปากกอบหระคุณไม่สามารถที่จะปรองดองกันได้ เพราะต่างฝ่ายต่างก็ยึดถือตนเองเป็นใหญ่ ไม่ยอมอ่อนข้อให้แก่กัน เป็นผลให้ชีวิตครอบครัวไม่ราบรื่นเท่าที่ควร หมอสรีลเป็นกำพร้าบิดามารดา ตั้งแต่วัยเยาว์ มีปากกอบเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูจึงทำให้เขาเกรงใจปากกอบมากในขณะเดียวกันเขาก็รักภรรยาเขามาก เขาเป็นผู้นับค่านิยมที่พึงประสงค์หลายค่าที่สมควรจะศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งผลให้เขามีค่านิยมเหล่านั้น

1. องค์ประกอบทางกายภาพ

องค์ประกอบทางกายภาพ หมายถึง การศึกษา และอายุ ของตัวละคร การเรียนรู้ และประสบการณ์มีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของตัวละครอย่างมาก การศึกษาในสาขาวิชาที่ท่องอาศัย ความเมตตา ความรับผิดชอบสูง ก็จะส่งผลให้ตัวละครมีค่านิยมในด้านนั้นได้รับการปลูกฝังไปด้วย ดังเช่น ศรีล ซึ่งเป็นนายแพทย์สำเร็จจากมหาวิทยาลัยหมอเลื่องของประเทศ

ศรีล เป็นชายหนุ่มที่รักการศึกษาสูง เขาสำเร็จจากวิชาคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งหนทางนี้ ท่องอาศัยความชอบเป็นส่วนตัวนอกเหนือไปจากความรับผิดชอบต่อคนอื่นข้างสูง เพราะต้องเกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคล การศึกษาวิชาแพทย์ทำให้ของเขาใจใส่ต่อยุอันอย่างยิ่ง ทำให้จะต้องมีความเมตตา กรุณาด้วยจึงจะรักษาผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี ศรีลนั้นมีค่านิยมในความซื่อสัตย์ กายประหมัด และความกตัญญู การศึกษาวิชาแพทย์ท่องอาศัยเงินเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเมื่อเขาสำเร็จการศึกษามาแล้ว เขาก็คำนึงถึงเรื่องนี้เสมอว่า "ปากกอบ" มีบุญคุณต่อเขามาก ถ้าเขาไม่มีปากกอบเขาก็คงไม่มีโอกาสเรียนในสาขานี้ ดังนั้น เมื่อปากกอบยื่นข้อเสนอ อย่างไม่รู้เขาก็คงไม่กล้าปฏิเสธ ยกเว้นการให้แก่งานกับหญิงชู้ ซึ่ง ศรีลเห็นว่าเป็นการคลุมถุงชน และเขาก็รักภรรยาแล้วเขาคงจะซื่อสัตย์ต่อเธอ เขาคงยึด

รายได้ของเขาเป็นสิ่งที่แปลกเปลี่ยนกับข้อเสนอของปากอบ ในข้อนี้ ซึ่งก็ไม่ทำให้ปากอบพอใจนัก และปัญหาในเรื่องนี้ก็นำมาสู่ปัญหาการแตกแยกในครอบครัวของหมอศรีดิในภายหลัง ซึ่งกว่าจะแก้ปัญหาได้ก็เกือบจะสายเกินไป ดังจะเห็นได้จากเหตุผลหน้าข้างต่อไปนี้

คุณย่าจะให้ผมใช้เงิน เกือบละเท่าไรครับ เขาถาม
 ผม พ่อคุณ เงินเดือนของแพทย์ชั้นคุณเท่าไรจะ
 เขามอกอัคราเงินเดือนแรกมรฐปากอบหัวเราะถามว่า
 ใช้เงินไปกี่สิบปี จึงจะหมดทุน โหนบอภชาติ
 เขาก็จะพยายาม เพราะผมถือว่า ป่านนี้คุณก็เกษียณแล้ว

(เพ็ญแข วาสองา. 2518 : 139)

จากการที่ เขาเป็นหมอ เขาคงคลุกคลีกับคนไข้เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ทำให้ศรีดิรู้ว่า ผู้ป่วยนั้นเป็นบุคคลที่น่าสงสาร เป็นความทุกข์บางอย่างของมนุษย์ เพราะมนุษย์นั้นถึงแม้จะมีทรัพย์สิน หรืออำนาจมากเพียงไร แต่เมื่อมีสุขภาพที่ไม่ดีก็หาความสุขในชีวิตได้ยาก ศรีดิเคยปรากฏเรื่องนี้กับปรากฏใจว่า

คุณควรจะสงสารเขา ความเจ็บไข้ เป็นความทุกข์ฉะฉานของมนุษย์ ใครๆ ก็ไม่ยาก
 ให้บุคคลอันเป็นที่รักตายจากไป จึงต้องค้นหาคำที่เรารู้ว่า ความตายเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้

(เพ็ญแข วาสองา. 2518 : 391)

นอกจากนี้ ศรีดิ ยังมีความรับผิดชอบต่อสังคม ในการที่เขาเป็นแพทย์และได้ออกไปพบชาวบ้านชนบท ทำให้เขานึกถึงพังงา บ้านเกิดของเขา ดังนั้น เขาจึงคิดที่จะกลับไปอยู่พังงา ดังปรากฏในข้อความต่อไปนี้

ใจเขามองว่า ควรจะทิ้งกรุงเทพฯ ไปอยู่ห่างไกลดีกว่า กรุงเทพฯ ไม่มีอะไร
 อื่นแล้ว สำหรับเขาแต่เพียงเวลา ๆ จน ๆ ทางบ้านยังต้องการความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 จากเขา กายที่ได้มาพบที่บ้านชนบท จากที่ออกปฏิบัติงานหน่วยอาสาทำให้เขาคิดว่า
 เขาเอาเปรียบชาวห่างไกลนี่แหละ เปรียบจบแล้วมาหาความสุขสบายในนครหลวง
 (เห็นแซ วงศ์สง่า. 2518 : 419)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะอาจเห็นได้ว่า การที่ศรีลมีความสำคัญกว่าเขาจบการศึกษา
 แล้ว ตลอดจนการมีครอบครัวแล้วทำให้เขาต้องเพิ่มความรับผิดชอบอยู่มาก และเขาคิดว่า เขาคิดจะ
 ทอมนแดนบุญคุณของปากกอม ผู้เลี้ยงดูและให้การสนับสนุนในการศึกษาของเขา ตลอดจนเขาคิดว่ามี
 ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ความเมตตาจากคุณาควรจะเป็นคุณลักษณะประจำตัวของผู้มีอาชีพแพะแพะตัวไป
 อีกทั้งศรีลคิดว่าการที่ เขามีอาชีพแพะแพะ เขาคิดว่าจะมีโอกาสรับใช้สังคมชนบทบ้างเพราะเขาเหล่านั้น
 ต่างก็ต้องการความช่วยเหลืออยู่มาก อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบทางด้านการศึกษาเป็นองค์ประกอบ
 อย่างหนึ่งส่งผลให้ "ศรีล" มีลักษณะของความรับผิดชอบต่อ เมตตาจากคุณา และกตัญญู

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม หมายถึง ฐานะความเป็นอยู่ การอบรมเลี้ยงดู
 ตลอดจนอิทธิพลของตัวแบบ ถึงเวลาเป็นสภาพแวดล้อมที่มีส่วนสัมพันธ์กับการ เจริญเติบโตของ
 ตัวละคร ตัวละครจะใคร่รับรู้ และเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นเป็นประสบการณ์ในชีวิต เป็นอันดับแรกก่อน
 การเรียนรู้ประสบการณ์ในด้านอื่น เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดมากที่สุด ดังนั้น กายที่บุคคล
 จะมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่อาจกล่าวได้ว่า ขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านั้นเป็นส่วนสำคัญก็ได้
 เนื่องจาก "ศรีล" เป็นลูกกำพร้าเขาได้รับมาช เลี้ยงดูจาก "ป้าสะโล" ซึ่งใน
 เรื่องไม่ปรากฏการอบรมเลี้ยงดู เพราะการเปิดตัวละครนั้นเริ่มตอนที่ศรีลเรียนสำเร็จวิชา
 การแพทย์แล้ว ดังนั้น ในเรื่องนี้ เราจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบทางด้านกาอบรมเลี้ยงดู
 มีผลต่อค่านิยมของศรีลหรือไม่ ส่วนในเรื่องของฐานะนั้น ศรีลเป็นคนที่มีฐานะปานกลาง เพราะ
 เป็นผู้ใช้ความรู้ และความชำนาญในการประกอบอาชีพ แต่เมื่อเขามาแต่งงานกับนางวไล ซึ่ง

เป็นบุตรสาวของเศรษฐีมาก่อน ก็ทำให้เขากองรบนมากขึ้น เพื่อจะให้ภรรยาที่มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายมากขึ้น แต่เขาก็ทำไม่ได้เต็มที่นัก เพราะเขากองนำรายได้อื่นๆ ไปให้ปากท้องทุกคน ซึ่งบางครั้งก็กำหนดจำนวนไม่ได้ แล้วกลัวว่าจ้างจะกองกาช เขาไร รมหนึ่งยังต้องอุปการะน้องสาวให้เรียนในระดับมหาวิทยาลัยอีกด้วย เขาจึงไม่ได้รับนิคมชอบในเรื่องการใช้จ่ายของภรรยาเท่าที่ควร ซึ่งทำให้เขาเสียใจอยู่เหมือนกัน โดยเฉพาะเมื่อปรากฏโล เธอขอเขาว่าเธอต้องการทำงาน เพื่อเพิ่มรายได้ออกครอบครัวก็ยิ่งทำให้ศรีสวัสดิ์กลุ้มใจยิ่งขึ้น คือปรากฏข้อความดังต่อไปนี้

เขามีความตั้งใจไม่ปรารถนาที่จะให้ปรากฏโลลำบาก เธอเอิกมาบนกองเงินกองทอง ชีวิตนี้แต่ความสุข สบาย มีกินมีใช้ เมื่อสิ้นปีค่าความสุข สมบูรณ์ทุกอย่าง ของเธอ หลอยล้นไปทั่ว เขาเป็นสามี ควรหาสิ่งเหล่านี้มาทดแทนให้เธอ แต่... เขาก็ทำไม่ได้ ดูประหนึ่งว่า เขามีโชคร้ายที่มีความสามารถเสียเลย

(เพ็ญแข วรรณงา. 2518 : 347)

ด้วยเหตุดังกล่าว ศรีสวัสดิ์จึงต้องเปิดคลินิก ทำงานหลังเลิกงานเพื่อเพิ่มรายได้นั้นครอบครัว แต่เนื่องจากเขาเป็นคนซื่อตรง กอหน้ำทำให้เขามีเวลาเปิดคลินิกเพียงสองชั่วโมง จึงทำให้รายได้อื่นๆ ไม่ค่อยมากมายนัก รวมทั้งหมอศรีสวัสดิ์ยังใหม่ต่อชุมชนนั้น จนใช้จึงไม่นิยมรักษาเท่าใดนัก ในระยะต้นเขายังต้องเพิ่มรายจ่ายขึ้นไปอีก เพราะต้องจ้างพยาบาลพิเศษเข้าคลินิกอีก อาจกล่าวได้ว่า หมอศรีสวัสดิ์ เป็นผู้ไม่ประสบผลสำเร็จในเรื่องของเศรษฐกิจเท่าที่ควร

จากตัวอย่างดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบทางฐานะเป็นผลกระทบต่อค่านิยมของหมอศรีสวัสดิ์ ช่วยส่งเสริมค่านิยมในด้านความขบั่น และความร่ำรวยจะยอมให้เขาสูงขึ้น

3. องค์ประกอบทางค่านิยมคุณลักษณะ

องค์ประกอบทางค่านิยมคุณลักษณะในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความกระตือรือร้นและมุ่งอนาคต และความเป็นระเบียบต่อกฎหมาย และศีลธรรม สำหรับในเรื่องนี้ ศรีสวัสดิ์เป็นตัวแทนของความเป็นคนดี มีความหนักแน่น เพราะคนรอบข้างของเขาอ่านแต่เป็นคนดีอารมณ์อ่อน และเอาแต่ใจตนเอง จึงทำให้ศรีสวัสดิ์ต้องเพิ่มความใจเย็นของตัวเองมากยิ่งขึ้น จึงเราจะทราบได้ดังต่อไปนี้

"หมอลวล" เป็นผู้ที่ค่าเงินชีวิตโดยอาศัยหลักธรรม เขาเป็นผู้ที่มีความรอบคอบในการตัดสินใจ ปัญหาด้วยการพิจารณาเขาเป็นคนอ่อนโยน และซื่อสัตย์ จะสังเกตเห็นว่าเขาจะให้คำแนะนำที่ก่อกวนแก่ภรรยาและน้องสาวอยู่เสมอให้ใช้ธรรมะในการช่วยแก้ปัญหาได้ แสดงให้เห็นว่าเขาเป็นบุคคลที่มีศีลธรรมประจำใจ ซึ่งรวมไปถึงการที่เขามีเจตนาที่คัดค้านท้าวทวย ซึ่งในเรื่องนี้คุณสมบัตินั้นจะปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งในการกล่าวถึงบุคลิกของทวล เมื่อภรรยาหรือน้องสาวอยู่ในภาวะที่อารมณ์ไม่ปกติเขาจะเป็นผู้กล่าวคำปลอบใจโดยยกพุทธวจนะมากล่าว ดังเช่น การปรากฏในบทสนทนาดังต่อไปนี้

พระพุทธเจ้าท่านว่า ในกายยาววา หนาคืบ หนึ่งนี้ เราผู้มีผู้ชื่อว่า เป็นอริยสัจสี่
 พระท่านว่า จงสร้างคุณความดีทุกข โห่แก่ตนเองด้วยความเข้มแข็งเถิด ตถาคคเป็นผู้
 บอทางให้เท่านั้น ความเพียร ทวกรเหตุทั้งหลายจักต้องทำเอง กรันเห็นภรรยา
 หนึ่งเฉยเขาจึงพูดต่อไป พระพุทธศาสดาเป็นศาสดาที่สอนให้เราทุกคนเป็นตัวของเราเอง
 ต้องพยายามทำหน้าที่ให้เป็นหน้าที่ของตนได้ ด้วยการปฏิบัติธรรม

(เพิ่มแซ วงศ์สง่า. 2518 : 441)

การที่เขาปรารภกับภริยาผู้เป็นน้องสาว เมื่อหลอนกล่าวว่า เมื่อโลกทำอะไรชีวิตคนถึงยุ่งนัก
 ทวลก็ให้ข้อคิดวา

ถ้าเราไม่ทำให้ยุ่ง มันก็ไม่ยุ่งหรอก วิรุฬ โลกทุกวันนี้ยุ่งเพราะคนต่างหาก
 คนมีเมื่อกีเจส มีความโลภ มีความโกรธ ความแค้น ความหลง ถ้าคนรู้จักของตน
 ออกล้น รู้จักให้อภัย และทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ก็จะอยู่ได้อย่างสงบสุข

(เพิ่มแซ วงศ์สง่า. 2518 : 389)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ทวลเขามั่นอยู่ในหลักธรรมะ เขาเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี
 นอกจากจะรู้ธรรมะแล้วเขายังสามารถนำไปปฏิบัติและเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบด้วย และตัวอย่าง
 ของธรรมะที่เขากล่าวนั้นก็เกี่ยวข้องกับมนุษย์เสมอ เราอาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบต่างกาน
 บุคลิกภาพของทวลมีผลต่อคามมีในคานความซนัหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง และความรับผิดชอบของตน

จากการศึกษาสรุปได้ว่า องค์ประกอบทางด้านกายภาพส่งผลต่อค่านิยมของหมอศรัล ให้เขามีความเมตตา กรุณา รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ ส่วนองค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมนั้น เรื่องนี้ไม่ปรากฏการอบรมเลี้ยงดู ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ค่านิยมของตัวละครเอก และองค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพนั้นเราพบว่า หมอศรัล เป็นผู้มี เจตคติต่อศีลธรรมดังนั้น จึงทำให้เขาเป็นผู้นิยมความกตัญญู อ่อนโยน มีเมตตา รับผิดชอบ และ ซื่อสัตย์ เพียบ

สลิลลา จากเรื่อง สนิมสังคม

"สลิลลา" ในเรื่อง สนิมสังคม เป็นหญิงสาวที่มีการปรากฏในค่านิยมส่วนตนน้อย ค่านิยมก็ปรากฏเด่นชัดจะเห็นในค่านิยมเห็นคุณค่าของสิ่งแวดลอม และเมื่อศึกษาในค่านิยมขององค์ประกอบก็ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซอกกล่าวเป็นค่านิยม ๆ เท่าที่ปรากฏ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางค่านิยมภาพ

การศึกษาและอายุ คือ ขอบข่ายขององค์ประกอบในค่านิยม การศึกษาทำให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้ รับผิดชอบตนเองได้ แม้ว่าจะไม่มีผู้ปกครอง คอยดูแล และ การศึกษาก็สามารถปลูกฝังแนวความคิดต่าง ๆ ให้กับบุคคลใ้ก้าวไปปฏิบัติเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อเลี้ยงชีพให้ผู้อยู่รอบในสังคมที่มีการต่อสู้และแข่งขัน เพื่อให้ตนเองอยู่รอดอาจจะสุขสบายเท่าเทียมคนอื่น ก็แล้วแต่ความสามารถของบุคคลที่จะนำสิ่งที่ตนเองศึกษานำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ตัวละครเอกที่จะศึกษาในเรื่องนี้ คือ สลิลลา

"สลิลลา" เติบโตมาในฐานะของลูกสาวคนรับใช้ทำให้เธอมีความเป็นอยู่ที่ไม่คึกคัก แม้ว่าเธอจะเป็นส่วนหนึ่งของสายเลือด "อิรหัทสน์ชำระ" แต่ไม่มีใครยอมรับ ในข้อนี้ ต่อมาเมื่อเจ้าของบ้านเสียชีวิต มารดาก็พาเธอไปอยู่ที่อื่น และแต่งงานใหม่กับพ่อค้าที่ร่ำรวย ทำให้ฐานะของสลิลลาก็ดีขึ้น เธอได้เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง และต่อมาเธอก็เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยในคณะอักษรศาสตร์ ทำให้เธอมีความรู้ในเรื่องภาษาและวรรณคดีเป็นอย่างมาก ดังนั้น สลิลลาจึงเป็นผู้มีอารมณ์อ่อนไหว ละเอียดย้อน เป็นผู้มีใจเอื้อเฟื้อเพื่อคนอื่น เพราะผู้ที่มีจิตใจอ่อนโยน และอ่อนไหวนั้น ส่วนใหญ่แล้วมักจะมีจิตใจโอบอ้อมอารี ดังเช่น การที่เธอยอมสละนาฬิกาให้ทิวาทิพย์ไปให้กาลึก เพราะ ทิวาทิพย์นั้นทำนาฬิกาคาถาคัดแตก และมีลักษณะเหมือนกับของสลิลลา เธอก็ยินยอมยกให้ เมื่อเห็นว่า ทิวาทิพย์นั้นเคียดแค้นจริง ๆ ดังปรากฏในข้อความต่อไปนี้

สลิดาเรามีเรื่องปรึกษา เราแลกกันดูแล้วเราก็เหวี่ยงไปโดยชอบศึก หน้าปัดราว
เลย เราจะทำยังไง ของกาลศกขังใหม่เอี่ยม ยี่หอเดียวกับเขอนะแหละ

จั้นหรือ เธอเอาของกาลศกไปเปลี่ยนกระจกเสียใหม่ได้ไหม

"เรากลัวเขาไม่เอา ครั้นจะซื้อใหม่เงินใช้ประจำเดือนนี้ เหลืออยู่ไม่กี่บาท
แล้วจะทำยังไง เราพูดแล้วว่า หวังนี้จะหาเรือนใหม่มาแทน"

"แล้วจะทำที่ไหน"

นั่นซี เอาของเธอไปให้ไค้ใหม่ ยี่หอใหม่เอี่ยมเหมือนกันแหละ สลิดานิ่งในความมืด
ไปนาน ทิวาทิพย์ก็หันหน้าใจก้วย เกรงเพื่อนจะกล่าวถ้อยคำรุนแรง แต่สลิดาก็ทอมว่า

"ชื่อ เธอไปเถอะทิวา ถ้ากาลศกเขายอมจะได้หมกเรื่อง

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2532 : 335)

ความเชื่อเพื่อเชื่อแน่ ของสลิดาที่มีต่อทิวาทิพย์นั้น ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งแต่ในขณะ
เกี่ยวกับทิวาทิพย์ก็ให้ความอุปการะต่อสลิดาอยู่มากในภายหลัง เพราะทิวาทิพย์นั้นให้ความ
และความจริงใจต่อสลิดามาก ถึงขนาดซื้อบ้านซื้อที่ดินซื้อรังคืนให้ สลิดา แต่สลิดาก็ไม่ยอม
รับ เพราะไปต้องการอยู่ในกรุงเทพฯ อีกแล้ว

นอกจากนี้ความเป็นอยู่มีกำลังการศึกษาของ สลิดาก็ทำให้สลิดาก็คิดสนใจกับปัญหาให้กับชีวิต
ไค้โดยกาภคณีไปอยู่ในชนบทเพราะต้องการให้สามีของผู้มีพระคุณมาจับมือกับตัวของเธอ
เนื่องจากเธอไค้พลาคหลังในชีวิตตกเป็นของกอดิน ชายที่เธอหลงรัก ตั้งแต่เริ่มสาวและ
ตัวกอดิน เองก็รักสลิดาอยู่ไม่น้อย เช่นกัน แต่สลิดาก็ระอายใจในการกระทำของเธอแม้ว่า
เธอสนิทในตัวของ กอดิน มากกว่าคุณหญิงอำไพโสภณ แต่เธอก็ยอมหลีกเลี่ยงไปอยู่ในชนบทที่
ห่างไกล โดยมีอาชีพเป็นครู และในความเป็นครูของ เธอนั้น เธอก็รักที่จะสอนให้นักเรียน
เห็นคุณค่าของภาษาไทยก้วย ทั้งข้อความที่เธอไค้ปรารภกับทิวาว่า

"สลิดาจะทำไมเธอไม่ เเขยหน้ากับมันอย่างกล้าหาญ"

"แต่ในกรณีของฉันทัน ไม่หาญสู้ก็ออกไปทิวา

ไปรคเห็นใจฉันทัน เด็ก ถ้าเธอรักฉันทัน อย่าซัดขวางและไปรค จักการทุกสิ่งทุกอย่างที่
ฉันทันขอรอง"

เขาจะไปทำอะไรกัน

บัณฑิตอย่างฉันคงจะเอาตัวรอด การมีชีวิตอยู่ เพื่อแลกอาหารมื้อหนึ่ง ๆ
คงไม่ทองห่างงานหนักจนเกินไป

(เห็นแซ่ วงศ์สง่า. 2532 : 399)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทาง คำนการศึกษาส่งผลให้สลิลามีค่านิยมที่ เอื้อเพื่อตนเอง รับผิดชอบต่อ และทั้งตนเองได้

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ควรมองข้ามความสำคัญไป เพราะบุตรหลานของท่านนั้น เป้าอยู่พฤติกรรมของท่านอยู่เสมอ ลักษณะต่าง ๆ ของผู้ปกครองบุตรหลานจะได้รับการเรียนรู้และสะสมเป็นประสบการณ์ ส่วนคนที่ถูกปลูกฝัง โดยทางอ้อมเขาอาจจะนำไปปฏิบัติเลย การได้รับการอบรมสั่งสอนมาจาก ผู้ปกครองด้วย ดังนั้น ผู้ปกครองควรจะเอาใจใส่บุตรหลานของท่านให้มาก สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เขาเหล่านั้น เชื่อว่าจะทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในภายหน้า ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคมต่อไป ตัวละครเอกที่น่ามาศึกษาในเรื่องนี้ คือ สลิลลา

"สลิลลา" ได้รับการเลี้ยงดูอย่างปล่อยปละละเลย แต่ที่เขายังสามารถครองตนอยู่ได้ ก็เพราะองค์ประกอบทาง คำนการศึกษา และความรับผิดชอบต่อตนเอง มารดาของสลิลลานั้นได้รับความลำบากมามาก และเมื่อมีโอกาสที่จะสบาย เขาก็เลือกที่ใจคิดว่าทันทีถึงแม้ว่าการเลือกสามีใหม่ ที่ร่ำรวยแล้วให้บุตรสาวไปอยู่หอพักตามลำพัง เป็นสิ่งที่ไม่น่ากระทำ แต่เขาก็เลือกทางนั้น สลิลลา โห้สภาพสังคมที่ทำให้ทุกคนต้องกินรบน เพื่อความอยู่รอดของตน มารดาของเขาก็ต้องการความสุขสบาย การได้รับยกย่องจากคนในสังคมหลังจากที่ท้องให้คนถูกเหยียดหยามมานานในบ้าน ชีวิทัศน์ชั่วร้าย จึงทำให้เขารู้สึกเห็นใจมารดา มากกว่าที่จะโกรธเคือง

ดังนั้น สำหรับเรื่องนี้ องค์ประกอบทาง คำนการอบรมเลี้ยงดู และฐานะของสลิลลาไม่ปรากฏให้เห็นว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อค่านิยมของสลิลลา ผลกระทบที่

พฤติกรรมของสังคมมาจากสภาพสังคมมากกว่าที่ทำให้เธอมีวิถีดำเนินไปเช่นนั้น ถึงที่เธอได้กล่าวกับทิวาทิพย์ตอนหนึ่งว่า

"ทิวา เธอช่วยไปบอก แม่ฉันให้ทีเถอะ ถ้าลืมตาอ้าปากได้ ฉันคงจะโกหกแทนบุญคุณแม่บ้าง"

ฮึ! แม่ของเธอก็เหลือเกินไม่เพราะแม่รี เธอถึง เป็นอย่างนี้ช่างเด็ก ทิวา บังใจ ๆ ตกก็ยัง เป็นแม่ ถึงจะไม่ไ้คั้งใจให้ฉัน เกิดมากก็ตาม เพราะเหตุนี้ฉันจึงอยากอุ้มท้องฉันไปให้ไกลกรุงเทพฯ ถึงฉันจะไร้ค่าสำหรับคนอื่น แต่ฉันอยากให้อุ้มที่เด็กมาพูดว่า "เพราะแม่" ฉันจึง เป็น คนที่อย่างนี้

(เชษฐา วงศ์สง่า. 2533 : 400)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในเรื่องของสนิมสังข์คม นี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ปรากฏการยอมรับเลี้ยงดูแต่ก็แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมซึ่งอาจหมายถึงสังคม มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของตัวละครไม่น้อย แต่จะส่งผลต่อค่านิยม ของตัวละครหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบค่านิยมอื่นของตัวละคร ซึ่งในเรื่องสนิมสังข์คมนี้ จากพฤติกรรมของสลิดาแล้วเราอาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของสลิดาในค่านิยมเกี่ยวกับตนเองมากที่สุด คือ องค์ประกอบทาง ฐานะกายภาพและองค์ประกอบทาง ฐานะสภาพแวดล้อมนั้นส่งผลให้ สลิดามีค่านิยมในการพึ่งตนเองสูง

ยอกเฒ่า จากเรื่อง ไม่ลอคกอ

"ไม่ลอคกอ" เป็นเรื่องราวของชายหนุ่มที่มีความแตกต่างจากคนในครอบครัว หรือชุมชนที่เขาอาศัยอยู่อย่างสิ้นเชิง ทั้งในด้านการศึกษา ความรู้สึกนึกคิดเขาจึงเปรียบเทียบ คนไฉ่ที่ไม่อยู่ในกอ แลลอคกอออกไป เจริญเติบโตข้างนอกกอ ยอกเฒ่า เป็นชายหนุ่มที่เป็น ทวีละครของ เรื่อง เขาเป็นบุคคลที่มีความจริงจังในความรักชาติ มีจิตสำนึกที่ต้องการรับใช้ ส่วนรวมโดยไม่เห็นแก่ความสุขส่วนตนในขณะเดียวกัน เขาก็เป็นคนที่ครองตนด้วยความถูกต้อง เหมาะสม มีกาละเทศในการครองตน แม้กระทั่งในเรื่องของความรัก เขามีความรักต่อหญิงที่ สูงศักดิ์กว่าตนทุกด้าน แต่เขาก็ไม่เคยคิดที่จะถึงใช้คนที่เขารักตกต่ำมากับเขาด้วย ตรงกันข้าม เขามีแต่ส่งเสริมให้เขามีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต แต่เขาก็ปลุกสำนึกให้เขาคิดถึงส่วนรวม บ้างเพียงเท่านี้เขาก็มีความพอใจแล้ว ยอกเฒ่ามีค่านิยมที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศอยู่ มาก จึงสมควรที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบเหล่านั้น

1. องค์ประกอบทางด้านกายภาพ

องค์ประกอบทางด้านกายภาพ หมายถึง การศึกษา และอายุ การศึกษาสามารถ ทำให้บุคคลสามารถเลื่อนฐานะจากชนชั้นต่ำมาเป็นชนชั้นกลางได้ เพราะ ผู้ที่มีการศึกษายังได้ รับการยกย่อง จากคนในสังคมของเราอยู่เสมอ การศึกษาจะส่งผลต่อค่านิยมของบุคคลให้ ประสบผลสำเร็จ มากหรือน้อยนั้น แล้วแต่ความสามารถของบุคคลที่นำไปใช้และความมุ่งมั่นตั้งใจจริง ในการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายที่ตัวเองวางไว้ในชีวิต โดยเฉพาะการศึกษาจะสำเร็จผลมากยิ่งขึ้น เมื่อบุคคลสามารถนำไปใช้ในการทำงานตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมา

ยอกเฒ่าเป็นผู้มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี เขาสำเร็จการศึกษาในวิชา รัฐศาสตร์ เพราะเขามีความเชื่อว่า วิชานี้จะช่วยให้เขามีโอกาสพัฒนาสังคมชนบทของเขา ได้มากที่สุดดีกว่าการศึกษาในค้ำอื่น ๆ ดังนั้น เมื่อศึกษาในเรื่องของการเมืองก็ทำให้ยอกเฒ่า มีความรักในประชาชนหรือผู้อยู่ภายใต้การปกครอง และเป็นคนที่พิจารณาในสิ่งรอบตัวอย่าง ลึกซึ้งกว้างขวาง คำบรรยายที่ปรากฏดังนี้

เขาเป็นคนช่างคิด เขาเป็นนักการเมืองหนุ่มที่อายุน้อยที่สุด แต่เป็นผู้มีเหตุผล
 แยกคายที่สุด ยอกเฒ่าก็ใจดีลอม เป็นสมาชิกสภาผู้แทน ที่ราษฎรของเขาภูมิใจ
 และเป็นนักการเมืองที่พรรคต้องการสนับสนุน

(ให้ญแธ วงศ์สง่า. 2533 : 980)

การที่เขาศึกษาวิชานี้มาโดยตรงทำให้ เขามีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบหน้าที่
 ถึงแม้ว่า น้องสาวและพี่สาวตลอดจนพี่ชายของเขาจะมาขอให้เขาช่วยโดยการไม่ซื่อสัตย์ต่อ
 หน้าที่และเสนอค่าตอบแทนในราคาสูง เขาก็ไม่ยอมรับข้อเสนอ นั้น ถึงแม้ได้ยกตัวอย่างมาแล้วใน
 บทที่ 2

นอกจากนั้นการศึกษายังทำให้ยอกเฒ่า สามารถพึ่งตนเองได้ เขาทำงานไปด้วยและ
 เรียนไปด้วยในขณะเดียวกัน เขาก็สอนพิเศษในคอนเย็น ซึ่งการสอนพิเศษของเขานี้เองทำให้
 เขาเกิดความรักต่อสาวสวยนาม วรณวารงค์ พี่สาวของลูกศิษย์คนโปรด แต่ความรักของเขาก็
 อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ความแตกต่างกันอย่างมากมายทำให้เขาไม่กล้าที่ว่าเขารัก
 เธอ เพราะการที่จะให้เธอมาตกค่า กับ เขาค่อยในขณะที่เขาไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตคง เป็น
 ไปไคยาก

แต่อย่างไรก็ตาม เขาก็ปลุกฝัง ความคิดที่ดีที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวมไว้ในจิตใจของลูกศิษย์
 และพี่สาวคนสวยด้วย จนกระทั่งลูกศิษย์สาวกับ เขาคิดเรื่องนี้ไว้อย่างเต็มที่ ดังที่ปรากฏในบท
 สนทนาว่า

ผมไม่ชอบคนไม่ทำงาน นั่งกินนอนกินอยู่เฉย ๆ ฐู่ไม่มีค่าแก่สังคมเอาเลย
 อย่างฉนั้น ครูจะให้ทำอะไร
 คุณใหญ่ทำได้ทุกอย่าง ตั้งแต่ครูโรงเรียนอนุบาล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพาณิชย์
 ยอกไม่รู้ว่ คำพูดของเขาสร้างทัศนคติอย่างใดแก่เธอ บัดนี้ เธอทำตัวเป็นประโยชน์
 แก่สังคมแล้ว ส่วนตัวเธอเอง เธอให้เหตุผลกับมารดาว่าใหญ่เหงา ขอให้ใหญ่ได้
 ออกทำงาน เอะคะแม่ก็กว่านอนเล่น นั่งเล่นอยู่เปล่า ๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร
 และขอสำคัญขอ คือ เองงาน เป็นสาเหตุของการผลักดันการทำงานกับคุณโคก"

(ให้ญแธ วงศ์สง่า. 2516 : 901)

ดังนั้นจากตัวอย่างดังกล่าว เราจะเห็นว่า การศึกษาของยอดเฒ่ามีต่อค่านิยมของ เขาให้มีค่านิยมในด้านความรักชาติ ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม หมายถึง ฐานะของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู สำหรับในเรื่องไฉ่ลือกกอนี้ ทวีละคร เอก มีฐานะยากจน แต่เขาก็มีความสุขในบ้านปลายของ ชีวิตประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน ตลอดจนความสมหวังในความรัก ดังนั้นฐานะความ เป็นอยู่ในเรื่องนี้จึง ไม่ส่งผลต่อค่านิยมของทวีละคร เอก

ในเรื่องของสภาพแวดล้อมนั้น ยอดเฒ่าเป็นผู้มีมิตาเป็นชาวนา อยู่ในชนบทที่ ห่างไกลความเจริญดังนั้นเขาจึง เลือกที่จะศึกษา วิชาการเมืองเพื่อนำมาพัฒนาให้ท้องถิ่น ของเขาเจริญรุ่งเรืองขึ้น มากกว่าที่เป็นอยู่ อย่างน้อยก็สามารถเป็นตัวแทนของราษฎรไปออก เสียง เสนอมติหาที่พบในสภาได้ เคารวะราษฎร เหล่านี้ขาดโอกาสในค่านที่จะได้รับการดูแล จากรัฐบาลเป็นอย่างมาก

"ยอดเฒ่า" ในเรื่อง "ไฉ่ลือกกอน" ก็เป็นบุคคลอีกผู้หนึ่งซึ่งแม้จะมีฐานะยากจน แต่เขาก็ได้รับความสำเร็จในหน้าที่การงาน เพราะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่รักลูก และให้ความอบอุ่นอยู่เสมอ ทำให้เขามีความปรารถนาที่จะทดแทนพระคุณด้วยการกระทำ ในสิ่งที่คิมมุงมันที่จะเรียบให้สำเร็จตามความประสงค์ของบิดา และเมื่อเขาได้ทำงานเขาก็ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่เนื่องจากมารดาของเขาเฝ้าอบรมให้เขาเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ ถึงแม้จะยากจนแต่ก็ยังมีความศรัทธา จึงปรากฏในคำสนทนาดังนี้

"แววตาของแม่มีทั้งความรัก และความห่วงใย อาหารสารพัด แม่สอนว่า ยอดเอ๊ย ลูกเป็นผู้ชาย ทั้งห้าทั้งท้าวหาวิชาความรู้ใส่ตัวเด็ก โบราณท่านพูดไว้ ลูก มีวิชาเหมือนมีทรัพย์ โจรระโมยก็ปล้นไม่ได้ พ่อกับแม่ไม่มีมรดกอะไรให้ลูกมี แต่ให้วิชา แม่ก็กลัวยอดเขาไร"

นอกจากนั้นมารดาของ เขายังชื่นชมให้เขามีความอดทนและมีขันติในการต่อสู้กับ
ปัญหาต่าง ๆ ทั้ง เช่น ปรากฏในบทสนทนาดังนี้

"แม่ขอโทษอกจะมีความอดทน ออกกลั้น มีความสุจริตก็แล้วแม่ขอชมเชย
ความดีอันนี้จะช่วยรักษาคุณให้ไ้ก็ขยก็ตลอดไป

(โพธิ์แซ วงศ์สง่า. 2516 : 138)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ยอกเฒ่าจะมีฐานะยากจน และมีกำเนิดในถิ่น
ทุรกันดาร แต่เขาก็มีความภูมิใจที่เขาได้รับการเลี้ยงดูมาด้วยความรัก ความอบอุ่นและ
การอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด ให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคนดีของสังคม มีความใฝ่รู้
ขยันหมั่นเพียร จึงสามารถก้าวไ้ก้าว การอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ส่งผล
ต่อค่านิยมของบุคคล

จากการศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของยอกเฒ่า สรุปไ้ว่า องค์ประกอบ
ทางกายภาพมีส่วนสัมพันธ์กับค่านิยมของตัวละคร เอกอ้อมมาก ทั้ง เช่น ในเรื่องนี้ การศึกษาซึ่งผล
ให้ยอกเฒ่ามีความรักชาติ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และพึ่งตนเอง ส่วนองค์ประกอบทางสภาพ
แวดล้อมส่งผลให้ ยอกเฒ่ามีค่านิยมในการเคารพเชื่อฟัง ผู้อาวุโส ซื่อสัตย์ และศึกษาหาความรู้
อีกทั้ง เป็นผู้มี ความกตัญญูอีกด้วย สำหรับองค์ประกอบทางบุคลิกภาพไม่ปรากฏเด่นชัดในเรื่องนี้
จึงไม่ทราบว่า ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครในค่านึก

นิทรา จากเรื่อง ทางสุดท้าย

นิทราเป็นผู้หญิงหน้าสงสาร เธอได้รับการกระทบกระเทือนทางจิตใจเป็นอย่างมาก จนไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาในชีวิตได้ ดังนั้นทางออกทางสุดท้ายของเธอก็คือ การฆ่าตัวตาย เรื่องนี้ลักษณะของ เนื้อหามุ่งเน้นสภาพของการดำเนินชีวิตที่ครอบงำ การครองคู่ที่จะให้ ตลอดจนรอกัน ทั้งนี้ในเรื่องของ ค่านิยม จึงปรากฏน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ลักษณะของ ค่านิยม ที่เด่นชัดคือการพึ่งตนเอง และการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เมื่อศึกษาองค์ประกอบ ที่ส่งผลกระทบต่อค่านิยมอาจกล่าวได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทาง วัฒนธรรมสภาพ

องค์ประกอบทาง วัฒนธรรมการศึกษาและอายุ สามารถทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลง ทัศนคติได้ เมื่อประสบกับสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป การศึกษาเป็นพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาค่านิยมเท่านั้น เหมาะสำหรับผู้ที่มีความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่ตามบุคคลไม่รู้จักนำการศึกษาที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์การศึกษาที่ไร้คุณค่า เพราะรู้เพียงอย่างเดียว จะไม่เกิดผลเท่ากับรู้แล้วนำไปปฏิบัติตาม แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาก็ยังมีคุณค่าในตัวของมันเองอยู่เสมอ การศึกษาตัวละครเอกในเรื่องนี้ คือ นิทรา

นิทราเป็นผู้มีความพร้อมในฐานะทางการส่งเสริมการศึกษา แต่การที่เธอขาด มรรยาทตั้งแต่เยาว์วัย และการมีมารดาเป็นมารดาเลี้ยงทำให้เธอเป็นเด็กที่เอาแต่ใจตน ไม่สนใจศึกษาเท่าที่ควร ตามที่บิดาคงต้องการจะให้ศึกษา ในสูงที่สุดเท่าที่ความสามารถจะอำนวย แต่เธอก็เลือกศึกษาวิชาชีพ หลักระบวนวิชาไม่ถึงอนุปริญญาด้วยซ้ำ เธอก็เลือกทางเดินของเธอเอง โดยเลือกแต่งงานกับหนุ่มที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ยังไม่มีความพร้อมในการครองคู่ทั้งสิ้น ผลการชิงสุกก่อนห่ามของทั้งคู่ทำให้ เธอต้อง ได้รับความเสียใจในภายหลัง และการที่เธอไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาทำให้เธอต้อง ล่าช้ามากในชีวิตจนกระทั่งต้องจบชีวิตลงอย่างน่าอนาถ

อย่างไรก็ตาม การที่ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาทำให้เธอขาดการพิจารณาให้ รอบคอบ ซึ่งความเป็นคนเจ้าอารมณ์ของเธอ นั้น แม้แต่อาจารย์ยังต้องทักเตือนด้วยความเป็นห่วง ในวันที่เธอลาหลังจากสำเร็จการศึกษา ก็ปรากฏในข้อความดังนี้

ขอให้โชคคืนนิทรา หนูเป็นคนเก่งและฉลาดครูขอเคื่อนอย่างหนึ่งอย่าเจ้าอารมณ์
การใช้อารมณ์อาจทำให้เรากำเป็นชีวิตผิดพลาดได้ ขอให้ใช้เหตุผลให้มาก
ครูเป็นห่วงหนูในเรื่องอารมณ์

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2523 : 171)

อายุและประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ค่านิยมของนิทราเปลี่ยนไป
เมื่อเธอเมื่อเธอยังเล็ก เธอโกรธแค้นน้ำพุพุดอยู่มาก เธอไม่เคยให้ความเคารพหลอนเลย
คำทอและแสดงอารมณ์ร้ายถึงกับจะทำร้ายร่างกาย ของหลอนอยู่เสมอ เพราะเชื่อว่า มารกา
ของเธอสืบชีวิตเพราะเข้าใจพี่น้องสาวมาแข่งสามี แต่ความจริงแล้วไม่ใช่ มารกาของเธอ
เสียชีวิตก่อนและนำสาวก็เป็นผู้เลี้ยงดูเธอมาจนกระทั่งบิคาของเธอ เห็นคุณค่าของหลอน จึงแต่งงาน
ด้วย แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป การกระทำของน้ำพุพุดก็แสดงให้เห็นว่า หลอนมีความรักและจริงจัง
ต่อนิทราด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทำให้เธอซาบซึ้งและรู้สึกสำนึกผิดต่อการกระทำที่ผ่านมา ถึงปรากฏ
ในบทสนทนาตอนหนึ่งว่า

นิทรากลับลงทรงชักของพุพุด และพิมพ์ว่า น้ำพุพุดช่างดีกับนิกเหลือเกิน ขอโทษ
ที่เมื่อก่อนนิกเลว เอาแคใจตัว และคอยแค้นจะฝ่าฝืนคำสั่งของน้ำพุพุด หรือไม่ก็
หาเรื่องทะเลาะน้ำพุพุด จับมือนิทราไว้ น้ำพุพุดเมื่อกล่าววว่า เรื่องที่ย่านมาแล้ว
หนูอย่าไปนึกถึงมัน ทั้งหน้าทำแต่เรื่องที่กำลังก้าวเข้ามาเด็ก น้ำพุทุกอย่างแพนแม่
ของหนู

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2523 : 223)

จากตัวอย่าง พบว่า การศึกษาและอายุเป็นองค์ประกอบที่มีส่วนสัมพันธ์ต่อค่านิยม
ของตัวละคร เช่นกัน การที่นิทราไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่และไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา การขาด
การพิจารณาทำให้เธอ เกิดความหายนะขึ้นในชีวิต ความสวยของเธอ นั้นไม่มีประโยชน์สำหรับ
เธอเลย

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมประกอบด้วย ฐานะของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูนั้นสำคัญยิ่งต่อชีวิตของมนุษย์ ฉะนั้นครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่บุคคลทั้งหลายควรจะให้ความสนใจ เพราะความเจริญก้าวหน้า หรือความสุขในชีวิตนั้น เรื่องคนจากครอบครัวเป็นจุดแรก ถ้าครอบครัวเฝ้าอบรมทุกคนมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ก็จะทำให้สมาชิกของครอบครัวนั้นมีความสุข มีเป้าหมายที่แน่นอนในการดำเนินชีวิตอย่างน้อย ไม่ใช่เพื่อตนเองก็เพื่อครอบครัว พฤติกรรมที่กระทำนั้นจึงผ่านการพิจารณาอย่างลึกซึ้งก่อนนำไปปฏิบัติมากกว่าคนที่ไม่มีครอบครัวที่แตกร้าง จะทำให้เขามีการไตร่ตรองน้อยเพราะเขามักจะคิดว่า ทำเพื่อใคร อาจจะทำให้เขาเป็นบุคคลที่มีแต่ความก้าวร้าว เอาตัวเองเป็นใหญ่ การมองเห็นคุณค่าของคนอื่นหรือส่วนรวมนั้นน้อย เพราะคนประเภทนี้ มักจะหมกมุ่นอยู่แต่กับตนเอง ยึดตนเองเป็นส่วละ ดังนั้น เขาจึงเป็นผู้ที่มีโลกทัศน์ที่แคบมองสิ่งรอบตัวเพียงด้านเดียวทำให้ การประสบผลสำเร็จในชีวิตเป็นไปได้โดยยาก เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องอาศัยร่วมอยู่ร่วมกับคนอื่น อยู่โดยลำพังนั้นไม่ได้ ในที่สุดเมื่อเกิดปัญหาพิพาทกันมาก ๆ ก็จะทำให้ บุคคลประเภทนี้ หางออกให้กับตัวเองไม่ได้ ดังเช่นนิทานในเรื่องนี้

สำหรับนิทานนั้น เธอมีฐานะในระดัปลานกลาง บิดาเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เกษียณอายุแล้ว และมีส่วนทุเรียนเป็นของตนเอง ดังนั้น เธอจึงไม่มีความเดือดร้อนหรือกังวลในฐานะเลย เพราะเธอเป็นบุตรสาวคนเดียว แต่เนื่องจากมารดาเสียชีวิตตั้งแต่ยังเยาว์ทำให้นิทรามีเห็นด้วยกับการแต่งงานใหม่ของบิดา และเธอก็เอา อารมณ์เป็นใหญ่ บิดาก็ดังสาร เห็นว่ากำพร้ามารดา จึงทำให้นิทรามีความผูกพันกับครอบครัว เธอขอไปอยู่ประจำตั้งแต่จบชั้นประถมและเธอก็ไม่ค่อยกลับมาเยี่ยมประกอบกับบิดาก็อายุในช่วงนั้น ทำให้นิทราคิดว่า บิดาไม่สนใจตน จึงทำให้เธอยิ่งห่างไกลจากครอบครัวมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เธอขาดการแนะนำในการดำเนินชีวิต เลือกตัดสินใจที่ผิดพลาด ซึ่งการตัดสินใจของเธอนั้น เธอไม่เคยปรึกษาใครและไม่ได้ใคร่ตรองให้รอบคอบก่อนเธอเห็น พี่ชาย เป็นผู้ขายคนเคียวในชีวิตของเธอ ซึ่งเธอได้กล่าวความเสียใจในเรื่องนี้กับพี่มาเพื่อนสาวว่า

ถ้าเนื้อของเธอคือ เธอก็เลือกเถอะ เธอเป็นนิสิตในมหาวิทยาลัย มีสิทธิ์เลือก
ผู้ชายทั้งเยอะแยะ ไม่เหมือนฉัน ซึ่งไม่มีโอกาสพบใครเลย นอกจากพี่ชาย
เขาเป็นพี่ชายคนเดียวในชีวิตสาวของฉัน ฉันไม่เคยมีโอกาสเลือก ฉันยัง
เคยคิดว่า ถ้าฉันได้พบคนอื่น ๆ บ้าง บางทีฉันอาจเห็นเขาเหล่านั้นน่ารักกว่าพี่ชาย
(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2523 : 350)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นิทรานในเรื่องของทางสุดท้าย ซึ่ง
อาจกล่าวได้ว่า องค์ประกอบทาง กานอนรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อค่านิยมของนิทราน
นอกจากนี้ องค์ประกอบทางด้านนี้ ก็ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับ โยงไปถึงบุทรของนิทรานอีกด้วย
นิทรานนั้น คุณแลเอาใจใส่แก่ตัวเอง วิตกกังวล แ่่งการไม่มีภรรยาใหม่ของสามี จนทำให้
เธอขาดการยอมรับบุทรสาว อีกทั้งการทะเลาะวิวาทเป็นประจำ ทำให้บุทรสาวของเธอ
กลายเป็นคนก้าวร้าวและสร้างความเป็นขี้ขลาดให้นิทราน ในภายหลังถึงขนาด ถูกจำคุกเพราะ
ฆ่าคนตาย ซึ่ง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นทั้งสองทางก็โยนความผิด ให้แก่กันและกัน คงปรากฏ
ให้เห็นดังนี้

ชายหัวเราะเบา ๆ ท้อย่างนี้จะมาอายุ เมื่อไม่รู้จักสั่งสอน หรือระมัดระวังลูกสาว
คุณพูดให้ฟังของอย่างนี้มันนอกเหนือความสามารถที่จะคุมมัน คุณจะให้ฉันทำยังไง
ตัวก็จะตายอยู่แล้ว มันเป็นหน้าที่ของคุณด้วย ถ้าคุณเป็นพ่อที่ดี ไม่มีหลายบ้าน
เอาใจใส่ลูกเท่าบ้าง มันจะเป็นอย่างนี้ไหม ครูวารุณี เขายังพูดว่าเราไม่ให้
ความอบอุ่นแก่ลูก

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2523 : 927)

นอกจากนั้น รุ่งแสง บุทรสาวของเธอยังกล่าวโทษแก่เธออีกด้วย ทำให้นิทรานยิ่ง
ขำใจมากขึ้น คงปรากฏดังนี้

รูปแจ่ง ยืนกอดอกนั่งอยู่ในห้องนั้น สายตาแลดูมารดา สีหน้าไม่สลกทัญ คงมีแต่
ประกายยิ้มคั่น เจ็บซ้ำปรากฏให้เห็นในดวงตา

แม่รักหนู ออกหนูมาด้วยความทุกข์ทรมาน เลี้ยงมากด้วยความยากลำบาก คนเดียว
หุสสิทุเล แม้ก็หวังจะทิ้งหนูในคอนนั้นปลายชีวิต ไม่เคยคิดเลยหนูจะเป็นอย่างนี้
อย่าใช่โหะควง เลยแม่ โหะตัวของแม่เองก็กว่า เลี้ยงของรูปแจ่ง ค่อนข้างกระต้าง
แม่ทำทุกอย่าง เพื่อหนู หนูยังจะว่าแม่อีกหรือลูก

"แม่ไม่เคยเอาใจใส่หนูเลย วัน ๆ อยู่แก่กับตัวเอง คร่ำครวญถึงแค่นูชายชั่ว ๆ
ที่หนู เรียกว่าพ่อ"

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2523 : 1007)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความสำคัญของสภาพแวดล้อม
ความรัก ความเอาใจใส่ของบิดามารดาที่มีต่อบุตรหลานนั้น เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ บิดามารดา
ให้ความรัก ปลูกฝังแต่สิ่งที่ดีงามให้แก่บุตรหลานของตน การขาดการอบรมเลี้ยงดู ก็มักจะ
ทำให้เกิดปัญหาในภายหลังถึงตัวอย่างของ ครอบครัวของนิทรากังกล่าว ดังนั้น อาจกล่าวโดย
สรุปว่าองค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อค่านิยมของตัวละครด้วย และเมื่อศึกษา
จากองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของนิทร่า พบว่า องค์ประกอบด้านการศึกษาที่มีผลกระทบ
ต่อค่านิยมของนิทร่าเช่นกัน การได้รับการศึกษาน้อยทำให้นิทร่าต้อง หึ่งตนเองให้มากยิ่งขึ้น และ
ได้รับความลำบากอย่างมากในชีวิต

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละคร เอกในนวนิยาย
ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า ทั้ง 10 ตัวนั้น สรุปได้ว่า การที่ตัวละครเอกมีค่านิยมที่พึงประสงค์
ตามเกณฑ์ที่กำหนดนั้น ขอมันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้คือ

1. องค์ประกอบทางด้านกายภาพ ได้แก่ การศึกษา และอายุ การศึกษาและอายุ
เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละคร เอกแทบทุกเรื่อง เพราะตัวละครเอกแทบทุกเรื่อง
เพราะตัวละครเอกทุกตัวได้รับการศึกษาทั้งสิ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาถึงชั้นอุดมศึกษา
มีเพียง โรส และนิทร่า เท่านั้นที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

2. องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม ได้แก่ ฐานะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลของตัวแบบ

องค์ประกอบทางด้านฐานะครอบครัวนั้น ไม่มีส่วนสัมพันธ์กับค่านิยมของตัวละครเอกเท่าไรนัก เพราะ ตัวละครของเพ็ญแข วงศ์สง่า นั้น สามารถเลื่อนชั้นในสังคมได้ ตามบุคคลนั้นมีคุณธรรมที่เพียงพอ มีความซบซึ้งใจจริง เขาก็จะสามารถประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ ดังนั้น เรื่องฐานะจึงไม่เป็นที่สำคัญในนวนิยาย ของเพ็ญแข วงศ์สง่า ในการมีค่านิยมที่พึงประสงค์

องค์ประกอบทางด้าน การอบรมเลี้ยงดู ที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก มีปรากฏในทุกเรื่อง ผู้แต่งให้ความสำคัญกับ เรื่องการอบรมเลี้ยงดูมาก

องค์ประกอบทางด้านอิทธิพลของตัวแบบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก นั้นที่น่าน่ามากว่ามีเพียงตัวเดียว คือ เนตรนภิส จากเรื่องห้าเปลี่ยนสี ส่วนเรื่องอื่นนั้น จะกล่าวรวมไปกับการอบรมเลี้ยงดู เพราะตัวอย่างไม่ปรากฏอย่างชัดเจนจึงไม่น่ามาวิเคราะห์ในประเด็นนี้

3. องค์ประกอบทางด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต เจตคติ ท่ออกกฎหมาย ความเป็นระเบียบ และศีลธรรม

องค์ประกอบด้านความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต ที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก ที่เห็นเด่นชัด คือ ชายจากเรื่อง หมู่บ้านคอกจิวแดง เนตรนภิส จากเรื่อง ห้าเปลี่ยนสี กิณแทน จากเรื่อง สวนทางสายรุ้ง

องค์ประกอบด้านเจตคติ ท่ออกกฎหมาย ความเป็นระเบียบและศีลธรรม ที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก มีปรากฏอย่างเด่นชัดและสม่ำเสมอ คือ องค์ประกอบที่มีเจตคติ ต่อศีลธรรม ส่วนเจตคติท่ออกกฎหมาย และความเป็นระเบียบนั้นกล่าวถึงแต่เพียงเล็กน้อย จนไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้วิจัย เพื่อวิเคราะห์หาคำนิยาม 3 คำ ซึ่งประกอบด้วยคำเกี่ยวกับตนเอง คำเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ คำสิ่งแวดล้อมและความงามที่มีปรากฏในนวนิยายของเพ็ญแข วงศ์สง่า 14 เรื่อง สรุปผลได้ดังนี้คือ

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคำนิยามที่ปรากฏในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า และศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดคำนิยามของตัวละครเอก

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงคำนิยามที่ปรากฏในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า
2. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดคำนิยามของตัวละครเอก จากนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า

วิธีดำเนินการค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษารงานประพันธ์ประเภทนวนิยายที่ใช้นามปากกาว่า "เพ็ญแข วงศ์สง่า" เลือกนวนิยายซึ่งสะท้อนให้เห็นคำนิยามอย่างชัดเจนมาศึกษาอย่างละเอียด จำนวน 14 เรื่อง และศึกษาเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามและนำมาสรุปเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

วิเคราะห์ค่านิยมที่ปรากฏในนวนิยายของ "เพ็ญแข วงศ์สง่า" ทั้งหมด 14 เรื่อง โดยพิจารณาจากการสุ่มตัวอย่างเลือกเฉพาะเล่มที่มีการปรากฏของค่านิยมบ่อยครั้ง และกระบวนการวิเคราะห์นวนิยาย ในแง่ค่านิยมนั้นสังเกตจากข้อความที่ปรากฏในนวนิยายแก่นของเรื่อง และจากพฤติกรรมของตัวละครเอกในแต่ละเรื่องตามเกณฑ์ในการศึกษาค่านิยมที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังกล่าวแล้วในบทที่ 1

วิเคราะห์และจำแนกประเภทของค่านิยมที่ส่งผลต่อค่านิยม ของตัวละครเอก ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพ องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม และองค์ประกอบทางบุคลิกภาพและเสนอผลงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Des-Criptive Analysis)

ผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ "ค่านิยม" ที่มีปรากฏในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า ปรากฏผลดังนี้

ด้านเกี่ยวข้องกับตนเอง

การพึ่งตนเอง ปรากฏแทบทุกเรื่อง แต่ที่ปรากฏบ่อยครั้งที่สุดคือในเรื่องฟ้าเปลี่ยนสี รองลงมาคือ ทางสุดท้าย ปรากฏน้อยที่สุดในเรื่องตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา

ความขยันหมั่นเพียร ปรากฏว่าแทบทุกเรื่อง ปรากฏบ่อยที่สุดในเรื่องหมู่บ้านคอกจิ้งแคง รองลงมาคือ จตุรัสชีวิต ไม่ปรากฏในเรื่องสนิมสังข์และทางสุดท้าย

ความรับผิดชอบ ปรากฏอยู่ทุกเรื่อง และเป็นค่านิยมที่ปรากฏบ่อยที่สุดกว่าทุกด้าน แต่ปรากฏบ่อยที่สุดในเรื่อง ไบรลคอก และตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา ปรากฏน้อยที่สุดในเรื่องทางสุดท้าย

~~ความรับผิดชอบ ปรากฏอยู่ทุกเรื่อง และเป็นค่านิยมที่ปรากฏบ่อยที่สุดกว่าทุกด้าน แต่ปรากฏบ่อยที่สุดในเรื่อง ไบรลคอก และตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา ปรากฏน้อยที่สุดในเรื่องทางสุดท้าย~~

การประหยัคและออกออม เป็นค่านิยมที่ปรากฏเด่นชัด แต่ปรากฏน้อยครั้ง ปรากฏน้อยครั้งที่สุดในเรื่อง จักรวิชัย ร่องลงมาคือเรื่องตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา ไม่ปรากฏในเรื่องหนึ่งในจักรวาล

การศึกษาหาความรู้ เป็นค่านิยมที่ปรากฏน้อย แทบทุกเรื่อง ในเรื่องหมู่บ้านคอกงิ้วแดงน้อยที่สุด ร่องลงมาคือ ไฉล่อกกอ ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีปรากฏในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน

การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส เป็นค่านิยมที่ปรากฏในแทบทุกเรื่อง แต่ปริมาณการปรากฏไม่มากเท่าความรับผิดชอบ ส่วนเรื่องที่เนิ่นมาก คือ เรื่องทางสุดท้าย

ความเมตตาการุณา ค่านิยมค่านี้นี้ ปรากฏน้อยครั้งในเรื่อง วันพรุ่งนี้ของปรารณา ร่องลงมาคือ ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา และไม่ปรากฏในเรื่องสนิมสังคม

ความกตัญญูกเวทึ เป็นค่านิยมที่ปรากฏน้อยครั้งที่สุดในเรื่อง ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา ร่องลงมาคือ เรื่องหนึ่งในจักรวาล และไม่ปรากฏในเรื่องทางสุดท้าย

ความเชื่อเพื่อเดื่อแต่ ค่านิยมที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ วันพรุ่งนี้ของปรารณา ร่องลงมาคือ เรื่อง สนิมสังคม และไม่ปรากฏในเรื่องสวนทางสายรุ้ง

ความซื่อสัตย์ เป็นค่านิยมที่ปรากฏน้อยที่สุดในเรื่อง ไฉล่อกกอ ร่องลงมาคือ พ้าเปลี่ยนสี และสวนทางสายรุ้ง ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา ไม่ปรากฏในเรื่อง หนึ่งในจักรวาล

ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ

ความสามัคคี การปรากฏค่านิยมค่านี้น้อยมาก และการปรากฏก็ไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ความมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย การปรากฏของค่านิยมค่านี้นี้ เป็นเพียงการสอดแทรกในบทสนทนาของตัวละครกล่าวพากึงเท่านั้น แต่ไม่เด่นชัดนัก ตัวละครที่มีพฤติกรรมเด่นชัด คือ ยอดเฒ่า จากไฉล่อกกอ กินแค้นจากเรื่อง สวนทางสายรุ้ง และเนทรภัสในเรื่อง พ้าเปลี่ยนสี

ความจงรักภักดีต่อชาติ และศาสนา เป็นค่านิยมที่ปรากฏน้อยแทบทุกเรื่อง การปลูกฝังความรักชาติในเรื่อง หมายถึง การรู้สึกสำนึกในการริบใช้ส่วนร่วม ซึ่งนอกจากจะสอดแทรกในบทสนทนาแล้วยังเป็นพฤติกรรมที่เด่นชัดของตัวละครบางตัวด้วย

ความเกี่ยวข้องกับความงามและสิ่งแวดล้อม

การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม การปรากฏของค่านิยมค่านี้นี้ มีปรากฏแทบทุกเรื่อง และให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมว่า เป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตรวมถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วย

การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี สำหรับการปรากฏค่านิยมที่มีปรากฏให้เห็นอย่างสม่ำเสมอแทบทุกเรื่อง เนื่องจากตัวละครหลายตัวมีความรู้ทางด้านอักษรศาสตร์ ดังนั้น การปลุกฝังให้เกิดค่านิยมในค่านี้นี้จึงมีบ่อยครั้ง การสอศแทรกค่านิยมจะอยู่ในลักษณะต่าง ๆ บางครั้งก็อยู่ในบทสนทนา บางครั้งก็เป็นมุขลิลกภาพของตัวละครเอก และการสอศแทรก โดยการเป็นแกนเรื่องของการดำเนินเรื่อง ดังเช่น เรื่อง ทางสุกท้าย ส่วนผลของการศึกษาของคประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละคร เอนั้นสรุปผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านกายภาพ ได้แก่ การศึกษา และอายุจะส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอกดังนี้ การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความจงรักภักดีต่อชาติ และการศึกษาหาความรู้
2. องค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ฐานะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลการเลียนแบบ

องค์ประกอบทางด้านฐานะแทบจะไม่มีส่วนสัมพันธ์กับการส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก การเกิดค่านิยมของตัวละคร เอนั้น จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นมากกว่า องค์ประกอบทางด้านการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีผลต่อค่านิยมของพฤติกรรมของตัวละครเอกอยู่มาก เพราะพฤติกรรมที่ถูกถ่ายทอดมาส่วนใหญ่นั้นมีผลมาจากการอบรม และการเรียนรู้ โดยไม่ให้ความสำคัญกับพันธุกรรมเลย ผู้แต่งจะแสดงออกให้เห็นว่า การที่บุคคลมีพฤติกรรมดีหรือชั่วนั้น ขึ้นอยู่กับการปลุกฝังความดีมาจากเขาว่าว้อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งค่านั้น ๆ ก็จะทำให้บุคคลมีค่านิยมเกินที่สอศคล่องกับพฤติกรรมด้วยโดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมถูกต้อง สมควรที่ผู้ปกครองจะยึดเป็นแนวปฏิบัติ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความอบอุ่นและใกล้ชิด ร่วมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้บุคคลนั้นประสบผลสำเร็จในชีวิตมากกว่าคนอื่น

องค์ประกอบทางค่านิยมของตัวแบบ ในการวิจัยครั้งนี้ มีปรากฏน้อยมาก เพราะตัวละครส่วนใหญ่อาศัยการเวียนรู้ด้วยตนเอง อาศัยองค์ประกอบค่านิยมอื่น มาแก้ปัญหา จะถึงแก่ความองค์ประกอบค่านิยมอีกอย่างก็คือ ค่านิยมด้านการพึ่งตนเองมีการปรากฏน้อยครั้ง

3. องค์ประกอบทางค่านิยมคุณภาพ ได้แก่ ความกระตือรือร้น และมุ่งอนาคต เจตคติที่อกุฏหมายความเป็นระเบียบและศีลธรรมอันดี

องค์ประกอบทางค่านิยมความกระตือรือร้นที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก คือ หมู่บ้านคอกงิ้วแดง ฟ้าเปลี่ยนสี ตะวันขึ้นที่อ่าวพังงา และสวนทางสายรุ้ง

องค์ประกอบทางค่านิยมเจตคติที่อกุฏหมาย ความเป็นระเบียบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอกนั้นส่วนใหญ่จะปรากฏไม่ชัดเจนเท่าที่ควร มักจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ ส่วนการมีเจตคติที่อกุฏหมายศีลธรรมนั้นมีอย่างค่อนข้างน้อยและสม่ำเสมอ ตัวละครนั้นที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตนั้นเนื่องมาจากการเป็นคนดี มีคุณธรรม ซึ่งผู้แต่งจะปลูกฝังไว้มาก จะสะท้อนให้เห็นว่าการมีหลักธรรมประจำใจนั้นทำให้เพิ่มความมั่นใจเพิ่มขึ้น และเกิดการฝึกฝนตน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ "ค่านิยม" ที่ปรากฏในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า พบว่า ค่านิยมที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอ คือ "ความรับผิดชอบ" การพึ่งตนเอง การศึกษาค้นคว้าความรู้ และความจงรักภักดีต่อชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพสังคมปัจจุบัน ความเจริญทางเทคโนโลยีสูง ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจที่รัดตัวจึงทำให้มนุษย์หันมาสนใจวิถีทางที่จะให้ตนก้าวหน้าเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม ดังนั้นจึงเกิดการแข่งขันกันในสังคม ทุกคนต่างแก่งแย่งชิงดีเพื่อความอยู่รอดของตน จนบางครั้งไม่คำนึงว่าการกระทำของตนจะทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ซึ่งอาจทำให้เป็นสาเหตุของการเกิดปัญหาค่านิยมอื่นตามมาด้วย เหตุนี้บุคคลผู้ที่มีคุณลักษณะของการ ชาติความรับผิดชอบต่อสังคมควรที่จะได้รับการแก้ไขอย่างยิ่ง ในขณะที่เกี่ยวกับการอยู่ในสังคมของการแข่งขันทุกคนต้องพยายามช่วยตัวเอง นั่นหมายความว่า

หาความรู้ใส่ตัวให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของคนที่ก้าวหน้าทางสังคม
ไปค้าย ซึ่งลักษณะดังกล่าวข้างต้นก็คือ ค่านิยมการพึ่งตนเอง การศึกษาหาความรู้ ซึ่งก็ตรง
กับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ส่วนค่านิยมอีกอย่างหนึ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจน ก็คือ ความจงรักภักดีต่อชาติ ซึ่ง
ตัวละครส่วนใหญ่จะได้รับการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกในการรับใช้ส่วนรวม จากการศึกษานวนิยาย
ทั้ง 14 เรื่อง พบว่า นวนิยายแทบทุกเรื่องจะมีค่านิยมในการรับใช้ส่วนรวม สันนิษฐานได้ว่า
นักเขียนอาจต้องการปลูกฝังให้ผู้อ่านมีค่านิยมในค่านี้นี้ เพราะสภาพสังคมขณะนี้แสดงให้เห็นว่า
คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นสิ่งที่สมควรได้รับการ
การแก้ไขอย่างยิ่ง เพราะการพัฒนาบุคคลนั้นต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ จึงจะเรียกว่า
เป็นสังคมที่สมบูรณ์ ถ้าประชาชนไม่เห็นความสำคัญของชาติแล้ว การพัฒนาประเทศให้เจริญ
ก็เป็นไปได้อย่างยากเมื่อเกิดจากค่านิยมในค่านี้นี้แล้ว ความสำคัญของค่านิยมในค่านี้อื่น ๆ ก็คือ
ความหมายลง ดังนั้นการปลูกฝังให้มีค่านิยมในค่านี้นี้จะทำให้สิ่งที่น่ารังเกียจ
ก็คืออย่างหนึ่งของการศึกษาเรื่ององค์ประกอบคือ การเกิดค่านิยมของตัวละครที่เด่นชัดนั้น
มีส่วนสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่อง "การอบรมเลี้ยงดู"
ซึ่งนักเขียนได้เน้นให้เห็นความสำคัญว่า การที่เขาวงกตจะมีค่านิยมที่ค่านี้นั้นย่อมได้รับการปลูกฝัง
มาตั้งแต่เขาวงกต และบิภามารดา บุปกรรอง ควรจะมีส่วนรับผิดชอบ แนะนำสิ่งที่ถึงงามถูกต้อง
ให้แกบุตรหลานของตน ถ้าเห็นว่าบุตรหลานมีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมสมควรจะแนะนำ
ทัดเตือน เพื่อที่จะให้เขายึดคำสอนนั้นเป็นข้อเตือนใจ กำหนดแนวทางในการปฏิบัติตน ใน
การดำเนินชีวิตสามารถที่จะก้าวไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม ซึ่งองค์ประกอบทางด้านการอบรม
เลี้ยงดูนี้จะส่งผลให้ตัวละคร เขามีค่านิยมในค่านี้นี้ต่าง ๆ คือ ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง
ขยันหมั่นเพียร ประหยัดและอดออม ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ค่านิยมที่เด่นชัดคือ
การศึกษาหาความรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม ถึงแม้ว่าตัวละครเอกที่นำมาวิเคราะห์นั้นส่วนใหญ่จะ
มีฐานะยากจน ตัวละครเหล่านี้ก็มีการศึกษาและพยายามที่จะยอมลำบากเพื่อให้ได้รับการศึกษา
ในชั้นที่สูงเท่าที่โอกาสและความสามารถจะทำได้ ดังนั้นนักเขียนจึงต้องการเน้นให้เห็นว่า

ฐานะความเป็นอยู่ของตัวละครเอกจะไม่ตึงเครียด ใฝ่หาความรัก และความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เป็นกันเองกับผู้อุปการแล้ว ก็จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ว่าสิ่งใดควรกระทำและสิ่งใดไม่ควรกระทำ แม้ฐานะของครอบครัวจะอยู่ในระดับใดก็ตาม หากพ่อแม่และผู้อุปการคอยอบรมปลูกฝังสิ่งที่ดีก็เท่ากับว่าบุคคลนั้นประสบผลสำเร็จในชีวิตครั้งหนึ่งแล้ว เนื่องจากการมีรากฐานที่มั่นคงของครอบครัว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล เกิดความรู้สึกเสียสละเพื่อส่วนรวมยิ่งขึ้น และประชาชนของประเทศก็อาจจะมีควมรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนไม่กระทำในสิ่งที่ผิดกฎกฎหมาย หรือมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ โดยผู้แต่งจะเป็นกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเยาวชนซึ่งกำลังก้าวสู่การเป็นกำลังสำคัญของชาติ จะช่วยให้ประเทศนั้นพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ถ้ากลุ่มนี้ล้วนเป็นผู้มีคุณภาพ

อย่างไรก็ตามการปลูกฝังค่านิยมค่านาง ๆ เหล่านี้ ในนวนิยายก็เพื่อจะให้ผู้อ่านได้เกิดความรู้สึกนึกคิดที่จะปฏิบัติตามค่านิยมที่ดี นอกจากจะอ่านเพื่อมันเริงเริงใจเกี่ยวกับการปลูกฝังจะแนบเนียนและผู้รับจะซาบซึ้งเพียงใดขึ้นอยู่กับกลวิธีของผู้แต่ง เป็นสำคัญ นวนิยายที่อ่านแล้วผู้แต่งมีความรับผิดชอบของงานประพันธ์ของตนว่า ให้ประโยชน์กับผู้อ่านมากกว่าให้โทษย่อมแสดงว่าหนังสือเรื่องนั้น ๆ มีคุณค่า และนักเขียนก็เป็นผู้เฝ้าเจตนาที่ก่อสร้างสมศวนที่จะได้รับการยกย่อง เป็นตัวอย่างที่ดีต่อไป

ค่านิยมต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถ้ามีสื่อแทรกในนวนิยายและผู้อ่านมีอารมณ์คล้อยตามก็อาจจะ เป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติให้คนที่มีคุณค่า คือ ผู้จักรับผิดชอบ ฟังตนเอง ขยันหมั่นเพียร ประหยัด ศีลสมาหาความรู้ ฯลฯ ซึ่งหมายถึงว่า สังคมใดที่ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ที่มีคุณสมบัตินี้ ประเทศชาติก็จะเจริญรุดหน้ายิ่งขึ้นอีกทั้งสมาชิกของสังคมก็จะอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุข เพราะทุกคนต่างอยู่ในหน้าที่ของตนในการปฏิบัติ

นอกจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวแล้ว องค์ประกอบที่ทำให้บุคคลมีคุณภาพอีกอย่างก็คือ การได้รับการปลูกฝัง และอบรมจากผู้ที่ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ อาทิเช่น ครู พระ และญาติผู้ใหญ่ บุคคลที่นำมาวิเคราะห์ หลวณมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว ดังนั้นถ้าการเรียนรู้ที่ได้รับมา เป็นสิ่งที่ดีก็จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ดีด้วย แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจใน

ระเบียบของสังคมและมีเจตคติที่ถือถือศีลห้าด้วยจึงจะมีการประพฤติปฏิบัติที่สังคมถือว่า เหมาะสม ถูกต้อง

จากการศึกษานวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า ในแง่ของค่านิยมแล้วถือว่า เป็นเรื่อง เหมาะที่จะอ่าน ถึงแม้ว่า ผลของการศึกษาจะพบว่า ยังปรากฏไม่ครอบคลุมนัก อาจเป็น เพราะว่าการที่สร้างเกณฑ์ในการพิจารณาค่านิยมและการกำหนดตัวละคร เอกภพให้การพิจารณา มุ่งเน้นไปที่บุคคลคนเดียว ดังนั้น การที่มองเพียงพฤติกรรมคนคนเดียวย่อมทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลอื่น และทำให้การปรากฏแนวคิดของผู้อ่านอย่างแคบๆ ซึ่งเมื่อ พิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบว่า งานเขียนของ เพ็ญแข วงศ์สง่า นั้นจะพยายามปลูกฝังค่านิยมใหม่ ให้กับสังคมไทยที่เกินหลายประการ คือ การไม่ยอมให้ผู้ชายกดขี่ผู้หญิง ซึ่งสังเกตได้จาก บทบาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิง จะมีการศึกษาและการทำงานเท่าเทียมชายมีตำแหน่งหน้าที่ การงานสูง มีความรักในหลักการประชาธิปไตย (เคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เชื่อมั่นในตนเอง แก้ปัญหาด้วยวิธีการแห่งปัญญา) การประสานประโยชน์และประนีประนอม และสิ่งที่น่าสังเกต อีกอย่างก็คือ การเลื่อนฐานะทางสังคมของตัวละครนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะไถ่มาโดยปริยาย แต่จะมีผลมาจากพฤติกรรมของการมีคุณธรรมของตัวละคร ถ้าตัวละครนั้นมีหลักการในการปฏิบัติตน มีความมุ่งมั่นในการสร้างฐานะอย่างจริงจัง ก็จะทำให้ตัวละครสามารถเปลี่ยนฐานะได้ แสดงให้เห็นถึงการ ไม่นิยมชนชั้นของผู้อ่าน ภายใต้อิทธิพลของจิตสำนึกที่เสนอแนวคิดว่าการศึกษานวนิยายนั้น ถ้าต้องการความครอบคลุมในเนื้อหาควร จะศึกษาในเรื่อง ของกลวิธี และแนวคิด ต่าง ๆ ซึ่งในนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า นี้ก็มีแนวคิดให้ศึกษาหลายประการที่น่าสนใจ อย่างเช่นแนวคิดทางการเมือง แนวคิดทางการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว หรือแนวคิด ที่เกี่ยวกับศาสนา ซึ่งผู้เขียนได้ใช้แนวคิดปรัชญาแบบปัญญาในการดำเนินชีวิตบ่อยครั้ง นอกจากนี้ยังมีการ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมที่คิดว่า เป็นประโยชน์ไว้หลายด้าน โดยเฉพาะ การแก้ไขในค่านิยมเก่า ๆ ที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล และชาติ ควรจะยกเลิก ซึ่งถือได้ว่า ในข้างต้นแล้ว กลวิธีในการแต่งนวนิยายเป็นสิ่งที่ควรศึกษา เพราะผู้อ่านได้ตระหนักสะท้อน ให้เห็นในลักษณะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของเนื้อหาหรือจุดมุ่งหมายในการแต่งเรื่อง นั้น ๆ ของผู้อ่าน ซึ่งการสอดแทรกค่านิยมนั้นบางครั้งก็แทรกอยู่ในเนื้อหาหรือค่านิยมบางอย่าง

ก็เป็นที่ เป็นเหตุกิจกรรมของตัวละคร ก็นั่นการอ่านนวนิยายนั้นจำเป็นต่ออาศัยการพิจารณาอย่างลึกซึ้ง และควรรศึกษามูลหลังของผู้นั้น ก็เป็นส่วนประกอบที่สัมพันธ์กันด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์หาค่านิยมที่ปรากฏและองค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดค่านิยมของตัวละคร แยกจากนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าวิจัย หาค่านิยมและนวนิยายของ เพ็ญแข วงศ์สง่า ดังนี้

1. ควรจะวิเคราะห์หาค่านิยมและศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมจากวรรณกรรมปัจจุบันร่วมสมัยของนักประพันธ์ผู้นั้น เพื่อจะได้ทราบว่ามิต่างกันใดและมีองค์ประกอบใดที่ส่งผลให้เกิดค่านิยมนั้น เพื่อให้เรื่องค่านิยมแพร่หลายออกไป ก่อให้เกิดผลดี คือ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องค่านิยมเพิ่มมากขึ้น

2. การวิเคราะห์งานประพันธ์ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า ควรจะมีการศึกษาและวิเคราะห์ในแนวอื่น อาทิ เช่น การศึกษากลวิธีของผู้เขียน การดำเนินชีวิตในแนวพุทธปรัชญา หรือการศึกษา วรรณศิลป์ ของผู้แต่ง เป็นต้น

ဘဝအနုပညာ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. วิทยากรกับการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาสาธิตพร้าว, 2527.

• รายงานการประชุมสัมมนาเรื่องการนำค่านิยมที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติ.
2525. อิศำเนา.

จิราพร จิรบุญติกุล. การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในแผนพัฒนาแห่งชาติ
จากหนังสือสำหรับเด็กที่ชนะการประกวด. ปรินซ์พาร์ค กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อิศำเนา.

ฉัฐมา อาษาวิรุ. การศึกษาค่านิยมที่สัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศจากวรรณกรรมที่วัยรุ่น
สนใจ. ปรินซ์พาร์ค กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร,
2514. อิศำเนา.

ฉินวุช สุนทรสิมะ. หลักและวิธีการทำวิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

ฐะปะนีย์ นาคทรพรพ. วิชาการประพันธ์. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2519.

ทองเกื้อน พันธุมนาวัน. จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ศรีศิลป์ บุญขจร. นวนิยายไทยกับสังคม. พ.ศ. 2475 - 2500. ม.ป.พ.,

บุญยงค์ เกษเทศ. ภาษาวิทยานิพนธ์. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2532.

บุญเหลือ เพ็ญสุวรรณ์, ม.ล. ภาษาไทยวิชาที่ถูกลืม. กรุงเทพฯ : กุญแจการพิมพ์,
2520.

• เอกลักษณ์ไทย. 1(2) : 32 ; มกราคม 2520.

ประสาน มาลากุล ณ อุษิษา. รายงานผลการวิจัยเรื่องค่านิยมและความคาดหวังของ
เยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อิสำเนา.

พัสดี หันนาสินทร์. การสอนค่านิยม. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก, 2520.

พินยา สายหู. "ค่านิยมที่เป็นคุณและโทษในสังคม," เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง
ค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลกระทบท่อการพัฒนาประเทศ. ม.ป.ท., 2523.

เพ็ญแข ประจบประจง. ค่านิยมของชาวชนบทไทย : ค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางระเบียบ
ประเพณี. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ธรรมศาสตร์, 2530.

เพ็ญแข วิจิตรสุนทร. ค่านิยมในสำนวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์,
2523.

เพ็ญแข วงษ์สง่า. ละอิกหัวนอก. กรุงเทพฯ : ไชยชัยเทเวศร์, 2515.

_____ . ใบลอคถอ. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2516.

_____ . กะวันขึ้นหัวฮ้างงา. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2518.

_____ . ทางคุดท้าย. กรุงเทพฯ : ไชยชัยเทเวศร์, 2521.

_____ . นทีพิศवास. กรุงเทพฯ : ไชยชัยเทเวศร์, 2524.

_____ . จักรีธวีวิศ. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2525.

_____ . ขุมขานคอกงัวแดง. กรุงเทพฯ : ไชยชัยเทเวศร์, 2532.

_____ . วันพุงนี้ของปรารพณา. กรุงเทพฯ : ไชยชัยเทเวศร์, 2532.

_____ . หนึ่งใบจักรวาล. กรุงเทพฯ : ศิลปามรรณาการ, 2532.

_____ . สนิมสังคม. กรุงเทพฯ : ศิลปามรรณาการ, 2532.

_____ . เขยบ้านนอก. กรุงเทพฯ : ศิลปามรรณาการ, 2532.

_____ . ห้าเปลี่ยนสี. กรุงเทพฯ : ศิลปามรรณาการ, 2533.

_____ . สวนทางสายรุ้ง. กรุงเทพฯ : ไชยชัยเทเวศร์. 2533.

_____ . เมี้ยนหมายเลขหนึ่ง. กรุงเทพฯ : ไชยชัยเทเวศร์, 2533.

ไพฑูริย์ เครือแก้ว ๗ ลำพูน. ลักษณะสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์พิชิต, 2516.

เลิศพร ภาระสกุล. "ค่านิยมของเยาวชน," ใน เยาวชน. หน้า 8. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. อักสำเนา.

- วิชาการ, กรม. การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมและองค์ประกอบ
ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา, 2524.
- วิชาญสว่างหงษ์. การวิเคราะห์ค่านิยมจากวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ (ช่วงสมัยรัชกาลที่ 1
ถึงรัชกาลที่ 3). ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2520.
- วัชร ชูธรรม. ยุทธวิธีในการพิจารณาสร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ บuletin กรมการฝึกหัดครู, 2525.
- วีรกรรม อามรดิษ. ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
อัครสำเนา.
- สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์. ค่านิยมของสตรีไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ.
(โครงการศึกษาเรื่องสตรีไทย สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์)
2523. อัครสำเนา.
- ลีนา พิณใจกุล และคนอื่น ๆ. ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515.
- สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. วรรณคดีวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- สุนทร โคมิณ และสนิท สมิตการ. ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการ
สำรวจวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนาบริหารศาสตร์, 2522.
- อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์ สังคมไทย แนวมานุษยวิทยา.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อานนท์ อากาภิรม. "ระบบค่านิยม," ในรายงานการสัมมนาเรื่องค่านิยมของสตรีไทย
ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ. 2523. อัครสำเนา.
- Charms, Richard De. and Gerald H. Moeller. "Values Exprened in American
Children Readers. 1800 - 1950," Journal of Abnoulmal and Social
Psychology. 1962.

Encyclopedia of Sociology. (Connecticut : Dushkin Publishing Group Inc., 1974)

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book Company, 1959.

Hewett, Morie. "A Guide for implementing values education in the primary grades," Dissertation Abstracts International. Vol. 40 No. 3 September, 1979.

Rokeach. Beliefs Attitudes and Values : A theory of Organization and Change. London : Jossey - Bass, 1968.

תורת המשפט

เกณฑ์การวิเคราะห์ค่านิยม
 ในนวนิยายของเหอเจ๋อเซว่ วงศ์สง่า

ค่านิยม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>1. ด้านเกี่ยวกับตนเอง</p> <p>1.1 การพึ่งตนเอง</p>	<p><u>ความหมาย</u></p> <p>การที่บุคคลสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง - รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง - ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง - ไม่แสดงอาการท้อแท้หรือหมดหวังในชีวิตเมื่อประสบความลำบาก - รู้จักทำงานหรือหารายได้พิเศษหรือเก็บหอมรอมริบเพื่อของของตนต้องการเองโดยไม่พึ่งรบกวนผู้อื่น
<p>1.2 ความขยันหมั่นเพียร</p>	<p><u>ความหมาย</u></p> <p>การปฏิบัติงานต่าง ๆ ทั้งของตนเองและงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความกระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอ</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ไร้อะไรว่างให้เป็นประโยชน์ - เอาใจใส่ในงาน ทำงานเสร็จเรียบร้อยไม่ค้างคาง

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>1.3 ความรับผิดชอบ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่นิ่งเฉยดูงานในการทำงาน - มีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ - ใช้เวลาว่างจากงานอาชีพ ทำงานสุจริตเพื่อหารายได้ - พิถีพิถัน - เอาใจใส่ในงาน แก้ไข และปรับปรุงงานอาชีพของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ <p><u>ความหมาย</u></p> <p>ความมุ่งหมาย ซึ่งใจจะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามความมุ่งหมายและยอมรับผลของการกระทำเป็นอย่างดี</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ - มีอารมณ์ขันและเมตตาเมื่อยุติกับอุปสรรค - ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ - ตรงต่อเวลา - รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี - มีความละเอียดรอบคอบ - ปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม - มีความเพียรพยายาม - เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม - ไม่ทำลายสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม - มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมของตนให้ก้าวหน้า

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
1.4 การประหยัดและอึดอ้อม	<p><u>ความหมาย</u></p> <p>การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้เสียมากเกินไป รวมทั้งการรู้จักระมัดระวัง รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบ และขอบเขตที่พอเหมาะพอควร</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การประหยัดเวลา ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ - รู้จักค่าของเวลานิยามให้หมกเป็ดองใจโดยเปล่าประโยชน์ แทนนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสร้างความคิด ในการสร้างสมรรถภาพ ในการสร้างอำนาจ ในการสร้างทรัพย์สิน 2. การประหยัดทรัพย์สิน ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - พยายามจ่ายทรัพย์สินเท่าที่จำเป็นให้สมควรแก่อิศภาพ - ใช้สิ่งของอย่างระมัดระวังอย่าให้เสียง่าย - ทำทรัพย์สินให้มีอยู่ให้เจริญงอกงาม - บุรุษของเถาอันควรบูรณะให้กลับใช้ประโยชน์ได้ใหม่ - รู้จักเก็บรวบรวมรายได้อันควรเก็บไว้เป็นทุนสำรอง

<p>ค่านิยม</p>	<p>ความหมายและพฤติกรรม</p>
<p>1.5 การศึกษาหาความรู้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักค่าของใช้เอง อธิบายคิดแคะหรือหรือจางเรา ทำร้ายไป - ไม่บ่งชี้ความสนุกสนานจนเกินไป - จัดงานตามประเพณีต่าง ๆ อย่างประหยัด - อับนทาพรทัยใหม่มาใหม่ <p>3. การประหยัดทรัพยากร</p> <ul style="list-style-type: none"> - คิดให้รอบคอบก่อนใช้ทรัพยากร ว่าใช้แล้วคุ้มค่า กับประโยชน์ที่ได้รับหรือไม่ - ไม่ปล่อยให้ทรัพยากรเหลือทิ้งโดยไม่ใช้ประโยชน์ - รู้จักใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด เช่น ไม่เปิดไฟทิ้งไว้ในห้องที่ไม่ต้องการแสงสว่าง ปิดมาจำนวนมากติดต่อกัน แทนการปิดมาจำนวนมากหลาย ๆ ครั้ง เป็นต้น - รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด เช่น รู้จักแปรรูปทรัพยากรให้เป็นของมีค่า มีราคา แทนที่จะปล่อยให้อยู่ในสภาพของวัสดุทิ้ง ราคาถูก เป็นต้น <p><u>ความหมาย</u></p> <p>การนิยมนความสามารถทางปัญญา ยกของผู้ที่มีการศึกษาเล่าเรียน</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ - รักษาการอ่าน

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>1.6 เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส</p>	<p><u>ความหมาย</u></p> <p>การแสดงออกที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้อาวุโส</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความเคารพผู้อาวุโสเสมอ - ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโส - ไม่แสดงความไม่พอใจเมื่อถูกตักเตือน - ให้เกียรติ และยกย่องผู้มีประสบการณ์มากกว่าตน
<p>1.7 ความเมตตากรุณา</p>	<p><u>ความหมาย</u></p> <p>เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้อื่นเป็นสุข</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่นินา พูดยุติ กัด จ้าของ หรือทำร้ายด้วยลักษณะต่าง ๆ - ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ทำให้เดือดร้อน - ไม่รังษุ ทุหมิ่น เสียดสี พูดยุติด้วยความโกรธเคียดแค้น

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เย็บคเป็นขมิใครให้เคือคร้อน - ในความศว...เหลือโดยไมหวังผลทอบแทน - เอจใจใสริศวเลียงให้มีความสุข <p>กรุณา คือ ความสังสารคิควายให้ผู้นอนทนทุกข์</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ความอู่...ระหะที่เกอกล - มีความลอ...จเมื่อเห็นผู้นอนมีทุกข์ - อวบุชปลออบใจ เมื่อผู้นอนไกรับความล่ำบาก - แะเนทค้ำ...แะจจะมีผู้ทำให้เคือคร้อน <p><u>ความหมาย</u></p> <p>ความลค... หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในอุปการะคุณหรือบุญคุณผู้นอนหรือสิ่งอื่นมีต่อเรา</p> <p>กทเวท... หมายถึง การแสดงออกและการ ทอบแทน</p> <p>บุญคุณ... ดังนั้น ความลค...กทเวท... หมายถึง ความรู้บุญคุณและทอบแทนคุณทว...และสิ่งอื่นที่มีบุญคุณ</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ระลคถึงบุญคุณหรืออุปการะคุณที่ผู้นอนหรือสิ่งอื่นมีต่อตัวเราอยู่เสมอ - ให้ความเคอะพณบถอ บกของเชิคคู้และไมลบทลู่ดูหมิ่นผู้มีพระคุณ

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>1.9 ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความช่วยเหลือผู้พระคุณตามโอกาสอันควร - ไม่ทำตนให้เป็นเหตุให้เสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูลและผู้พระคุณ - เคารพคำสั่งสอนของผู้พระคุณ - ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีและทำคุณความดีตอบแทนผู้พระคุณ - ปรานีนัก เลี้ยงดู และไม่ทิ้งผู้พระคุณในคราวที่ผู้พระคุณแก่เฒ่า หรือไคร้ด้วยความเดือดร้อน - ปฏิบัติต่อผู้พระคุณด้วยความระมัดระวัง <p><u>ความหมาย</u></p> <p>การมีจิตใจโอบอ้อมอารี มีจิตสำนึกของการเป็นผู้ให้อยู่เสมอ</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ - แบ่งปันสิ่งของของตนที่ควรให้แก่ผู้อื่น ด้วยความมีไมตรีจิต - ไม่เห็นแก่ตัว - ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>1.10 ความซื่อสัตย์</p>	<p><u>ความหมาย</u></p> <p>การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาต่อความเป็นจริง อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และผู้อื่น</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - อธิบายและ เกรงกลัวต่อการกระทำผิด - บรรเทาพฤติกรรมตรงไปตรงมา ไม่ทุจริต คดโกง - ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว - ห่วงหน้าจริงจัง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ - รักษาคำพูด ไม่กลั่นกลองหรือหลบเลี่ยง พูดจริง ทำจริง - จริงใจต่อคนที่เกี่ยวข้องกับ เช่น จริงใจต่อมิตร - ประกอบอาชีพสุจริต
<p>2. ด้านเกี่ยวกับสังคมและ ประเทศชาติ</p> <p>2.1 ความสามัคคี</p>	<p><u>ความหมาย</u></p> <p>ความพร้อมเพรียงเป็นส่วนหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ ประโยชน์รวมมากกว่าส่วนตัว</p>

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>2.2 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย</p>	<p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี - เข้าร่วมส่วนรวมอย่างแข็งขันในกิจการของส่วนรวม - การร่วมมือกันทำงานในทางที่ถูกต้อง - เมื่อทำผิดต้องรู้จักให้อภัยกัน - เคารพในเหตุผลของคนส่วนใหญ่ <p><u>ความหมาย</u></p> <p>การรู้จักควบคุมความประพฤติของตนให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยา มารยาท ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การรักษาระเบียบภายนอก <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การมีระเบียบวินัยในการบริโภค ได้แก่ การรับประทานอาหารเช้าให้ถูกหลักอนามัยและสุขภาพ มีมารยาทเรียบร้อยในการรับประทานอาหารเช้า ไม่รับประทานอาหารที่ไม่สมควร ไม่รับประทานมอมเมา 1.2 การรักษาระเบียบวินัยในการอุปโภค ได้แก่ การรักษาร่างกาย เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
	<p>1.3 การรักษาระเบียบวินัยต่อสถานที่ ได้แก่ การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งในสำนักงาน ทั่วอาคารวม สถานที่ราชการ และสาธารณสมบัติ ต่าง ๆ เช่น ถนน แม่น้ำ ลำคลอง โรงนรสห รถโดยสารสวนสาธารณะ ฯลฯ และประพฤติกปฏิบัติตาม กฎ และข้อบังคับของสถานที่นั้น ๆ</p> <p>1.4 การรักษาระเบียบวินัยในการปกครอง ได้แก่ การสร้างวินัย เพื่อถือปฏิบัติและมีการปกครองดี มาจรรยา วินัย เอาใจใส่กวดขัน ปรับปรุงระเบียบ ให้มีมาตรฐานควรแก่ความนิยมนับถือ และถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง</p> <p>2. การรักษาระเบียบวินัยภายใน ได้แก่ การแต่งกาย และการควบคุมวงศทักทียา วาจา และใจให้หมดจดงดงาม ควบคู่การประพฤติชอบทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีกิริยามารยาทเรียบร้อย - พูกจา สุภาพ อ่อนหวาน - วางตน ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล - รู้จักปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องของตน - มีความระมัดระวัง รู้จักควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในกรอบ และระเบียบที่งดงาม <p>3. การมีระเบียบวินัยในชุมชนและสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของชุมชน และสังคม

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>2.3 ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ทำลายสาธารณสมบัติให้เสียหาย - ศึกษากฎหมายที่ควรรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย - แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ เมื่อรู้เห็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย <p><u>ความหมาย</u></p> <p>ความรู้รักสามัคคีในหน้าที่ของพลเมืองที่ ทุ่มเทต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนที่จะส่งเสริมให้ทั้ง 3 สถาบันมีความเจริญก้าวหน้า</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รักชาติ <ul style="list-style-type: none"> - มีความรักไทย นิยมไทย - มีความสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทย - ภูมิใจที่ได้เกิดมาบนแผ่นดินไทย - ไม่ยกยอกหรือเบียดบังโบราณวัตถุหรือปูชนียวัตถุไปเป็นสมบัติส่วนตัว - ช่วยสงเคราะห์ร่างกายและกำลังทรัพย์ช่วยเหลือบำรุงโบราณสถานและโบราณวัตถุ อันเป็นมรดกล้ำค่าของชาติ - รักษาเกียรติภูมิของชาติ

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งมั่นส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าและ ความมั่นคงของประเทศไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ในด้านสังคม และการเมือง - หมั่นศึกษาหาความรู้ และพัฒนาตนเองให้ ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองและโลก <p>2. ความรักศาสนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำหน้าที่ส่งเสริมศาสนา - บิศมันและปฏิบัติตามหลักธรรมต่าง ๆ ของ ศาสนาที่นับถือ - ป้องกันมิให้ผู้ใดทำลายสถานที่หรือทรัพย์สิน ของศาสนา - ปฏิบัติศาสนกิจให้ถูกต้องในวันสำคัญ ทางศาสนา <p>3. ความรักพระมหากษัตริย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระลึกถึงคุณความดีของพระมหากษัตริย์ ด้วย ความเคารพและเทิดทูน - ปฏิบัติตามพระบรมราชาธิราชของ พระมหากษัตริย์ - ร่วมกันประกอบความดีหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล โดยเฉพาะในวัน สำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
<p>3. คำนิยามงานและสิ่งแวดล้อม</p> <p>3.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม</p> <p>3.2 การเห็นคุณค่าของ ศิลปะวัฒนธรรม ภาษา และ วรรณคดี</p>	<p>- ร่วมกับรักษาย่านเมืองเป็นการสนองพระคุณ</p> <p><u>ความหมาย</u></p> <p>การเห็นความสำคัญของสภาพสิ่งแวดล้อมที่ตั้งขึ้นมา มีผลทำให้การดำรงชีวิตนั้นมีความสุข</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรักธรรมชาติ - ร่วมกับรักษาแม่น้ำลำธาร แหล่งธรรมชาติและป่าไม้ให้คงอยู่ - หลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นแหล่งอบายมุข - ร่วมมือกันกำจัดสิ่งที่จะทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ - ช่วยกันปรับปรุงบริเวณอาคารสถานที่ให้มีสภาพที่สะอาดและสวยงามอยู่เสมอ <p><u>ความหมาย</u></p> <p>การปฏิบัติตนตามกรอบของวัฒนธรรมประเพณีไทยที่สั่งสมยกย่องและส่งเสริมคุณค่าของภาษาไทย และวรรณคดีไทย</p> <p><u>พฤติกรรม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ภาษาไทย ให้ถูกต้อง - ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย เช่น การแสดงความเคารพ การแต่งกาย

คำนิยาม	ความหมายและพฤติกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับศิลปะ และวรรณคดีแบบไทย - นิยมใช้ของพื้นบ้านที่ผลิตด้วยมือ และของที่ทำในไทย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวเขาวาลักษณ์ ชื่อสกุล แสงจันทร์
เกิดวันที่ 12 เดือน มีนาคม พุทธศักราช 2506
สถานที่เกิด อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 1126/36 ซ.เจนพัฒนา พหลโยธิน
แขวงลากยาว เขกบางเขน กรุงเทพฯ 10900

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2525 มัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกวิทยาศาสตร์)
จากโรงเรียนอุกรวิทยานุกูล อำเภอเมือง
จังหวัดอุกรธานี
- พ.ศ. 2527 ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง จากวิทยาลัยครูอุกรธานี
อำเภอเมือง จังหวัดอุกรธานี
- พ.ศ. 2529 การศึกษามัธยมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
- พ.ศ. 2533 การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิเคราะห์ "คำนิยม" ที่ปรากฏในนวนิยาย
ของ เพ็ญแข วงศ์สงว.

บทคัดย่อ

ของ

เขาวลัทธิ แดงจันทร์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเอกภาษาไทย
กุมภาพันธ์ 2534

ปริญญาบัณฑิตฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อวิเคราะห์ค่านิยมที่ปรากฏในนวนิยายของ
เพ็ญแข วงศ์สง่า และวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอกโดยเลือก
ศึกษาจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 เรื่อง คือ ฟ้าเปลี่ยนสี หนึ่งในจักรวาล
สวนทางสายรุ้ง วันพรุ่งนี้ของปรารถนา หมูบ้านคอกงิ้วแดง จักร์สีวิค ตะวันขึ้นที่
อ่าวพังงา สนิมสังคม สะใภ้หัวนอก เขยบ้านนอก ไผ่ลอคกอ นทีพิศวาส ทางสุดท้าย
และเมียบหมายเลขหนึ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ เกณฑ์การวิเคราะห์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยปรากฏดังนี้ ด้านเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งลักษณะของค่านิยม
ที่ปรากฏเด่นชัดที่สุดคือ ความรับผิดชอบ รองลงมาตามลำดับคือ การพึ่งตนเอง การศึกษา
หาความรู้ ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญูกตเวทิตะ ความซื่อสัตย์ ความเคารพ
ผู้อาวุโส ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา และการประหยัด ส่วนด้านเกี่ยวกับ
สังคมและประเทศชาตินั้น ค่านิยมที่ปรากฏเด่นชัด และบ่อยครั้งที่สุดคือ ความจงรักภักดีต่อ
ชาติ ศาสนา รองลงมาตามลำดับคือ ความมีระเบียบวินัย การเคารพกฎหมาย และ
ความสามัคคี ส่วนด้านความงามและสิ่งแวดลอมนั้น การตระหนักและอนุรักษ์ในคุณค่าของ
สิ่งแวดลอม เป็นค่านิยมที่ปรากฏอย่างเด่นชัด และปรากฏอย่างสม่ำเสมอแทบทุกเรื่อง
ส่วนค่านิยมในการเห็นคุณค่าของภาษาและวรรณคดีไทยนั้น ก็ปรากฏอย่างชัดเจนเช่นกัน

องค์ประกอบที่ส่งผลต่อค่านิยมของตัวละครเอก คือ องค์ประกอบทางกายภาพ
ได้แก่ การศึกษา และอายุ องค์ประกอบทางสภาพแวดลอม ได้แก่ ฐานะทางครอบครัว
วิถีการอบรมเลี้ยงดู และอิทธิพลของตัวแบบ องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ ได้แก่ ความ
กระตือรือร้น การมุ่งอนาคต และเจตคติต่อความเป็นระเบียบและคุณธรรม

AN ANALYSIS OF THE SENSE OF VALUES
IN PENKAE WONGSANGA'S NOVELS

AN ABSTRACT

BY

YAWALAK SAENGCHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in Thai

at Srinakharinwirot University

February 1991

The purpose of the research was to analyze the sense of values in PenKae Wongsanga's novels and to determine factors that influenced the leading characters sense of value. Fourteen novels were purposively selected for the research, namely, Fa plien Si (Changing the Colour of the Sky), Nung Nai Jak Gra wan (The Only One in the Universe), Suan Tang Sai Rung (Traverse the Rainbow) Wan Prung Nee Khong Pradtana (Tomorrow's Desire), Mu Ban Dok Ngiwdang (Red Cotton Village), Jat Tu Rut Chee vit (Life Square), Ta Wan Kuen Tee Oaw Pangnga (Sunrise at Pangnga Bay) Sa Nim Sang Kom (Social Rust), Sa Pi Hua Nok (Hi-So Daughter in-Law), Kuey Ban Nok (The Bumpkin Son-in-law), Pi Lod Gor (The Maverick Bamboo), Na Tee Pit Sa Was (the Romantic River), Tang Sud Tay (The Final Choice), and Mia May Lek Nung (the Number One Wife).

The analysis criteria were constructed according to same selected related researches.

The research findings were as follows : self values concerning, responsibility appeared most often. The values of oneself were first responsibility followed by the analysis criteria were constructed according to some selected related researches.

The research findings were as followed : the values of oneself responsibility were first followed by other values that appeared in the order of frequency were self-reliance, thirst for knowledge, perseverance, gratitude, honesty, respect for seniority, hospitality, kindness and frugality. In regard to social and national values, loyalty to the nation and religion were the priority. Other values according to the order of frequency were complainece with the rule, low and unity. For

esthetic and environmental values, a high regard for the Thai language and literature, and a conversation of the environment consistently appeared in every novel.

What influenced those values were first physical factors-education and age, second environmental factors-socio-economic status of the family child-rearing method, model for imitation, and third personality factors-eagerness, future-goal orientedness, favorable attitude toward law and order and good conduct.